

Załącznik do Uchwały
Nr
Rady Gminy Jeżewo
z dnia

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo na lata 2022 – 2030

STYCZEŃ 2022 r.

Spis treści

Spis treści	2
Część I – Diagnoza. Analiza stanu i uwarunkowań	3
1. Wstęp	3
1.1. Podstawy prawne sporządzania strategii rozwiązywania problemów społecznych	3
1.2. Zadania gminy w dziedzinie pomocy społecznej.....	3
1.3. Cel i metoda opracowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo na lata 2022-2030”	5
1.4. Uwarunkowania wynikające z dokumentów wyższego rzędu	6
2. Sytuacja społeczna gminy Jeżewo	8
2.1. Podstawowe informacje o gminie	8
2.2. Potrzeby rozwojowe gminy zidentyfikowane w „Strategii rozwoju gminy Jeżewo”	14
2.3. Sytuacja demograficzna	16
2.4. Rynek pracy i aktywność gospodarcza	27
2.5. Sytuacja materialna ludności	35
2.6. Edukacja i opieka nad dziećmi do lat 3	45
2.7. Warunki mieszkaniowe.....	46
2.8. Inne przesłanki rozwoju społecznego	46
2.9. Stan rozwoju miejscowości w gminie jako czynnik rozwoju społecznego	47
3. CHARAKTERYSTYKA USŁUG PUBLICZNYCH JAKO ZAPLECZA ROZWOJU I AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ	54
4. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI I ZASOBY GOPS W JEŻEWIE	59
4.1. Zasoby pomocy społecznej w gminie Jeżewo	59
4.2. Skala i rodzaje potrzeb.....	60
4.3. Charakterystyka działalności prowadzonej przez GOPS w Jeżewie	62
4.3. Profil społeczny osób korzystających z pomocy społecznej.....	70
5. Charakterystyka problemów społecznych gminy	70
5.1. Problemy społeczne w świetle opinii mieszkańców – wyniki badań ankietowych	71
5.2. Problemy związane bezpośrednio z systemem pomocy społecznej	83
5.3. Problemy stanowiące tło funkcjonowania systemu pomocy społecznej	85
6. Prognozy rozwoju sytuacji społecznej w gminie w okresie 2020+	85
6.1. Prognoza demograficzna jako podstawowe uwarunkowanie realizacji zadań z dziedziny pomocy społecznej oraz konsekwencje z niej wynikające	85
6.2. Prognoza sytuacji społeczno-gospodarczej oraz kontekstu rozwoju społecznego gminy.....	87
6.3. Identyfikacja najważniejszych wyzwań w sektorze pomocy społecznej (prognoza potrzeb).....	88
7. Podsumowanie	90
Część II – Planowanie na rzecz rozwiązywania problemów społecznych	91
1. Cel i kierunki Strategii	91
2. Wskaźniki realizacji Strategii oraz ich monitorowanie	94
3. Ogólne założenia realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo na lata 2022 – 2030” – model rozwoju społecznego gminy i rola Strategii w jego funkcjonowaniu	96
5. System realizacji ustaleń „Strategii rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo na lata 2022 – 2030”	101
6. Ramy finansowe Strategii	105

Część I – Diagnoza. Analiza stanu i uwarunkowań

1. Wstęp

1.1. Podstawy prawne sporządzania strategii rozwiązywania problemów społecznych

Podstawę prawną dla opracowania dokumentu stanowi ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U.2021 poz.2268 z późniejszymi zmianami). Wyznacza ona gminie obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych, która powinna zawierać w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej,
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

W myśl ustawy pomoc społeczna polega w szczególności na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- 2) pracy socjalnej,
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych.
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

1.2. Zadania gminy w dziedzinie pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom kryzysowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Do zadań działu pomocy społecznej w szczególności należy:

- wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie w miarę możliwości do ich życiowego usamodzielnienia i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka;
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej - dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym;
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia;
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej;
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie;
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Prawo do większości świadczeń z pomocy społecznej uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2021 poz.2268 z późniejszymi zmianami) nakłada na gminę obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej. Wyróżniamy dwa typy zadań: własne gminy oraz zlecone z zakresu administracji rządowej.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- 2) sporządzenie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej,
- 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- 8) przyznawanie świadczenia niepieniężnego w formie biletu kredytowanego,
- 9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- 10) praca socjalna,
- 11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- 13) dożywianie dzieci,
- 14) sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- 15) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- 16) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- 17) sporządzenie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- 18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenie pracowników,
- 19) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- 20) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań gminy należy również:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- 2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- 3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.
- 4) Współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Natomiast do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- 1) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 2) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- 3) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 4) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom,

- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnienie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemców, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 7) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

1.3. Cel i metoda opracowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo na lata 2022-2030”

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo na lata 2022-2030 ma na celu zaplanowanie długotrwałych działań przyczyniających się do rozwiązywania problemów społecznych gminy, mających znaczący wpływ na ogólną poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej.

Opracowanie składa się z części diagnostycznej, mającej na celu określenie bieżących i prognozowanych potrzeb w sferze pomocy społecznej oraz z części kierunkowej, stanowiącej zasadniczą część Strategii, określającą zakres planowanej interwencji – określono m.in. cel strategii, obszary interwencji, czyli kierunki działań, listę i charakterystykę zidentyfikowanych programów i projektów (przedsięwzięcia). Integralną częścią Strategii jest także określenie systemu jej realizacji i monitorowania – czyli ustalenia o charakterze wdrożeniowym.

W celu zdiagnozowania sytuacji społecznej gminy Jeżewo, scharakteryzowano społeczne tło rozwoju gminy, stan rozwoju usług publicznych na terenie gminy stanowiących zaplecze rozwoju społecznego, opisano działalność GOPS w Jeżewie, a finalnie – zidentyfikowano główne problemy społeczne gminy. Wykorzystano dane pochodzące z GUS BDL i z GOPS w Jeżewie. Bardzo duży wkład merytoryczny stanowiły wyniki i wnioski z analiz przeprowadzonych na potrzeby tworzenia „Strategii rozwoju gminy Jeżewo”, które były prowadzone w latach 2018-2021. Prace nad obydwoma dokumentami w latach 2020-21 prowadzone były równolegle, a spotkania konsultacyjne dotyczące dyskusji nad rozwojem gminy, dotyczyły bezpośrednio i pośrednio problematyki obydwu opracowań i zostały wykorzystane na potrzeby przygotowywania projektów obydwu strategii. Warto podkreślić, że formalne wymagania stawiane wobec strategii rozwoju gminy określają konieczność przeprowadzenia konsultacji wewnątrzgminnych, jak i z partnerami spoza gminy – a więc jest to dokument bardzo szeroko konsultowany i opiniowany (między innymi sprawdzana jest zgodność założeń rozwojowych gminy ze strategią rozwoju województwa, co w aspektach rozwoju społecznego jest bardzo ważne). Oznacza to, że wykorzystanie wyników prac nad strategią rozwoju gminy na potrzeby tworzenia strategii polityki społecznej nie tylko jest uprawnione i uzasadnione, ale znacznie umacnia rangę sformułowanych w niej ustaleń. Podnosi rangę Na potrzeby Strategii wykonano także badanie ankietowe, dedykowane do grupy podmiotów mających istotny wpływ na funkcjonowanie gminy, zwłaszcza w aspektach społecznych – opinie tych środowisk uznano za szczególnie istotne dla planowania działań.

W fazie kierunkowej skupiono się na zadaniach stricte związanych z pomocą społeczną. Fakt, iż gmina posiada aktualną strategię rozwoju gminy, pozwala traktować niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych jako dokument dedykowany wyłącznie tym zagadnieniom. Pod tym względem, niniejsza strategia stanowi uzupełnienie i rozwinięcie ustaleń strategii rozwoju gminy, która z założenia jest opracowaniem o ogólniejszym i bardziej kierunkowym, niż stricte operacyjnym, charakterze. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych, zawarte w tym dokumencie, będą dopełniane przez pozostałe działania na rzecz kształtowania innych aspektów funkcjonowania gminy związanych z rozwojem społecznym (edukacja, wychowanie przedszkolne, zagospodarowanie wolnego czasu, aktywność społeczna i realizacja zainteresowań kulturalnych). Zagadnienia należące do ustawowo określonych kompetencji gmin w zakresie polityki społecznej, są bezpośrednio i zwrotnie powiązane z kapitałem społecznym gminy. Wszelkie działania na rzecz szeroko rozumianego rozwoju społecznego będą miały pozytywny wpływ na zasięg i charakter problemów społecznych gminy. Rozwój społeczny, realizowany przez placówki oświaty i kultury oraz wspomagany przez aktywność sektora pozarządowego, jest niezbędnym warunkiem oraz katalizatorem ograniczania potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Rozwiązywanie problemów społecznych polega nie tylko na działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i jest programowane nie tylko przez niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Zasadniczy horyzont Strategii określa się do roku 2030 z możliwością wcześniejszej aktualizacji, jeśli zaistnieje potrzeba.

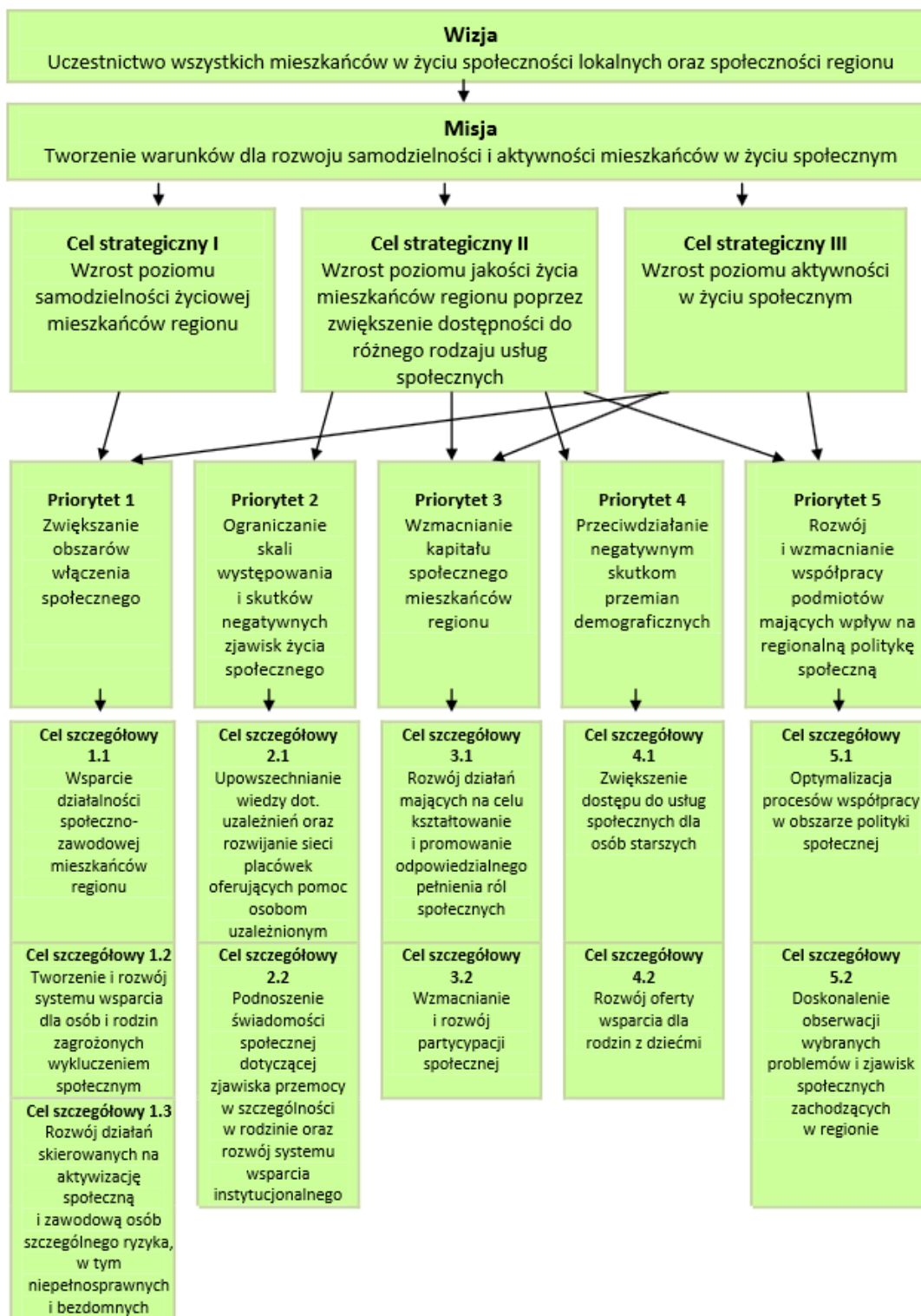
1.4. Uwarunkowania wynikające z dokumentów wyższego rzędu

Podstawowym dokumentem strategicznym województwa kujawsko-pomorskiego jest strategia rozwoju do roku 2030 „Strategia Przyspieszenia 2030+” przyjęta uchwałą Nr XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2020 r. Wśród 5 celów głównych rozwoju województwa określonych w strategii, znalazły się dwa cele bezpośrednio powiązane z potrzebami w zakresie rozwoju społecznego: „Skuteczna edukacja” oraz „Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo”. W rozdziale pt. „Idea przyspieszenia – wizja rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego” – stanowiącym wykładnię polityki rozwoju województwa w rozpoczynającej się dekadzie, przedstawiono kilka bardzo istotnych założeń dotyczących rozwoju społecznego:

- *Istotą funkcjonowania i rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego, której finalnie podporządkowane są wszystkie działania podejmowane, prowadzone i wspierane przez Samorząd Województwa, jest zapewnienie jak najwyższej możliwej jakości życia jego mieszkańców.*
- *Misją rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2021-2030, wywodzącą się z analizy stanu i uwarunkowań rozwoju oraz aspiracji wyrażanych przez społeczeństwo, jak też woli politycznej wyrażanej przez Samorząd Województwa co do charakteru tego rozwoju, w największym stopniu oddaje hasło „Człowiek w centrum uwagi”. Jednocześnie w kontekście działań na rzecz kształtowania jak najwyższej jakości życia, nadrzędną ideą strategii jest „przyspieszenie rozwoju”, czyli dążenie do niwelowania różnic w stanie rozwoju pomiędzy województwem kujawsko-pomorskim, a regionami prezentującymi najwyższą jakość życia (poziomem odniesienia są tu nie tylko regiony polskie, ale także europejskie – na tyle, na ile różnice kontekstów rozwojowych pozwalają na porównywanie jakości życia). W ujęciu wewnętrznym, przyspieszenie oznacza także dążenie do poprawy jakości życia na terenie całego województwa, co jest szczególnie ważne na obszarach najstabilniej rozwiniętych, gdzie dystans w jakości życia w stosunku do regionów wysokorozwiniętych, jest największy. Przyspieszenie w skali całego województwa oznacza więc rozwój szybszy, niż w innych regionach, w tych dziedzinach, które są uważane za decydujące dla jakości życia mieszkańców województwa i będzie realizowane poprzez koncentrację działań w polityce rozwoju województwa dla zapewnienia jak największej ich efektywności. Przyspieszenie w ujęciu wewnątrzregionalnym oznacza położenie nacisku na obszary o najniższym poziomie rozwoju i najmniej korzystnych predyspozycjach rozwojowych – dla nadrobienia zapóźnień rozwojowych oraz zapewnienia w nich satysfakcjonujących warunków życia, ale przy jednoczesnym umożliwianiu przyspieszenia rozwoju liderów – obszarów najbardziej prężnych, najlepiej zorganizowanych i najsukuteczniej wykorzystujących swoje szanse rozwojowe.*
- *Zakłada się, że finalnym efektem kształtowania jakości życia mieszkańców w wyniku realizacji zawartych w niniejszej strategii działań, będzie przede wszystkim wzrost zamożności społeczeństwa, ale także znacznie większa satysfakcja z możliwości realizacji aspiracji życiowych na terenie województwa oraz komfort zamieszkiwania w regionie o dobrym stanie środowiska i wysokiej jakości oferowanych usług.*
- *Celem [rozwoju społecznego] będzie wyposażenie społeczeństwa w wiedzę, umiejętności oraz postawy sprzyjające długiemu życiu w zdrowiu i dobrej sytuacji materialnej, a jednocześnie stymulujące rozwój nowoczesnej, efektywnej gospodarki, opartej o silne więzi społeczne,*
- *Wśród dziedzin z zakresu rozwoju społecznego, które będą miały decydujące znaczenie dla powodzenia „Strategii Przyspieszenia 2030+”, a więc powinny być traktowane szczególnie priorytetowo, wymienić należy: wzrost aspiracji społecznych, zdecydowaną poprawę jakości kształcenia, postawienie bardzo dużego nacisku na wysoką jakość i nowoczesność wykształcenia zawodowego (wraz z doradztwem), a w sferze szkolnictwa wyższego – zmianę struktury kształcenia (większe znaczenie kierunków biologicznych i przyrodniczych, chemicznych, fizycznych, informatycznych, inżynierskich, logistycznych, matematycznych, medycznych, rolniczych, technologicznych). W sferze społecznej niezwykle ważne są także: możliwie najwyższa jakość świadczonych usług publicznych, rozwój społeczeństwa obywatelskiego, przeciwdziałanie wszelkim wykluczeniom, dbałość o zdrowie. W kontekście przeciwdziałania wykluczeniom niezwykle ważne są trzy zagadnienia: zapewnienie jak najwyższej jakości życia ludności starszej (której liczba sukcesywnie będzie się zwiększać, a specyfika tej grupy powoduje, że przy braku odpowiedniego stymulowania aktywności może dochodzić do wykluczeń, skutkujących samotnością, pogarszaniem stanu zdrowia, krótszym trwaniem życia, przebiegającego w gorszych warunkach), zapewnienie możliwości rozwoju osób z niepełnosprawnościami (dla których absolutnym priorytetem jest zapewnienie możliwości w zakresie realizowania aktywności społecznych oraz rozwoju, zawodowego na poziomie całkowicie porównywalnym z pozostałą częścią społeczeństwa),*

przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu (mieszkańcy województwa powinni należeć do społeczeństw o najwyższym poziomie kompetencji cyfrowych – jako jednego z warunków sine qua non przeciwdziałania wykluczeniom w przyszłości).

- Bardzo duży nacisk zostanie położony na edukację. Niekorzystne wyniki osiągnięte przez uczniów z terenu województwa na sprawdzianach i egzaminach kończących poszczególne etapy edukacji w ostatnich latach wskazują, że konieczne są działania systemowe, mające na celu powszechną poprawę skuteczności kształcenia.

Rycina. Drzewo ustaleń Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Źródło: Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020

Powyższe założenia wyrażone w ujęciu ogólnowojejewódzkim są trafne także w ujęciu lokalnym – w tym także na terenie gminy Jeżewo, na co wskazuje obszerna i szczegółowa diagnoza stanu rozwoju gminy wykonana na potrzeby Strategii rozwoju gminy Jeżewo, poparta wynikami badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy na potrzeby zarówno strategii rozwoju gminy, jak i niniejszej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Potwierdzają one, że charakter i skala potrzeb rozwojowych w dziedzinie społecznej na terenie gminy, są bardzo zbliżone, wręcz tożsame z potrzebami regionalnymi. To z jednej strony niekorzystne uwarunkowanie, bo wskazuje na istnienie ważnych potrzeb/deficytów rozwojowych, ale z drugiej – korzystne, bowiem zbieżność problemów z tymi identyfikowanymi na poziomie wojewódzkim, będzie sprzyjała ich rozwiązywaniu w gminie także poprzez działania prowadzone na poziomie całego regionu.

Dokumentem warunkującym realizowanie działań w sferze społecznej w województwie kujawsko-pomorskim – a zarazem programem branżowym realizującym w sferze społecznej założenia strategii rozwoju województwa, jest strategia polityki społecznej. Aktualnie Województwo opracowuje strategię, która będzie adekwatna do „Strategii Przyspieszenia 2030+” (będzie pełniła rolę dokumentu uszczegółwiającego w tej dziedzinie) i formalnie wciąż dysponuje dokumentem sporządzonym w nawiązaniu do ustaleń poprzedniej strategii („Planu Modernizacji 2020+”). W szerokim ujęciu ta strategia zachowuje zgodność i realizuje potrzeby wynikające także z aktualnej strategii rozwoju województwa, ale należy zakładać, że aktualnie sporządzana będzie odpowiadała stricte tym potrzebom, a więc w sposób optymalny będzie realizowała ustalenia strategii wojewódzkiej. Poniżej przedstawiono główne ustalenia obecnie obowiązującej strategii polityki społecznej, ale należy być świadomym faktu jej formalnej i w coraz większym stopniu także merytorycznej, dezaktualizacji. „Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020”, przyjęta uchwałą nr XIII/285/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 października 2015 r. Podstawą do opracowania tego dokumentu jest art. 21 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163, poz. 693 i poz. 1240). Zgodnie z nią Strategia obejmuje w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi. W ramach opracowania określono wizję „Uczestnictwo wszystkich mieszkańców w życiu społeczności lokalnych oraz społeczności regionu” oraz misję „Tworzenie warunków dla rozwoju samodzielności i aktywności mieszkańców w życiu społecznym”, która będzie realizowana przez 3 cele strategiczne: „Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu”, „Wzrost poziomu jakości życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych” i „Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym”.

2. Sytuacja społeczna gminy Jeżewo

2.1. Podstawowe informacje o gminie

Gmina Jeżewo położona jest w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego – jest jedną z 11 gmin powiatu świeckiego. W skali województwa, gmina Jeżewo należy do gmin o wyróżniającej się powierzchni – zajmuje 15646 ha co daje 38. lokatę wśród 144 gmin. Pod względem liczby mieszkańców (8074 w 2019 roku wg GUS) lokuje się na 63. pozycji, ale jeśli uwzględni się tylko obszary wiejskie województwa (czyli gminy wiejskie i wiejskie części gmin miejsko-wiejskich) zajmuje 31 pozycję wśród 127 jednostek.

W powiecie świeckim gmina Jeżewo zajmuje 4 pozycję pod względem zajmowanej powierzchni i pod względem liczby mieszkańców ogółem i 3 pozycję pod względem liczby mieszkańców wiejskich. Udział gminy w powierzchni powiatu wynosi 10,6%, w ludności ogółem – 8,2%, ale w ludności wiejskiej aż 12%. Pod względem liczby mieszkańców gmina dosyć znacznie ustępuje poprzedzającej ją gminie Pruszcz, ale też dosyć wyraźnie wyprzedza kolejną gminę Dragacz, a więc te relacje i pozycja gminy w kolejnych latach na pewno zostaną zachowane. Położona jest w środkowej części powiatu świeckiego, w pobliżu siedziby powiatu (odległość z siedziby gminy do centrum Świecia wynosi około 15 km).

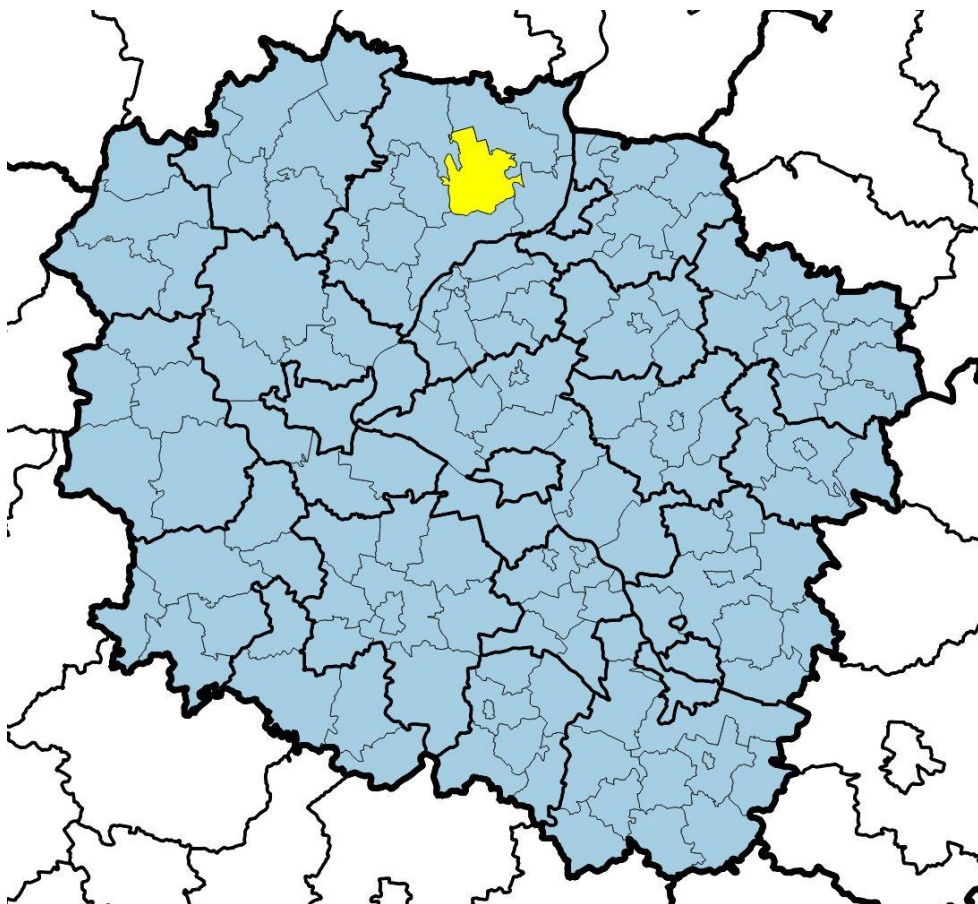
Tabela. Powierzchnia i ludność gminy na tle powiatu świeckiego (2019)

Jednostka	Powierzchnia (ha)	Ludność	Ludność wiejska	Udział w powierzchni (%)	Udział w ludności (%)	Udział w ludności wiejskiej (%)	Lokata pod względem powierzchni	Lokata pod względem liczby ludności	Lokata pod względem liczby ludności wiejskiej
Powiat świecki	147 418	98 952	67 531	100,0	100,0	100,0	-	-	-
Bukowiec	11 100	5 138	5 138	7,5	5,2	7,6	7	8	7
Dragacz	11 181	7 216	7 216	7,6	7,3	10,7	6	5	4
Drzycim	10 841	4 897	4 897	7,4	4,9	7,3	8	9	8
Jeżewo	15 646	8 074	8 074	10,6	8,2	12,0	4	4	3
Lniano	8 839	4 322	4 322	6,0	4,4	6,4	10	10	10
Nowe - gmina razem	10 671	10 183	4396	7,2	10,3	0,0	9	2	9
<i>Nowe - miasto</i>	357	5 787	-	0,2	5,8	0,0	-	-	-
<i>Nowe - obszar wiejski</i>	10 314	4 396	-	7,0	4,4	6,5	-	-	-
Osie	20 904	5 496	5 496	14,2	5,6	8,1	1	7	6
Pruszcz	14 249	9 562	9 562	9,7	9,7	14,2	5	3	1
Świecie - gmina razem	17 493	33 949	8315	11,9	34,3	0,0	3	1	2
<i>Świecie - miasto</i>	1 187	25 634	-	0,8	25,9	0,0	-	-	-
<i>Świecie - obszar wiejski</i>	16 306	8 315	-	11,1	8,4	12,3	-	-	-
Świątkowo	6 383	3 622	3 622	4,3	3,7	5,4	11	11	11
Warlubie	20 111	6 493	6 493	13,6	6,6	9,6	2	6	5

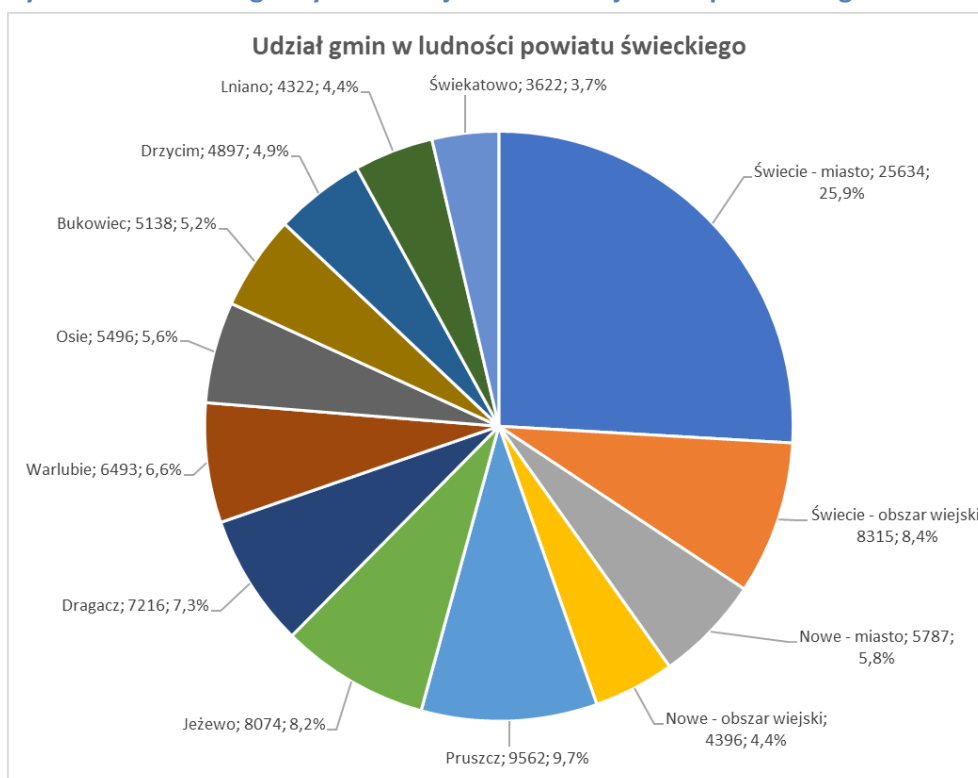
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

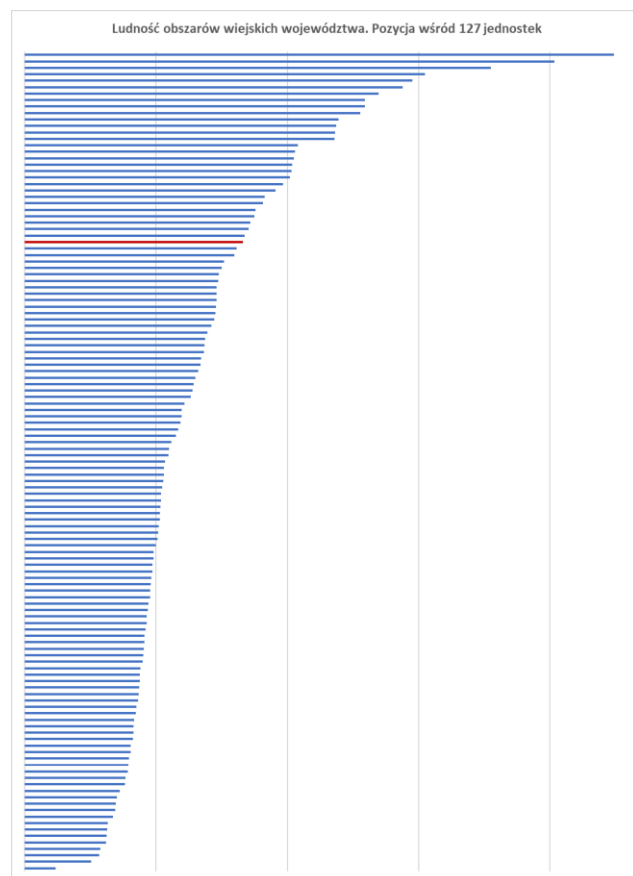
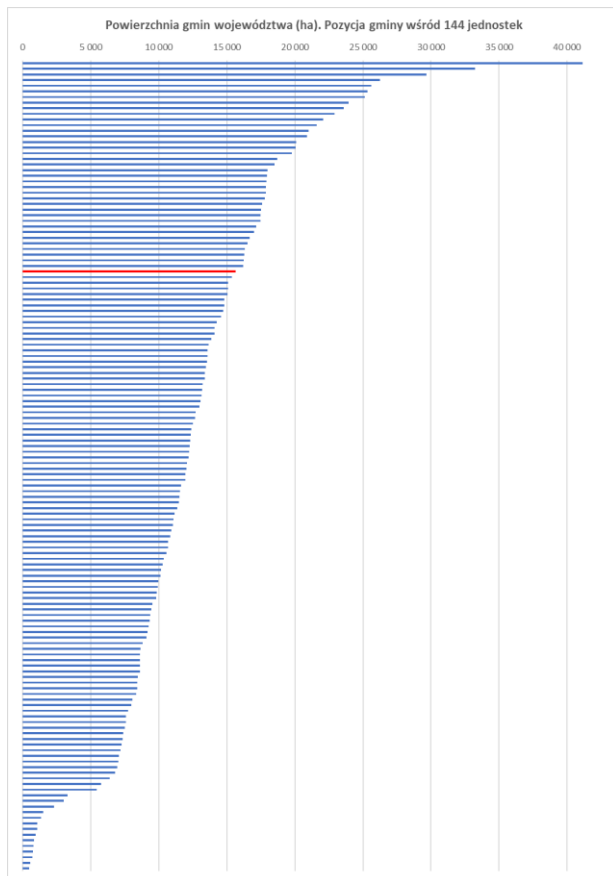
Ważnym uwarunkowaniem rozwoju gminy jest jej położenie w niedużej odległości od siedziby powiatu – Świecia, w niedużej odległości od dużego ośrodka miejskiego – Grudziądza oraz bardzo dobra dostępność w transporcie kolejowym największego miasta województwa – Bydgoszczy. Stwarza to wyjątkowo dobre warunki dojazdów do pracy, do szkół średnich oraz zaspokajania wszelkich potrzeb w zakresie usług.

W strukturze użytkowania gruntów na tle wartości średnich dla województwa i dla powiatu gmina wyróżnia się znacznie wyższym udziałem lasów (zajmują ponad 55% powierzchni gminy – pod tym względem gmina wyróżnia się w województwie należąc do silniej zalesionych gmin), a tym samym znacząco niższym udziałem terenów rolnych – użytki rolne stanowią tylko około 35% powierzchni gminy (w powiecie – 53%, a w województwie – 67%). Cechą charakterystyczną użytkowania gruntów w gminie jest także skupienie lasów w jej północno-wschodniej części – wskutek czego zdecydowana większość ludności i ogółu zainwestowania gminy skupione są w stosunkowo niedużej części południowej. Rzeczywista intensywność zagospodarowania gminy jest więc znacznie wyższa, niż teoretycznie wskazywałaby na to dosyć duża powierzchnia gminy.

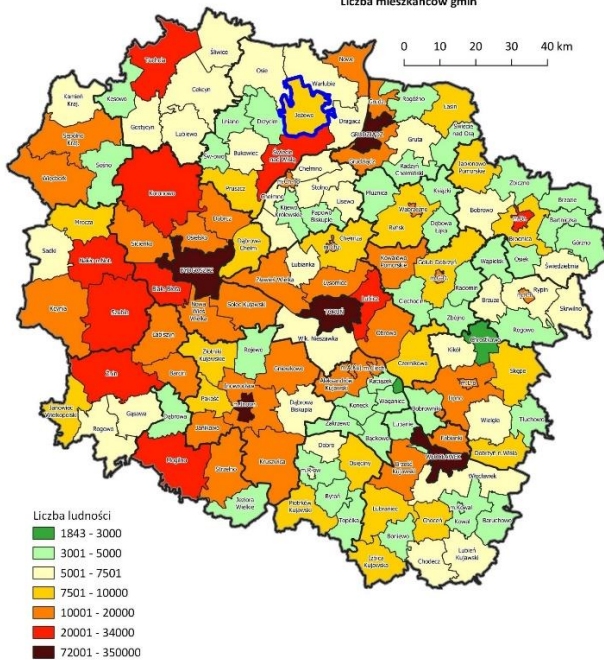
Rysunek. Położenie gminy na tle województwa kujawsko-pomorskiego

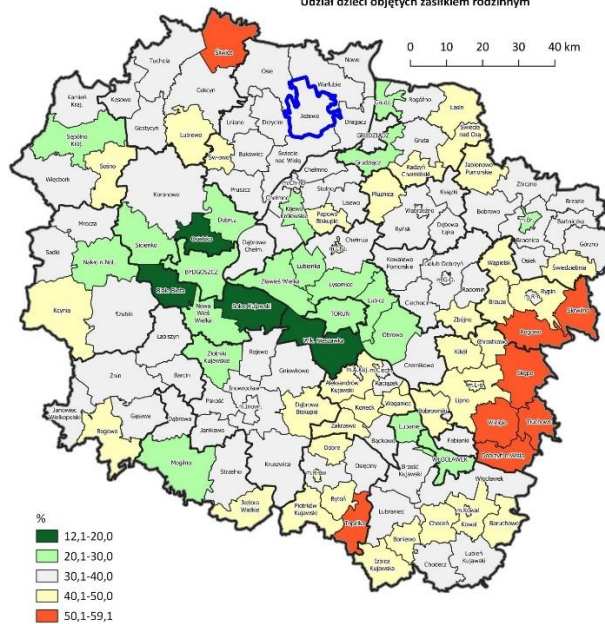

Poniej przedstawiono sytuację gminy Jeżewo na tle województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie najbardziej podstawowych wskaźników opisujących ogólny stan rozwoju. Z analizy map wynika, że w zakresie większości zagadnień, gmina Jeżewo należy do jednostek typowych, a więc prezentuje wskaźniki podobne do tych notowanych w gminach o zbliżonej wielkości i charakterze funkcjonalnym. Można powiedzieć, że sytuacja gminy na tle innych jednostek jest pod tym względem neutralna – nie stanowi ani „przewagi” ani „straty”, nie wyróżnia gminy ani pozytywnie ani negatywnie. W zakresie pojedynczych cech można mówić o pewnej odmienności gminy. Dotyczy to na przykład (wyróżniki pozytywne): wskaźnika bezrobocia, wskaźnika zmiany bezrobocia, udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz (wyróżnik negatywny) poziomu przedsiębiorczości.

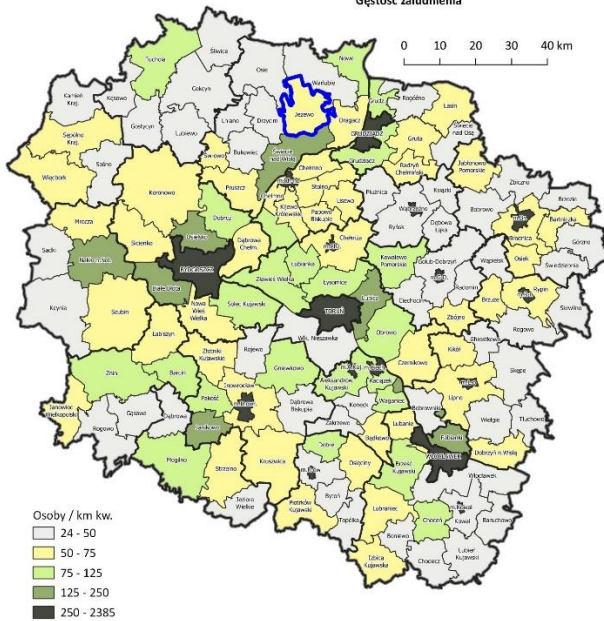
Gmina Jeżewo na tle województwa kujawsko-pomorskiego.
Liczba mieszkańców gmin

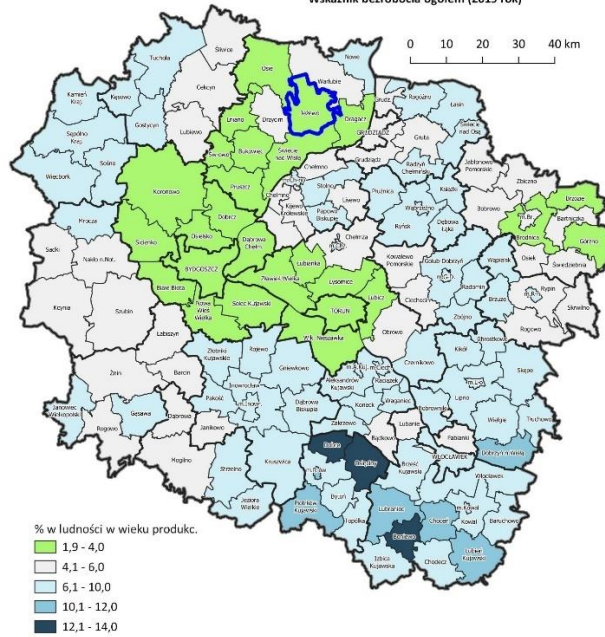
Gmina Jeżewo na tle województwa kujawsko-pomorskiego.
Udział dzieci objętych zasiłkiem rodzinnym

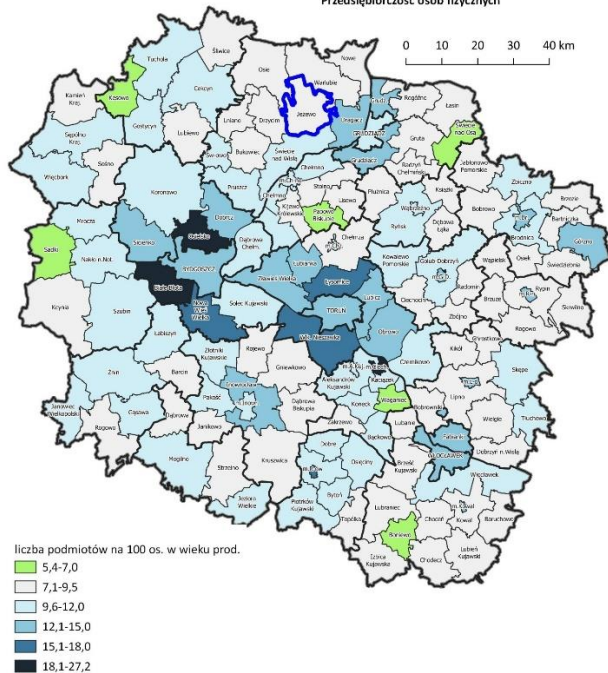
Gmina Jeżewo na tle województwa kujawsko-pomorskiego.
Gęstość zaludnienia

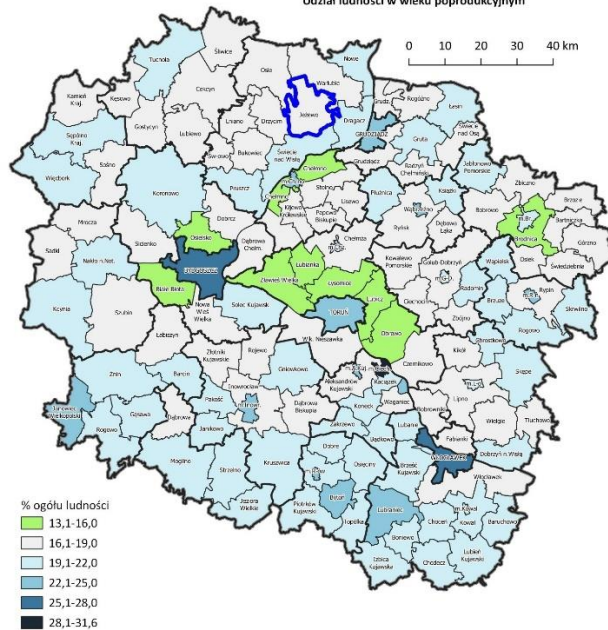
Gmina Jeżewo na tle województwa kujawsko-pomorskiego.
Wskaźnik bezrobocia ogółem (2019 rok)

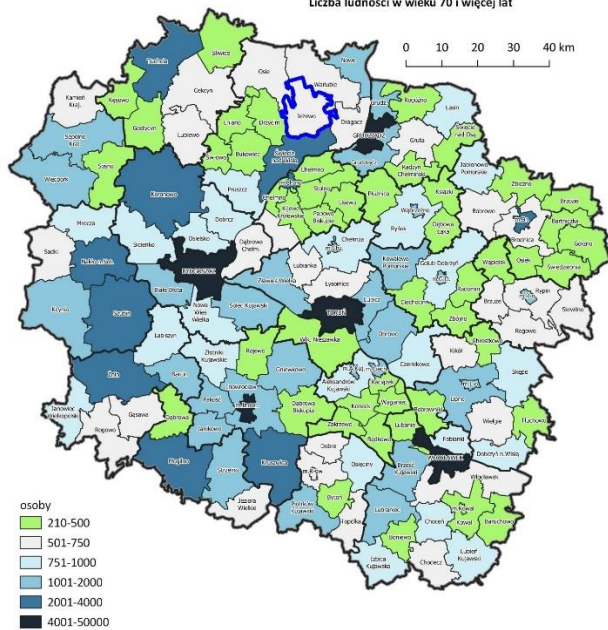
Gmina Jeżewo na tle województwa kujawsko-pomorskiego.
Przedsiębiorczość osób fizycznych

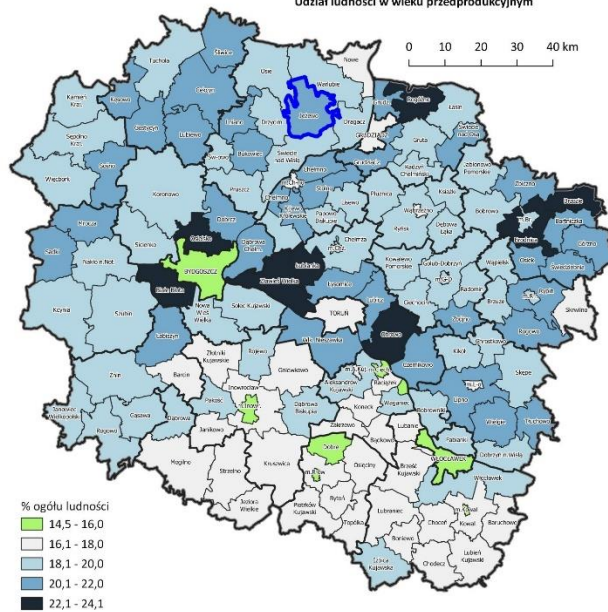
Gmina Jeżewo na tle województwa kujawsko-pomorskiego.
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym

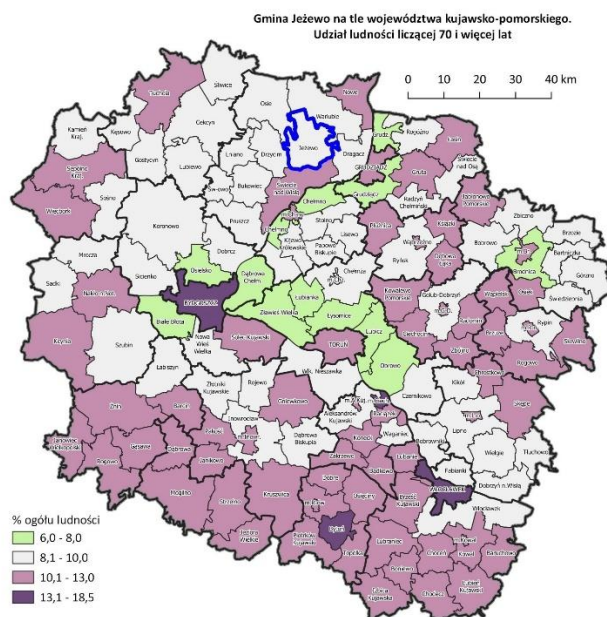
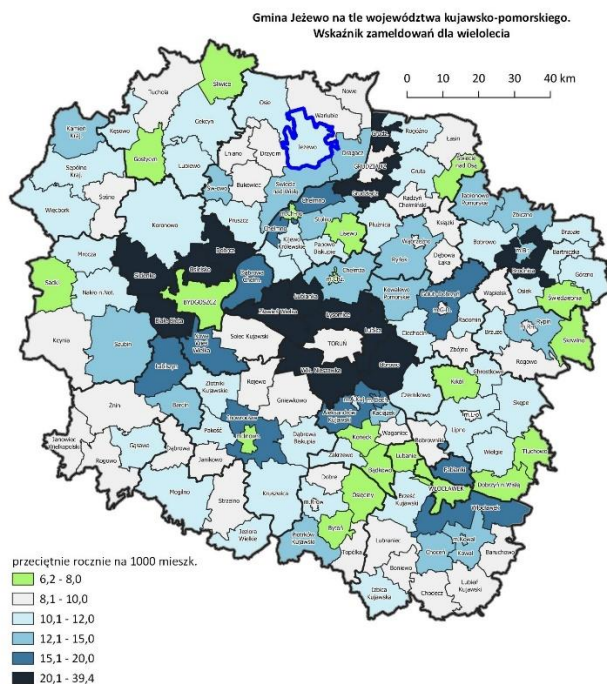
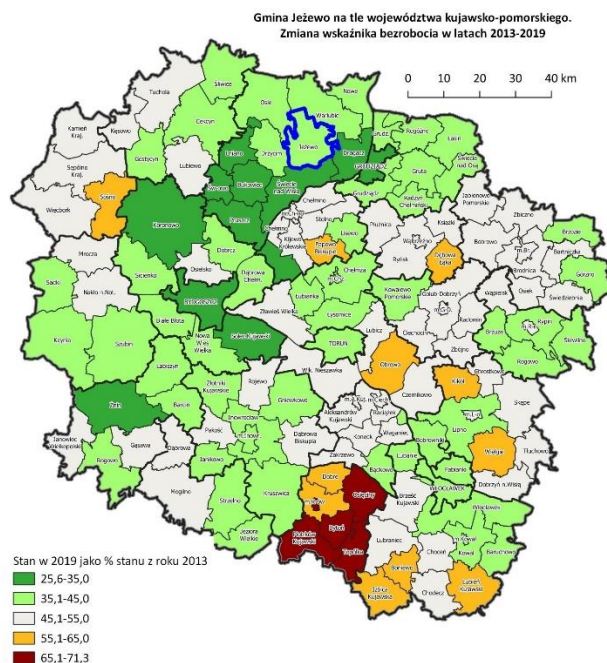
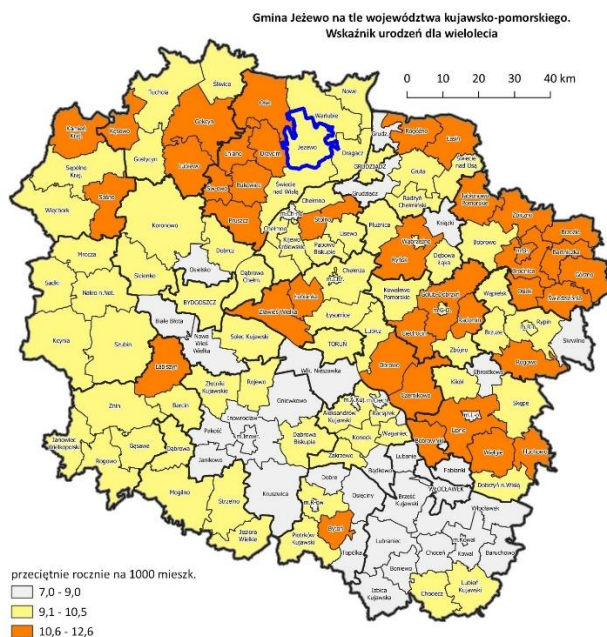

Gmina Jeżewo na tle województwa kujawsko-pomorskiego.
Liczba ludności w wieku 70 i więcej lat

Gmina Jeżewo na tle województwa kujawsko-pomorskiego.
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym

2.2. Potrzeby rozwojowe gminy zidentyfikowane w „Strategii rozwoju gminy Jeżewo”

W ramach prac nad Strategią rozwoju gminy Jeżewo dokonano kompleksowej analizy szeroko rozumianych uwarunkowań rozwoju gminy. Zweryfikowano stan rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej, stan i uwarunkowania środowiskowe oraz wynikające z powiązań infrastrukturalnych, w tym komunikacyjnych. Potwierdzono, że ważnym uwarunkowaniem rozwoju jest bliskość i łatwy dostęp do ważnych – jako miejsca pracy i miejsca realizacji usług, zwłaszcza tych ponadpodstawowych – miast: Świecia (siedziby powiatu), Grudziądza (dużego miasta leżącego w bliskim sąsiedztwie) oraz Bydgoszczy (ośrodka wojewódzkiego). W

wyniku wykonanych analiz zidentyfikowano determinanty przyszłego rozwoju gminy (na okres kilku najbliższych lat):

Do potencjałów, szans i mocnych stron zaliczono następujące cechy:

1. Duża liczba ludności (duża część mieszkańców gminy) zamieszkująca dwie największe relatywnie dobrze wyposażone miejscowości.
2. Dobre powiązania komunikacyjne gminy, wpływające na dogodną możliwość dojazdów do pracy, szkół i w zakresie załatwiania innych ponadlokalnych potrzeb mieszkańców.
3. Aktualnie bardzo dobra sytuacja na rynku pracy przekładająca się na poprawiającą się sytuację materialną ludności.
4. Zróżnicowana baza ekonomiczna – oprócz lokalnej przedsiębiorczości i wyjazdów do pracy poza gminę, wciąż dosyć silna jest pozycja rolnictwa.
5. Korzystna (pod względem liczby) prognoza demograficzna – zakładająca wzrost liczby mieszkańców gminy co najmniej do roku 2030.
6. Dosyć duży potencjał środowiska przyrodniczego będący podstawą dla rozwoju różnych form turystyki i wypoczynku – dający szansę rozwoju dodatkowych źródeł utrzymania mieszkańców gminy.

Do barier, słabych stron i czynników ograniczających rozwój zaliczono następujące cechy:

1. Słaby stan wyposażenie większości miejscowości w zakresie usług (brak usług na miejscu, konieczność wyjazdów do innych miejscowości, wykluczenie dostępu dla mieszkańców o ograniczonej mobilności) – jest to powodowane także małą liczbą ich mieszkańców, obniżającą popyt na działalności komercyjne i negatywnie wpływającą na efektywność ekonomiczną funkcjonowania usług.
2. Kilka małych miejscowości jest dodatkowo peryferyjnie położonych w stosunku do sieci komunikacyjnych i znacznie oddalonych od Jeżewa i Laskowic – prezentują one zdecydowanie gorszą jakość życia mieszkańców.
3. Realne ubóstwo pewnej części mieszkańców - pomimo wykonywania przez nich działalności zarobkowych (praca najemna lub prowadzenie gospodarstw rolnych) uzyskiwane dochody są na tyle niewielkie, że kwalifikują do wsparcia w systemie pomocy społecznej. W największym stopniu zagraża to wykluczeniem społecznym dzieci pochodzących z tych rodzin.
4. Dostrzegane postępujące starzenie się społeczności gminy, mierzone rosnącą liczbą i udziałem starszych grup wiekowych.
5. Relatywnie niska przedsiębiorczość na terenie gminy (przy dogodnych warunkach dojazdów do pracy nie wpływa niekorzystnie na rynek pracy, ale ogranicza dochody budżetu generowane przez lokalne podmioty gospodarcze).

Do najważniejszych potrzeb rozwojowych gminy, zaliczono:

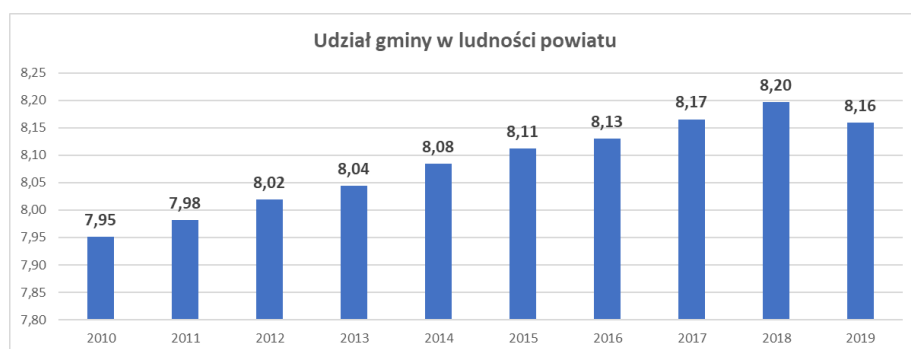
1. Zwiększanie dostępu do usług publicznych dla mieszkańców niewielkich miejscowości obecnie tego dostępu pozbawionych. Poprawa dostępu może być realizowana na kilka sposobów i w praktyce w zależności od specyfiki danej miejscowości, każdy ze sposobów może być skuteczny w zaspokojeniu potrzeb mieszkańców, np.: realizacja nowej bazy usług w miejscowościach dotąd jej pozbawionych, realizacja bezpiecznych dróg rowerowych do sąsiednich miejscowości wyposażonych w usługi, organizacja dowozu mieszkańców do miejscowości wyposażonych w usługi. Obecnie obserwowane dysproporcje w dostępie do usług są ważnym problemem rozwojowym, który wpływa negatywnie na jakość życia części mieszkańców. Jednocześnie jednak mała liczba ludności tych miejscowości oraz ich rozproszenie powoduje, że z punktu widzenia ekonomicznego są to działania trudne do uzasadnienia – dążenie do poprawy jakości życia będzie w tym przypadku niewspółmiernie obciążać budżet gminy. Należy zauważyć, że na terenie gminy brak niektórych rodzajów infrastruktury społecznej, na które zapotrzebowanie już obecnie jest duże i będzie rosnąć – przede wszystkim miejsc opieki dzieci do lat 3 oraz dziennej opieki dla seniorów.

2. Zwiększenie liczby miejsc pracy na terenie gminy, poprzez rozwój już funkcjonującej lokalnej przedsiębiorczości oraz dążenie do pozyskiwania inwestorów zewnętrznych.
3. Dalszy rozwój infrastruktury technicznej oraz energetycznej – przejawiający się przede wszystkim ograniczaniem oddziaływania na środowisko.

2.3. Sytuacja demograficzna

Jednym z wyróżników gminy Jeżewo jest stopniowy wzrost liczby ludności (rok 2019 stanowi tu wyjątek na tle pozostałych). W większości obszarów wiejskich województwa notuje się spadek liczby mieszkańców. Wyjątkiem są gminy podmiejskie leżące w strefach podmiejskich dużych miast oraz nieliczne pozostałe obszary wiejskie. W powiecie świeckim (który jest powiatem wyjątkowym, bo wiele gmin notuje wzrost lub utrzymywanie liczby mieszkańców) najsilniejszy wzrost notują obszary podmiejskie Świecia (na obszarach wiejskich gminy Świecie - ponad 15% w ciągu dwóch dekad), następnie kilka gmin (wśród których znajduje się gmina Jeżewo) notuje wzrosty na poziomie 5-7%. W ciągu ostatniej dekady wzrost wyniósł w gminie Jeżewo prawie 300 osób, a w czasie dwóch dekad – prawie 400 osób. Są to bezwzględnie duże wartości – dla porównania: większość miejscowości w gminie liczy poniżej 300 osób.

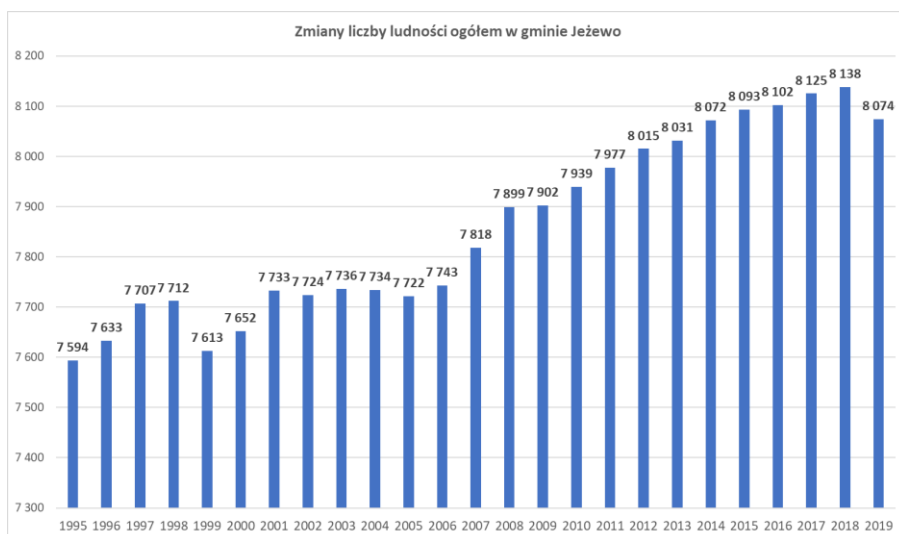
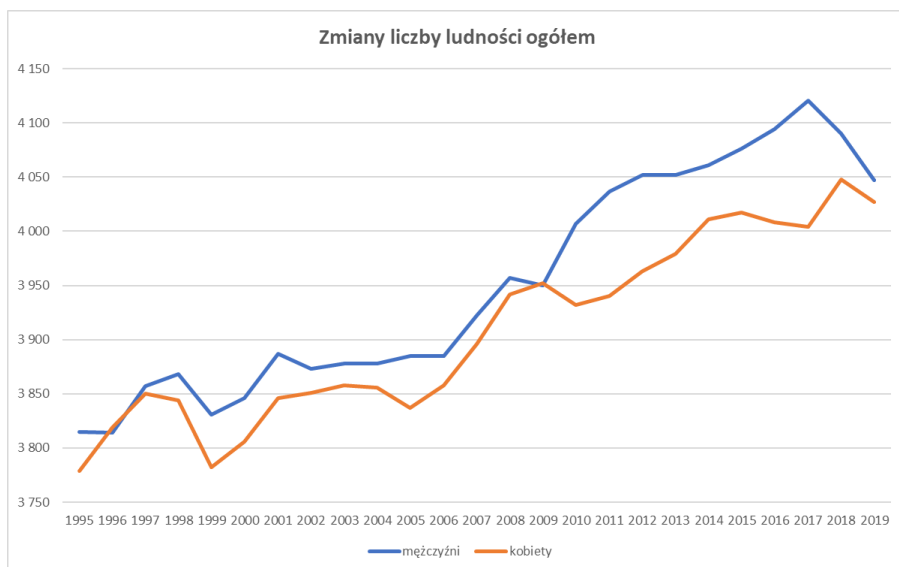
Rosnąca liczba ludności gminy (rosnąca szybciej, niż w innych gminach) powoduje, że powoli rośnie znaczenie gminy w ludności ogółem powiatu świeckiego – obecnie ludność gminy stanowi prawie 8,2% ludności ogółem powiatu. Przed dwiema dekadami było to około 7,7%.

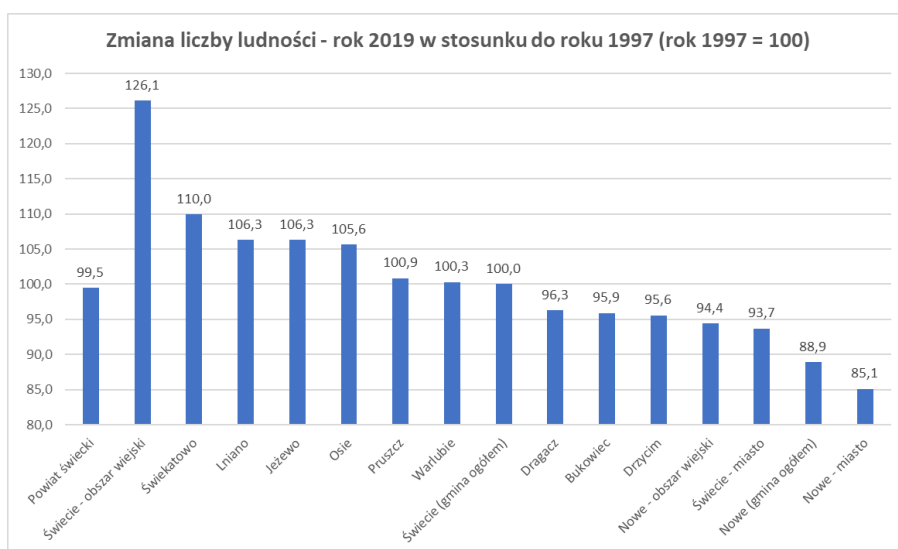
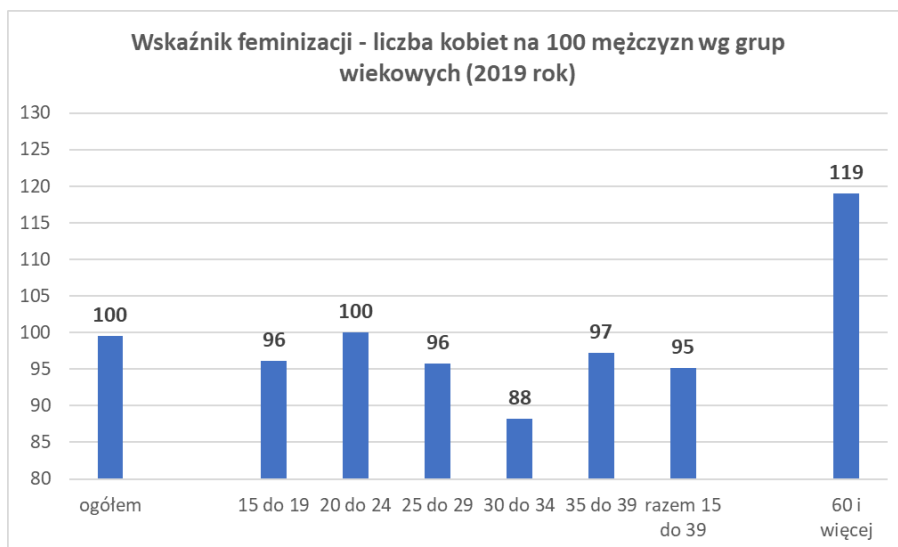

Większa dynamika wzrostu liczby ludności jest notowana wśród mężczyzn. Jest to wynikiem większej skłonności kobiet do migracji poza gminę. Niestety skutkiem tego jest rosnąca dysproporcja liczebności obydwu płci wyrażana wskaźnikiem feminizacji, czyli liczbą kobiet przypadającą na 100 mężczyzn. Obecnie na 100 mężczyzn przypada 100 kobiet (w 2017 – 97, ta wartość się więc nieznacznie zmienia w czasie), ale w grupie odpowiedzialnej za reprodukcję (15-39 lat) – wskaźnik ten wynosi już tylko 95, ale już w podgrupie 25-29 wynosi 96, a 30 do 34 – tylko 88. Jest to niekorzystne uwarunkowanie – będzie skutkowało ograniczeniami w zawieraniu związków, a tym samym wpłynie na liczbę urodzeń. Tradycyjnie już w grupach najstarszych kobiety znacząco przeważają – w grupie 60 i więcej lat na 100 mężczyzn przypada 119 kobiety (jest to skutek krótszego przeciętnego trwania życia mężczyzn; w wieku 60 i więcej lat w roku 2019 było 808 panów i 962 pań).

Podobnie jak w zdecydowanej większości obszarów, w których nie zachodzą bardzo duże ruchy migracyjne, wpływające na modyfikacje naturalnych procesów demograficznych, także na terenie gminy Jeżewo obserwuje się procesy starzenia społeczeństwa. Przejawiają się one rosnącą liczbą i zwiększającym się udziałem ludności starszej, przy malejącej liczbie i malejącym udziale ludności najmłodszej. W tej fazie procesu starzenia się społeczeństwa, w której obecnie znajdują się gminy województwa kujawsko-pomorskiego, liczba ludności w wieku produkcyjnym stagnuje lub powoli się zmniejsza, ale wśród grupy produkcyjnej rośnie udział starszych roczników (przeciętnie także ta grupa jest coraz starsza). Ten proces jest

bardzo dobrze widoczny jeśli prześledzi się zmiany liczebności grup wiekowych w dłuższym okresie – jeszcze w końcu lat 90-tych najliczniejszą grupą w gminie była grupa w wieku 10 do 19 lat, licząca prawie 1500 osób. To samo pokolenie było najliczniejszą grupą także w dekadę później, ale w tym momencie należało już do przedziału 20-29 lat i liczyło nieco mniej przedstawicieli, niż przed dekadą (skutek ubytku młodych ludzi przez migrację). Obecnie to samo pokolenie (jednak liczące już tylko ponad 1300 osób) jest nadal najliczniejszą grupą wiekową – ale lokującą się już w przedziale 30-39 lat. Dla porównania grupy 10-19 oraz 0 do 9 lat liczą poniżej 1000 osób i każda z nich jest mniej liczna od grupy 60-69 lat.

W ujęciu grup ekonomicznych ludności, największy spadek grupy przedprodukcyjnej miał miejsce na przełomie wieków – pomiędzy rokiem 1995 a 2004 liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmalała z ponad 2,4 do nieco ponad 1,8 tysiąca osób. Od tego czasu stagnuje – choć w 2019 była najniższa w dotychczasowej historii gminy (niespełna 1,7 tysiąca osób). W czasie gdy grupa przedprodukcyjna tak silnie zmniejszała swoją liczebność, grupa poprodukcyjna minimalnie rosta - w przedziale 950 do 970 osób, a znaczący wzrost miał miejsce w ostatniej dekadzie. Bariera 1000 osób została przekroczona w roku 2008, a obecnie liczebność tej grupy zbliża się do 1,5 tysiąca. Uwzględniając liczebność grupy 50-59 lat, należy spodziewać się sukcesywnego silnego jej zasilania w kolejnych latach.

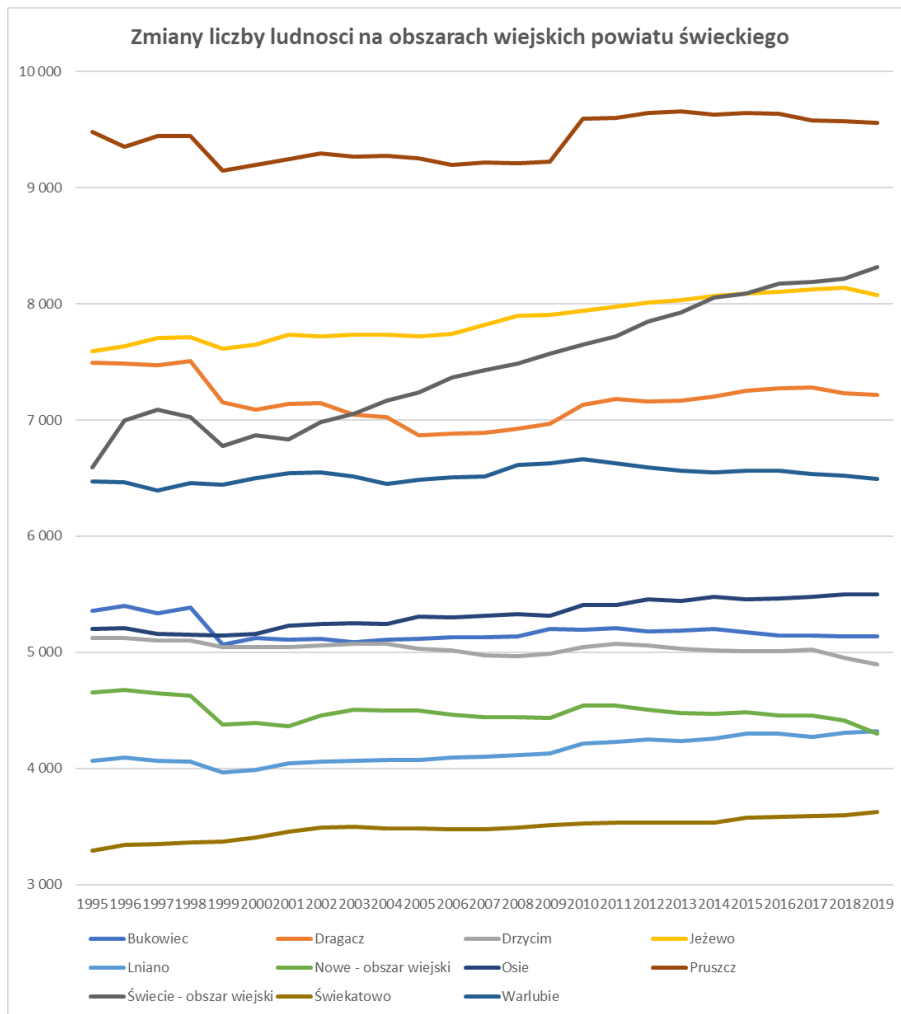
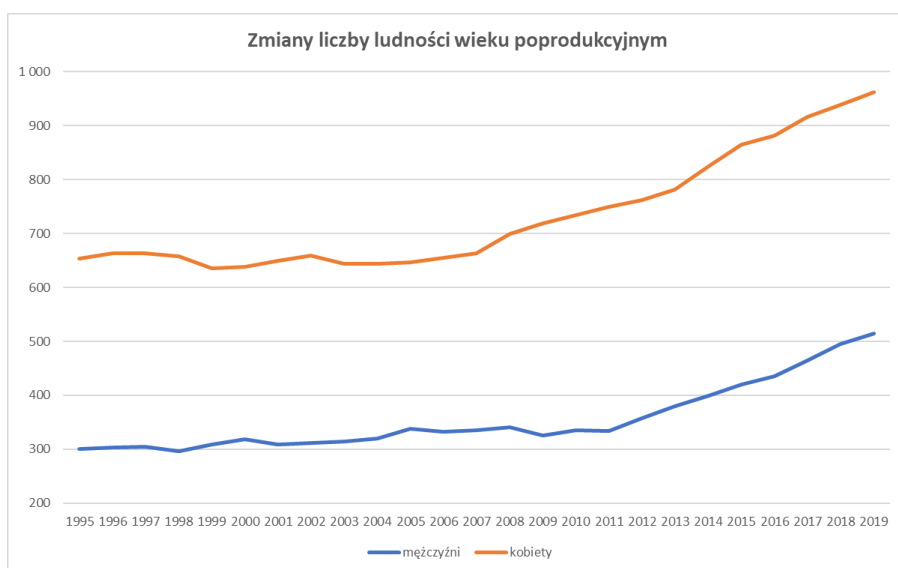
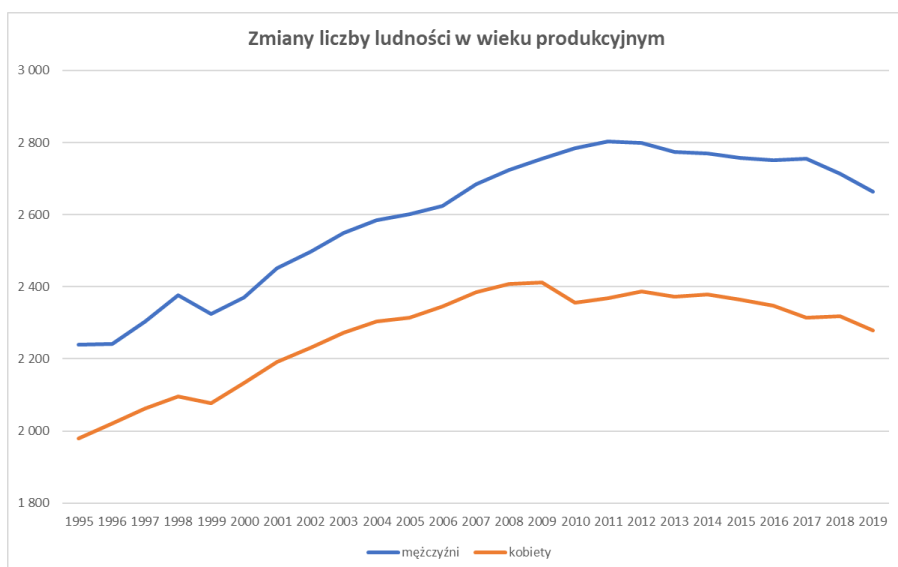
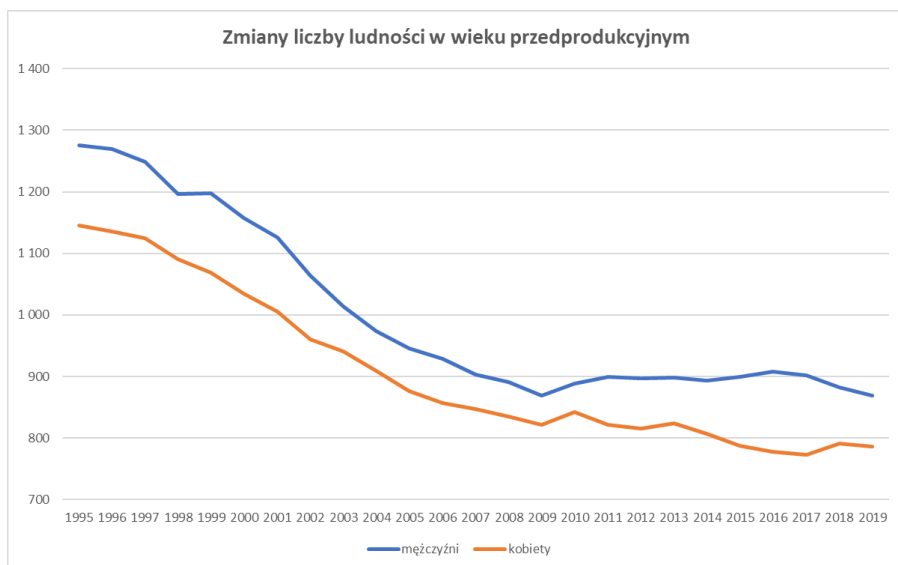
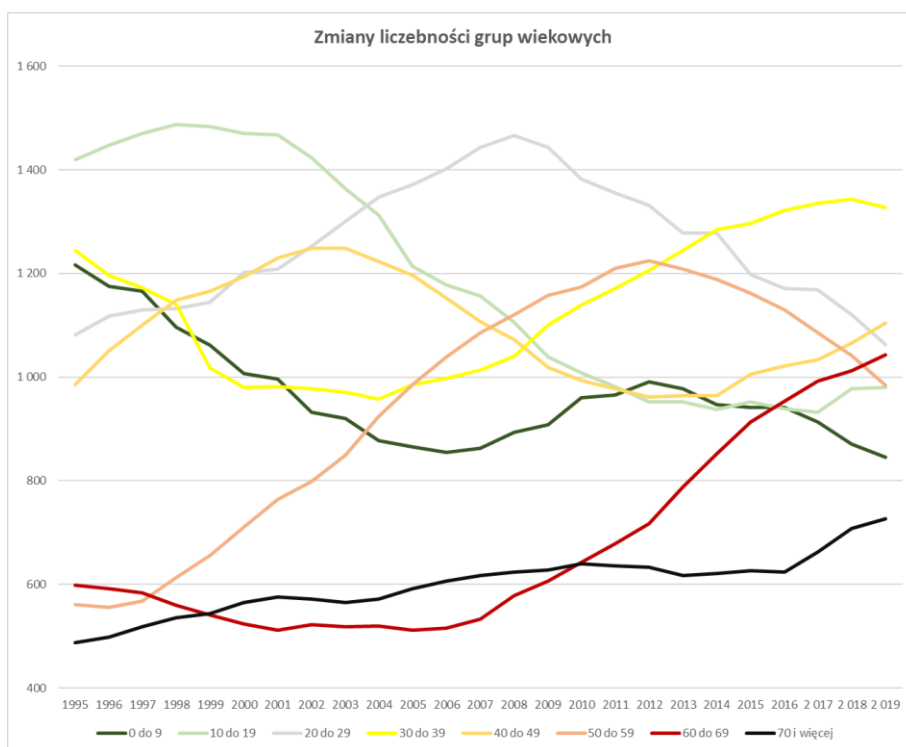
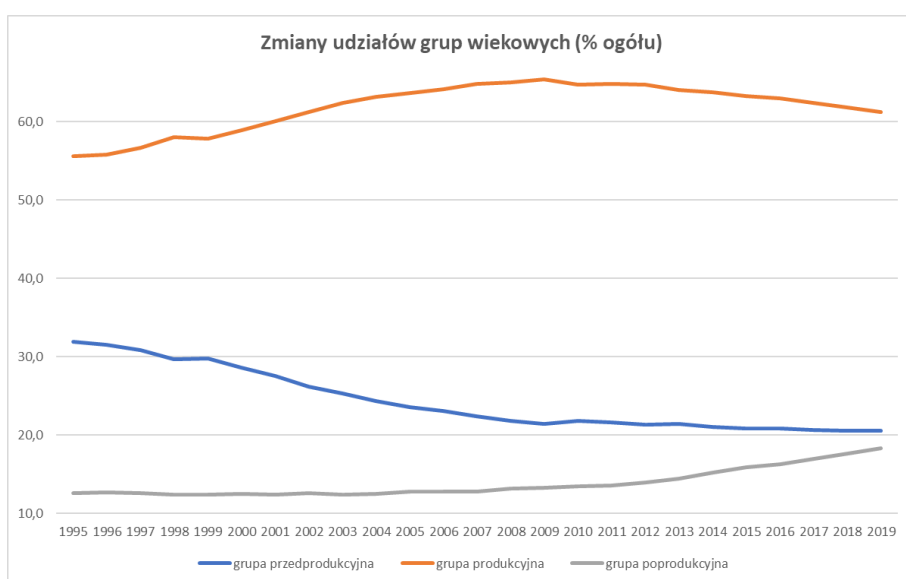
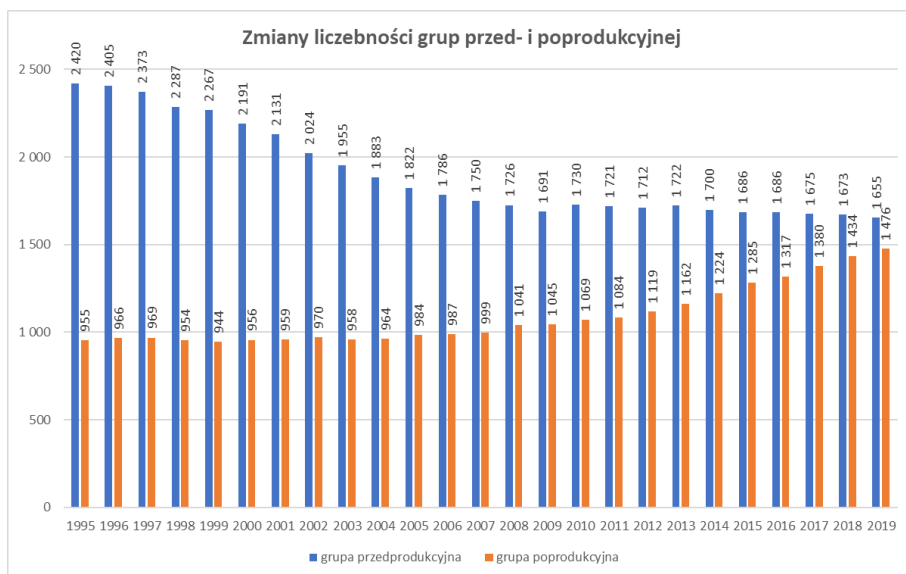

Tabela. Zmiany liczby i udziału grup ekonomicznych ludności w gminie Jeżewo

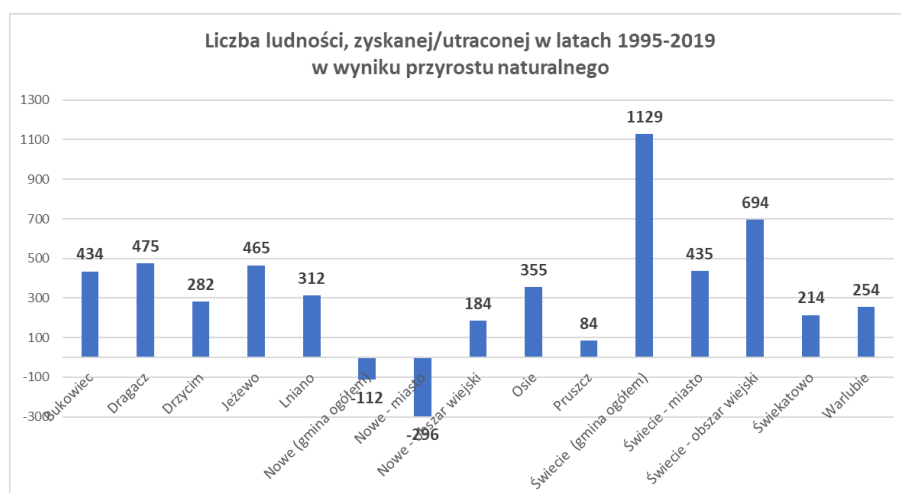
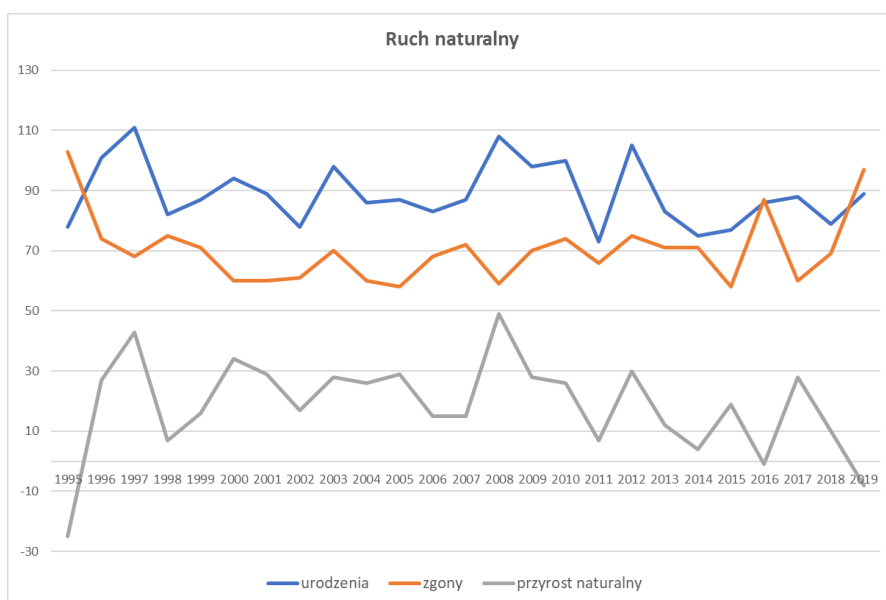
rok	grupa przedprodukcyjna	grupa produkcyjna	grupa poprodukcyjna	grupa przedprodukcyjna	grupa produkcyjna	grupa poprodukcyjna
	liczba			Udział % w ogólnej liczbie ludności		
1995	2420	4219	955	31,9	55,6	12,6
1996	2405	4262	966	31,5	55,8	12,7
1997	2373	4365	969	30,8	56,6	12,6
1998	2287	4471	954	29,7	58,0	12,4
1999	2267	4402	944	29,8	57,8	12,4
2000	2191	4505	956	28,6	58,9	12,5
2001	2131	4643	959	27,6	60,0	12,4
2002	2024	4730	970	26,2	61,2	12,6
2003	1955	4823	958	25,3	62,3	12,4
2004	1883	4887	964	24,3	63,2	12,5
2005	1822	4916	984	23,6	63,7	12,7
2006	1786	4970	987	23,1	64,2	12,7
2007	1750	5069	999	22,4	64,8	12,8
2008	1726	5132	1041	21,9	65,0	13,2
2009	1691	5166	1045	21,4	65,4	13,2
2010	1730	5140	1069	21,8	64,7	13,5
2011	1721	5172	1084	21,6	64,8	13,6
2012	1712	5184	1119	21,4	64,7	14,0
2013	1722	5147	1162	21,4	64,1	14,5
2014	1700	5148	1224	21,1	63,8	15,2
2015	1686	5122	1285	20,8	63,3	15,9
2016	1686	5099	1317	20,8	62,9	16,3
2017	1675	5070	1380	20,6	62,4	17,0
2018	1673	5031	1434	20,6	61,8	17,6
2019	1655	4943	1476	20,5	61,2	18,3

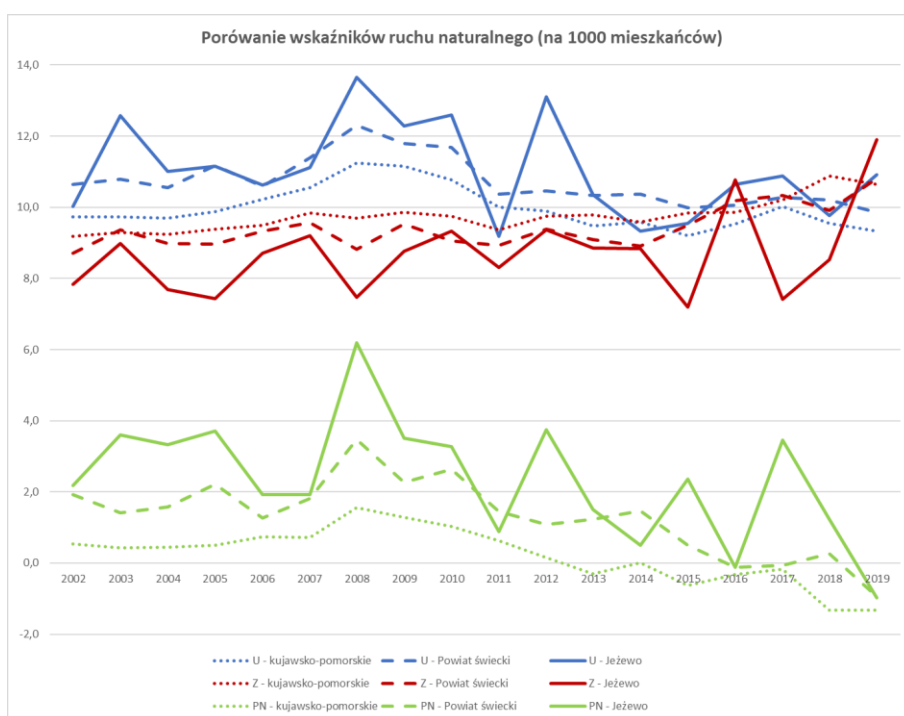
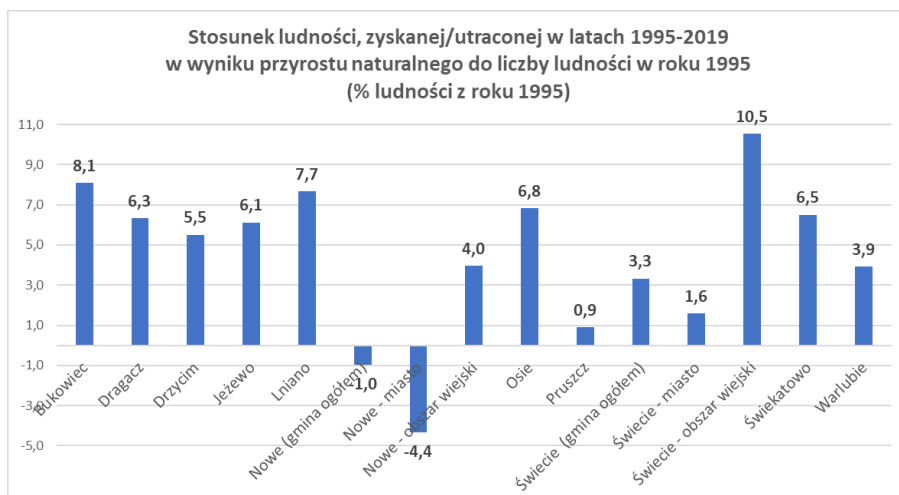
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Do niedawna gmina corocznie notowała dodatni przyrost naturalny. Aż do roku 2015, tylko w roku 1995 zanotowano przewagą zgonów nad urodzeniami, ale i w roku 2016 i w roku 2017 również miała miejsce taka sytuacja (choć przewaga ta wyniosła tylko 1-2 osoby). Wyraźnie ujemny przyrost naturalny miał miejsce w roku 2019. Liczba zgonów, która jeszcze w pierwszej dekadzie obecnego wieku wynosiła przeciętnie około 60-65 rocznie, w ostatnich latach wzrosła do poziomu około 70, ale już w latach 2016-17 znacznie przekroczyła 80. Liczba urodzeń jest silniej corocznie zróżnicowana. Średnio wynosi około 90-100, ale w ostatnich latach należała do stosunkowo niskich (około 70-90). Z powyższego wynika, że przyrost naturalny wynosił w gminie w ostatniej dekadzie XX wieku i pierwszej dekadzie XXI wieku przeciętnie rocznie 20-30 osób, ale w ostatnich latach jest to już ledwie kilka-kilkanaście osób. W latach 1995-2019 w wyniku przyrostu naturalnego gmina zyskała 465 mieszkańców, czyli ponad 6% stanu wyjściowego. Jest to na tle powiatu – wartość dobra, choć kilka gmin notowało wyraźnie korzystniejsze. Analiza wskaźników urodzeń i zgonów (na 1000 mieszkańców) wskazuje, że gmina w powiecie cechuje się przeciętnymi a nawet okresowo niskimi wskaźnikami urodzeń, ale jednocześnie najczęściej stosunkowo niskimi wskaźnikami zgonów (wskaźniki zgonów na poziomie 8-9/1000 są obiektywnie bardzo korzystne - niskie). Warto zauważyć, że na tle powiatu, gmina Jeżewo w zakresie przyrostu naturalnego notuje obecnie gorsze wyniki, niż przed 1-2 dekadami, gdy wskaźniki przyrostu w gminie należały do najlepszych. W stosunku do średnich wartości wojewódzkich, wszystkie parametry cechujące ruch naturalny, są w gminie (poza rokiem 2016) znacznie korzystniejsze.

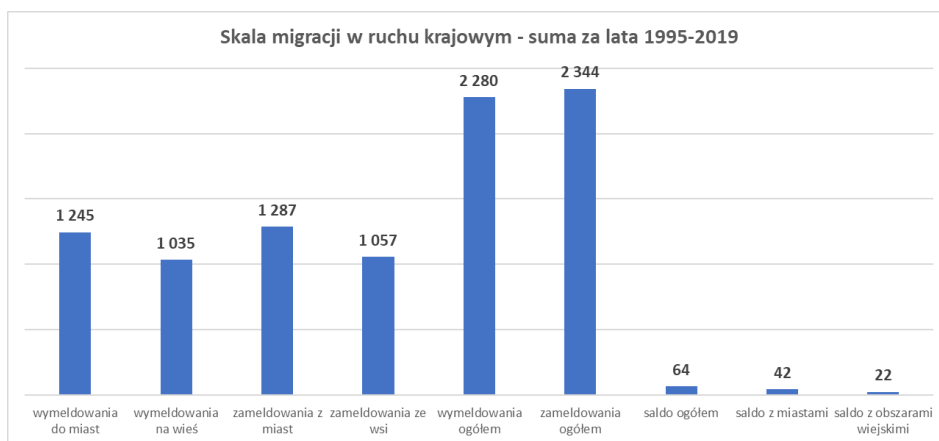
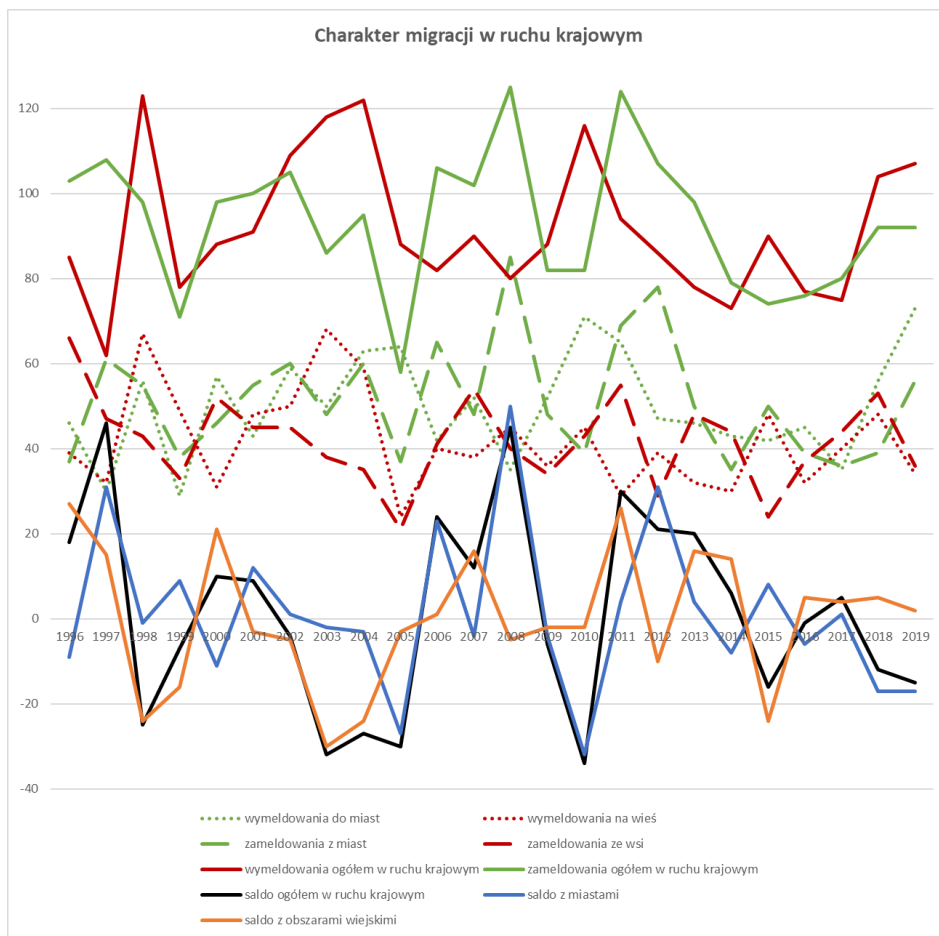

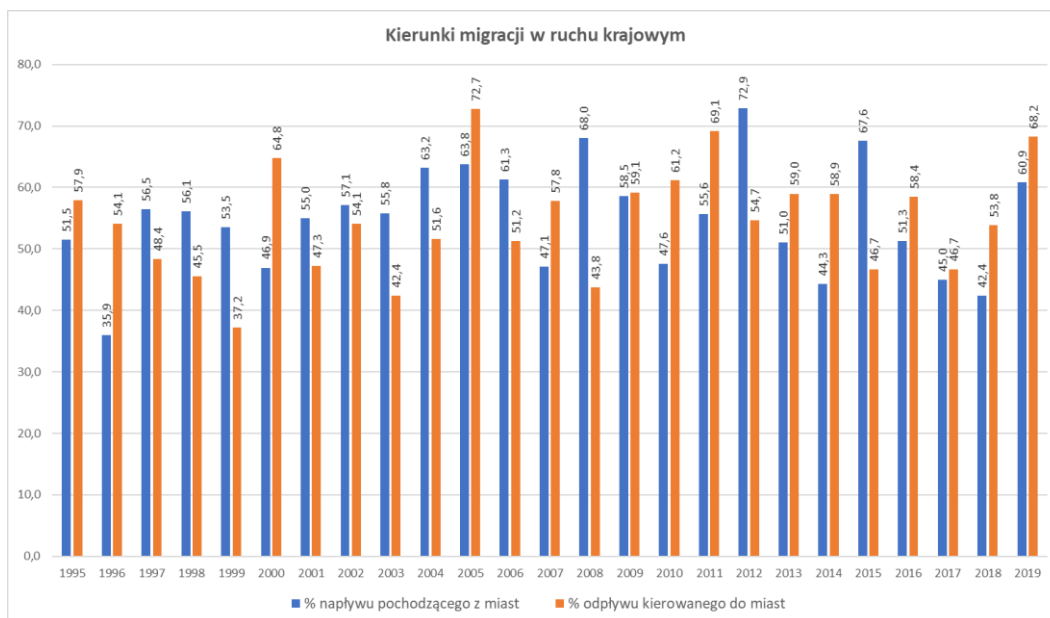

Gmina cechuje się w długim okresie pozytywnym saldem migracji, choć podkreślić trzeba, że ruch migracyjny przyjmuje bardzo zmienne wartości i lata z dodatnim saldem przeplatają się z latami o saldzie ujemnym. W skali ponad dwóch dekad (pomiędzy rokiem 1995 a 2019), łącznie gmina zyskała wskutek migracji zaledwie kilkadziesiąt osób. Uwzględniając przebieg migracji na obszarach wiejskich województwa, już sam fakt, że gmina nie traci mieszkańców wskutek odpływu, należy uznać za bardzo korzystny. łącznie w tym okresie na terenie gminy osiedliły się 2344 osoby, a wyemigrowało z gminy 2280 osób. Przeciętnie rocznie w migracjach (w napływie i w odpływie) uczestniczy około 200 osób – w ostatniej dekadzie nieco częstsze były lata o saldzie dodatnim – odpływ przeważał w roku 2019, 2016, 2015, 2010 i 2009. Warto zauważyć, że niezależnie od ostatecznego salda, bezwzględnie rocznie najczęściej wynosi ono tylko kilkanaście osób, rzadko przekracza 20. Migracje mają więc mały wpływ na zmiany liczby ludności – tym bardziej, że w kolejnych latach równoważą się okresy dodatnie z ujemnymi.

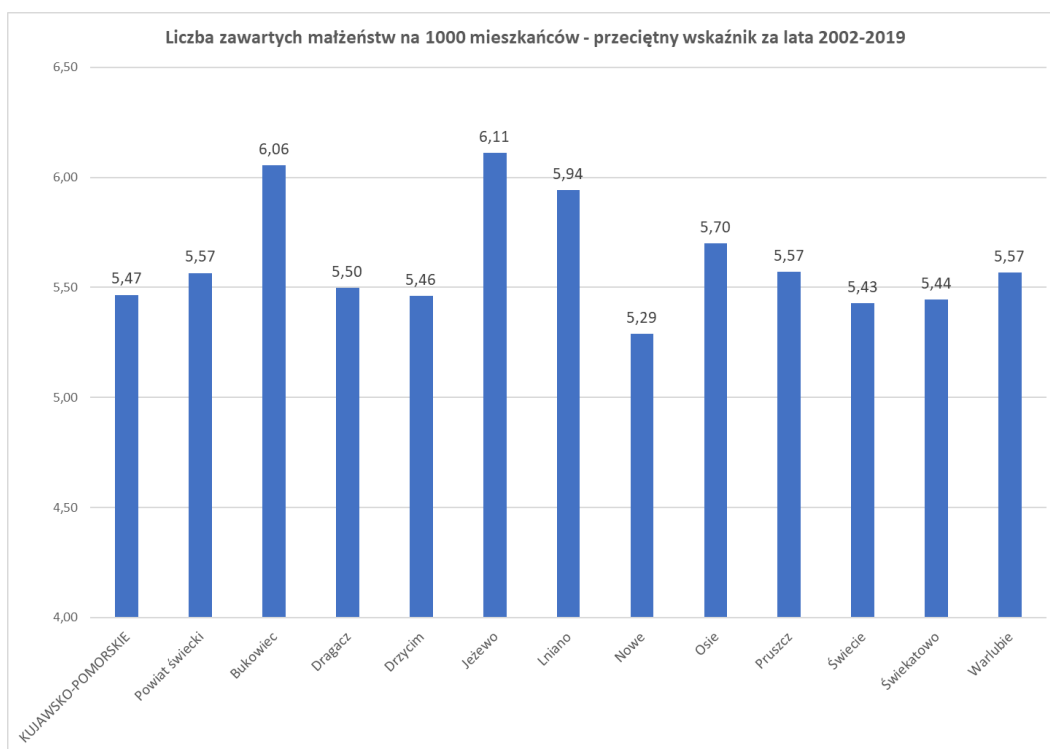
W gminie przeważa ruch migracyjny z miastami. Zarówno odpływ do miast przeważa nad odpływem na obszary wiejskie, jak i napływ z miast przeważa nad napływem z obszarów wiejskich. Zresztą gmina notuje

dotądnie saldo wieloletnie w obydwu tych relacjach (napływ z miast przewyższa odpływ do miast, a napływ z obszarów wiejskich przewyższa odpływ na obszary wiejskie).

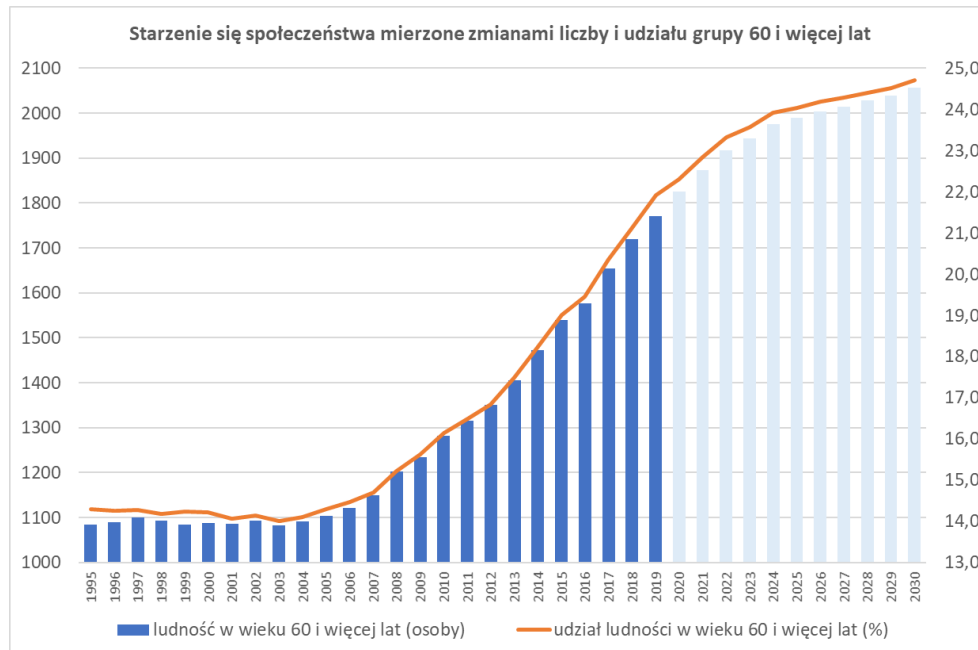
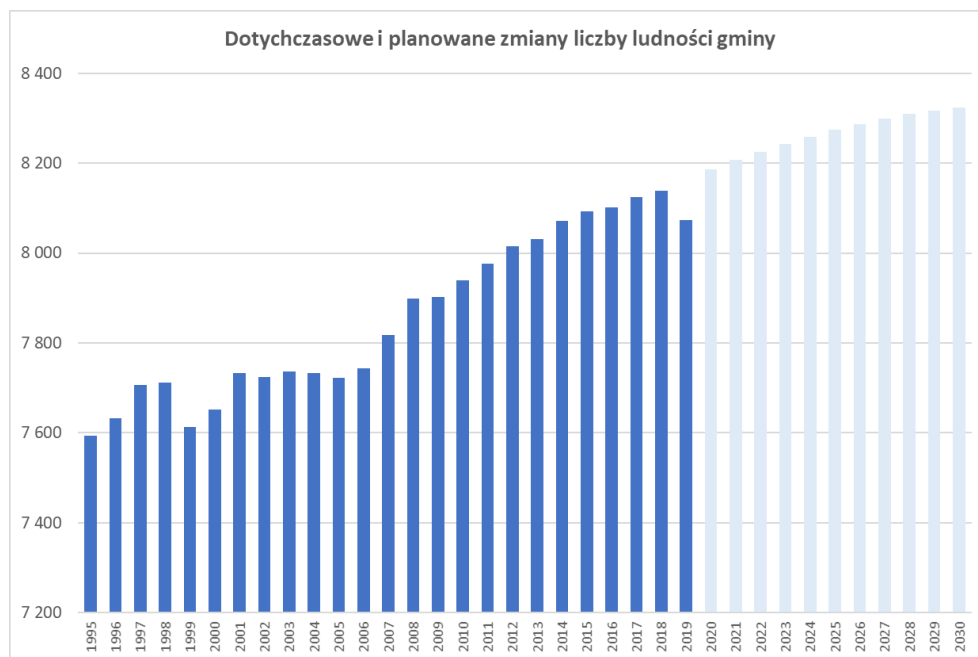
Na tle powiatu świeckiego, gmina Jeżewo wyróżnia się najwyższym wskaźnikiem zawieranych małżeństw. W statystyce publicznej zawarcie małżeństwa przypisuje się gminie jeśli na jej terenie przed ślubem zamieszkiwał mąż (w przypadku gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem).

W okresie 2002-2015 przeciętna roczna liczba zawieranych małżeństw na 1000 mieszkańców wynosiła w gminie 6,11 i poza gminą Bukowiec, notującą minimalnie niższy wskaźnik, znacznie wyprzedzała pozostałe gminy powiatu. W ostatnich latach najczęściej zawiera się między 40 a 60 małżeństw rocznie, ale ta liczba jest bardzo zmienna. W ostatnich latach ekstremalne wartości wynosiły 36 w roku 2013 oraz 73 w roku 2008 (dla porównania w 2019 – 40). Średnia z ostatnich 5 lat to 43.

Prognoza rozwoju ludności wykonana przez GUS wskazuje, że na terenie gminy wciąż będzie przybywać mieszkańców. Jest to uwarunkowanie bardzo korzystne, bo w większości gmin prognozuje się co najwyżej

stagnację albo spadek liczby. Wzrost nie będzie duży – ale stabilny. Niestety postępować będzie proces starzenia społeczności gminy – wg prognozy GUS, ludność starsza (60 i więcej lat), która obecnie stanowi około 1/5 ogółu, już za kilkanaście lat osiągnie poziom około ¼ wszystkich mieszkańców. Będzie to skutkowało przede wszystkim koniecznością rozwoju infrastruktury i działalności ukierunkowanych dla tej grupy ludności.

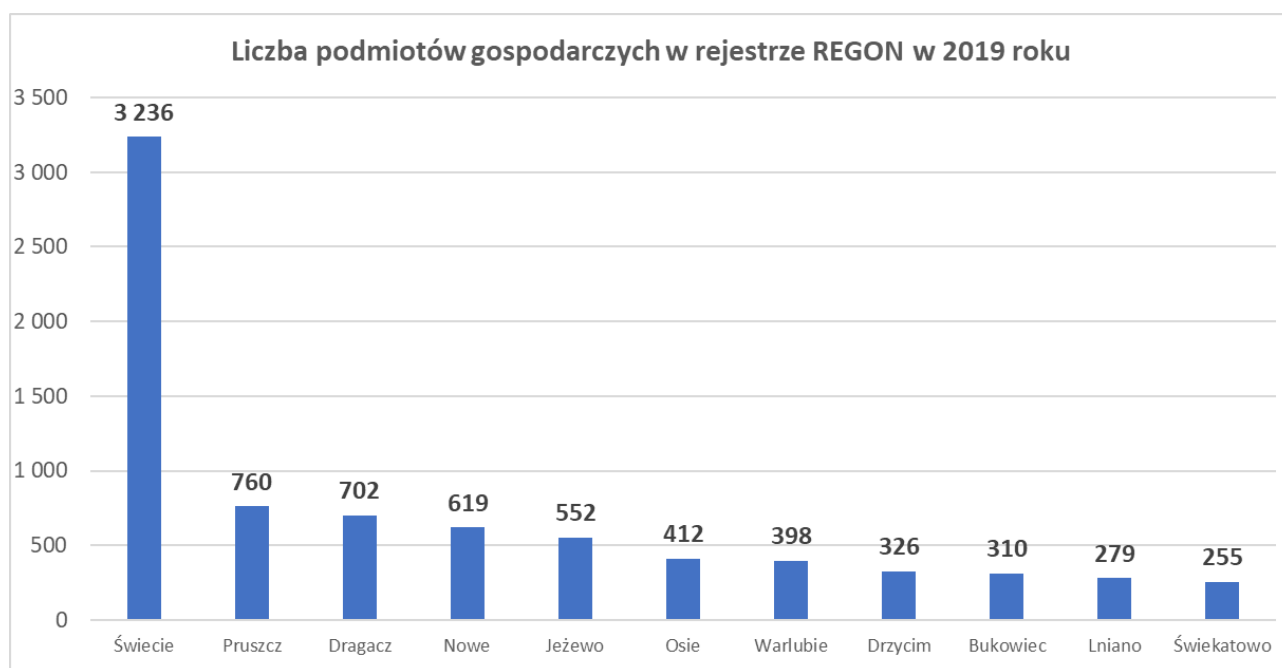
2.4. Rynek pracy i aktywność gospodarcza

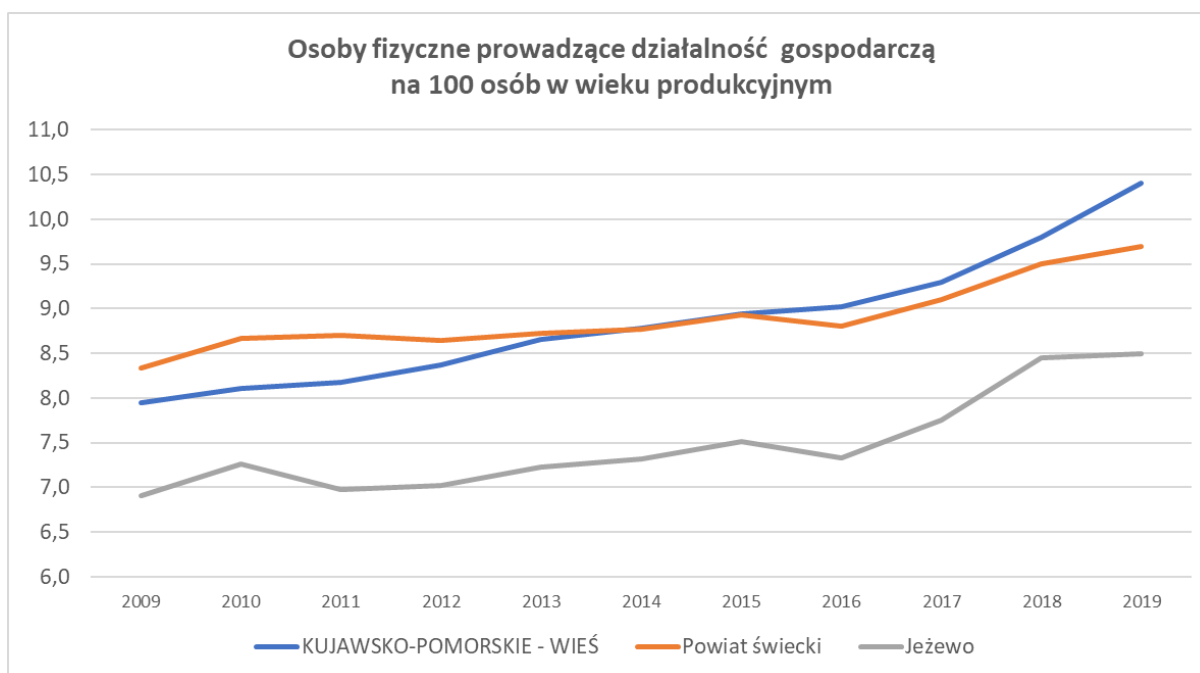
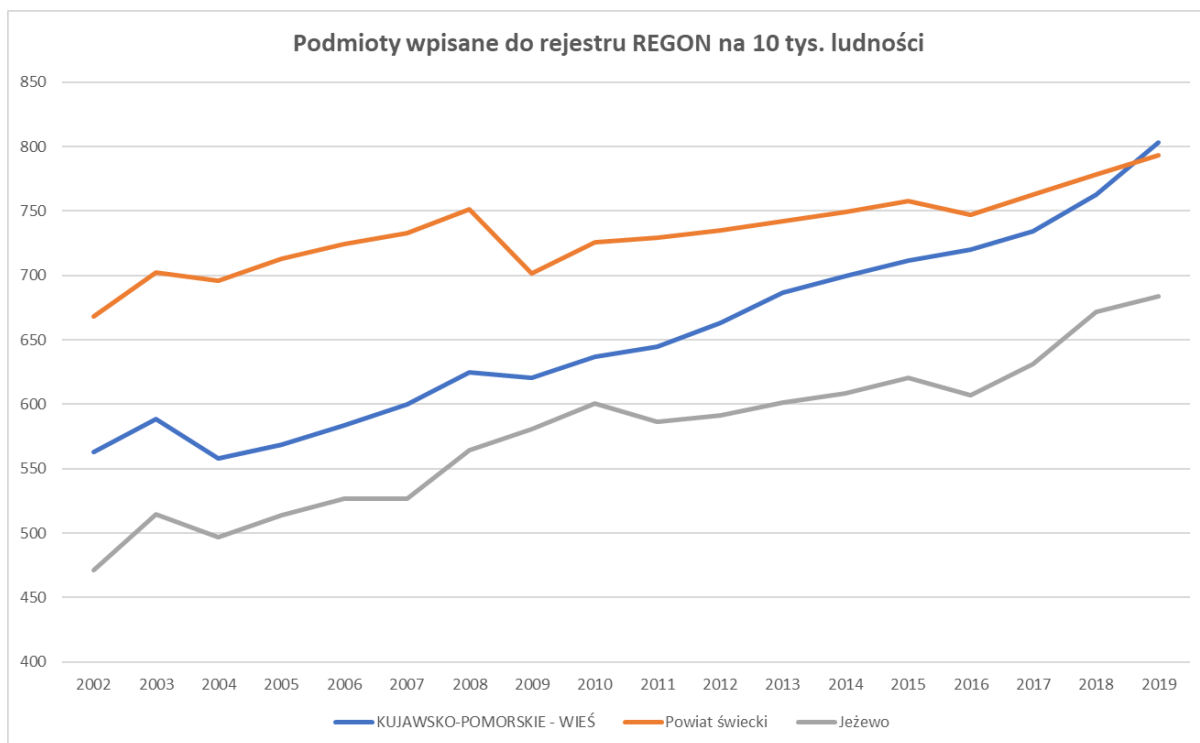
Gmina cechuje się dosyć niekorzystnymi wskaźnikami przedsiębiorczości. Zarejestrowanych jest około 550 podmiotów. Po roku 2011 obserwowano silne spowolnienie wzrostu liczby podmiotów (w 2016 była ona nawet minimalnie mniejsza, niż w 2015). Od 2017 zanotowano wyraźny wzrost w stosunku do lat poprzednich – to bardzo pozytywna tendencja, wyraźnie poprawiła wskaźniki dla gminy, ale trudno obecnie przewidzieć na jakim poziomie wzrost ulegnie zatrzymaniu. Na obszarach wiejskich województwa wskaźniki wciąż sukcesywnie rosną (tym samym na tle średniej wojewódzkiej względna sytuacja gminy w ostatnich latach się pogarszała). Trzeba jednak zauważyć, że podobny trend jak w gminie Jeżewo obserwuje się w całym powiecie

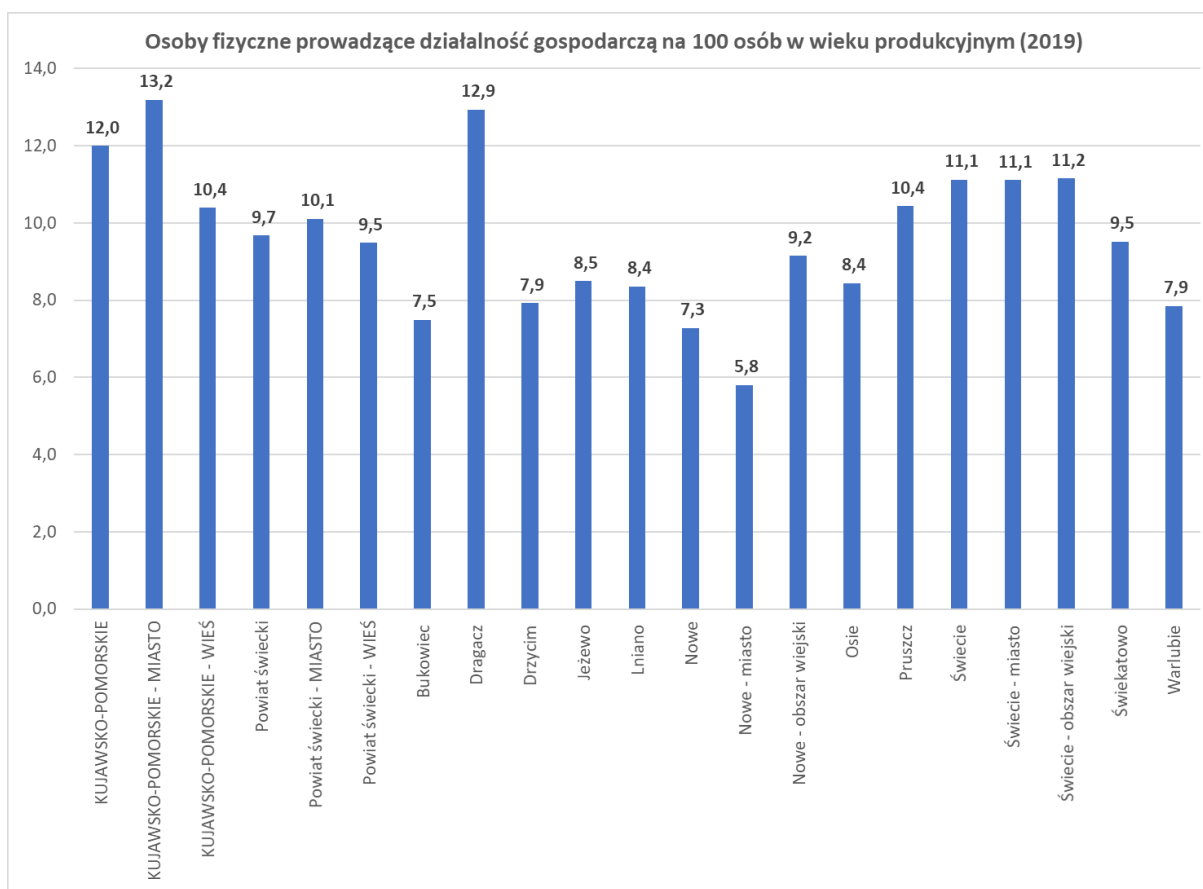
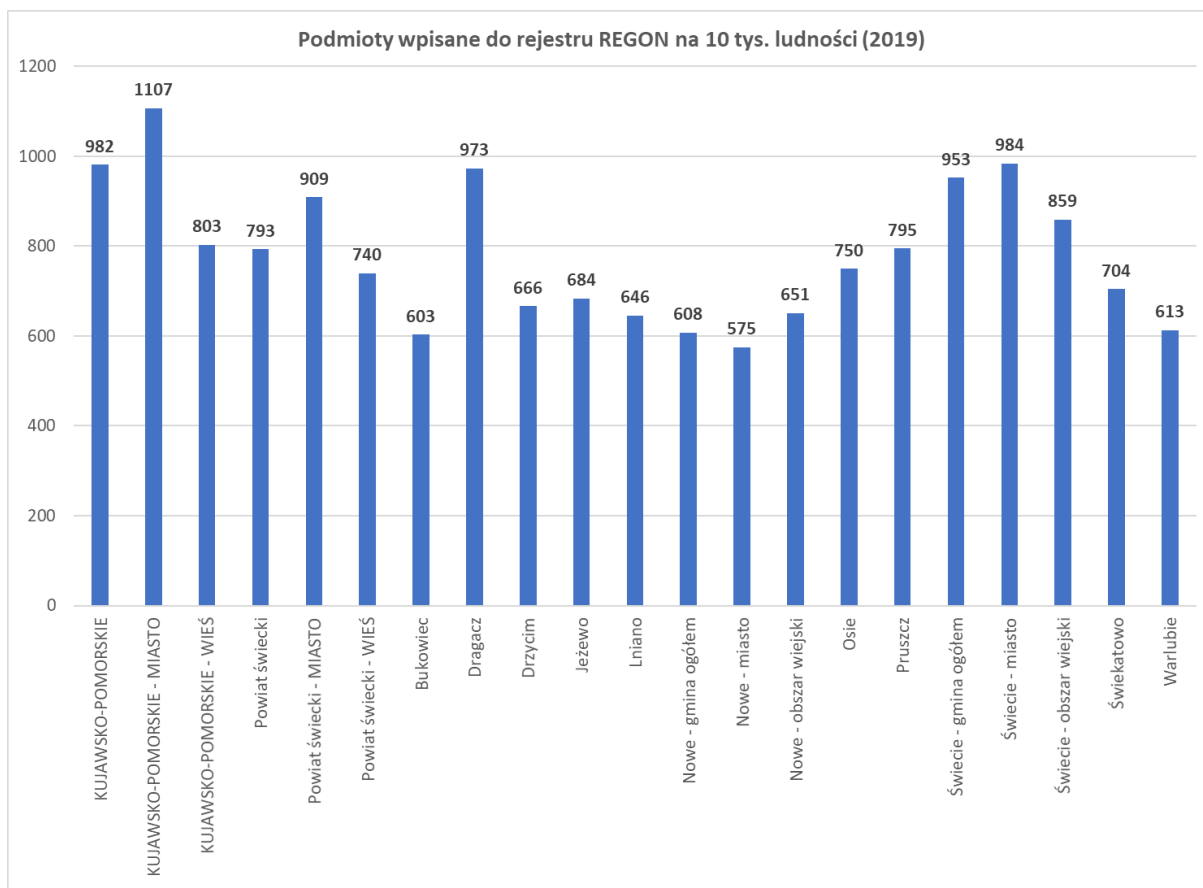
– tu także dynamika przyrostu jest już bardzo mała, choć należy podkreślić, że średni wskaźnik powiatowy jest wyraźnie wyższy od notowanego w gminie Jeżewo. O ile gmina notuje wskaźnik wyraźnie niższy od średniej wojewódzkiej dla obszarów wiejskich, to średnia powiatowa przez cały czas, aż do roku 2019, była wyraźnie od niej wyższa – to świadczy o dużym zróżnicowaniu stanu przedsiębiorczości w powiecie (wskaźnik powiatowy jest zawyżany przede wszystkim przez gminę Świecie, która wprowadza nie wykazuje najlepszego wskaźnika w powiecie, ale ma bardzo dużo zarejestrowanych podmiotów).

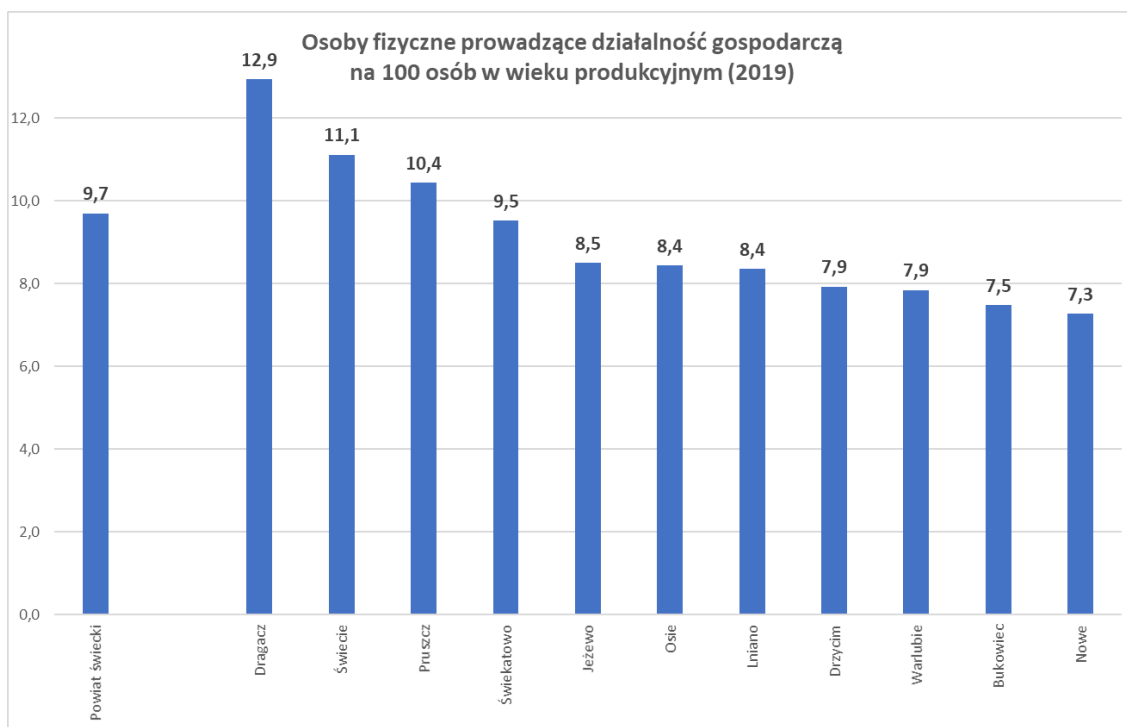
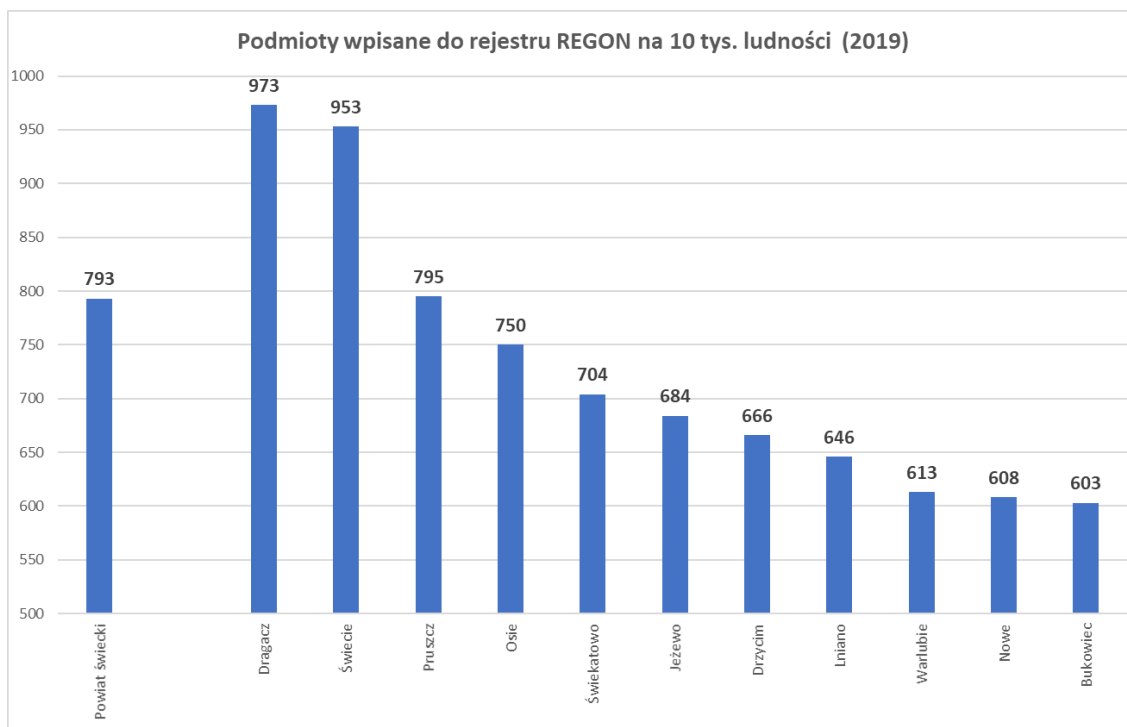
Przeciętny wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów na 1000 mieszkańców wynosi w gminie 684 – podczas gdy najlepsze gminy powiatu (Dragacz i Świecie) notują poziom ponad 950. Jednak sytuacja gmin powiatu jest bardzo zróżnicowana – najłabsza gmina (Nowe) na obszarach wiejskich notuje wskaźnik poniżej 500, a gminy Świekatowo i Drzycim notują stosunkowo podobne wartości jak gmina Jeżewo.

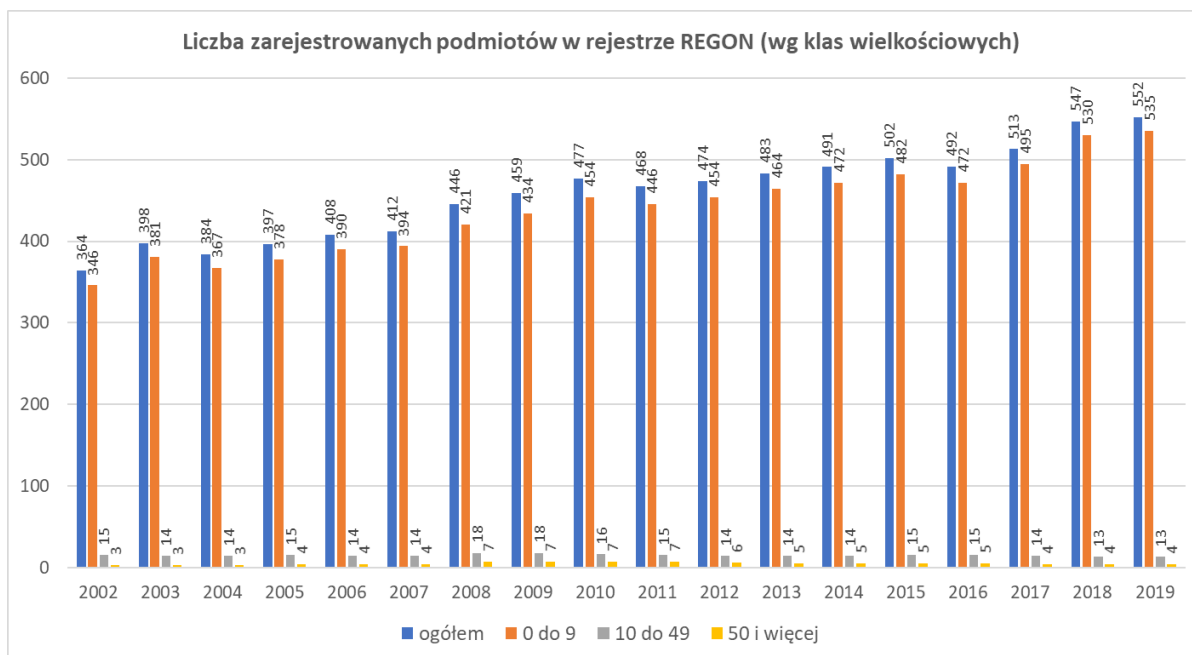
Także przedsiębiorczość osób fizycznych jest dosyć niska. Wskaźnik dla gminy Jeżewo wynosi tylko 8,5/100 osób w wieku produkcyjnym (w na przestrzeni kilku ostatnich lat znacząco wzrósł). Przeciętna powiatowa wynosi 9,7 a maksymalna wartość w powiecie (gmina Dragacz) to 12,9. Kilka gmin notuje wprowadza wartości bardzo zbliżone, a nawet niższe, niż gmina Jeżewo, ale obiektywnie wartość notowana w gminie jest niska.

Struktura branżowa i struktura wielkościowa przedsiębiorczości w gminie Jeżewo są generalnie typowe, choć wykazują pewne różnice w stosunku do średnich. Zdecydowanie dominują podmioty najmniejsze, zatrudniające do 9 osób. W roku 2019 na 552 podmioty ogółem, aż 535 należało do tego przedziału. Jednocześnie warto jednak odnotować obecność 4 podmiotów stosunkowo dużych – liczących ponad 50 zatrudnionych (choć ich liczba spadła w stosunku do lat poprzednich).

Struktura branżowa podobnie jak w zdecydowanej większości gmin wiejskich, wskazuje na dominację sekcji F (budownictwo), G (handel i naprawy), C (przetwórstwo przemysłowe), A (rolnictwo i leśnictwo) oraz H (transport i gospodarka magazynowa). W gminie Jeżewo stanowią one łącznie 50% ogółu podmiotów. Na tle wartości przeciętnych wyróżnia się bardzo duży udział podmiotów w sekcji L (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości) a także wyraźnie wyższy udział rolnictwa (sekcja A). Najważniejszym wyróżnikiem jest jednak niedorozwój podmiotów sekcji G (handel i naprawy) – przejawia się on wskaźnikiem liczby podmiotów tej sekcji w stosunku do liczby mieszkańców (w gminie wynosi on tylko 10,3 na 1000 mieszkańców, podczas gdy średnio na obszarach wiejskich powiatu 16,5, a województwa – 17,9). W gminie działają tylko 83 podmioty w tej sekcji. Są to działalności, które mają podstawowe znaczenie dla kształtowania jakości życia (dostęp do handlu) ale także tworzą dużą liczbę miejsc pracy. Na pewno duży wpływ na stan rozwoju tych działalności ma rozproszenie sieci osadniczej – małe miejscowości wytwarzają zbyt mały popyt na handel, wskutek czego liczba placówek handlowych jest w nich bardzo mała. Tymczasem w gminie Jeżewo duża część miejscowości to wsie małe lub bardzo małe – nie generujące wystarczająco dużego popytu by utrzymały się w nich sklepy. Aby osiągnąć wartość średnią dla obszarów wiejskich województwa, w gminie powinno działać ponad 140 placówek handlowych. Ciekawostką stanowi niewątpliwie fakt, że najliczniej reprezentowana jest sekcja F, czyli budownictwo. Na rozwój tego typu działalności charakter sieci osadniczej nie ma tak dużego znaczenia, bo prace najczęściej wykonuje się w innych lokalizacjach – być może szybki rozwój strefy podmiejskiej Świecia (dużo zleceń budowlanych przyczynia się do rozkwitu tych działalności w sąsiedniej gminie).

Tabela. Szczegółowa informacja na temat struktury branżowej przedsiębiorczości (2017)

Rodzaj działalności		Województwo - wies	Powiat świecki - wies	Jeżewo	Województwo - wies	Powiat świecki - wies	Jeżewo	Województwo - wies	Powiat świecki - wies	Jeżewo
		liczba			Udział w ogólnej liczbie (%)			Stan rozwoju mierzony liczbą podmiotów na 1000 mieszkańców		
ogółem		68413	4994	552	100,0	100,0	100,0	80,3	74,0	68,4
Sekcja A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3180	229	39	4,6	4,6	7,1	3,7	3,4	4,8
Sekcja B	górnictwo i wydobywanie	105	8	0	0,2	0,2	0,0	0,1	0,1	0,0
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe	7141	645	61	10,4	12,9	11,1	8,4	9,6	7,6
Sekcja D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	197	15	2	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2
Sekcja E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	367	32	2	0,5	0,6	0,4	0,4	0,5	0,2
Sekcja F	budownictwo	11896	823	95	17,4	16,5	17,2	14,0	12,2	11,8
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	15207	1113	83	22,2	22,3	15,0	17,9	16,5	10,3
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa	5078	436	38	7,4	8,7	6,9	6,0	6,5	4,7
Sekcja I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1479	137	19	2,2	2,7	3,4	1,7	2,0	2,4
Sekcja J	informacja i komunikacja	1117	52	4	1,6	1,0	0,7	1,3	0,8	0,5
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1490	104	17	2,2	2,1	3,1	1,7	1,5	2,1
Sekcja L	działalność związana z obsługą ryнку nieruchomości	1642	163	46	2,4	3,3	8,3	1,9	2,4	5,7
Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	4267	232	28	6,2	4,6	5,1	5,0	3,4	3,5
Sekcja N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2032	108	8	3,0	2,2	1,4	2,4	1,6	1,0
Sekcja O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	922	80	6	1,3	1,6	1,1	1,1	1,2	0,7
Sekcja P	edukacja	1916	105	10	2,8	2,1	1,8	2,2	1,6	1,2
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3775	245	33	5,5	4,9	6,0	4,4	3,6	4,1
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1318	94	13	1,9	1,9	2,4	1,5	1,4	1,6
Sekcje S i T	pozostała działalność usługowa	5072	355	41	7,4	7,1	7,4	6,0	5,3	5,1
Sekcja U	organizacje i zespoły eksterytorialne	1	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W skali całego powiatu, gmina koncentruje 7% podmiotów i zajmuje 5. lokatę wśród 11 gmin pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów w systemie REGON. Wyraźna specjalizacja gminy ma miejsce wśród działalności sekcji A (rolnictwo i leśnictwo) – tu gmina skupia aż 16,3% firm i zajmuje pierwszą lokatę. Statystycznie gmina wyróżnia się w zakresie kilku działalności „niszowych” (jak np. sekcja L, K, R), ale w większości działalności, które mają realny wpływ na kształtowanie lokalnych rynków pracy i podatków odprowadzanych do budżetu gminy, udział gminy wynosi najczęściej około 5-6% potencjału powiatowego,

co daje 5-7 pozycję w powiecie (pozytywnym wyjątkiem jest sekcja F, czyli budownictwo). Warto podkreślić, że w Krąplewicach działa znany w regionie podmiot branży przetwórstwa mięsa.

Tabela. Przedsiębiorczość w gminie na tle powiatu świeckiego (2019)

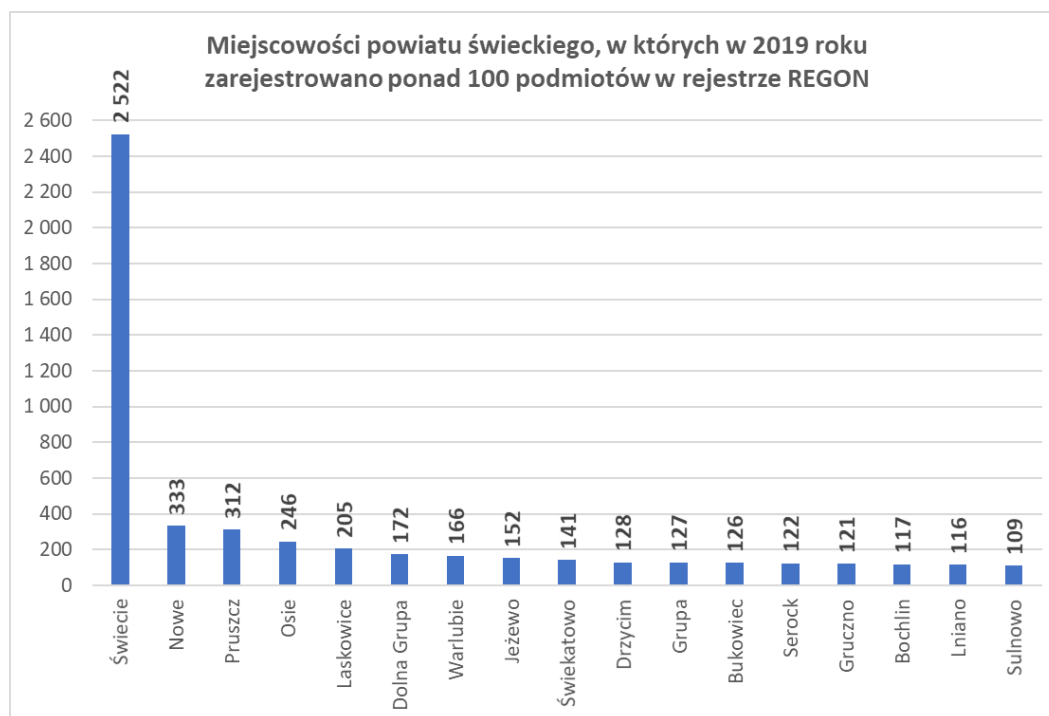
Rodzaj działalności		pozycja gminy wśród 11 gmin powiatu pod względem liczby podmiotów	udział gminy w ogólnej liczbie podmiotów w powiecie (%)
ogółem		5	7,0
Sekcja A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	16,3
Sekcja B	górnictwo i wydobywanie	3-11	0,0
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe	6	6,9
Sekcja D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	11,8
Sekcja E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	7	4,4
Sekcja F	budownictwo	4	8,1
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	6	4,8
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa	7	5,8
Sekcja I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4	8,4
Sekcja J	informacja i komunikacja	5	3,8
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2	9,1
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3	11,9
Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	4	6,3
Sekcja N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7	4,7
Sekcja O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	6,0
Sekcja P	edukacja	6	4,3
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3	6,8
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3	9,3
Sekcje S i T	pozostała działalność usługowa	4	7,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ciekawostką stanowi fakt, że Laskowice są piątą, a Jeżewo ósmą miejscowością w powiecie świeckim, pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów w systemie REGON (Krąplewice zajmują pozycję 27., a Czersk Świecki – 32.).

Pomimo niezbyt sprzyjających warunków glebowych, ważną dziedziną gospodarki pozostaje rolnictwo. Wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z roku 2010 (brak nowszych danych), w gminie działało 510 gospodarstw rolnych (z tej liczby – 507 indywidualnych); 467 gospodarstw prowadziło działalność rolniczą. Była to liczba duża na tle powiatu świeckiego – wprawdzie gminy Pruszcz i Świecie notowały takich gospodarstw znacznie ponad 700, ale Jeżewo zajmowało 3. pozycję w powiecie. Relatywnie mała powierzchnia gruntów rolnych oraz ich niska przydatność powodują, że na tle powiatu gmina nie wyróżnia się produkcją roślinną. Wg danych spisowych z 2010 w zakresie większości kierunków upraw, zajmowała najwyżej 6-8 pozycję w powiecie, z udziałami rzędu 4-8% ogólnego potencjału powiatowego. Tylko w zakresie pszenżyta (tak jarego, jak i ozimego) oraz jęczmienia ozimego znaczenie gminy było znacznie wyższe (2-4 pozycja w powiecie; pszenżyto zajmowało 1/3 wszystkich upraw w gminie). Znacznie wyższy potencjał wykazuje produkcja zwierzęca. Aż 309 gospodarstw utrzymywało zwierzęta gospodarskie. W powiecie świeckim pod tym względem wyróżniała się gmina Pruszcz (z liczbą tego typu gospodarstw wynoszącą prawie 440), a gminy Jeżewo, Świecie, Lniano i Bukowiec zajmowały w praktyce ex-aequo drugą pozycję z bardzo

podobną liczbą około 310 gospodarstw. Jeśli się jednak weźmie pod uwagę obsadę zwierząt wyrażoną w sztukach dużych (SD), to w tej grupie gmin Jeżewo zdecydowanie się wyróżniało (kolejność wynosiła: Pruszcz – 11,6 tys. SD, Jeżewo – 8,8 tys. SD, Bukowiec – 7,9 tys. SD – na łączną liczbę 61,0 tys. SD w powiecie). Obecnie w danych Urzędu Gminy, ferma trzody chlewnej w Krąplewicach ma obecnie obsadę ok. 3290 DJP (SD). Pomimo, że dane PSR są już obecnie zdezaktualizowane, pozwalają na wyrobienie ogólnej opinii o sytuacji rolnictwa gminy. Wynika z niej, że prawdopodobnie wciąż znaczna część mieszkańców jest ekonomicznie związana z tym sektorem gospodarki. W gminie funkcjonują usługi ukierunkowane dla obsługi rolnictwa, oferują je m.in. GS „Samopomoc Chłopska” Jeżewo – nawozy, AgriPlus – skup płodów rolnych, usługi weterynaryjne – Roman Szot. Specjalistyczna produkcja powiązana z sektorem rolnym, to: Prosiaczek Krąplewice (zakłady mięsne), AgriPlus – Krąplewice (mieszalnia pasz).

Gmina nie była dotąd postrzegana jako obszar atrakcyjny turystycznie i generalnie nie rozwinęła się tu baza ogólnodostępna (poza kąpieliskami – zwłaszcza plaża od strony Borców oraz pojedynczymi gospodarstwami agroturystycznymi). Wyjątkiem jest Muzeum misyjne w Laskowicach oferujące ok. 40 miejsc noclegowych dla pielgrzymów. Niemniej jednak gmina wykazuje potencjał wynikający z dużej powierzchni lasów oraz obecności jezior (szczególnie wyróżnia się Jezioro Stelchno). Gmina jest szczególnie predysponowana do rozwoju rekreacji i wypoczynku weekendowego (zabudowa letniskowa) związanego z obsługą potrzeb mieszkańców sąsiednich dużych miast (Świecie, Grudziądz, Bydgoszcz), ale posiada możliwości rozwoju także innych rodzajów produktów opartych o walory przyrodnicze. Atrakcyjne przyrodniczo, krajobrazowo i kulturowo obszary sąsiednie stanowią jednak konkurencję i niezbędne byłoby wykreowanie miejscowego produktu turystycznego o wysokiej jakości, by z nimi konkurować.

2.5. Sytuacja materialna ludności

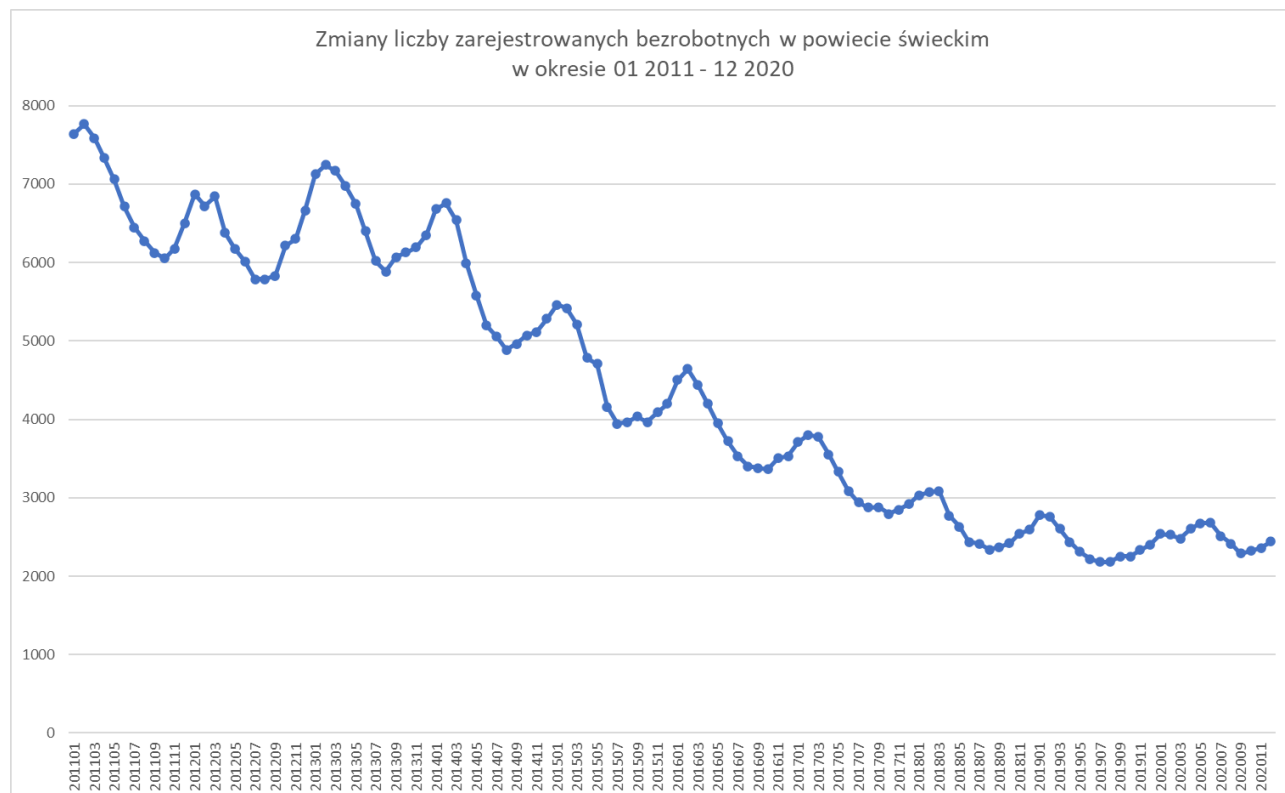
Pomimo niskich wskaźników przedsiębiorczości, gmina prezentuje bardzo korzystne wskaźniki bezrobocia. Jest to bez wątpienia skutek sprzyjających możliwości wyjazdów do pracy (gmina notuje dużą skalę wyjazdów do pracy, ale także jest korzystnie położona komunikacyjnie – stąd takie wyjazdy są możliwe, jest to duża przewaga konkurencyjna nad gminami położonymi peryferyjnie komunikacyjnie), ale także jest pochodną wciąż dużego uzależnienia od rolnictwa indywidualnego.

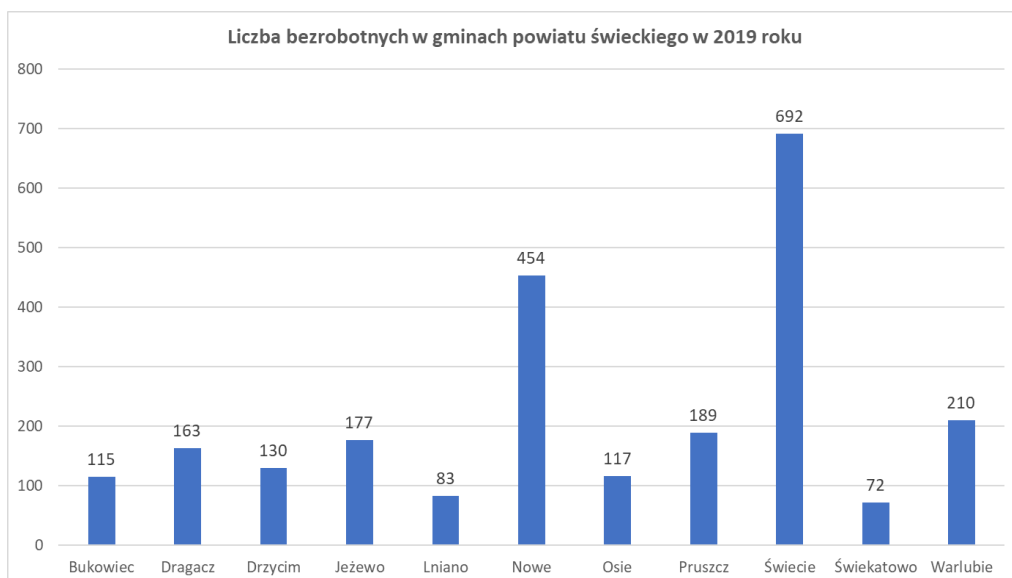
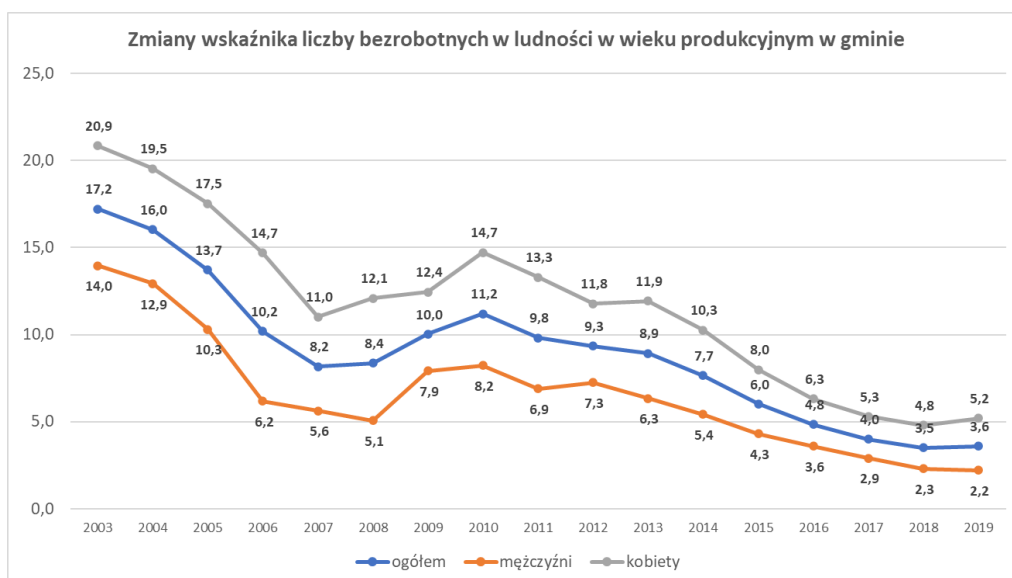
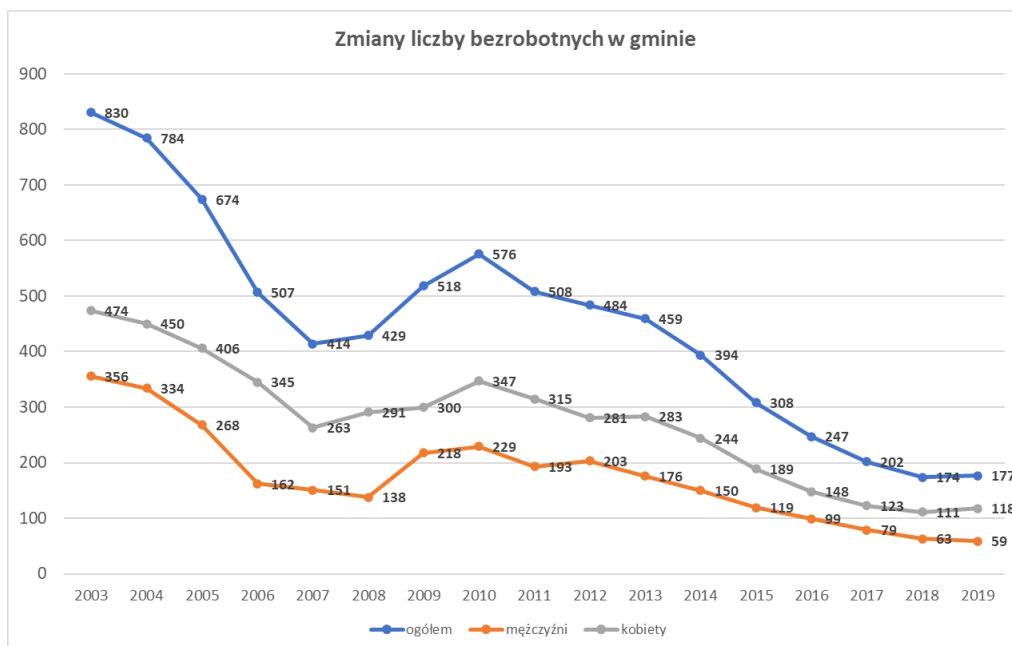
Liczba bezrobotnych w ostatnich latach sukcesywnie maleje (jest to prawidłowość typowa w większości gmin), ale dynamika ta jest w gminie korzystniejsza, niż przeciętnie w powiecie i w województwie. Na przykład w stosunku do roku 2003, a roku 2019 liczba bezrobotnych w gminie stanowiła nieco ponad 20%, podczas gdy średnio w województwie – 30%.

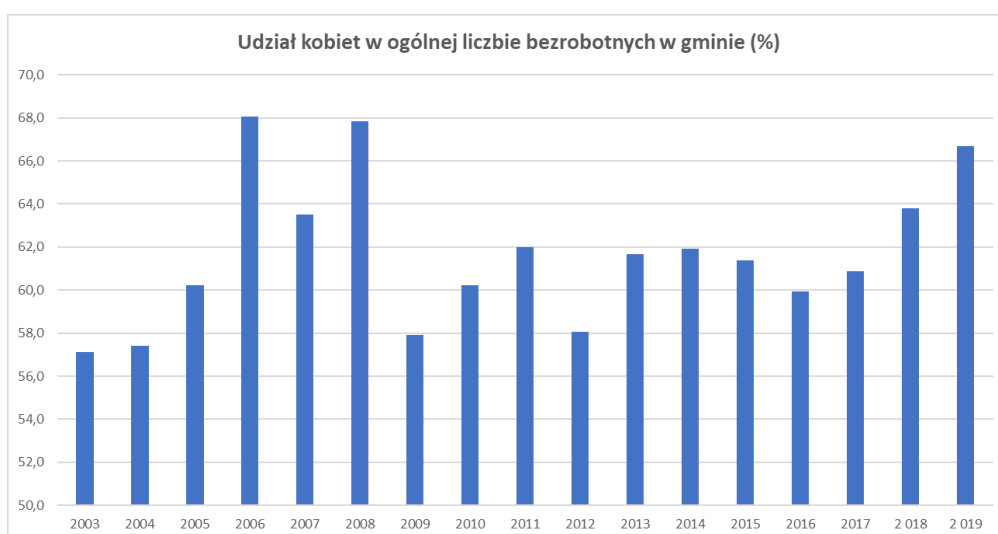
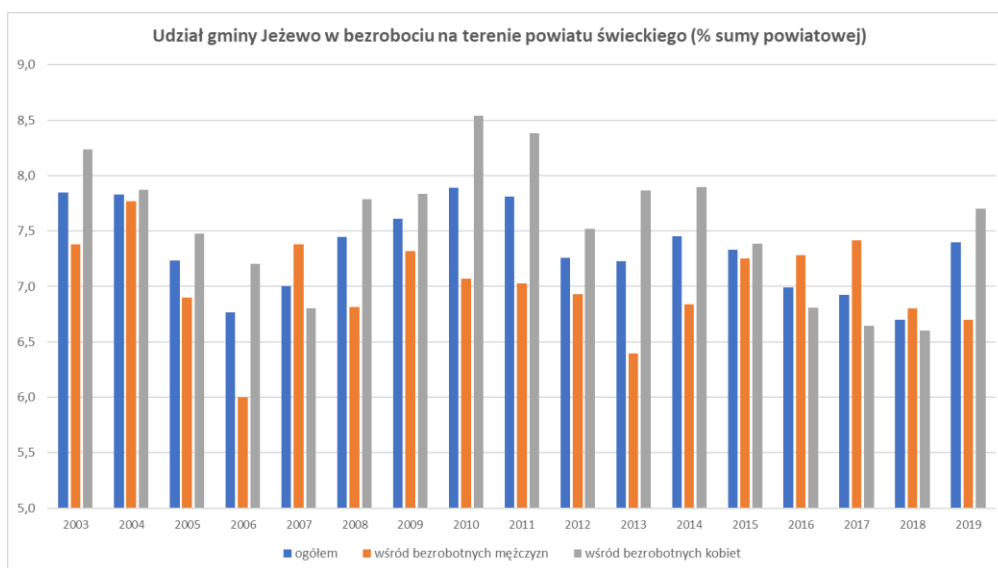
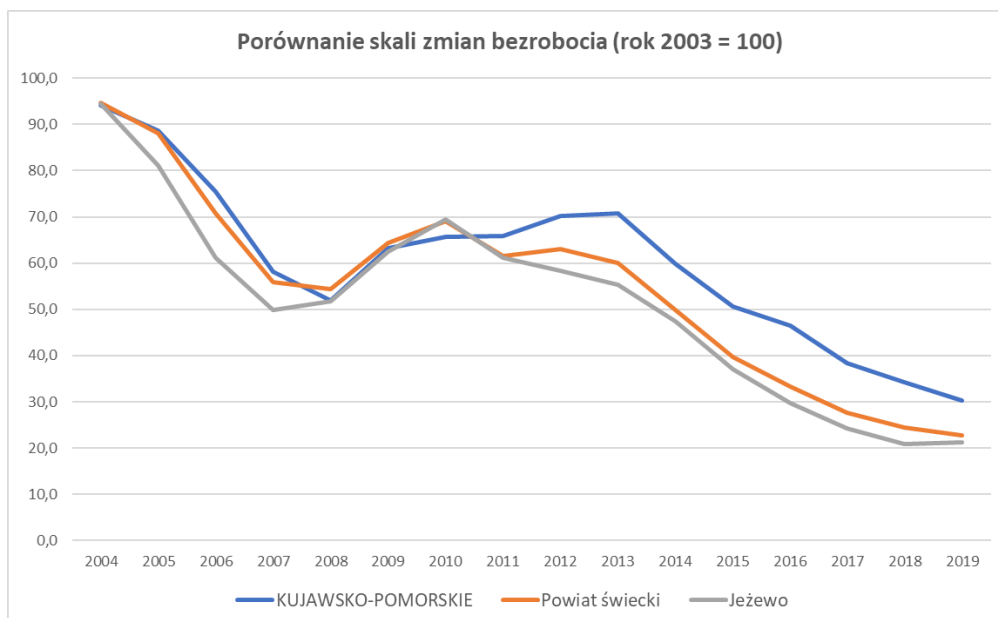
Ogólnie w powiecie świeckim (który jest głównym miejscem pracy dla mieszkańców gminy) sytuacja na rynku pracy w ostatnich latach znacząco się poprawia – bardzo dobrze widać to na wykresie pokazującym comiesięczne zmiany. Niestety trudno obecnie przewidzieć tendencję rozwoju rynku pracy po pandemii COVID-19. Niewielkie wzrosty bezrobocia w roku 2020 są efektem równego rodzaju „tarcz” wspierających przedsiębiorców, które wiążą się z koniecznością utrzymywania zatrudnienia – ale w zgodnej opinii ekonomistów, po ustaniu wymaganego okresu ich trwałości, należy spodziewać się korekty i urealnienia rynku pracy.

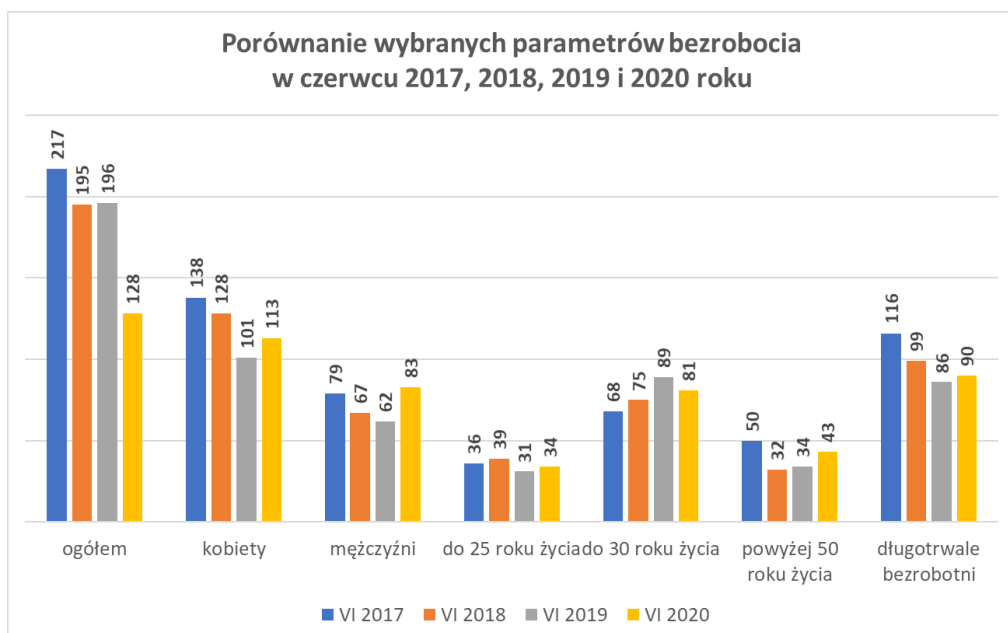
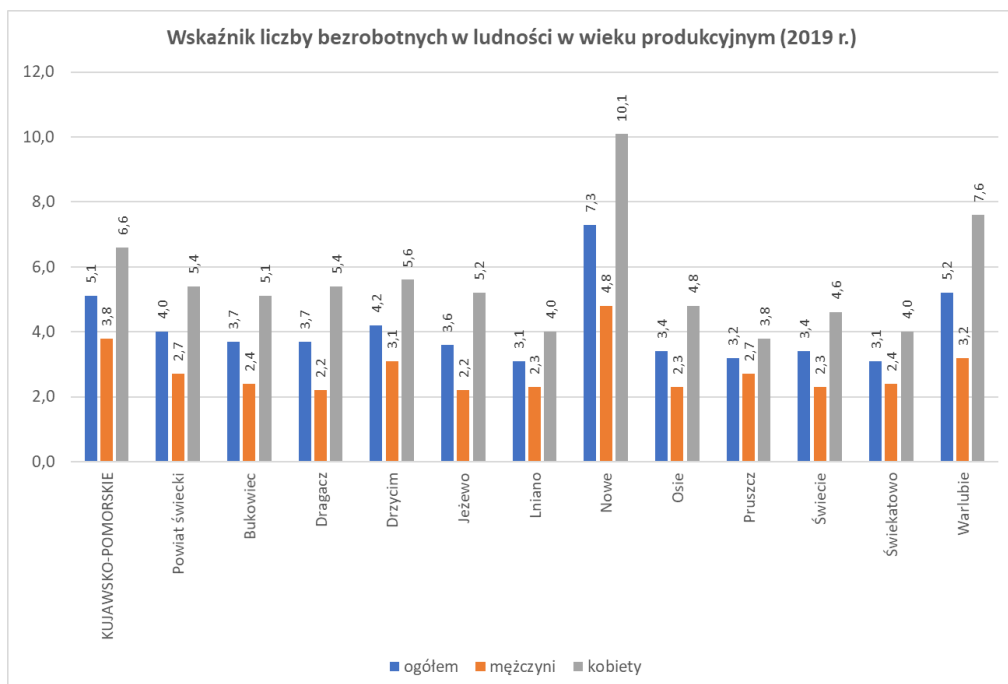
W końcu roku 2019 w gminie było 177 osób bezrobotnych (np. w końcu 2016 – 247 osób). Wśród bezrobotnych dominują kobiety (jest to typowa prawidłowość) – kobiet bezrobotnych w 2019 roku było 118, a mężczyzn – 59. Ogólnie liczba bezrobotnych jest w 2019 ponad dwukrotnie niższa, niż w 2014. Wskaźnik bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w roku 2019 wynosił ogółem 3,6/100, przy czym wśród mężczyzn – 2,2 a wśród kobiet 5,2. Są to wskaźniki bardzo niskie, korzystniejsze, niż przeciętnie w powiecie, a przede wszystkim znacznie korzystniejsze, niż średnio w województwie.

Według danych na koniec czerwca 2018 roku (dane z połowy roku nie są miarodajne i nie mogą być porównywane z danymi z końca roku – wykres dla powiatu dobrze ilustruje zmiany bezrobocia w cyklu rocznym), w gminie Jeżewo było 217 bezrobotnych. Wśród tej grupy kobiety stanowiły prawie 2/3 ogółu, prawie 1/3 stanowiły osoby w wieku do 30 lat, a mniej niż 1/4 osoby w wieku po 50 roku życia; ponad połowę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne.

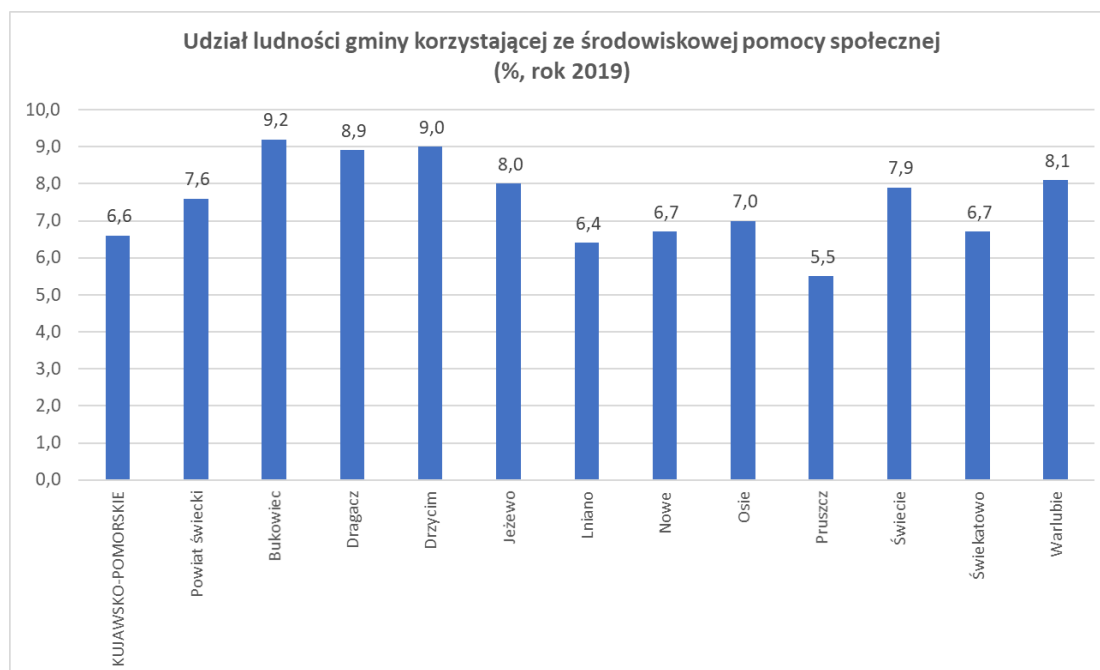

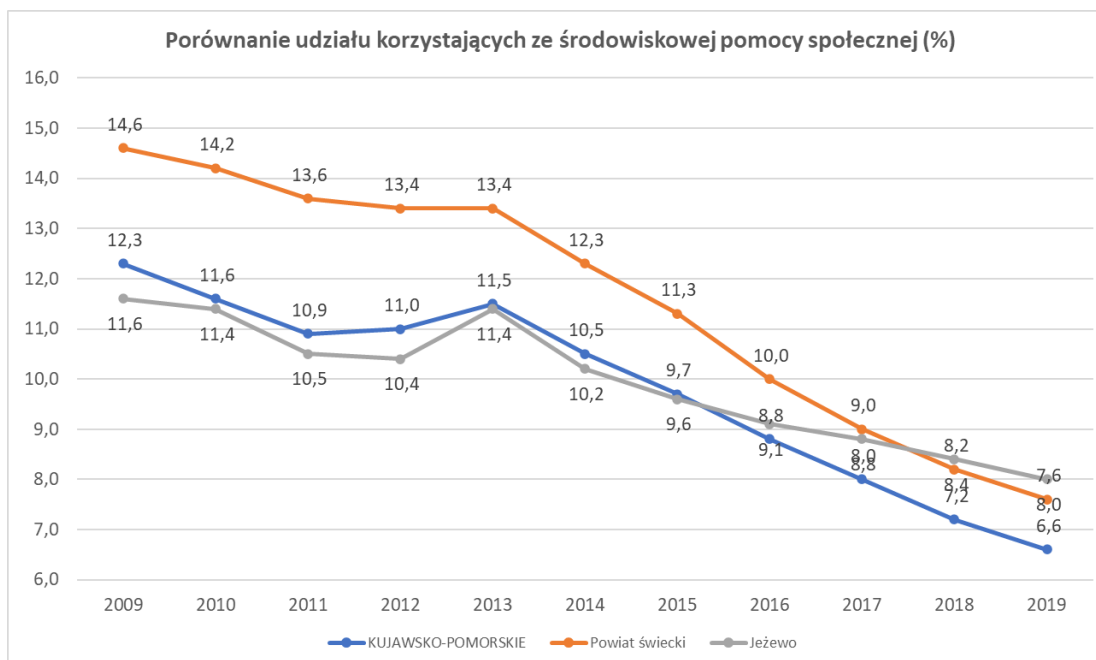

Sytuacja na rynku pracy przekłada się na wskaźniki korzystających z pomocy społecznej, choć nie w sposób bezpośredni, a poprawa nie występuje w tak szybkim tempie, jak poprawa na rynku pracy (pewna grupa osób korzysta z pomocy z przyczyn innych, niż brak możliwości znalezienia zatrudnienia i wynikające stąd ubóstwo, a więc dla tej grupy poprawa sytuacji na rynku pracy nie skutkuje zmniejszeniem zależności od pomocy społecznej). Skala pomocy społecznej w gminie przez szereg lat była niższa od przeciętnej powiatowej i bardzo zbliżona (często nieco niższa) do średniej wojewódzkiej. W latach 2016-2017 dynamika spadku korzystających była jednak w gminie wolniejsza, wskutek czego relacje te się pogorszyły. W 2019 roku zasięg pomocy społecznej (czyli liczba osób żyjących w rodzinach objętych pomocą) wynosił 8,0% i należał do umiarkowanych w powiecie (3 gminy notowały wskaźnik wyraźnie wyższy, 5- niższy, a 2 – dwie bardzo podobny). Na 1/3 dzieci w wieku do 17 lat rodzice otrzymują zasiłek rodzinny (wskaźnik wyższy, niż średnia powiatowa). Można więc wnioskować, że sytuacja materialna wielu rodzin jest niekorzystna - pomimo wykonywania pracy najemnej lub prowadzenia gospodarstwa rolnego, znaczna część rodzin spełnia formalne

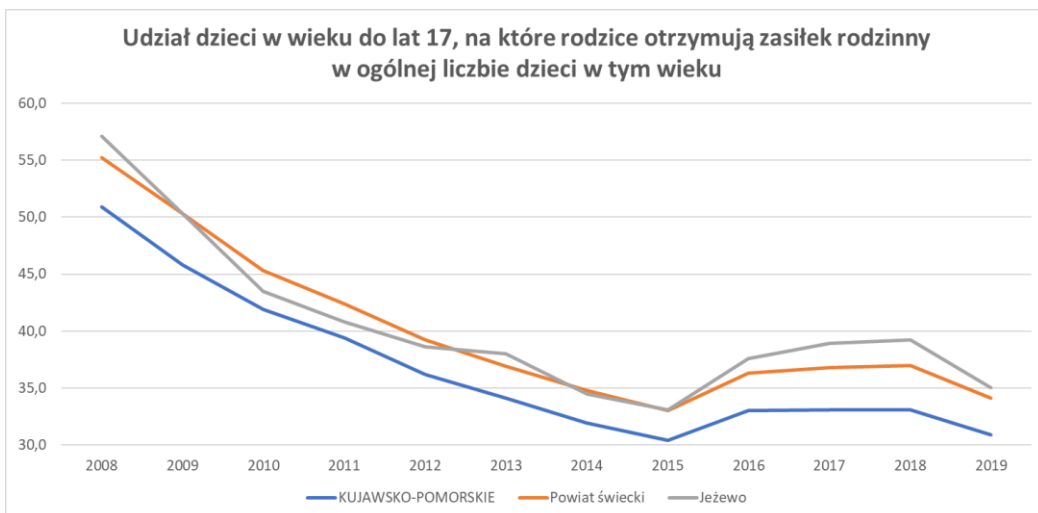
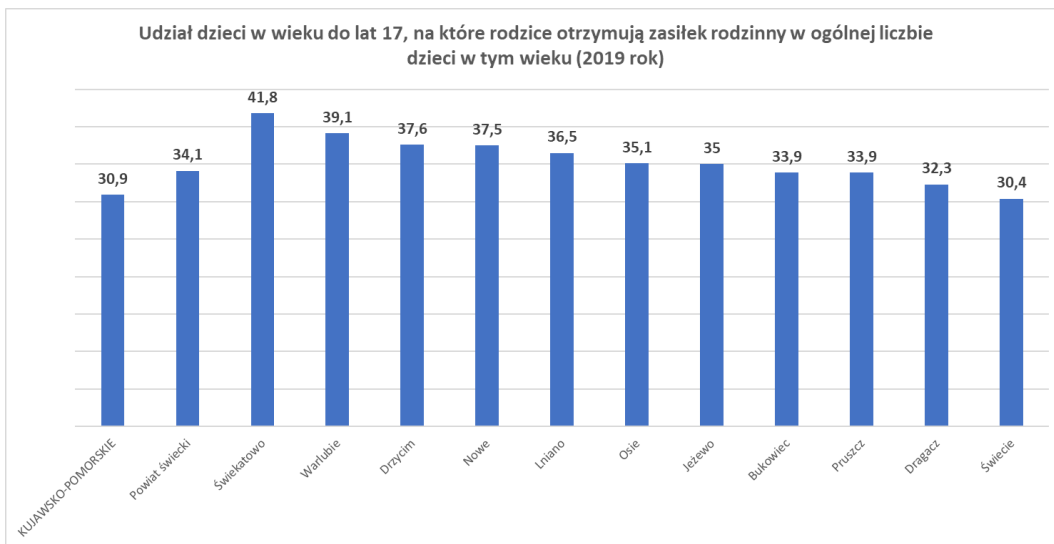
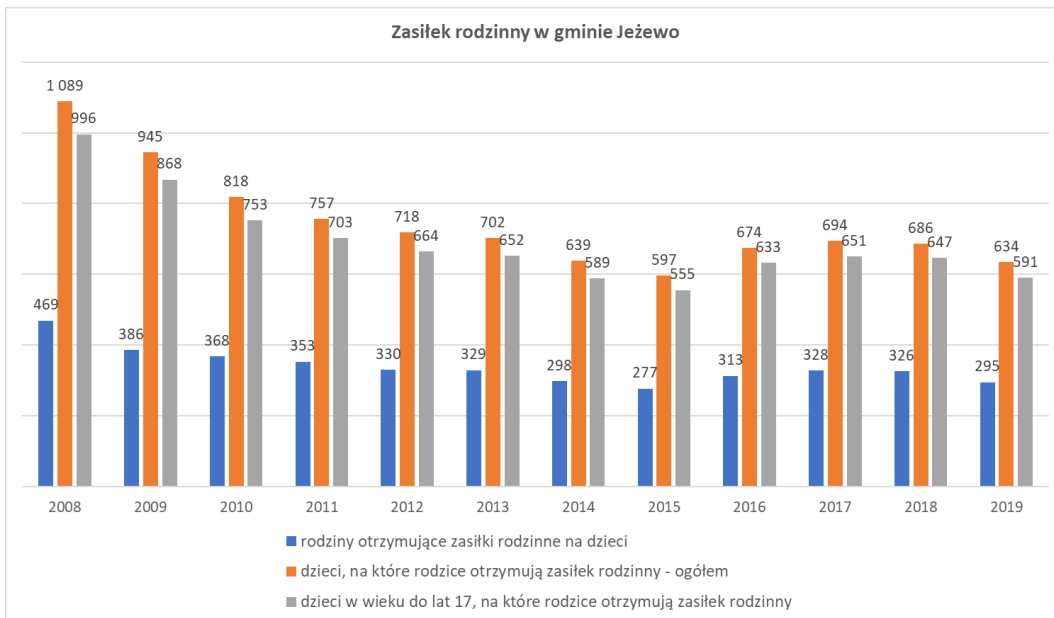
kryteria dochodowe objęcia pomocą społeczną. W ostatnich latach wskaźniki korzystania z pomocy społecznej wyraźnie jednak maleją.

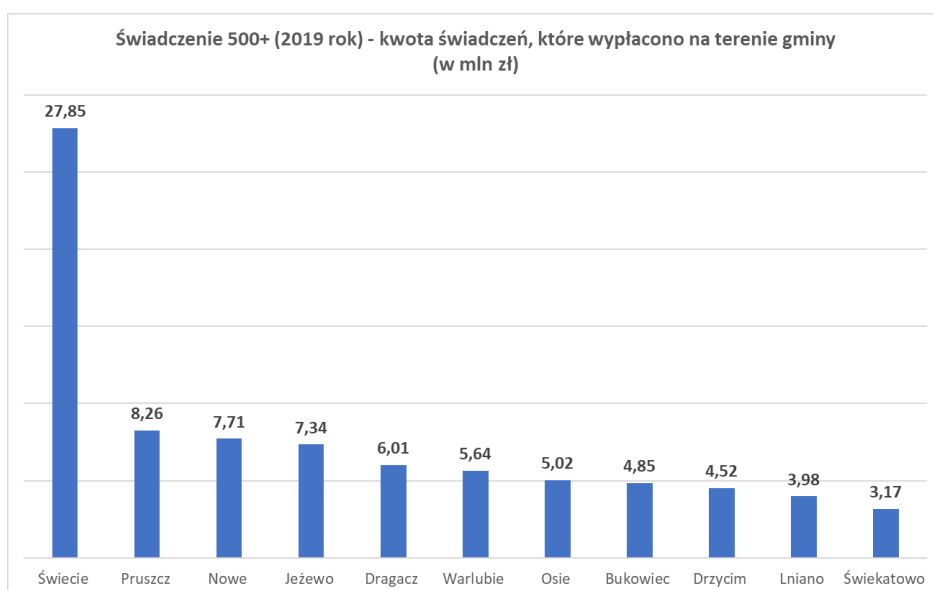
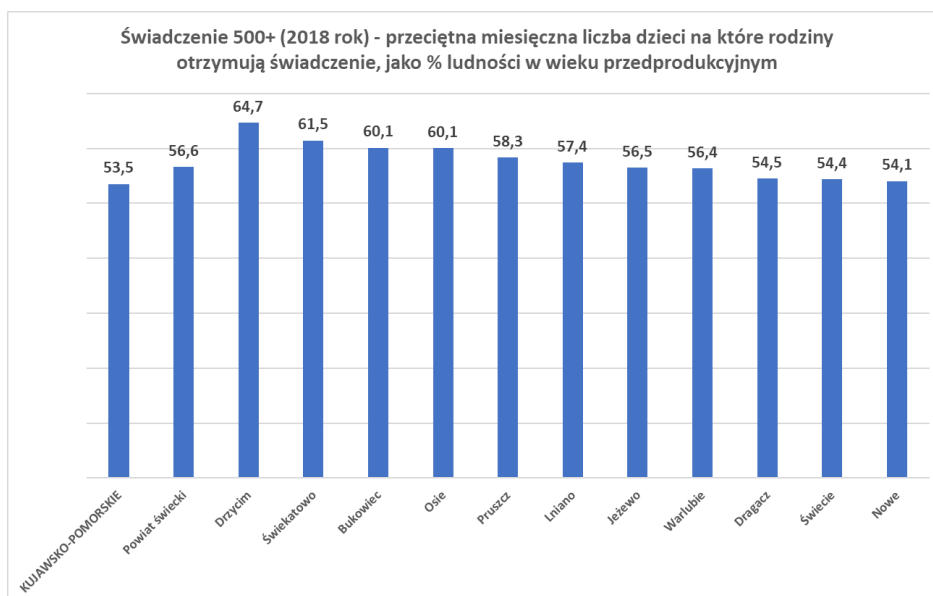
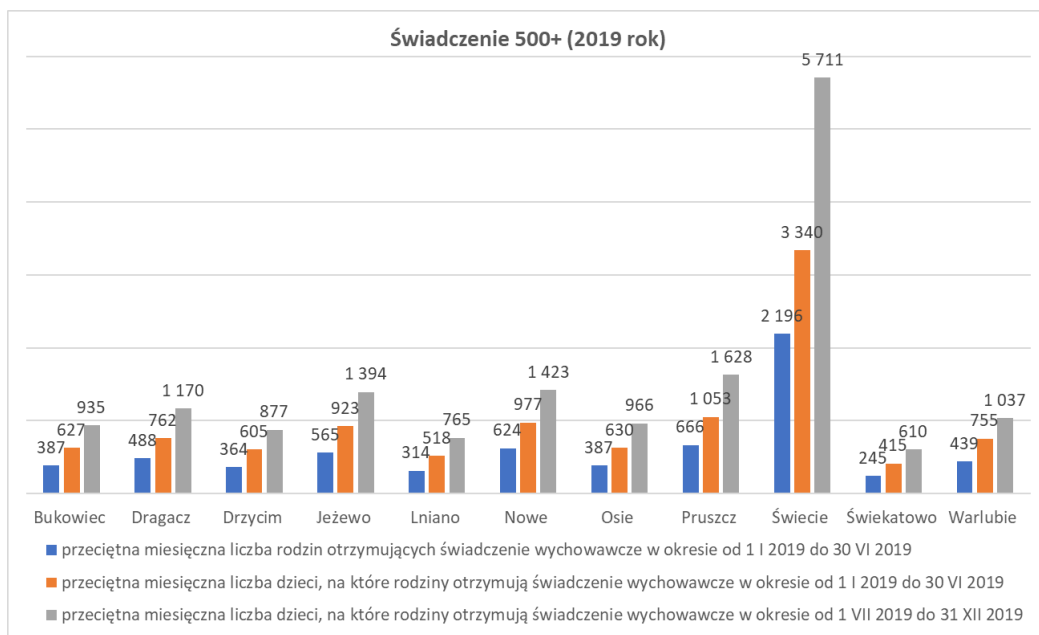
Wg danych GUS w pierwszej połowie roku 2019 (a więc zanim świadczenie „Rodzina 500+” stało się powszechne), 565 rodzin korzystało ze świadczenia „Rodzina 500+”. Świadczeń udzielano wówczas na przeciętnie 923 dzieci. Dzieci objęte świadczeniem stanowiły na koniec 2018 roku, 56,5% ogółu ludności w wieku do lat 18. Wskaźnik ten był średni w powiecie – niemal identyczny ze średnią powiatową, ale wyższy do średniej wojewódzkiej (53,5%). Trudno jednak interpretować jednoznacznie wielkość tego wskaźnika, bo możliwość skorzystania ze świadczenia zależy nie tylko od przeważającego modelu rodziny na danym terenie (np. w przypadku większego udziału rodzin liczących więcej, niż jedno, a zwłaszcza więcej niż dwoje dzieci, wskaźnik będzie wyższy), ale także od sytuacji materialnej – bez znajomości tych zagadnień łatwo o pomyłkę w interpretacji. Na uwagę zasługuje jednak fakt, że do rodzin w gminie w 2019 roku w ramach tego świadczenia trafiło 7,34 mln złotych (na tle powiatu była to jedna z wyższych wartości), co na pewno znacząco wpłynęło na ożywienie gospodarki na terenie powiatu (w aspekcie usług i handlu), bo z pewnością większość tych środków została przeznaczona na konsumpcję dóbr i usług i zapewne w większości została zrealizowana lokalnie.

Korzystnej sytuacji na rynku pracy sprzyja położenie gminy w sieciach komunikacyjnych – dzięki czemu możliwa jest duża mobilność. Największa skala dojazdów dotyczy sąsiedniego miasta powiatowego, z którym gmina nie jest skomunikowana za pomocą kolei. Wg danych GUS z roku 2011 (najnowsze dostępne), z gminy Jeżewo do Świecia wyjeżdżało do pracy 346 osób, a dodatkowo 52 osoby do miejscowości wiejskich w tej gminie, do Bydgoszczy – 198 osób, do gminy Osie 53 osoby, do Grudziądza – 38, do gminy Dragacz - 28, po kilkanaście osób do gmin Warlubie i Chełmno. Dodatkowo dla kilkudziesięciu osób wskazywano jako miejsce pracy Warszawę, Trójmiasto, Poznań, Kraków – są to jednak prawdopodobnie pracownicy działających na miejscu spółek kolejowych mających siedziby w tych miastach. Pomijając te przypadki, łącznie w 2011 roku wyjeżdżało do pracy z gminy około 750 osób, co jest wartością bezwzględnie dużą i wskazuje na duże uzależnienie od zewnętrznych rynków pracy. Jednocześnie na teren gminy Jeżewo dojeżdżało do pracy w tym czasie około 240 osób – z gminy Świecie (około 100), z gminy Drzycim (około 80) i z gminy Osie (około 60). Znaczna część dojazdów do pracy (jak też pozostałych – do szkół i w celu załatwienia innych potrzeb) odbywa się za pomocą transportu kolejowego, ale część gminy jest też stosunkowo dobrze obsługiwana za pomocą transportu autobusowego; stosunkowo gęsta sieć dróg w południowej części gminy (skupiającej większość mieszkańców) sprzyja także komunikacji indywidualnej, choć nie są one w większości przystosowane do bezpiecznego ruchu rowerowego i jest to również problem społeczny gminy.

Poniżej przedstawiono zestawienie (według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeżewie), szczegółowej struktury korzystających z pomocy i wsparcia.

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie (ogółem)					
	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem liczba osób	480	431	400	395	390
w tym osoby długotrwale korzystające	167	158	162	264	249
wiek 0-17	203	197	147	145	142
wiek produkcyjny	244	203	217	213	206
wiek poprodukcyjny	33	31	36	37	42
liczba rodzin	258	247	249	246	249
liczba osób w rodzinach	797	774	741	703	665
<i>w liczbie ogółem kobiety</i>					
ogółem	285	275	244	263	263
w tym osoby długotrwale korzystające	112	108	116	146	146
wiek 0-17	107	104	77	73	73
wiek 18 – 59	151	141	140	132	128
wiek 60 i więcej	27	30	27	26	29
<i>w liczbie ogółem mężczyźni</i>					
ogółem	195	156	156	132	127
w tym osoby długotrwale korzystające	44	50	46	118	103
wiek 0-17	96	93	70	72	69
wiek 18 - 64	93	55	77	81	78
wiek 65 i więcej	6	8	9	9	13
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia pieniężne					
liczba osób ogółem	250	227	212	213	208
liczba rodzin	226	213	201	202	203
liczba osób w rodzinach	699	658	581	568	530
przyznany zasiłek stały - liczba osób	75	64	66	58	66
przyznany zasiłek okresowy - liczba osób	152	128	113	121	117
<i>w tym (możliwe korzystanie z różnych świadczeń przez te same osoby):</i>					
z tytułu bezrobocia	109	79	64	70	66
z tytułu długotrwałej choroby	14	21	23	27	29
z tytułu niepełnosprawności	41	39	37	39	32
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia niepieniężne					
liczba osób ogółem	244	225	204	204	199
liczba rodzin	115	114	107	115	109
liczba osób w rodzinach	511	477	446	447	419
<i>w tym:</i>					
posiłek	212	187	162	164	157
posiłek dla dzieci	199	172	151	145	145
Osoby korzystające z usług opiekuńczych:	16	16	17	17	19
Osoby korzystające z usług opiekuńczych specjalistycznych – dla osób z zaburzeniami psychicznymi:	20	24	27	26	25
Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego	17	17	17	19	50

Praca socjalna	282	315	264	360	371
Liczba rodzin korzystających z interwencji kryzysowej	28	22	21	26	14
Liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny	13	18	12	15	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jeżewie

Powody udzielenia pomocy i wsparcia (liczba rodzin ogółem) w roku 2019:

- długotrwała lub ciężka choroba - 172
- ubóstwo - 167
- niepełnosprawność - 136
- bezrobocie - 87
- potrzeba ochrony macierzyństwa - 40
- bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem - 32
- potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym: wielodzietność - 31
- alkoholizm - 25
- bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych 1 prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym: rodziny niepełne - 17
- bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych 1 prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym: rodziny wielodzietne - 13
- bezdomność - 1
- przemoc w rodzinie - 1
- sytuacja kryzysowa - 1
- zdarzenie losowe - 1

2.6. Edukacja i opieka nad dziećmi do lat 3

Na terenie gminy nie jest realizowana opieka żłobkowa. Jest to usługa wciąż stosunkowo słabo dostępna, zwłaszcza na obszarach wiejskich – ale warto podkreślić, że rozwija się w kolejnych gminach i w 2020 spośród 144 gmin województwa, była realizowana w 60 (choć w powiecie świeckim tylko w gminach Świecie i Pruszcz).

W ostatnich latach gmina notuje rosnący ale obiektywnie wciąż dosyć niski wskaźnik odsetka dzieci w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym. W roku 2019 wynosił on 62,2% i należał do niższych w powiecie. Warto zauważyć, że częstym zjawiskiem jest dowożenie dzieci do przedszkoli znajdujących się w sąsiednich gminach, zwłaszcza jeśli rodzice wyjeżdżają tam do pracy. W przypadku gminy Jeżewo może tak być w relacjach ze Świeciem i Grudziądem, ponieważ duża liczba mieszkańców gminy codziennie dojeżdża do tych miast. Faktyczny wskaźnik dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym byłby więc wyższy, niż wykazywany statystycznie i obliczany wyłącznie na podstawie dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie gminy Jeżewo. Jednak należy zauważyć, że na 1 miejsce wychowania przedszkolnego w gminie przypada ponad 9 dzieci w wieku uczęszczania do przedszkoli. Ten wskaźnik oznacza, że brak jest możliwości zapewnienia dostępu dla wszystkich chętnych.

Jednym z najważniejszych wyzwań rozwoju gminy w sferze społecznej, jest zapewnienie wysokiego poziomu kształcenia w placówkach szkolnych. Pewną obiektywną jego miarą jest system zobiektywizowanych egzaminów, które do niedawna były dokonywane na zakończenie kształcenia w 6-klasowej szkole podstawowej i w 3-letnim gimnazjum, a od roku 2019 – w 8-klasowej szkole podstawowej. Gmina Jeżewo osiąga wskaźniki niekorzystne. I tak na przykład uśrednione wyniki egzaminu gimnazjalnego za lata 2016-2018 z matematyki lokowały gminę nieco poniżej średniej wartości krajowej, podczas gdy uśrednione wyniki egzaminu gimnazjalnego za lata 2016-2018 z języka angielskiego lokowały gminę już znacznie poniżej średniej krajowej i w gronie najstarszych gmin północno-zachodniej części

województwa. Wyniki egzaminu ósmoklasisty¹ w 2019 roku z języka polskiego oraz matematyki lokowały gminę w przedziale 80-89% wartości średniej, a z języka angielskiego w przedziale 70-79% średniej. Poprawa poziomu kształcenia w gminie jest więc jednym z ważniejszych zadań w sferze społecznej.

2.7. Warunki mieszkaniowe

Gmina Jeżewo pod wieloma względami wykazuje sytuację mieszkaniową typową dla obszarów wiejskich, choć lokuje się wśród gmin o warunkach nieco poniżej przeciętnych.

Przede wszystkim podkreślić należy, że podobnie jak na większości obszarów wiejskich, w gminie przeważa (choć nie dominuje) zabudowa jednorodzinna. W roku 2019 w gminie znajdowało się 1708 budynków mieszkalnych (dla porównania w 2010 – 1532) oraz 2244 mieszkania (w 2010 – 2084). Oznacza to, że przeciętnie w budynku mieszkalnym znajdują się 1,3 mieszkania. Budynki wielorodzinne to przede wszystkim obiekty kilku-kilkunasto mieszkaniowe, głównie w Laskowicach (warto w tym miejscu zauważyć, że nawet w największych miastach, gdzie bardzo liczna jest zabudowa wielorodzinna, wskaźnik ten wynosi około 6-7).

W 2019 roku sytuację mieszkaniową gminy opisywały następujące wskaźniki:

- Liczba mieszkań: 2244
- Liczba izb w mieszkaniach: 9474
- Powierzchnia użytkowa mieszkań: 186 162 m²
- Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań: 83,0 m²
- Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę: 23,1 m²
- Przeciętna liczba izb w mieszkaniu: 4,2
- Przeciętna liczba osób w mieszkaniu: 3,6
- Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców: 277,9

Porównanie powyższych wskaźników do wartości średnich w województwie, prowadzi do ciekawych wniosków: gmina cechuje się stosunkowo niedużymi mieszkaniami – pod względem przeciętnej powierzchni mieszkania zajmuje 78. lokatę w województwie, a pod względem liczby izb w mieszkaniu – 59. lokatę w województwie. Jednocześnie pod względem liczby mieszkań w stosunku do liczby mieszkańców zajmuje odległą lokatę (mieszkania na 1000 mieszkańców – dopiero 126. pozycja, przy średnim wskaźniku dla obszarów wiejskich województwa wynoszącym prawie 295 w gminie wynosi on niespełna 279).

Pomiędzy rokiem 2010, a 2019 na terenie gminy Jeżewo:

- Liczba mieszkań zwiększyła się o 7,7 %
- Liczba izb w mieszkaniach zwiększyła się o 10,0 %
- Powierzchnia użytkowa mieszkań zwiększyła się o 13,3 %

Wzrosty te są większe, niż wzrost liczby mieszkańców w tym okresie – jest to jednak sytuacja typowa, nawet wtedy, gdy mieszkańców nie przybywa, powstaje nowa zabudowa, ponieważ kolejne osoby lub gospodarstwa domowe usamodzielniają się. Dynamika zmian liczby budynków mieszkalnych pomiędzy rokiem 2010 a 2019 jest w gminie wysoka (przyrost o 11,5%) – wyższą notują jedynie gminy Świecie i Osie (po około 15%).

Z analizy zmian sytuacji mieszkaniowej wynika także inna ciekawa prawidłowość – nowo budowane mieszkania są coraz większe – o czym świadczy fakt, że liczba izb oraz powierzchnia mieszkań przyrasta w wyraźnie większym tempie, niż liczba mieszkań.

W zasobie gminy jest 15 mieszkań komunalnych.

2.8. Inne przesłanki rozwoju społecznego

Ocena stanu innych aspektów składających się na ogólny, szeroko rozumiany poziom rozwoju społecznego jest bardzo utrudniona ze względu na niedostępność danych, zwłaszcza dla poziomu gmin (dane dla powiatów mają tylko

¹ „Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty w województwie kujawsko-pomorskim na tle kraju w 2019 roku”, KPBPIR 2020 r.

zastosowanie pomocnicze – nie mogą być w prosty sposób rozciągane na całą społeczność, bo każdy z powiatów jest wewnątrz silnie zróżnicowany).

Społeczność województwa kujawsko-pomorskiego jest wciąż wykształcona przeciętnie gorzej, niż średnio w kraju. Dysproporcje te występują zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich. Wśród ludności wiejskiej województwa na tle kraju niższy jest udział ludności z wykształceniem wyższym, nieco niższy z policealnym i średnim zawodowym, nieco niższy ze średnim ogólnokształcącym, ale zdecydowanie wyższy z zasadniczym zawodowym oraz bez wykształcenia. Trudno ocenić na ile mieszkańcy gminy Jeżewo wykazują profil wykształcenia zbliżony do średniego wojewódzkiego, ale na podstawie dostępnych danych z archiwalnych spisów powszechnych można zakładać, że wśród mężczyzn wyższy jest udział wykształcenia zasadniczego zawodowego, a wśród kobiet – ogólnokształcącego. Północno-zachodnia część województwa wyróżniała się zawsze nieco większym zainteresowaniem szkolnictwem zawodowym (zwłaszcza zasadniczym). Taki profil wykształcenia nie sprzyjał dalszemu kształceniu, za to ułatwiał szybkie podejmowanie pracy w przemyśle (już po skończeniu szkoły zawodowej), ale zazwyczaj nie wiązał się osiągnięciem wysokich zarobków, nie kształtował postaw przedsiębiorczych i nie prowadził do osiągnięcia eksponowanych pozycji w hierarchii zawodowej.

Aktualnie najbliższymi lokalizacjami, gdzie można zdobyć wykształcenie zawodowe, są: Świecie, Grudziądz, Nowe, Bydgoszcz, Śliwice. Ograniczona dostępność transportu publicznego powoduje, że preferowanym miejscem kształcenia na poziomie ponadpodstawowym jest Świecie i Grudziądz.

Możliwość dogodnego wyjazdu z gminy w kilku kierunkach wpływa na zróżnicowaną strukturę kierunków wyjazdów do pracy. Wg danych GUS z roku 2016 (są to najnowsze dostępne dane, które z pewnością nie są obecnie w pełni miarodajne chociażby ze względu na duże zmiany na rynku pracy, które zaszły od tego czasu – w tym znaczne zmniejszenie liczby bezrobotnych), z gminy Jeżewo do pracy wyjeżdżało 1021 osób, najwięcej do gminy Świecie (466, w tym 352 do miasta), gminy Osie (188), do Bydgoszczy (150). W tym samym czasie do gminy Jeżewo do pracy przyjeżdżało 240 osób (najwięcej z gminy Świecie – 126, z gminy Drzycim – 66, z gminy Osie – 38).

Trudnym zadaniem jest ocena poziomu wynagrodzeń, bowiem GUS podaje te dane bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, a takie podmioty stanowią w każdym z powiatów znacznie ponad 90% ogółu (jednocześnie jednak właśnie w podmiotach zatrudniających od 9 osób, a więc uwzględnionych w tej statystyce, pracuje obecnie około 1 tys. mieszkańców gminy). W tych podmiotach, które są uwzględniane w statystykach wynagrodzeń, powiat świecki od roku 2010 niemal corocznie wykazuje wskaźnik około 84-88% średniej wartości krajowej, co na tle województwa lokuje go wśród najlepszych powiatów (najczęściej 4 pozycja, w 2018 – 3, w 2019 – 5). Trzeba jednak zauważyć, że dysproporcje pomiędzy powiatami nie są bardzo duże, bo poza Bydgoszczą i Toruniem żaden z powiatów nie przekracza 90% średniej krajowej, ale wartość poniżej 80% w roku 2019 notowało aż 15 powiatów). Powiat świecki wyróżnia się stosunkowo wysokimi wynagrodzeniami.

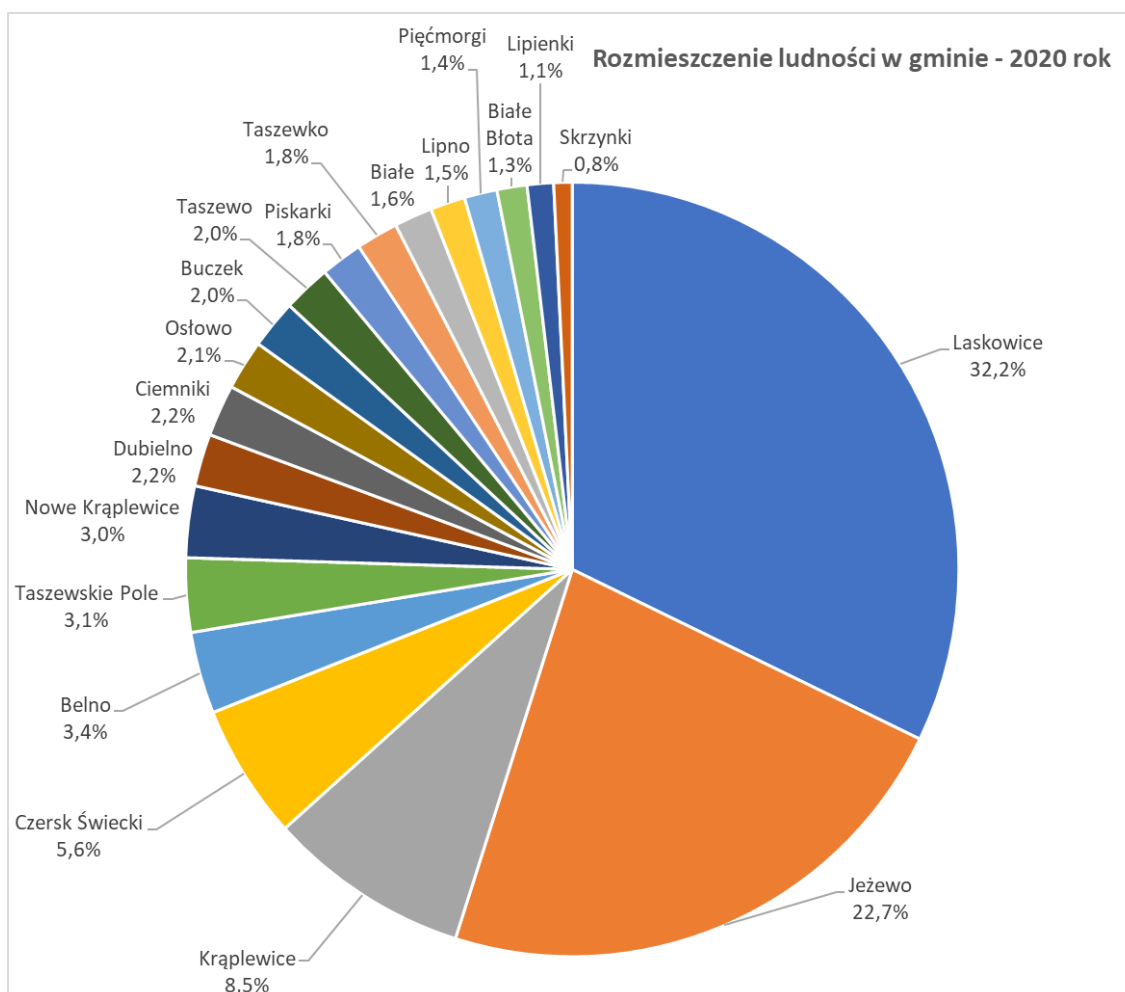
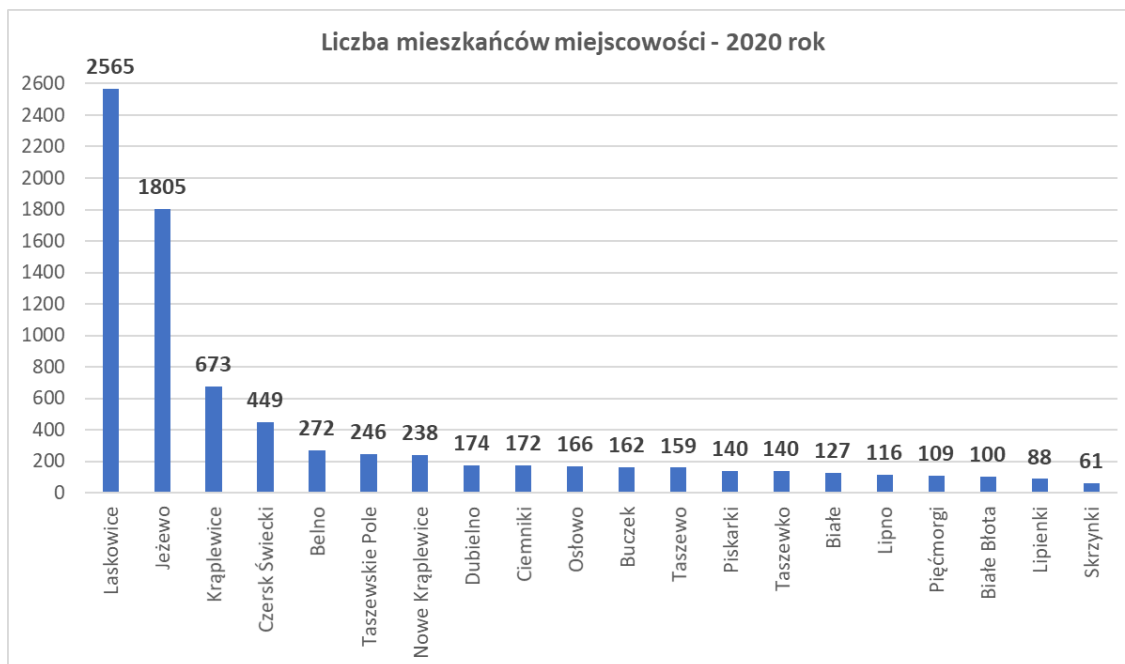
Pewną bardziej szczegółową przesłanką świadczącą o wysokości zarobków, są dochody budżetów gmin pochodzące z udziału w podatkach PIT (w przeliczeniu na 1 mieszkańca). W przypadku gminy Jeżewo są to dane dosyć stabilne i w okresie 2010-2019 najczęściej lokowały gminę około 50 pozycji wśród 144 gmin (najkorzystniejsza w tym okresie – 46., najmniej korzystna – 60.). Wskaźnik w gminie w ostatnich latach wynosił około 2/3 przeciętnego wskaźnika wojewódzkiego.

Brak możliwości szacowania dla powiatu stanu zdrowia lub specyfiki zachorowań. Od lat najczęstszą przyczyną śmierci mieszkańców województwa są choroby układu krążenia (prawie 40% ogółu), a drugie miejsce zajmują nowotwory (prawie 30% wszystkich zgonów).

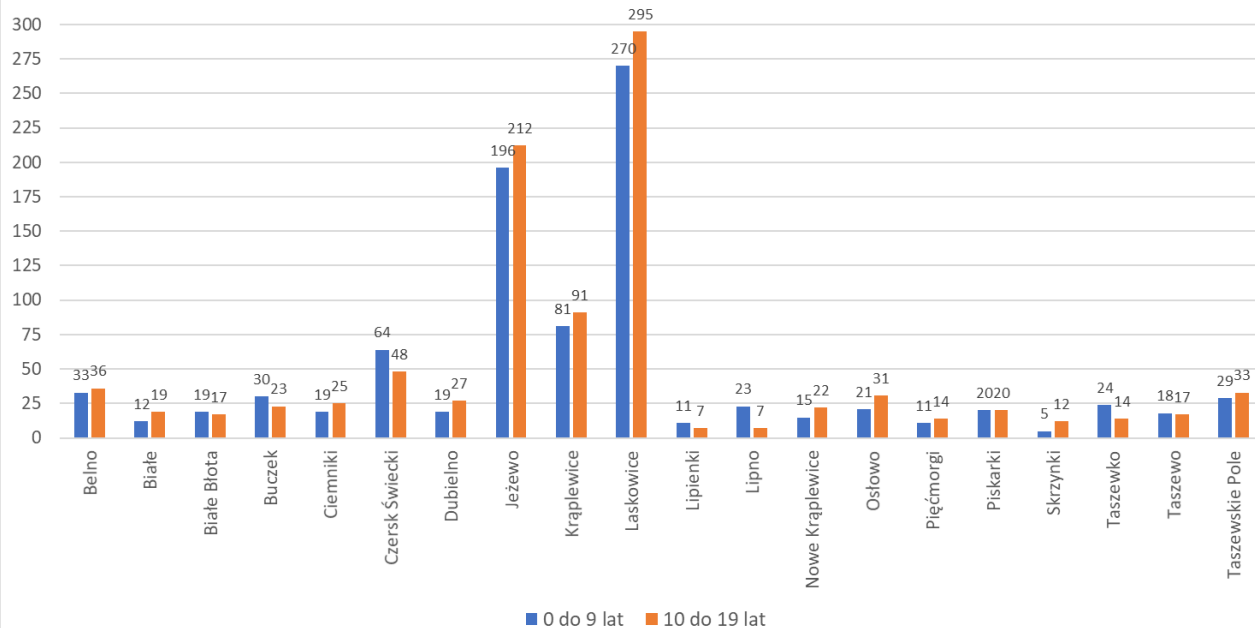
2.9. Stan rozwoju miejscowości w gminie jako czynnik rozwoju społecznego

Sieć osadnicza gminy składa się z 20 miejscowości, z których dwie największe są obiektywnie bardzo duże (Laskowice – ponad 2,5 tys. mieszkańców, Jeżewo – ponad 1,8 tys.) i koncentrują łącznie prawie 55% ogółu ludności gminy. Aż 13 miejscowości liczy poniżej 20 mieszkańców, w tym cztery najmniejsze – poniżej albo około 100. Potencjał demograficzny większości miejscowości jest więc na tyle niewielki, że nie jest w stanie stymulować ich rozwoju społecznego (zagrożenie depopulacją) i gospodarczego (zbyt mały popyt na dobra i

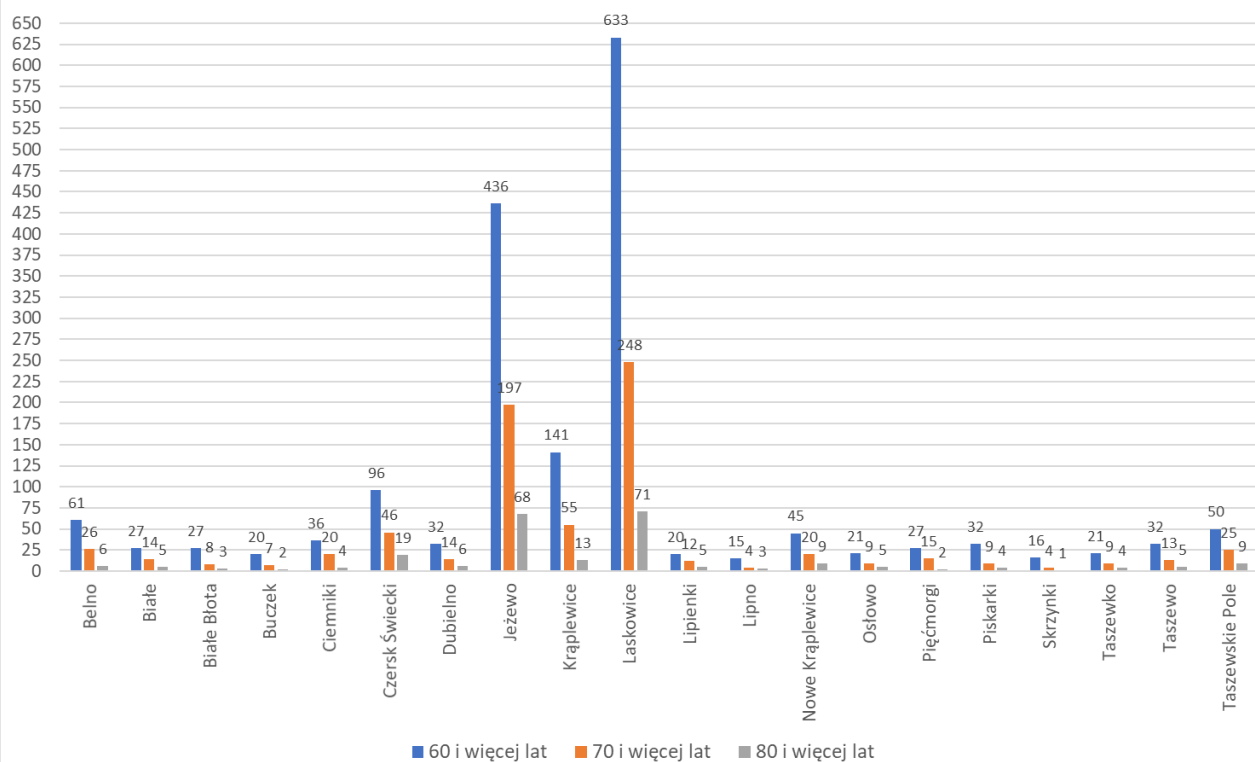
usługi). Cechą charakterystyczną rozkładu przestrzennego miejscowości w gminie jest ich koncentracja w części południowo-zachodniej, gdzie zamieszkuje zdecydowana większość mieszkańców gminy.

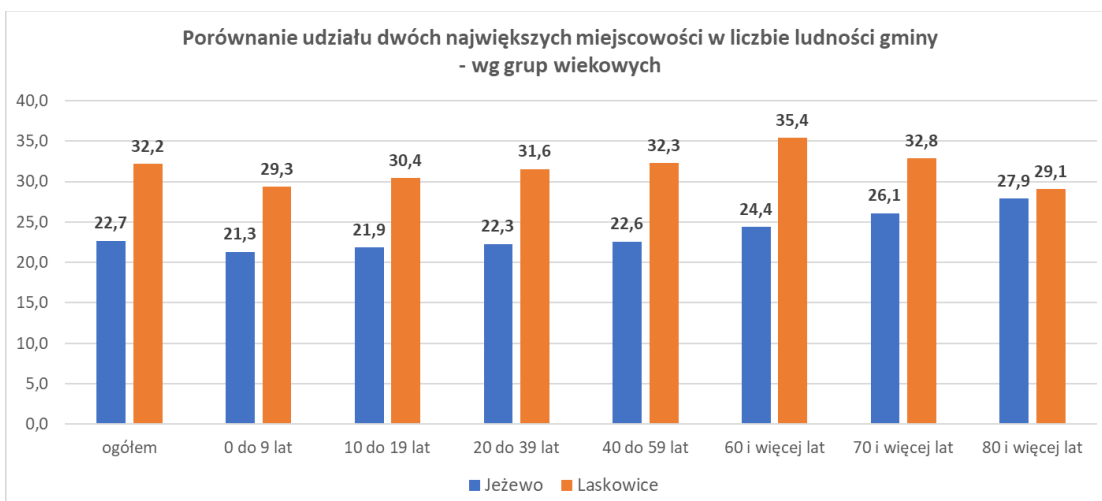
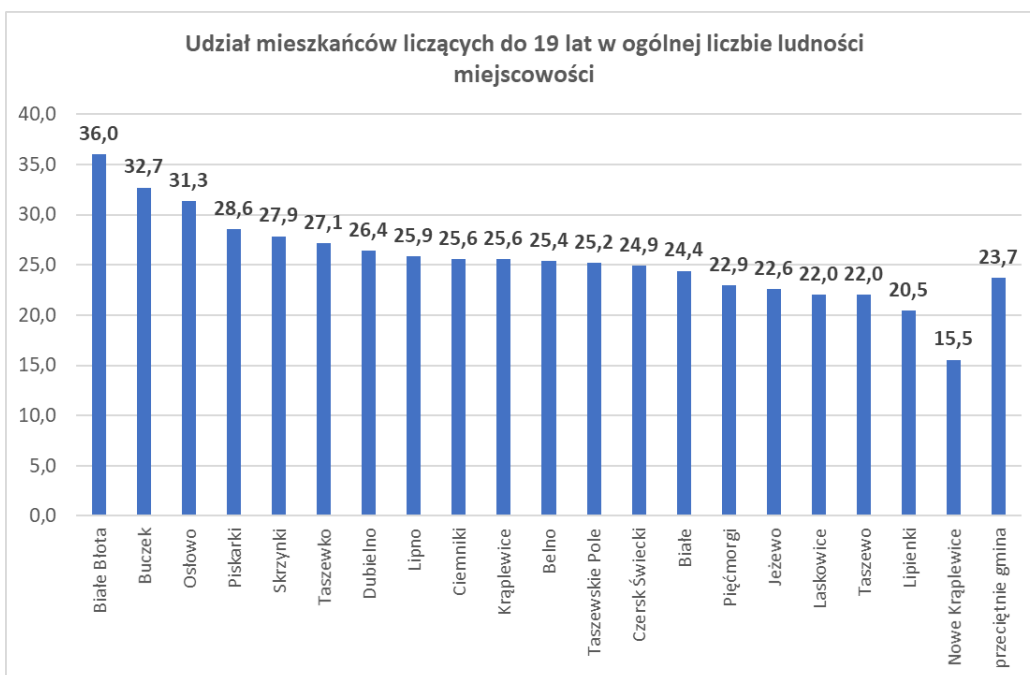
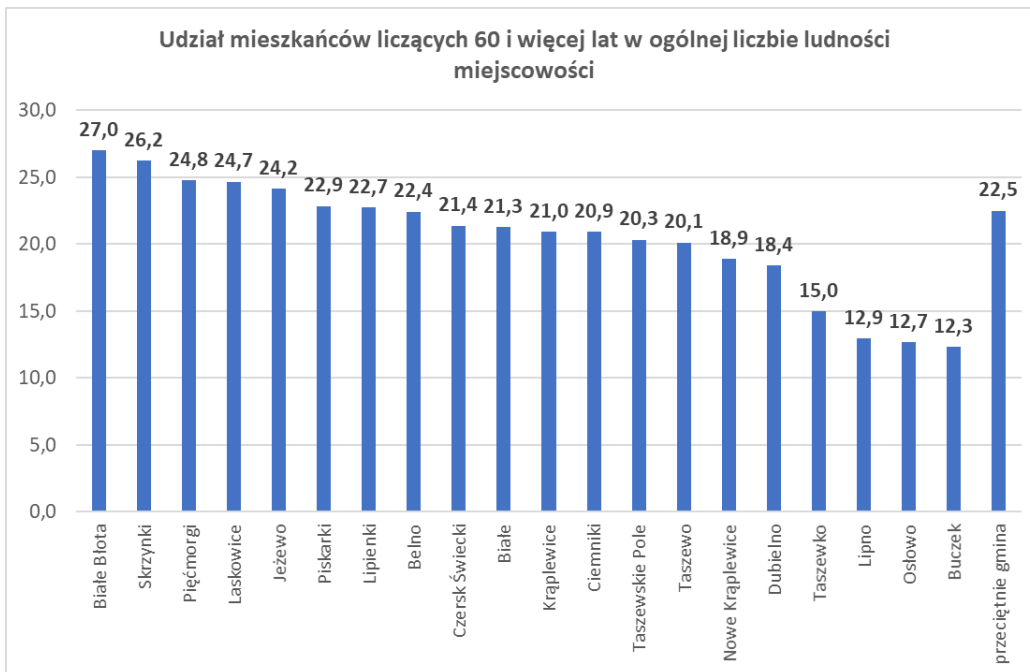

Liczebność najmłodszych grup wiekowych wg miejscowości - 2020 rok

Liczebność najstarszych grup wiekowych wg miejscowości - 2020 rok

Stan rozwoju społeczno-gospodarczego każdej z 20 miejscowości w gminie jest bardzo zróżnicowany. Przede wszystkim bardzo zróżnicowana jest liczba mieszkańców, która ma bezpośredni i pośredni wpływ na szereg innych uwarunkowań. Dwie największe miejscowości – Laskowice i Jeżewo – wyróżniają się wielkością w skali całego województwa. W gminie koncentrują znacznie ponad połowę mieszkańców. Ponieważ są bardzo dobrze wyposażone w publiczne i komercyjne usługi, jakość życia w nich jest relatywnie bardzo korzystna (ponad połowa mieszkańców gminy zamieszkuje w dobrze wyposażonych i dobrze dostępnych komunikacyjnie miejscowościach). Kolejne pod względem liczby mieszkańców miejscowości są już znacznie mniejsze, choć Krąplewice i Czersk Świecki zaliczają się jeszcze do miejscowości o stosunkowo dużym potencjale. Jednak kolejne 16 miejscowości to już wsie małe lub bardzo małe, w których rozwój jakichkolwiek usług komercyjnych jest bardzo utrudniony ze względu na bardzo ograniczony wewnętrzny popyt. Mała liczba mieszkańców w bardzo silnym stopniu ogranicza więc jakość życia.

Tabela. Szczegółowa struktura wieku ludności miejscowości w gminie (2020)

Miejscowość	Liczba ludności ogółem									
	ogółem	kobiety	mężczyźni	0 do 9 lat	10 do 19 lat	20 do 39 lat	40 do 59 lat	60 i więcej	70 i więcej	80 i więcej
Belno	272	139	133	33	36	77	65	61	26	6
Białe	127	58	69	12	19	35	34	27	14	5
Białe Błota	100	50	50	19	17	21	16	27	8	3
Buczek	162	85	77	30	23	55	34	20	7	2
Ciemniki	172	87	85	19	25	39	53	36	20	4
Czersk Świecki	449	222	227	64	48	129	112	96	46	19
Dubielno	174	82	92	19	27	51	45	32	14	6
Jeżewo	1805	895	910	196	212	500	461	436	197	68
Krąplewice	673	335	338	81	91	195	165	141	55	13
Laskowice	2565	1306	1259	270	295	708	659	633	248	71
Lipienki	88	46	42	11	7	26	24	20	12	5
Lipno	116	53	63	23	7	46	25	15	4	3
Nowe Krąplewice	238	118	120	15	22	79	77	45	20	9
Oślowo	166	80	86	21	31	47	46	21	9	5
Pięcmorgi	109	52	57	11	14	23	34	27	15	2
Piskarki	140	69	71	20	20	38	30	32	9	4
Skrzynki	61	29	32	5	12	15	13	16	4	1
Taszewko	140	68	72	24	14	43	38	21	9	4
Taszewo	159	86	73	18	17	45	47	32	13	5
Taszewskie Pole	246	124	122	29	33	71	63	50	25	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Jeżewie

Na warunki rozwoju każdej miejscowości wpływa wiele czynników. Oprócz liczby mieszkańców, są to w głównej mierze: położenie w stosunku do większych miejscowości, położenie w sieci drogowej, warunki rozwoju rolnictwa, funkcjonowanie w przeszłości rolnictwa uspołecznionego, itp. Obecny profil społeczny poszczególnych miejscowości nie wykazuje prawidłowości terytorialnych, ani też nie jest bezpośrednio związany z wielkością miejscowości – a często nawet przeczy powszechnie spotykanym regułom. Np. najczęściej duże miejscowości są zamieszkiwane przez statystycznie młodsze społeczeństwo. Tymczasem obydwie największe miejscowości notują wskaźniki gorsze od przeciętnych – udział osób starszych jest tu wyższy od przeciętnej w gminie (warto zauważyć, że Jeżewo jest przeciętnie „starsze” od Laskowic – liczba 80-latków w obydwu miejscowościach jest bardzo zbliżona, mimo że Laskowice są dużo większą miejscowością). Należy też pamiętać, że pomimo że największe miejscowości wykazują przeciętnie najlepszy stan rozwoju, to

wszelkie negatywne zjawiska przyjmują tu duże wartości bezwzględne (bo są ściśle powiązane z dużą liczbą ludności) – dotyczy to na przykład liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych, liczby osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny oraz liczby osób zależnych od pomocy społecznej. Największe miejscowości stanowią więc największe koncentracje problemów społecznych nawet jeśli wskaźniki rozwoju odniesione do liczby mieszkańców są tu lepsze od przeciętnych.

Jednocześnie fakt, że w małych miejscowościach niektóre wskaźniki przyjmują bardzo niekorzystne wartości może być powodowany małą bezwzględną skalą problemu, który jednak jest odnoszony do małej bezwzględnej liczby mieszkańców. W takiej sytuacji interpretacja stanu rzeczywistego jest utrudniona i powinna być prowadzona każdorazowo indywidualnie (i w zależności od przedmiotu zagadnienia i w zależności od specyfiki miejscowości).

Tabela. Klasyfikacja miejscowości wg uzależnienia od systemu pomocy społecznej

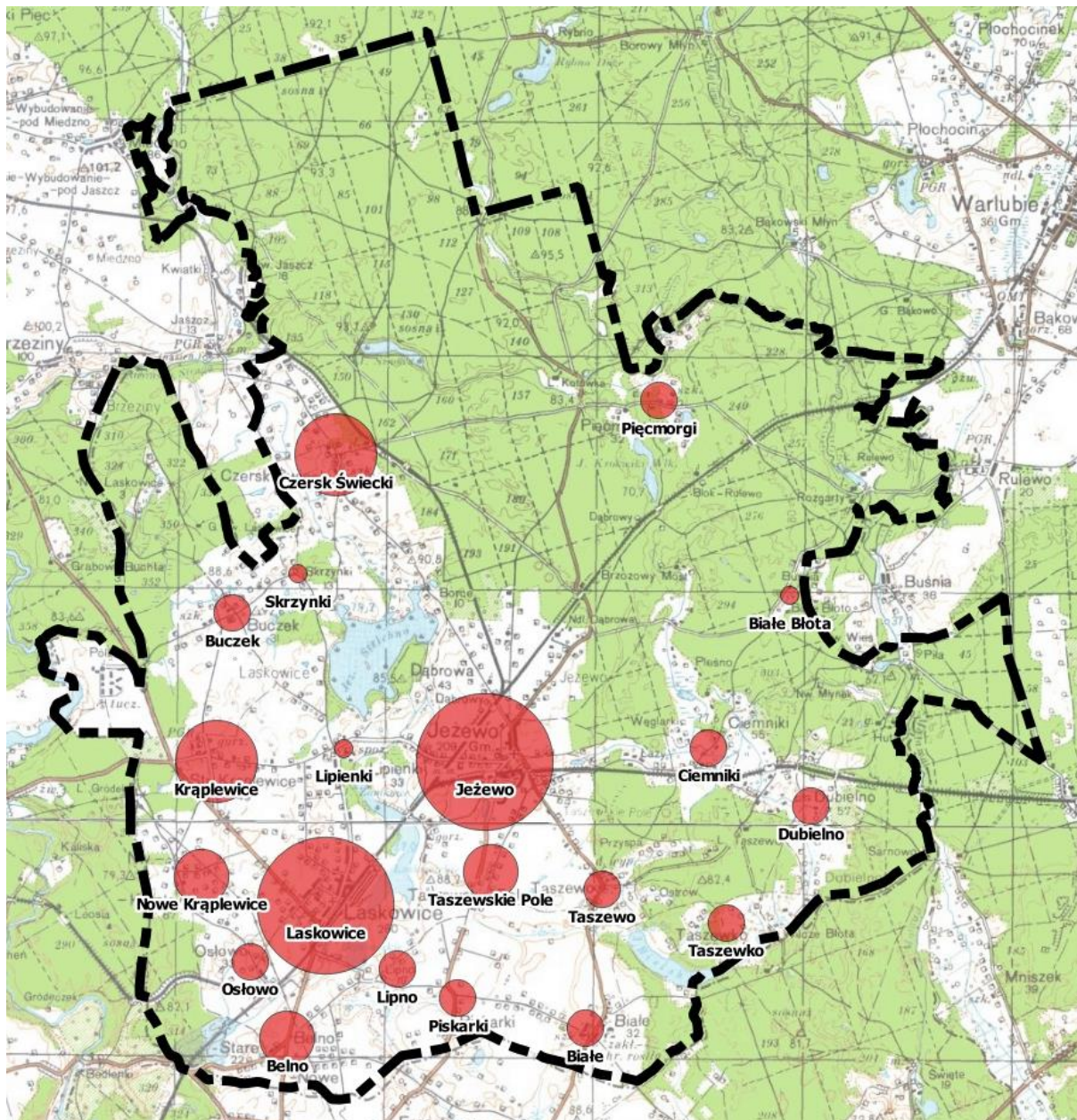
Miejscowości, w których jakość życia ludności jest silnie uzależniona od systemu pomocy społecznej	Miejscowości, w których jakość życia ludności jest umiarkowanie lub słabo zależna od systemu pomocy społecznej
<p>Białe Błota Buczek Ciemniki Dubielno Nowe Krąplewice Osłowo Skrzynki</p>	<p>Belno Białe Czersk Świecki Jeżewo Krąplewice Laskowice Lipienki Lipno Pięćmorgi Piskarki Taszewko Taszewo Taszewskie Pole</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jeżewie

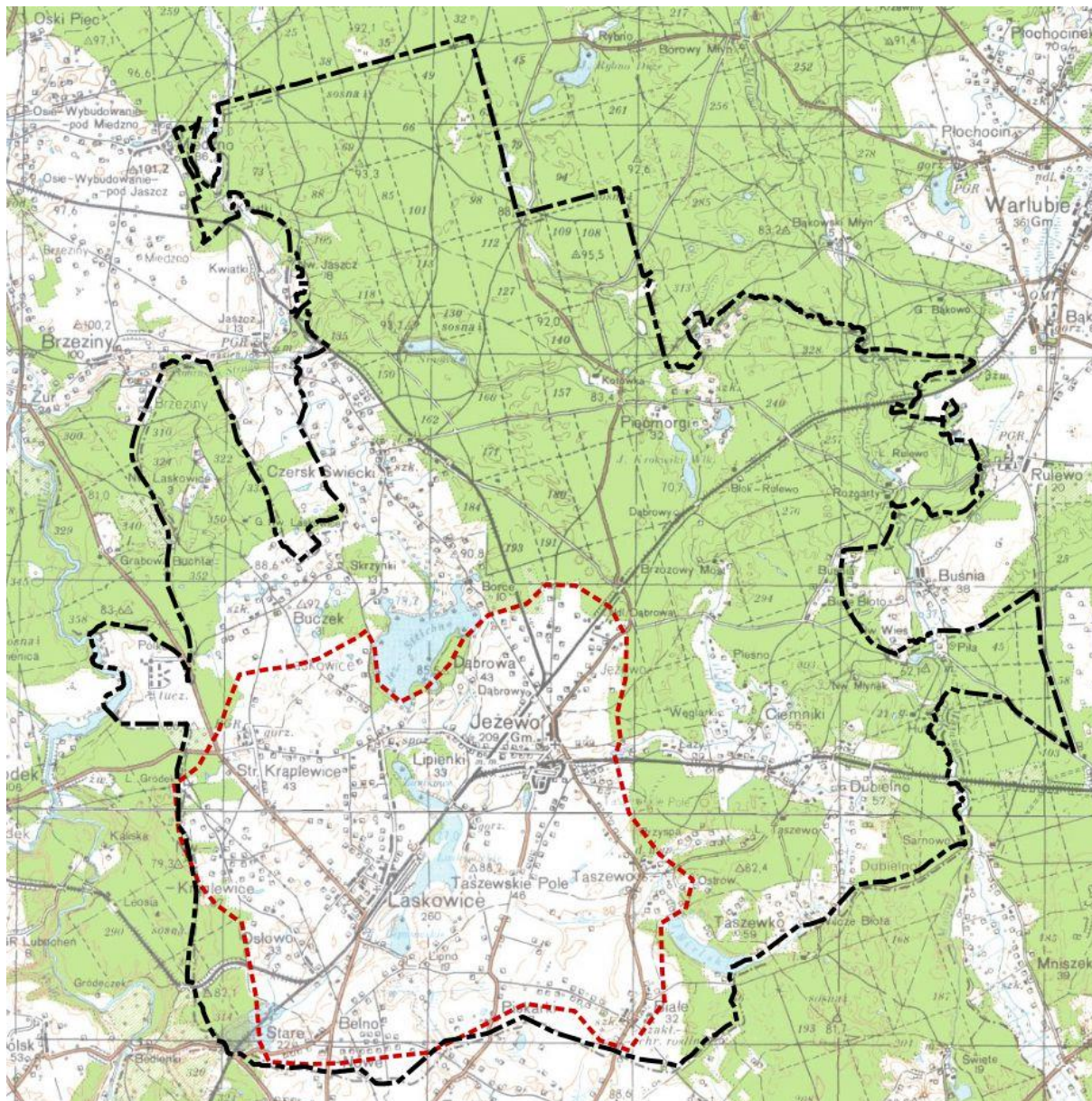
Tabela. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON

miejscowość	ogółem						podmioty prowadzone przez osoby fizyczne					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina razem	491	502	492	513	547	552	377	385	374	393	425	420
Belno	6	6	7	8	9	9	6	6	7	8	9	9
Białe	8	5	7	7	9	13	8	5	7	7	9	11
Białe Błota	7	7	6	6	7	7	5	5	4	4	5	5
Buczek	6	6	7	6	6	4	4	3	4	3	3	1
Ciemniki	5	5	5	6	8	7	5	5	4	5	6	5
Czersk Świecki	39	37	37	38	38	41	31	30	30	31	32	33
Dubielno	4	5	4	6	7	8	3	4	3	4	4	4
Jeżewo	138	143	139	148	154	152	105	109	106	118	123	119
Krąplewice	37	41	43	42	47	49	20	24	26	25	30	31
Laskowice	196	198	193	203	212	205	150	150	144	150	160	153
Lipno	4	4	4	4	7	7	4	4	4	4	7	7
Osłowo	5	5	4	3	4	6	4	4	3	2	3	4
Pięćmorgi	4	5	5	4	3	4	3	4	4	3	2	3
Piskarki	6	7	8	8	7	7	5	6	7	7	6	6
Skrzynki	4	4	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2
Taszewko	5	7	5	5	10	10	4	6	4	4	8	8
Taszewo	6	7	7	8	8	11	6	7	7	8	8	10
Taszewskie Pole	11	10	8	8	8	9	11	10	8	8	8	9

Źródło: Dane GUS

Rysunek. Rozkład przestrzenny miejscowości w gminie (wielkość oznaczeń powiązana z liczbą mieszkańców). Dane Urzędu Gminy, stan grudzień 2016 r. Podkład mapowy – usługa wms serwisu www.geoportal.gov.pl

Rejon największej koncentracji zaludnienia w gminie. Na powierzchni około 44 km² zamieszkuje około 6650 osób, a więc 85% ogółu ludności gminy. Gęstość zaludnienia wynosi tu około 150 osób/km², jest więc (jak na standardy obszarów wiejskich) bardzo wysoka. Rejon oznaczony na mapie notuje maksymalne rozpiętości w kierunkach wschód-zachód i północ-południe około 8 km. Oznacza to, że centralnie położone, dobrze wyposażone miejscowości Jezewo i Laskowice są tu teoretycznie dostępne za pomocą roweru, a nawet pieszo – ale w praktyce odległości 3-4 km są zbyt duże dla komfortowego korzystania z usług w nich zlokalizowanych, tym bardziej, że brak jest dróg rowerowych umożliwiających bezpieczny ich dostęp.

Źródło podkładu mapowego – usługa wms serwisu www.geoportal.gov.pl

3. CHARAKTERYSTYKA USŁUG PUBLICZNYCH JAKO ZAPLECZA ROZWOJU I AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ

Realizacja zadań własnych samorządu w zakresie usług publicznych realizowana jest przez szereg instytucji działających w różnych miejscowościach, choć w największym stopniu dotyczy dwóch największych miejscowości – Jezewa i Laskowice, w których jakość życia związana z dostępem do usług, jest najwyższa.

Bazę edukacyjną tworzą:

- Szkoła Podstawowa im. A. Mickiewicza w Jezewie – uczęszcza 325 uczniów

- Szkoła Podstawowa im. J. Korczaka w Krąplewicach - uczęszcza 79 uczniów
- Szkoła Podstawowa im. J. Kusocińskiego w Laskowicach – uczęszcza 245 uczniów

Uczniowie zamieszkujący poza miejscem lokalizacji szkoły, są zgodnie z przepisami, dowożeni transportem zapewnianym przez Gminę (własnym lub wyłanianym w przetargu). W badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby strategii, generalnie dostępność szkół oceniono dobrze, ale pojedyncze ankiety zwracały uwagę na potrzebę poprawy w tym zakresie.

Edukacja przedszkolna jest realizowana przez Przedszkole Samorządowe „Pod Kasztankiem” w Laskowicach (uczęszcza 23 dzieci) oraz oddziały przedszkolne (oddział przedszkolny może liczyć maksymalnie 25 dzieci):

- w Szkole Podstawowej im. A. Mickiewicza w Jeżewie – funkcjonują 4 oddziały (85 dzieci),
- w Szkole Podstawowej im. J. Korczaka w Krąplewicach – funkcjonuje 2 oddziały (35 dzieci)
- w Szkole Podstawowej im. J. Kusocińskiego w Laskowicach – funkcjonują 3 oddziały (67 dzieci).

W badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby strategii, generalnie dostępność opieki przedszkolnej oceniono dobrze, ale część ankiet zwracała uwagę na potrzebę poprawy w tym zakresie.

Na terenie gminy wszyscy uczniowie, począwszy od oddziałów przedszkolnych, uczą się języka angielskiego; jako drugi język obcy w starszych klasach szkół podstawowych oraz w oddziałach gimnazjalnych, nauczany jest niemiecki.

Szkoła Podstawowa im. J. Kusocińskiego w Laskowicach oraz Szkoła Podstawowa im. J. Korczaka w Krąplewicach posiadają sale gimnastyczne. Obydwie sale wymagają remontu (SP Laskowice – wymiana okien, oświetlenia, SP Krąplewice – remont ścian i nawierzchni). Natomiast Szkoła Podstawowa im. A. Mickiewicza w Jeżewie korzysta z hali sportowej, która w roku 2021 przejdzie pełną modernizację. Boiska w SP Laskowice i SP Krąplewice są w stanie dobrym. Natomiast boisko asfaltowe przy szkole oraz boisko „zielone” przy ul. Spacerowej wymagają również modernizacji.

Stan techniczny placówek oświatowych jest zróżnicowany, ale generalnie wszystkie obiekty wymagają różnego rodzaju działań remontowych lub modernizacyjnych.

Wyposażenie pracowni komputerowych w szkołach jest właściwe. Jednakże w najbliższych latach będzie trzeba zaplanować wymianę pracowni komputerowych we wszystkich szkołach oraz wymianę części tablic interaktywnych, które ze względu na wiek nie będą nadawały się do dalszego użytku. Niezbędny będzie również zakup aktualnego oprogramowania.

Aktywność społeczną i życie kulturalne rozwijają funkcjonujące w gminie organizacje społeczne oraz placówki kultury. Instytucjonalne wsparcie zapewniają: dwa domy kultury – w Jeżewie i Laskowicach oraz świetlice wiejskie w miejscowościach: Taszewskie Pole, Taszewo, Ciemniki, Białe, Piskarki, Dubielno, Belno, Osłowo, Buczek, Czernsk Świecki, Pięćmorgi. W budynku po Gimnazjum w Laskowicach działa Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo. Gminna Biblioteka Publiczna ma siedzibę w Laskowicach oraz filię w Jeżewie.

Instytucje kulturalne utrzymywane przez gminę prowadzą zróżnicowaną działalność (dla zobrazowania skali zainteresowania, ale także możliwości lokalowych i organizacyjnych placówek kultury, podano ofertę sprzed pandemii COVID-19):

- Stałe warsztaty artystyczne
 - warsztaty rzeźbiarskie dla dzieci oraz dorosłych – 39 osób
 - warsztat ceramiki – 15 osób
 - zajęcia sensoryczne dla najmłodszych – 14 osób,
 - warsztaty teatralne dla dzieci oraz dorosłych – 24 osoby
 - warsztaty muzyczne – 4 osoby
 - warsztaty plastyczne – 9 osób
- Ferie zimowe dla dzieci – ok. 250 osób
- Wakacje z GOK – ok. 400 osób
- Koncerty – ok. 250 osób
- Przedstawienia oraz kabarety – ok. 450 osób

- Konkursy – ok. 60 osób
- Wieczory autorskie, wystawy – ok. 250 osób
- Uniwersytet Trzeciego wieku – ok. 35 osób
- Zajęcia w świetlicach wiejskich – ok. 80 osób

W ramach programu Senior + prowadzone są zajęcia dla osób starszych. W Jeżewie uczestniczy 26 osób a w Laskowicach 25 osób.

Z powyższego zestawienia wynika, że oferta jest dosyć zróżnicowana i dotyczy zarówno zajęć prowadzonych w trybie ciągłym, jak i akcyjnych (w czasie ferii, wakacji) oraz różnego rodzaju wydarzeń okazjonalnych. Skala uczestnictwa najbardziej masowych imprez to nawet kilka procent mieszkańców gminy, choć na pewno fakt, że gmina jest dosyć duża nie ułatwia mieszkańcom dalej położonych miejscowości korzystania z oferty domów kultury (która jest nieporównywalnie szersza od działalności świetlic wiejskich).

Na terenie gminy największą tradycyjną, cykliczną imprezą, są dożynki gminne, w których (przed pandemią) uczestniczyło ok. 500 osób. Poza tym na przełomie maja i czerwca odbywają się festyny w szkołach, mające charakter rodzinnych pikników, uczestniczą w nich najczęściej rodzice i dzieci (konkursy, zabawy, loterie fantowe) – frekwencja wynosiła najczęściej od 100 do 500 osób.

Na aktywność społeczną mieszkańców duży wpływ mają różnego rodzaju organizacja prowadzące na jej terenie działalność. Sektor pozarządowy jest reprezentowany przez ponad 20 podmiotów. Wymienić należy:

- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów koło gminne w Laskowicach
- Klub Honorowych Dawców Krwi – Jeżewo
- Klub Seniora "ASTOR" w Jeżewie
- Klub Seniora przy Gminnym Ośrodku Kultury w Laskowicach
- Związek Kombatanów RP i Byłych Więźniów Politycznych – Jeżewo
- Zarząd Oddziału Gminnego Związku Ochotniczej Straży Pożarnej RP - Jeżewo
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jeżewie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Buczku
- Ochotnicza Straż Pożarna w Czersku Świeckim
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dubielnie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Osłowie
- Gminny Ludowy Klub Sportowy "TOR" Laskowice
- Uczniowski Klub Sportowy "OLIMP" Jeżewo
- Uczniowski Klub Sportowy "KUSY" przy Szkole Podstawowej w Laskowicach
- Stowarzyszenie Jeździecki Klub Sportowy „Czarna Podkowa-Gródek” Gródek (zarejestrowane jest poza gminą, ale działa na terenie gminy Jeżewo)
- Jeżewskie Towarzystwo Wędkarskie
- Polski Związek Wędkarski koło w Jeżewie
- Polski Związek Wędkarski koło w Laskowicach
- Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых – Laskowice
- Pomorsko-Kujawski Związek Pszczelarzy w Bydgoszczy koło w Jeżewie
- Gminne Koło Gospodyń Wiejskich w Jeżewie
- Stowarzyszenie Zielony Raj – Laskowice
- Fundacja Lefar – Dubielno

W Jeżewie funkcjonuje Zespół pieśni i tańca „Kociewianki”.

Na terenie gminy prowadzą też działalność terenowe struktury partii politycznych i związków zawodowych: Związek Nauczycielstwa Polskiego, Międzyszkolna Komisja Zakładowa Pracowników Oświaty i Wychowania NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” (powiatowa struktura – przedstawiciele działają w szkołach na terenie gminy), PIS, PSL, PO (struktury gminne).

Na terenie gminy brak typowo lokalnej (wydawanej na jej terenie) prasy, ale tematykę rozwoju gminy podejmują trzy tytuły o charakterze powiatowym, ukazujące się w Świeciu: Teraz Świecie (miesięcznik), Czas Świecia (tygodnik), Nowe Świecie (tygodnik).

Działalność sportową prowadzą:

- Gminny Ludowy Klub Sportowy "TOR" Laskowice – z sekcjami: piłki nożnej seniorów (klasa okręgowa), piłki nożnej młodzików i orlików (zespoły młodzieżowe) oraz sekcji warcabów (senior, junior).
- Uczniowski Klub Sportowy "OLIMP" Jeżewo, prowadzący:
 - Drużynę piłki ręcznej LUKS OLIMP Jeżewo (junior młodszy)
 - Drużynę koszykówki Celcom LUKS OLIMP Basket Jeżewo (senior)
 - LUKS OLIMP Jeżewo K2 Świecie Cycling Team (senior)
 - Szkółkę szachową
 - Szkółkę tenisa ziemnego
 - Amatorską sekcję badmintona
 - Sekcję Jogi
 - Zajęcia taneczno-rekreacyjne dla dzieci
 - Zajęcia piłkarskie dla dzieci
- Uczniowski Klub Sportowy "KUSY" przy Szkole Podstawowej w Laskowicach, prowadzący sekcje tenisa stołowego - skrzat, żak, młodzik, kadet, junior, senior

Na terenie gminy funkcjonują dwie placówki podstawowej opieki zdrowotnej. Opiekę lekarską na terenie gminy zapewniają:

- Gminna Przychodnia w Jeżewie
- NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego Małgorzata Tucholska-Drachal w Laskowicach

Gminna Przychodnia w Jeżewie zatrudnia:

- w Podstawowej Opiece Zdrowotnej: dwóch pediatrów, dwóch lekarzy chorób wewnętrznych (w tym diabetolog), jednego lekarza w trakcie specjalizacji z chirurgii. W POZ są oni zatrudnieni jako lekarze ogólni a nie jako specjaliści (za wyjątkiem lekarzy pediatrów),
- w stomatologii: dwóch lekarzy stomatologów,
- cztery pielęgniarki (w tym: jedna mgr pielęgniarstwa - środowiskowo-rodzinna, jedna mgr promocji zdrowia, jedna pielęgniarka środowiskowo-rodzinna, jedna pielęgniarka w środowisku nauczania i wychowania)
- jedną położną środowiskowo-rodzinną,
- dwie asystentki stomatologiczne.

Dostępność godzinowa przychodni jest zgodna z wymogami Narodowego Funduszu Zdrowia. Zwiększenie godzin pracy lekarzy stanowi problem, gdyż lekarze pracują w kilku placówkach medycznych. Pozyskanie lekarzy na zastępstwo jest ogromnym problemem z uwagi na ich brak na rynku pracy (wielokrotne próby zatrudnienia nowych lekarzy kończyły się niepowodzeniem). Przychodnia posiada możliwości lokalowe i finansowe by zatrudnić lekarzy POZ, jednakże lekarze nie są zainteresowani pracą na wsi.

Gminna Przychodnia w Jeżewie stanowi bazę podstawowej opieki zdrowotnej, a więc z założenia nie może prowadzić lecznictwa specjalistycznego (brak kontraktów z NFZ). Warto podkreślić, że Gminna Przychodnia w Jeżewie jest oceniana jako posiadająca najlepsze zaplecze lekarskie spośród okolicznych gminnych przychodni.

Na terenie gminy dostępne są prywatne praktyki lekarskie – ginekolog i urolog.

Inne potrzeby mieszkańców (nie mieszczące się w zadaniach administracji gminnej, ale bezpośrednio wpływające na jakość życia mieszkańców gminy), realizowane są przez:

- Placówki pocztowe w Laskowicach i w Jeżewie
- Bank Spółdzielczy w Nowem o/Jeżewo

- Bezpieczeństwo pożarowe, poza strukturami Państwowej straży Pożarnej, zapewniają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, funkcjonujące w miejscowościach: Jeżewo, Dubielno, Osłowo, Buczek, Czersk Świecki.
- Kościół Rzymskokatolicki pw. Św. Trójcy w Jeżewie (siedziba dekanatu) – do parafii należą miejscowości: Jeżewo, Białe, Białe Błota, Brzozowy Most, Buczek, Buśnia, Ciemniki, Czersk Świecki, Dubielno, Lipienki, Nowe Laskowice, Piskarki, Sarnowo, Skrzynki, Taszewko, Taszewo, Taszewskie Pole, Wilcze Błota.
- Kościół Rzymskokatolicki pw. Niepokalanego Serca NMP w Laskowicach – do parafii należą miejscowości: Laskowice, Belno, Lipno, Krąplewice Nowe, Krąplewice Stare, Osłowo.

Na terenie gminy brak jest Posterunku Policji (gmina wchodzi w skład Rewiru Dzielnicowych Komendy Powiatowej Policji Świeciu – w ramach którego stanowi dwa z dziewięciu rejonów). Brak placówki Policji na terenie gminy i postulat jej utworzenia, był wskazywany jako problem podczas badania ankietowego wśród mieszkańców.

Wg danych Komendy Powiatowej Policji w Świeciu, na terenie gminy Jeżewo w okresie ponad 3 lat, od 2015 do kwietnia 2018 roku, doszło łącznie do:

- 26 kradzieży mienia
- 24 kradzieży z włamaniem
- 16 uszkodzeń mienia
- 12 przestępstw narkotykowych (w dwóch przypadkach zaangażowane były osoby nieletnie)
- 5 uszkodzeń ciała
- 4 bójk i pobić
- 1 kradzieży pojazdu
- Nie odnotowano w tym okresie rozbojów

W latach 2018- 2020 odnotowano łącznie 249 przestępstw, z czego: w 2018 roku- 98; w 2019 roku - 77 i w 2020 roku- 74. Najczęściej popełnianymi czynami były: kierowanie pojazdami mechanicznymi w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka podobnie działającego do alkoholu, przestępstwa przeciwko mieniu. W dalszej kolejności były przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko rodzinie, przestępstwa narkotykowe oraz związane z nielegalnym połowem ryb. Danych dotyczących dynamiki przestępstw zaistniałych wyłącznie na terenie gminy Jeżewo nie można wygenerować z powodu ograniczeń systemu analitycznego (dane te są gromadzone łącznie z danymi z gminy Świecie).

Miejscowościami najbardziej zagrożonymi przestępczością na terenie gminy są Laskowice, Jeżewo, Buczek, Krąplewice, Osłowo. Liczba przestępstw w odniesieniu do innych gmin jest na porównywalnym poziomie. W ostatnich dwóch latach, w porównaniu z rokiem 2018, na terenie gminy Jeżewo zauważalny jest znaczący spadek przestępczości.

Komenda Powiatowa prowadzi na terenie gminy akcje profilaktyczne: pogadanki profilaktyczne w szkołach i dla dzieci przedszkolnych na temat szeroko rozumianego bezpieczeństwa, „Rajd rowerowy”, znakowanie rowerów, akcje profilaktyczne wspólnie z Nadleśnictwem Dąbrowa. Jednak z uwagi na stan epidemii, związany z COVID 19, w roku 2020 na terenie powiatu świeckiego Komenda Powiatowa Policji w Świeciu nie prowadziła żadnych akcji prewencyjnych.

Uwzględniając długi okres oraz wielkość gminy, obiektywnie nie są to duże wartości, choć należy pamiętać że najczęściej każde negatywne zdarzenie jest zapamiętywane i powoduje w lokalnych społecznościach dyskomfort – być może całkowicie nieadekwatny do rzeczywistej skali tego problemu. Rozkład powyższych zdarzeń w czasie jest dosyć przypadkowy – trudno mówić o tendencji rosnącej lub malejącej.

Na pewno jednak większym problemem jest bezpieczeństwo na drogach. Na przykład w okresie od 2013 do kwietnia 2018 roku doszło na terenie gminy do 13 wypadków (3 osoby poniosły śmierć, 16 zostało rannych) oraz 214 kolizji (w ostatnich latach kolizja na terenie gminy przydarza się praktycznie raz w tygodniu). Największa liczba zdarzeń drogowych miała miejsce w Laskowicach, Krąplewicach i Belnie. Najczęstsze przyczyny to niedostosowanie prędkości do warunków na drodze, nieprawidłowe omijanie, nieustąpienie pierwszeństwa, obecność zwierząt na drodze.

Analizując kwestie bezpieczeństwa na terenie gminy należy także zwrócić uwagę, na ochronę przeciwpożarową. W gminie działa 5 ochotniczych straży pożarnych, z których jednostka w Jeżewie jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Jednostki OSP nie posiada największa miejscowość – Laskowice. Niezbędna jest budowa nowej remizy dla OSP w Jeżewie. W najbliższym czasie wymiany będą wymagały wozy strażackie. Zwiększone zagrożenie

pożarowe związane jest z dużą powierzchnią lasów. Dodatkowe ryzyko stwarza przebiegająca przez gminę linią kolejową, którą odbywają się transporty różnych środków chemicznych.

Podsumowując należy więc stwierdzić, że obsługa mieszkańców w zakresie infrastruktury społecznej jest skoncentrowana w dwóch największych miejscowościach. W Jeżewie znajduje się administracja gminna oraz związane z nią usługi (np. GOPS), w obydwu miejscowościach działają domy kultury (w ramach jednego gminnego ośrodka kultury), są dostępne biblioteki (siedziba w Laskowicach, filia w Jeżewie), jest dostępna opieka przedszkolna, oraz podstawowa opieka zdrowotna, obydwie miejscowości są także siedzibami parafii. W Jeżewie funkcjonuje także nowoczesna hala sportowa. Poza Jeżewem i Laskowicami stan usług jest gorszy i jest reprezentowany wyłącznie przez funkcjonującą w Krąplewicach szkołę podstawową z oddziałem przedszkolnym oraz przez świetlice wiejskie, które jednak funkcjonują tylko w około 2/3 miejscowości. Także baza sportowa i rekreacyjna rozwinięta jest nierównomiernie – w tylko nielicznych miejscowościach. Oceniając dostępność usług należy więc stwierdzić, że z jednej strony ponad połowa mieszkańców gminy żyje w miejscowościach relatywnie bardzo dobrze wyposażonych, ale równocześnie zdecydowana większość miejscowości nie posiada w ogóle usług lub posiada tylko pojedyncze placówki/obiekty. Teoretycznie, ze względu na koncentrację zaludnienia w południowej części gminy, usługi funkcjonujące w Jeżewie i Laskowicach są stosunkowo łatwo dostępne, ale w rzeczywistości odległości są zbyt duże do pokonywania ich pieszo, komunikacja publiczna nie jest na tyle dogodna by zapewniać bez większych ograniczeń dowóz do tych miejscowości, a na większości dróg brak jest warunków do bezpiecznego poruszania się rowerami. Oznacza to, że rzeczywista dostępność usług publicznych dla dużej części mieszkańców gminy jest utrudniona, zwłaszcza dotyczy to osób wykazujących jakiegokolwiek ograniczenia w mobilności (dzieci i młodzieży, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, osób nie posiadających samochodu). Warto jednak zauważyć, że w zakresie usług, które standardowo załatwia się w mieście powiatowym, gmina wykazuje relatywnie dobrą sytuację, bowiem dostępność Świecia z większości miejscowości gminy jest zdecydowanie lepsza, niż z większości gmin powiatu. Oceniając funkcjonowanie usług należy zwrócić uwagę na wciąż niski wskaźnik dzieci objętych edukacją przedszkolną (nieco ponad 40%, ale wskaźnik ten nie uwzględnia dzieci uczęszczających do placówek przedszkolnych poza gminą), a wyniki zewnętrznych sprawdzianów i egzaminów wskazują, że szkoły z terenu gminy prezentowały przeciętnie poziom co najwyżej przeciętny lub słabszy od przeciętnego.

4. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI I ZASOBY GOPS W JEŻEWIE

4.1. Zasoby pomocy społecznej w gminie Jeżewo

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej to budżetowa jednostka organizacyjna Gminy Jeżewo utworzona do realizacji zadań własnych i zleconych z zakresu pomocy społecznej.

W roku 2020 kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej liczyła 9 osób (8,75 etatu) zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, w tym: kadra kierownicza - 1 osoba, pracownicy socjalni - 4, asystent rodziny - 1, główna księgowa - 1, opiekunka środowiskowa - 1, pomoc administracyjna - 1. Spośród zatrudnionych, 5 pracowników posiada wykształcenie wyższe, 2 osoby wykształcenie średnie. Nikt nie posiada specjalizacji I i II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego. Wśród pracowników 1 osoba - kierownik jednostki posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

Zatrudniane były również osoby na umowę zlecenie: asystent rodziny – 1, opiekunka środowiskowa – 3, pedagog w Klubie Samopomocy – 1, instruktor w Klubie Senior+ w Jeżewie i Laskowicach – 1.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi były realizowane przez firmę wyłonioną w zapytaniu ofertowym.

Od 2016 roku GOPS w Jeżewie nie spełniał ustawowego warunku zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2000 mieszkańców lub 1 pracownika socjalnego na 50 rodzin korzystających z pracy socjalnej. Ta sytuacja zmieniła się dopiero w 2021 roku, gdy od stycznia został zatrudniony kolejny pracownik socjalny.

4.2. Skala i rodzaje potrzeb

Analiza przyczyn udzielania pomocy społecznej wskazuje, że na terenie gminy od wielu lat przyczyny problemów są podobne, ale zmienia się skala poszczególnych problemów i relacje między nimi. Przede wszystkim w związku z poprawą sytuacji materialnej mieszkańców (wynikającej z ogólnej poprawy sytuacji gospodarczej, znacznie mniejszymi problemami na rynku pracy oraz wzrostem wynagrodzeń), w ostatnich latach nieco mniejsze jest znaczenie problemów związanych z bezrobociem oraz ubóstwem. W takiej sytuacji rośnie znaczenie problemów niezależnych bezpośrednio od sytuacji materialnej, takich jak: niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność. W wymiarze statystycznym przejawia się to coraz większym udziałem osób, którym udziela się pomocy niezależnie od ich sytuacji materialnej. Aktualnie główne problemy występujące w rejonie działania GOPS to: długotrwała lub ciężka choroba (ponad 1/3 wszystkich korzystających z pomocy), ubóstwo, niepełnosprawność.

Podkreślić należy, że choć nie widać tej tendencji przy porównaniu danych corocznych, to już w okresie kilkulecia wyraźnie widać, że wzrasta zarówno liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, jak i liczba osób zamieszkujących rodziny objęte pomocą. W ostatnich latach wciąż na stałym poziomie utrzymuje się zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, choć należy sądzić, że w przyszłości będzie ono rosnąć.

Tabela. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Jeżewo w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	258	247	249	360	396	384
Liczba osób w rodzinach	797	774	741	1003	1037	1010

Źródło: GOPS w Jeżewie

Tabela. Powody udzielenia pomocy i wsparcia w roku 2020

Powody udzielenia pomocy i wsparcia w roku 2020	Liczba rodzin ogółem objętych pomocą
długotrwała lub ciężka choroba	138
ubóstwo	131
niepełnosprawność	117
bezrobocie	69
potrzeba ochrony macierzyństwa	33
potrzeba ochrony macierzyństwa - w tym: potrzeba ochrony wielodzietności	27
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	26
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – w tym: rodziny wielodzietne	14
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – w tym: rodziny niepełne	11
alkoholizm	22
przemoc w rodzinie	4
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3
zdarzenie losowe	2
bezdomyłość	1

Źródło: GOPS w Jeżewie

Tabela. Główne powody przyznania świadczeń w roku 2020

Główne powody przyznania świadczeń w roku 2020	Liczba świadczeń		
	Powód przyznania	Ogółem	świadczenia niepieniężne
Długotrwała lub ciężka choroba	10 891	9 473	1 418
Niepełnosprawność	7 497	6 128	1 369
Ubóstwo	6 661	4 933	1 728
Bezrobocie	3 998	3 244	754
wielodzietność	3 902	3 618	284

Źródło: GOPS w Jeżewie

Tabela. Główne powody przyznawania pomocy - wg struktury wielkościowej rodzin

Główne powody przyznawania pomocy -wg struktury wielkościowej rodzin		Typ rodziny	Typ rodziny	Typ rodziny	Typ rodziny
Powód przyznania	Ogółem	1-osobowa	2-osobowa	3-osobowa	4 i więcej osób
długotrwała lub ciężka choroba	143	71	23	15	34
ubóstwo	126	60	16	14	36
niepełnosprawność	121	51	18	12	40
bezrobocie	66	28	6	12	20
wielodzietność	26				26

Źródło: GOPS w Jeżewie

Tabela. Zmiany zapotrzebowania na wybrane formy pomocy w ostatnich latach

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób korzystających ze usług opiekuńczych	16	17	17	19	16
Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	24	27	26	25	21
Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego	17	17	19	50	69
Wskaźnik pracy socjalnej (wskaźnik obliczany jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie - pomnożony przez 100%)	127,53%	108,20%	146,34%	149,00%	190,69%
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	247	244	246	249	204
Praca socjalna ogółem	315	264	360	371	389
Liczba rodzin korzystających z interwencji kryzysowej	22	21	26	14	22
Liczba asystentów rodziny w gminie	1	1	1	2	2
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	18	12	15	16	18

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej (tys. zł)	815,9	798,5	877,1	898,1	850,0
---	-------	-------	-------	-------	-------

Źródło: GOPS w Jeżewie

Tabela Podstawowe informacje o osobach korzystających z pomocy i wsparcia w roku 2020 (cz. I)

Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia	1037	
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	312	W tym kobiety - 181
W tym:		
Osoby długotrwale korzystające:	210	W tym kobiety – 127
W wieku 0-17	95	W tym kobiety – 48
W wieku produkcyjnym	182	W tym kobiety – 108
W wieku poprodukcyjnym	36	W tym kobiety - 25
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	204	
Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie	546	

Źródło: GOPS w Jeżewie

Tabela. Podstawowe informacje o osobach korzystających z pomocy i wsparcia w roku 2020 (cz. II – korzystający ze świadczeń pieniężnych)

rodzaj	Liczba osób	Kwota świadczeń
Zasiłek stały	55	295 9448
W tym:		
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących	42	255 223
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie	14	40 725
Zasiłek okresowy	91	266 376
W tym:		
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia	51	154 183
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby	14	22 254
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności	27	70 570
Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	0	0
Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b	0	0
Zasiłek celowy ogółem	162	287 599
w tym - zasiłek celowy przyznany w ramach programu wieloletniego "posiłek w szkole i w domu"	131	188 005
Zasiłek celowy przyznany niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2	0	0

Źródło: GOPS w Jeżewie

Tabela. Podstawowe informacje o osobach korzystających z pomocy i wsparcia w roku 2020 (cz. III – korzystający ze świadczeń niepieniężnych)

rodzaj	Liczba osób	Kwota świadczeń
Posiłek ogółem	107	36 795
W tym -		
Dla dzieci	99	20 795
Posiłek - Świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "posiłek w szkole i w domu" - ogółem	107	36 795
Posiłek - Świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "posiłek w szkole i w domu" – dla dzieci	99	20 795
Schronienie	0	0
Ubranie	0	0
Sprawienie pogrzebu	0	0
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	8	236 058

Źródło: GOPS w Jeżewie

Analizując skalę pomocy społecznej należy zwrócić uwagę na fakt, że w praktyce liczba osób żyjących w rodzinach z osobami, którym przyznano decyzją świadczenia społeczne wskazuje na rzeczywistą liczbę osób, których sytuacja społeczna i materialna jest częściowo zależna (niekiedy w istotnym wymiarze) od systemu pomocy społecznej, nawet jeśli bezpośrednio nie są beneficjentami tej pomocy.

4.3. Charakterystyka działalności prowadzonej przez GOPS w Jeżewie

Zakres działań pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeżewie stosowanych wobec osób i rodzin korzystających z pomocy jest bardzo rozległy. Wymaga wszechstronnej wiedzy, umiejętności, narzędzi niezbędnych do odpowiedniego pokierowania sprawami ludzi, wspierania ich, a nie wyręczania. Działania te mają być skuteczne i efektywne, mają służyć wzmocnieniu rodziny, aktywizować i usamodzielniać. Praca GOPS skupia się na tych celach.

Przepisy prawa kładą coraz większy nacisk na prawidłowo prowadzoną pracę socjalną oraz powodują stałe rozszerzenie zadań realizowanych przez pomoc społeczną. Potrzeby Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oprócz zabezpieczenia w zakresie realizacji świadczeń, wymagają również zabezpieczenia środków na płace dla pracowników ośrodka i bieżące

utrzymanie, zarówno w ramach zadań zleconych jak i własnych w tym: podnoszenie kwalifikacji kadr przez szkolenia i kursy, zapewnienie potrzeb lokalowych, niezbędne okresowe naprawy, konserwacje i modernizację posiadanego już sprzętu, zakup materiałów, administrację i rozwój systemu informatycznego.

Podstawą do określenia potrzeb w zakresie pomocy społecznej jest prowadzony na bieżąco monitoring problemów społecznych występujących w gminie, a także analizy zasobów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w sferze socjalnej. Ustalono następujące potrzeby mające istotny wpływ na rozwój funkcjonującego systemu pomocy społecznej, a wymagające zabezpieczenia w kolejnych latach:

- podejmowanie działań służących aktywizacji zawodowej, społecznej, edukacyjnej i zdrowotnej osób marginalizowanych,
- zabezpieczenie w miarę potrzeb większych środków na organizację usług opiekuńczych, utrzymujących osobę jak najdłużej w jej naturalnym środowisku,
- podnoszenie kompetencji pracowników poprzez zapewnienie środków finansowych na warsztaty i szkolenia,
- dalsza współpraca z instytucjami pracującymi na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (sąd, ośrodki adopcyjny, szkoły, przedszkola, poradnie, ops-y, policji itp.),

Niepełnosprawność i starzenie się społeczeństwa powoduje wzrost wydatków na świadczenia w formie usług opiekuńczych, pomocy w naturze jak i pomoc instytucjonalną, a tym samym wymusza dostosowywanie odpowiednio do potrzeb mieszkańców polityki senioralnej gminy. Ośrodek jest również realizatorem innych zadań z zakresu polityki społecznej takich jak m.in. ustalanie uprawnień do świadczeń zdrowotnych dla osób nieubezpieczonych. Na przestrzeni lat jednoznacznie można stwierdzić, iż nie było roku, w którym Ośrodek nie zostałby obdarzony nowymi zadaniami – a różnorodność zadań, nadmiernie rozbudowana biurokracja, szczegółowa sprawozdawczość i często presja czasu sprawiają, że pracownicy są w coraz większym stopniu obciążani zadaniami. Obsługa merytoryczna i techniczna powierzanych zadań wymaga ciągłego dostosowywania struktury, szkoleń i samokształcenia pracowników, a także zdobywania nowych umiejętności w obsłudze tych zadań.

Poniżej przedstawiono charakterystykę głównych rodzajów działalności GOPS w Jeżewie. Pozwala ona na poznanie specyfiki głównych obszarów potrzeb społecznych, ale także wskazuje na charakter pracy GOPS i wynikające z niego potrzeby. Ze względu na dostępność danych – najczęściej posłużono się przykładami z roku 2020 – mają one na celu przede wszystkim uzmysłowienie skali występowania poszczególnych problemów. Na uwagę zasługuje fakt, że niezbędna gotowość do pełnienia nałożonych prawnie zadań, wymusza także ze strony GOPS aktywność, nakłady, zabezpieczenie kadrowe, stałą znajomość aktualnych przepisów – także w stosunku do tych potrzeb, które w gminie występują tylko okazjonalnie, lub potrzeba udzielania pomocy jest w skali roku obiektywnie bardzo niewielka.

Zasiłki i pomoc w naturze

Przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, stałych i celowych jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Wydatki na zasiłki okresowe dotowane są przez budżet państwa, natomiast środki na realizację wypłat zasiłków celowych pochodzą z budżetu gminy.

Zasiłki okresowe. Zasiłek okresowy przeznaczony jest dla osób i rodzin bez dochodów lub o dochodach niższych niż ustawowe kryterium dochodowe oraz zasobach niewystarczających na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych. W pierwszej kolejności przysługuje ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość otrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Na zasiłki okresowe wydatkowano w roku 2020 kwotę 266 193,27 zł. Otrzymały je 91 rodziny, którym wypłacono ogółem 716 świadczeń, w tym z tytułu:

- bezrobocia - 389 świadczeń,
- długotrwałej choroby - 84 świadczenia,
- niepełnosprawności - 184 świadczeń,
- inne (bezradność) – 59 świadczeń.

Minimalna ustawowa wysokość zasiłku wynosiła:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej 50 % różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a jej dochodem,
- w przypadku rodziny – 50 % różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem rodziny.

Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć minimalne kwoty zasiłku okresowego, o których mowa powyżej. Na podwyższone świadczenia gmina musi przeznaczyć własne środki.

Zasiłki celowe i w naturze. Zasiłek celowy może zostać przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, a także na pokrycie kosztów pogrzebu. Może być przyznany zarówno w formie pieniężnej jak i rzeczowej. Zasiłki celowe i pomoc w naturze otrzymało w roku 2020, 105 rodzin na kwotę 99 593,71 zł, w tym zasiłki specjalne celowe otrzymało 40 osób na kwotę 28 840,00 zł. Były to między innymi zasiłki na opał, żywność, leki, środki czystości, opłacenie energii elektrycznej. W ramach tego zdania wypłacono również zasiłki celowe z tytułu zdarzenia losowego. Łącznie otrzymało ją 2 rodziny w wysokości 14 026,17 zł. Rodziny co do których nie ma pewności, że otrzymane środki wykorzystają zgodnie z przeznaczeniem otrzymują pomoc w formie rzeczowej - przyznane świadczenie jest przekazywane do sklepu, gdzie otrzymują za nie podstawowe artykuły żywnościowe i środki higieny.

Zasiłki stałe. Zasiłek stały przysługuje osobie pełnoletniej, samotnie gospodarującej i osobie pełnoletniej pozostającej w rodzinie oraz niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy przy spełnieniu ustawowego kryterium dochodowego, tj. osoba samotnie gospodarująca nie może posiadać dochodu wyższego niż 701,00 zł a dochód na osobę w rodzinie nie może być wyższy niż 528,00 zł. W okresie od stycznia do grudnia 2020 r. zasiłek stały otrzymywało 55 osób, wypłacono 574 świadczeń na kwotę 294 801,76 zł.

Usługi opiekuńcze

Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym.

W zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych w roku 2020 opłacono 1653 godzin usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu ich zamieszkania. Wydatkowano 132 240,00 zł. Pomoc świadczona była przez logopedę, terapeutę i rehabilitanta. Usługi przyznano 21 osobom dla 19 rodzin (dominującą większość kosztów ponosi budżet wojewody).

W zakresie zadań własnych, w 2020 roku tą formą pomocy objęto 16 osób. Usługi opiekuńcze obejmowały pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę, higienę, pielęgnację i zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Opłacono 4 954 godziny pracy opiekunek.

Pomoc materialna dla uczniów w formie stypendiów i zasiłków szkolnych

Stypendium szkolne mogą otrzymać uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, a w szczególności z rodzin, w których występuje m. in. bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność. Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne nie może być większa niż 528,00 zł. Pomoc jest udzielana na cele edukacyjne, a każda osoba otrzymująca taką pomoc ma obowiązek wykorzystać stypendium szkolne zgodnie z jego przeznaczeniem. W 2020 roku stypendium szkolne wypłacono 92 uczniom, a wydatkowano na ten cel kwotę 69 300,00 zł.

GOPS odpowiada także za przyznawanie **zasiłku szkolnego**, który może być przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego w szczególności (pożar lub zalanie mieszkania, nagła choroba w rodzinie ucznia, śmierć rodzica lub prawnego opiekuna, nieszczęśliwy wypadek powodujący trwały uszczerbek na zdrowiu członków rodziny ucznia, kradzież w mieszkaniu ucznia). Zasiłek szkolny może być przyznany w formie świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym lub w formie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym.

Świadczenia realizowane w domach pomocy społecznej

Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Odpłatność za pobyt ponoszą w kolejności:

- mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70 % swojego dochodu;
- rodzina zobowiązana do alimentacji (małżonek, zstępni przed wstępnymi), jeżeli posiadany dochód na osobę w rodzinie jest wyższy niż 300 % kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% tego kryterium;
- gmina w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatami wnoszonymi przez osobę skierowaną do domu pomocy społecznej i rodzinę.

W 2020 r. opłacono pobyt 8 osobom w Domach Pomocy Społecznej na łączną kwotę 238 110,14 zł. Opłacono składki członkowskie do Międzygminnego Ośrodka Opiekuńczego w Pruszczu w wysokości 2 400,00 zł.

Świadczenia realizowane w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Na mocy art. 191 ust. 9 i 10 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej, w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Gmina Jeżewo w roku 2020 była zobowiązana do ponoszenia odpłatności za pobyt 7 dzieci (mieszkańców gminy) umieszczonych w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Bąkowie i w Topolnie. Łącznie wydatkowano kwotę 50 219,44 zł.

Działalność ośrodków wsparcia

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc instytucjonalna, świadczona przez placówki pomocy społecznej. Na terenie Gminy Jeżewo funkcjonują 3 ośrodki wsparcia są to:

- Klub Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Jeżewie, liczba uczestników – 12 (zatrudnione są w nim 2 osoby, w tym 1 osoba na umowę o pracę oraz 1 osoba na umowę zlecenie),
- Klub Senior+ w Jeżewie, liczba uczestników – 26 (zatrudniona jest 1 osoba do prowadzenia zajęć na umowę zlecenie),
- Klub Senior+ w Laskowicach, liczba uczestników – 25 (zatrudniona jest 1 osoba do prowadzenia zajęć na umowę zlecenie).

Roczny koszt prowadzenia i utrzymania tych trzech placówek to około 340 tys. zł.

Od 2011 roku GOPS w Jeżewie realizuje zadanie z zakresu pomocy społecznej polegające na wspieraniu osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez Klub Samopomocy. Na wydatki, w tym koszty utrzymania i prowadzenia Klubu Samopomocy, przyznana jest dotacja z budżetu Wojewody. Środki finansowe przeznaczone są na: wynagrodzenia osobowe, umowy zlecenia i składki na ubezpieczenia społeczne, oraz pozostałe wydatki w tym m.in.: zakup art. spożywczych, papierniczych, przemysłowych niezbędnych do prowadzenia zajęć terapeutycznych z podopiecznymi, wyposażenia sali, usług transportowych na zorganizowane wycieczki, usług instalacyjnych itp. Koszty działalności klubu w 2020 roku wynosiły ogółem 121 312,00 zł, z czego 80 762,00 zł dotacja oraz 40 550,00 zł. w na dowóz osób na zajęcia. W zajęciach KS w 2020 r. uczestniczyło 12 osób.

Na działalność Klubu Seniora + w Jeżewie i w Laskowicach wydano w 2020 roku 216 309,79 zł. Klub spełnia funkcję ośrodka wsparcia dziennego. Program Klubu Senior + skierowany jest przede wszystkim do osób 60+, mieszkańców gminy Jeżewo, którzy w ciągu dnia mogą znaleźć poczucie bezpieczeństwa, otrzymać wsparcie, opiekę oraz ciekawą i

rozbudowaną ofertę spędzenia czasu wolnego, a także możliwość korzystania z zajęć usprawniających ich aktywność ruchową i kondycję psychofizyczną. W zajęciach organizowanych przez Kluby uczestniczyło w Jeżewie 26 osób natomiast w Laskowicach 25 osób.

Wspieranie rodziny

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy od 1 stycznia 2015 roku obowiązek zatrudnienia asystenta rodziny. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę.

W roku 2020 zatrudniony był 1 asystent rodziny na podstawie umowy o pracę oraz 1 na podstawie umowy zlecenie, którzy pracowali z 18 rodzinami z terenu gminy Jeżewo.

Rodziny zastępcze

Obowiązująca od 1 stycznia 2012 r. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2020 poz. 821 z późn. zm.) porządkuje i reguluje kwestie związane z pomocą dziecku i rodzinie przez państwo i samorządy. Na mocy art. 191 ust. 9 i 10 ww. ustawy w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej.

W 2020 roku w rodzinach zastępczych utworzonych po wejściu w życie powyższych przepisów przebywało łącznie 6 dzieci, łącznie w 2020 roku wydatkowano kwotę 23 683,59 zł.

Praca socjalna

Świadczenie pomocy w postaci pracy socjalnej jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym i nie jest uzależnione od posiadanego przez osobę lub rodzinę dochodu. Pracownicy socjalni prowadzą pracę socjalną wśród rodzin, które zgłaszają się do GOPS po szeroko rozumiane wsparcie. Praca socjalna może być łączona z wsparciem pieniężnym lub niepieniężnym, ale niejednokrotnie rodziny te nie korzystają z pomocy finansowej Ośrodka Pomocy Społecznej a wyłącznie z pracy socjalnej. Wśród tych osób/rodzin występują takie problemy jak: przemoc, zaburzone relacje wewnątrzrodzinne, konflikty małżeńskie, bezrobocie, niechęć podjęcia zatrudnienia. Zauważyć jednak należy, że z pracy socjalnej korzystają także rodziny, które funkcjonują w sposób właściwy, natomiast korzystają z porad związanych z usługami opiekuńczymi, sytuacją zdrowotną członków rodziny (np. potrzeba ubiegania się o stopień niepełnosprawności), sytuacją wychowawczą dzieci itp.

Liczba rodzin w gminie korzystająca z pracy socjalnej w ostatnich latach rośnie i zbliża się do 400: 2016 – 315, 2017 – 264, 2018 – 360, 2019 – 371, 2020 – 389.

Karta Dużej Rodziny

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeżewie zajmuje się przyjmowaniem wniosków i wydawaniem Kart Dużej Rodziny. Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu, również rodzicom dorosłych już dzieci. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny, rodzicom dożywotnio a dzieciom do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (do 25 roku życia). Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Kartę przyznaje Wójt na wniosek członka rodziny wielodzietnej.

W okresie od stycznia do grudnia 2020 r. wydano 120 kart dla 46 rodzin wielodzietnych. W 2020 roku wydatkowano dotację celową w wys. 327,08 zł z przeznaczeniem na sfinansowanie kosztów przyjmowania wniosków i wydawania przez gminy KDR oraz wydawania decyzji w tej sprawie (wynagrodzenie z pochodnymi, materiały biurowe).

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Realizacją zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny powołany przez Wójta Gminy Jeżewo, którego obsługą zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W jego skład wchodzi: pracownicy socjalni GOPS w Jeżewie, przedstawiciel Gminnej Przychodni z siedzibą w Jeżewie, przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pedagogzy szkolni zatrudnieni w szkołach na terenie gminy Jeżewo, przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji w Świeciu oraz kurator specjalista Sądu Rejonowego w Świeciu. W 2020 r.

odbyły się 3 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 82 posiedzenia grup roboczych. Wszyscy członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego uczestniczą w posiedzeniach w ramach oddelegowania oraz zawartych porozumień.

Zadania wynikające z ustawy z dnia 09.06.2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821) w zakresie obowiązków Gminy Jeżewo reguluje art. 176 ww. ustawy. Do zadań własnych Gminy należy:

- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- finansowanie:
 - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

W roku 2020 realizowana była większość zadań z powołanego wyżej katalogu, była to realizacja przyjętego uchwałą Nr XXXIX/297/2018 Rady Gminy Jeżewo z dnia 26 stycznia 2018 r., Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020. Celem głównym Programu jest pomoc dla rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Jeżewo w stwarzaniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo - wychowawczych. Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być: polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka. W przedmiotowym okresie realizowane były zadania w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Pracę z rodzinami prowadził m.in. jeden asystent rodziny zatrudniony na pełen etat. Z uwagi na coraz większe potrzeby w Gminie Jeżewo w zakresie wspierania rodziny (liczne problemy opiekuńczo - wychowawcze, alkoholizm, skutkujące m.in. umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej na podstawie orzeczeń sądowych) pożądane było zatrudnienie dodatkowego asystenta na umowę zlecenie. Asystenci rodziny działają profilaktycznie, co z uwagi na charakter przedmiotowych spraw jest bezcenne. Potrzebę intensyfikacji działań asystenta rodziny zauważają także inne placówki np. oświaty, służby zdrowia. Jednocześnie ww. podmioty bardzo pozytywnie oceniają efekty pracy asystenta rodziny ze współpracującymi już rodzinami.

Zaznaczyć należy, że zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej jeden Asystent rodziny może objąć wsparciem maksymalnie 15 rodzin. Usługa asystenta rodziny kierowana jest do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W pierwszej kolejności usługi skierowane są do rodzin naturalnych, w przypadku których istnieje możliwość powrotu dziecka do rodziny z pieczy zastępczej, w której zostało umieszczone orzeczeniem Sądu. Ponadto usługi skierowane są do rodzin, w których dominującym problemem są trudności opiekuńczo- wychowawcze z dziećmi. Pracownik socjalny zauważając potrzebę objęcia wsparciem Asystenta danej rodziny występuje z wnioskiem do Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej o przyznanie takiego wsparcia. Pracownik socjalny kontaktuje się w takiej sytuacji również z pedagogami szkolnymi, kuratorami, służbą zdrowia, lub policją w celu dokładniejszej diagnozy rodziny. Pracownik socjalny omawia kierownikowi sytuację rodziny, po czym kierownik podejmuje decyzję o objęciu danej rodziny wsparciem asystenta.

Gmina Jeżewo wzięła w roku ubiegłym udział w ministerialnym programie „Program asystent rodziny na rok 2020” i otrzymała środki finansowe w wysokości 1938,00 zł na dofinansowanie kosztów wypłaty dodatku do wynagrodzenia dla asystentów rodziny aktywnie działających na rzecz rodzin w okresie pandemii Covid- 19. W 2020 roku pomocą i wsparciem asystenta rodziny objętych było 19 rodzin z terenu Gminy Jeżewo. Do pracy z asystentem rodziny zobowiązanych przez sąd było 11 rodzin. Powyżej 1 roku z pomocy i wsparcia asystenta rodziny korzystało 15 rodzin, od 3 do 12 miesięcy - 4 rodziny. Zakończono pracę w 3 rodzinach: w jednej ze względu na brak efektów, w drugiej ze względu na osiągnięcie celów, a w trzeciej rodzinie ze względu na zmianę postanowienia Sądu. Asystent pracuje w oparciu o opracowane dokumenty: plan pracy z rodziną, karty pracy z rodziną oraz okresowej oceny sytuacji rodziny.

W pieczy zastępczej w roku 2020 roku przebywało 7 dzieci z terenu Gminy Jeżewo - z tego 3 dzieci przebywa w Placówce Opiekuńczo Wychowawczej w Bąkowie a czworo w Placówce Opiekuńczo wychowawczej w Topolnie. W rodzinach zastępczych umieszczonych było 9 dzieci.

W ramach zadań w zakresie wspierania rodziny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeżewie zapewniał wsparcie materialne dla ubogich rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Członkowie rodzin przeżywających trudności-opiekuńczo wychowawcze mieli możliwość korzystania z poradnictwa specjalistycznego w Urzędzie Gminy w Jeżewie: Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej świadczący dwa razy w tygodniu pomoc prawną, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzi Punkt Konsultacyjno – Terapeutyczny, w którym poradę udziela terapeuta ds. uzależnień i psycholog. Mieszkańcy mogą również skorzystać z pomocy psychologa i prawnika w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu i Poradni Rodzinnej w Świeciu. Na bieżąco prowadzony był monitoring sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem oraz przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, prowadzona była także działalność informacyjno - edukacyjna.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeżewie na bieżąco prowadzi monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Zadanie to jest realizowane w celu przepływu informacji oraz wypracowania wspólnych działań profilaktycznych zarówno przez pracowników socjalnych oraz inne zaangażowane służby m. in. pedagoga szkolnego, psychologa, nauczycieli, kuratorów, policję, służbę zdrowia. W przypadku stwierdzenia zagrożenia zdrowia i życia w rodzinie – o zaistniałej sytuacji niezwłocznie informowany jest Sąd Rejonowy w Świeciu. Cyklicznie sporządzane są sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywane właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej z zastosowaniem systemu

Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

Dodatki mieszkaniowe stanowią zadanie własne gminy, środki na tę formę pomocy pochodzą z budżetu gminy. Dodatek mieszkaniowy przysługuje osobom zamieszkującym w lokalach, do których posiadają tytuł prawny, powierzchnia zajmowanego lokalu nie przekracza ustawowo określonej normy, a średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku nie przekracza 175 % najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125 % w gospodarstwie wieloosobowym lub jeżeli jest wyższy, a kwota nadwyżki nie przekracza wysokości dodatku mieszkaniowego. Wysokość dodatku mieszkaniowego stanowi różnicę między wydatkami faktycznymi przypadającymi na normatywną powierzchnię użytkową zajmowanego lokalu, a wydatkami poniesionymi przez osobę otrzymującą dodatek, które minimalnie wynoszą od 10% do 15% dochodów brutto danego gospodarstwa (w zależności od ilości osób w gospodarstwie domowym). Zgodnie z uchwałą nr XIX/142/2020 Rady Gminy Jeżewo z dnia 23 stycznia 2020 r., GOPS realizuje zadanie w postaci wypłat dodatków mieszkaniowych.

W 2020 roku dodatki mieszkaniowe przyznano dla 18 gospodarstw (w 2019 – dla 23). Na ten cel z budżetu Gminy przeznaczono 35 244 zł

Dodatki energetyczne są zadaniem zleconym, finansowanym z budżetu państwa. Wsparciem finansowym akcesoryjnym do dodatku mieszkaniowego jest dodatek energetyczny. Zgodnie z przepisami ustawy prawo energetyczne odbiorcy wrażliwemu energii elektrycznej przysługuje zryczałtowany dodatek energetyczny wyłącznie gdy jest uprawniony do pobierania dodatku mieszkaniowego. Zgodnie z przepisami ustawy prawo energetyczne minister właściwy do spraw gospodarki ogłasza, w terminie do 30 kwietnia każdego roku, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, wysokość dodatku energetycznego na kolejne 12 miesięcy, biorąc pod uwagę

środki przewidziane na ten cel w ustawie budżetowej. Zgodnie obwieszczeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2019 r. wysokość dodatku energetycznego obowiązująca w okresie od dnia 1 maja 2019 r. do dnia 30 kwietnia 2020 r. dla gospodarstwa domowego: 1) prowadzonego przez osobę samotną wynosiła 11,37 zł miesięcznie, 2) składającego się z dwóch do czterech osób wynosiła 15,80 zł miesięcznie, 3) składającego się z co najmniej pięciu osób wynosiła 18,96 zł miesięcznie. W 2019 roku były to kwoty minimalnie wyższe, niż obowiązujące w poprzednim rocznym okresie. Zgodnie obwieszczeniem Ministra Gospodarki z dnia 10 kwietnia 2020 r. wysokość dodatku energetycznego obowiązująca w okresie od dnia 1 maja 2020 r. do dnia 30 kwietnia 2021 r. dla gospodarstwa domowego: 1) prowadzonego przez osobę samotną wynosiła 10,94 zł miesięcznie, 2) składającego się z dwóch do czterech osób wynosiła 15,19 zł miesięcznie, 3) składającego się z co najmniej pięciu osób wynosiła 18,23 zł miesięcznie – a więc minimalnie mniej, niż w roku 2019.

W 2020 roku nie przyznano ani jednego dodatku energetycznego (w 2019 – 1, na kwotę 68 zł).

Pomoc w zakresie dożywiania

W roku 2020 gmina Jeżewo wzięła udział we wieloletnim rządowym programie "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023 ustanowionym uchwałą nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. Celem programu jest wsparcie gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienia posiłku osobom jego pozbawionym. Zapewnienie pomocy w zakresie dożywiania może odbywać się w formie zakupu posiłku, zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności, świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Pomocy udziela się nieodpłatnie osobom w rodzinach, gdzie miesięczny dochód na osobę nie przekracza 792,00 zł, a dla osoby samotnie gospodarującej 1051,50 zł. Koordynatorem Programu w gminie jest Wójt. Program jest finansowany z budżetu państwa i środków budżetu gminy. Dotację na realizację Programu w danym roku przyznaje wojewoda na wniosek wójta. Warunkiem uzyskania dotacji jest zagwarantowanie udziału własnego gminy w wysokości nie mniejszej niż 40% kosztów (w wyjątkowych sytuacjach na pisemny, uzasadniony wniosek gminy - udział gminy może być niższy, ale nie mniejszy niż 20%). W 2020 r. w ramach rządowego programu realizowano: pomoc w formie posiłku (wydatковано 36 795,00 zł) oraz pomoc w formie zasiłku celowego (wydatковано 188 005,00 zł). Koszty własne gminy wyniosły 20% ogółu. Ogółem w ramach programu pomocą objęto 238 osób, w tym: korzystających z posiłku - 107, korzystających z zasiłku celowego – 131.

Współpraca z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej

W ramach umowy zawartej z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Bydgoszczy została Gminie Jeżewo przekazana w ramach programu POPŻ Podprogram 2019 żywność w postaci artykułów żywnościowych, łącznie w ilości 43 750,80 kg o wartości 205 207,19 zł. Były to: groszek z marchewką, fasola biała, koncentrat pomidorowy, buraczki wiórki, powidła śliwkowe, makaron jajeczny, makaron kukurydziany bezglutenowy, ryż, kasza gryczana, herbatniki maślane, mleko UHT 3,2%, ser podpuszczkowy dojrzewający, szynka drobiowa, szynka wieprzowa mielona, pasztet wieprzowy, filet z makreli w oleju, cukier biały, olej rzepakowy, gołąbki w sosie pomidorowym, sok jabłkowy klarowany. Z tej formy pomocy skorzystało 760 osób w tym 113 osób samotnych.

Koszt wynajmu magazynu do składowania artykułów spożywczych otrzymywanych z PKPS dla najuboższych mieszkańców gminy w 2019 r. wyniósł 2 766,42 zł. Koszt dowozu żywności z Bydgoszczy do Jeżewa wyniósł: 1 968,00 zł.

Realizacja projektów

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeżewie w 2020 i 2021 roku realizował projekty finansowane ze źródeł zewnętrznych, a dedykowanych szeroko rozumianemu wsparciu rozwoju społecznego, w tym poprzez wzmocnienie zdolności gminy do realizacji zadań w tym zakresie.

Projekt „Program włączenia społecznego seniorów w Laskowicach”.

Celem projektu objętego grantem było przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych, poprzez włączenie 20 seniorów zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zamieszkujących w Laskowicach i okolicy. Projekt zakładał działania aktywizująco-integrujące dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, osób starszych w tym korzystających z pomocy społecznej i osób z niepełnosprawnościami. Uczestnicy projektu mogli skorzystać z szeregu zajęć aktywizujących m.in. warsztaty terapeutyczne, spotkania z psychologiem,

rehabilitantem, wyjazd do wioski chlebowej w Janiej Górze, wyjazd do wioski Górniczej w Gostycynie, wyjazd do kina, warsztaty z ziołolecznictwa itp. Koszt ogółem wyniósł: 52 632,00 zł z tego dofinansowanie 50 000,00 zł.

Projekt „Program włączenia społecznego rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi”

Grupą docelową projektu były osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, głównie rodziny z niepełnosprawnym dzieckiem. Pojawienie się w rodzinie niepełnosprawnego dziecka jest trudnym momentem, zmiany te dotyczą wszystkich członków rodziny. Życie z osobą niepełnosprawną na co dzień wymaga wielu poświęceń i wyrzeczeń. Wielu rodziców w obawie przed nieprzychylnym przyjęciem dziecka unika znajomych nie pokazuje się w miejscach publicznych. Są to rodziny borykające się z problemami zdrowotnymi, finansowymi i logistycznymi. Dlatego też rodziny te wysoko cenią sobie spotkania i wyjazdy integracyjne. Uczestnicy projektu mogli skorzystać z szeregu zajęć aktywizujących m.in. warsztaty terapeutyczne, spotkania z psychologiem, rehabilitantem, wyjazd integracyjny do Bochlina, do ZOO w Myślicinku, wyjazd do wioski Górniczej w Gostycynie, wyjazd do kina, warsztaty z kulinarne, dietetyczne itp. Koszt ogółem projektu wyniósł: 52 632,00 zł z tego dofinansowanie 50 000,00 zł.

Inne działania

Na terenie gminy regularnie organizowana jest pomoc bożonarodzeniowa w formie paczek świątecznych dla osób niepełnosprawnych, korzystających z usług opiekuńczych i osób samotnych (np. w 2020 roku – 90 paczek) oraz kolonie letnie dla dzieci z rodzin podopiecznych GOPS (w roku 2020 – skorzystało 10 dzieci).

W Urzędzie Gminy w Jeżewie w 2020 roku dostępny był punkt nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, prowadzony przez Starostwo Powiatowe w Świeciu oraz Stowarzyszenie Zaborskie Towarzystwo Naukowe. W 2020 roku z poradnictwa skorzystały 132 osoby (ponad dwukrotnie więcej, niż w 2019).

4.3. Profil społeczny osób korzystających z pomocy społecznej

Analizując struktury korzystających z pomocy społecznej w ostatnich latach, należy zwrócić uwagę na kilka dominujących grup:

- Osoby niezaradne życiowo, niesamodzielne, których sytuacja nie jest zależna od stanu rozwoju gminy, możliwości zarobkowania, szerszej sytuacji społeczno-gospodarczej; są to osoby w bardzo niewielkim stopniu podatne na różnego rodzaju bodźce, bierne społecznie lub osoby, u których ze względu na wiek, skala potrzeb będzie się wciąż zwiększała – są w praktyce stałymi beneficjentami systemu pomocy społecznej
- Osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby ciężko i przewlekle chore - dla których wsparcie w ramach systemu pomocy społecznej jest (ze względu na wysokie koszty) niezbędne dla możliwości uczestnictwa w życiu społecznym i/lub zawodowym, względnie jest niezbędne dla utrzymania się, prowadzenia rehabilitacji, leczenia, włączenia społecznego, itp. Dla tej grupy w dużym stopniu niepełnosprawność lub choroba stanowią problem ekonomiczny.
- Osoby wykazujące czasowo sytuację problemową związaną np. z utratą źródeł utrzymania lub bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, wymagające wsparcia lub stymulacji, niekoniecznie finansowej, ale wykazujące szanse na skuteczne wyjście z systemu pomocy społecznej.

Na uwagę zasługuje fakt, że relatywnie nielicznie w statystykach wykazywane są problemy związane z przemocą domową oraz różnego rodzaju patologicznymi zachowaniami wśród młodzieży. Z analizy wskaźników osób korzystających z pomocy społecznej wynika także ponadprzeciętna reprezentacja gospodarstw wieloosobowych (niskie dochody w przeliczeniu na członka gospodarstwa), z drugiej strony część beneficjentów to osoby samotne. Z pewnością w kolejnych latach udział tej grupy będzie się zwiększał.

5. Charakterystyka problemów społecznych gminy

Analiza liczby oraz zmian korzystających z pomocy społecznej, według przyczyn korzystania (powodu trudnej sytuacji życiowej) pozwala na identyfikację głównych problemów społeczno-gospodarczych gminy, które skutkują koniecznością

korzystania z pomocy społecznej. Identyfikacja tych uwarunkowań pozwala więc na programowanie takich kierunków interwencji, które pozwolą wyeliminować lub ograniczyć występowanie tych sytuacji kryzysowych.

Jednocześnie bardzo istotne są także szerzej rozumiane procesy rozwoju społecznego, które stanowią swoiste „tło” dla funkcjonowania systemu pomocy społecznej, bowiem wpływają na zachowania i postawy społeczne w gminie oraz zdolność mieszkańców do szybkiej adaptacji do nowych wyzwań/zmieniających się uwarunkowań.

5.1. Problemy społeczne w świetle opinii mieszkańców – wyniki badań ankietowych

Założenia badań ankietowych

Bardzo ważnym uzupełnieniem analizy stanu rozwoju społecznego gminy Jeżewo, były badania ankietowe wykonane wśród mieszkańców na potrzeby sporządzenia niniejszej Strategii, w roku 2021. Problematyka społeczna jest na tyle szeroka i złożona (oddaje zależność różnych uwarunkowań i skutków), że analiza wyłącznie wskaźnikowa nie pozwala na rozpoznanie jej w pełni. Nie można także wykluczyć sytuacji, że badanie ankietowe zwróci uwagę na sytuację problemową, która mogła nie być dotąd prawidłowo oceniana przez instytucje zajmujące się rozwojem społecznym.

Bardzo dużą zaletą badania ankietowego jest także poznanie sposobu postrzegania danego zagadnienia przez osoby ankietowane. Szansa na dokonanie skutecznej interwencji w niektórych dziedzinach zależna jest nie tylko od obiektywnych przesłanek mających miejsce w tej dziedzinie, ale także od społecznego odbioru tego zagadnienia. W przypadku, jeśli mieszkańcy wypierają istnienie jakiegoś problemu, ewentualnie błędnie interpretują jego przyczyny, albo przeciwnie – dostrzegają problem w zagadnieniu, które obiektywnie nie zasługuje na taką ocenę, jakakolwiek interwencja jest możliwa dopiero po przeprowadzeniu akcji informacyjnej, mającej na celu uspołecznienie sposobu oceny sytuacji. Pozyskanie wiedzy, w jaki sposób mieszkańcy interpretują dane zagadnienie, pozwala także na zaproponowanie rozwiązań, które mogą w najbardziej skuteczny sposób trafić do danej społeczności.

W przypadku polityki społecznej podstawą jakiegokolwiek sukcesu w jej kreowaniu jest bliska współpraca z mieszkańcami, a więc dodatkową zaletą badania ankietowego jest przekaz informacyjny kierowany do społeczeństwa, że lokalne władze przygotowują dokument, który będzie tę politykę formułował oraz, że mieszkańcy są traktowani jako partnerzy w tym rozwoju. Jest to więc element planowania partycypacyjnego – uwzględniającego realny udział społeczeństwa. Badanie ankietowe jest skuteczną formą uspołecznienia procesu tworzenia dokumentu.

W trakcie przygotowywania niniejszej Strategii wykonano równoległe dwa badania ankietowe:

- a) Badanie eksperckie, do którego zaproszono wyselekcjonowane osoby, mające z powodów zawodowych wpływ na problematykę rozwoju społecznego, np. poprzez pracę w gminnych instytucjach związanych z kształtowaniem tego rozwoju ale także radnych gminy, sołtysów, którzy bardzo dobrze znają problematykę społeczności lokalnej z racji pełnionej funkcji. Ankieta była anonimowa, ale z założenia trafiała tylko do specjalistów. Celem tej ankiety było dużo bardziej szczegółowe rozpoznanie problematyki i zdobycie wiedzy specjalistycznej, pochodzącej od osób mających kwalifikacje i doświadczenie pozwalające na formułowanie ocen, szukanie przyczyn obecnego stanu, konstruowanie prognoz dalszego rozwoju, formułowanie rad w zakresie planowania działań. W tym badaniu założono dosyć dużą liczbę pytań o charakterze otwartym – a liczba i jakość uzyskanych odpowiedzi dowodzi, że był to właściwy sposób pozyskania specjalistycznej wiedzy. To badanie miało więc znacznie większą wartość jakościową. W tym badaniu wzięło udział 45 osób, co uwzględniając wielkość gminy i profil osób badanych należy uznać za grupę wystarczająco dużą dla pełnej i wiarygodnej oceny sytuacji (zwłaszcza jeśli uwzględni się specjalistyczną wiedzę posiadaną przez tę grupę ankietowanych).
- b) Badanie wśród osób z niepełnosprawnościami. Celem badania było poznanie oceny stanu rozwoju gminy w aspektach zaspokojenia potrzeb ludności - z perspektywy osób z niepełnosprawnościami, cechujących się specyficznym zakresem potrzeb w dziedzinie rozwoju społecznego. Badanie miało także na celu zidentyfikowanie najważniejszych potrzeb tej grupy. W tej ankiecie wzięło udział 37 osób.

W obydwu badaniach, ankietowani nie odpowiedzieli na niektóre z pytań, więc suma odpowiedzi nie jest równa liczbie wypełnionych ankiet. Część pytań (zwłaszcza w ankiecie eksperckiej), miała charakter otwarty albo możliwe było wskazanie wielu odpowiedzi spośród zaproponowanej listy – także dlatego różne zagadnienia, o które pytania w kwestionariuszu, uzyskały różną liczbę odpowiedzi.

Warto podkreślić, że dużo istotnych wniosków na temat sytuacji społecznej gminy Jeżewo, wynika także z badań ankietowych przeprowadzonych na potrzeby tworzenia „Strategii rozwoju gminy Jeżewo do roku 2030” – także one były uwzględnione przy formułowaniu ustaleń niniejszej „Strategii”.

Uzyskane wyniki – badanie eksperckie

Ocena dotychczasowego funkcjonowania systemu pomocy społecznej w gminie

W pytaniu mającym na celu uzyskanie oceny dotychczasowego funkcjonowania systemu pomocy społecznej w gminie uzyskano bardzo pozytywne oceny. Badano dwa aspekty tego zagadnienia: skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych Gminy oraz zaangażowanie w rozwiązywanie problemów społecznych Gminy.

W przypadku pierwszego zagadnienia uzyskano 9 ocen „bardzo dobrych”, 27 „dobrych” i 6 „przeciętnych” przy braku ocen złych i bardzo złych.

W przypadku drugiego zagadnienia uzyskano 9 ocen „bardzo dobrych”, 28 „dobrych” i 5 „przeciętnych” (także przy braku ocen złych i bardzo złych”.

Tak dobre wyniki świadczą o dużym zaufaniu do działań systemu pomocy społecznej, co jest korzystną przesłanką dla planowania nowych działań.

Ocena sytuacji materialnej mieszkańców gminy

W pytaniu mającym na celu uzyskanie oceny sytuacji materialnej mieszkańców gminy możliwe było dokonanie wyboru kilku, ale nieprzeczących sobie, wskazań z zaproponowanej listy (stąd liczba odpowiedzi jest znacznie większa od liczby ankietowanych).

Uzyskano następujące wskazania ekspertów, uszeregowane wg liczby wskazań:

- Duża część mieszkańców żyje skromnie, ale ich dochody wystarczają dla samodzielnego funkcjonowania – 23
- Sytuacja materialna większości mieszkańców poprawia się - 16
- Sytuacja materialna części mieszkańców poprawia się, ale części pogarsza się - 14
- Niewielka część mieszkańców ma bardzo trudną sytuację materialną - 13
- Duża część mieszkańców ma bardzo trudną sytuację materialną - 2
- Społeczeństwo gminy jest stosunkowo zamożne - 2

Powyższa ocena prowadzi do następujących wniosków:

- W ocenie ankietowanych ekspertów, w gminie nie występują ani obszary bogactwa, ani obszary biedy – przeważa ocena, że ludność żyje skromnie ale jest w stanie samodzielnie zaspokoić swoje potrzeby
- Dlatego też, pomimo że sytuacja materialna mieszkańców gminy sukcesywnie się poprawia, nadal jest to społeczeństwo stosunkowo ubogie. Nie występuje problem powszechnego występowania trudnej sytuacji materialnej, ale wielu ankietowanych uważa, że część mieszkańców wykazuje trudną sytuację materialną a jednocześnie duża część ankietowanych dostrzega rosnące różnicowanie poziomu życia w gminie.
- Ogólny trend w zakresie zmian sytuacji materialnej mieszkańców jest więc pozytywny, ale obecny stan rozwoju gminy wskazuje, że wciąż istotna jest odpowiedzialność organów publicznych za tworzenie warunków dla rozwoju społecznego, bo poziom życia mieszkańców nie pozwala na samodzielne, komercyjne zaspokojenie tych potrzeb.

Ocena przyczyn trudnej sytuacji materialnej części mieszkańców gminy

Ankietowani eksperci zostali poproszeni o wskazanie przyczyn trudnej sytuacji materialnej części mieszkańców gminy. Możliwe było wskazanie kilku przyczyn. Otrzymano następujące wyniki (uszeregowane wg liczby wskazań – na 45 ogółem ankietowanych osób):

- Niechęć do podjęcia pracy - 29
- Niezaradność życiowa - 26
- Uzależnienia - 24
- Rozbudowany system świadczeń socjalnych zniechęca do podjęcia niskopłatnej pracy – 17
- Rzeczywisty brak miejsc pracy w miejscu zamieszkania lub w jego pobliżu - 17
- Niedostosowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy - 16
- Brak możliwości dojazdu do pracy - 14

- Brak opieki nad dziećmi - 6

Powyższe wskazania dowodzą zróżnicowanej genezy problemu. Można tu mówić o co najmniej 3 różnych przyczynach, wymagających zróżnicowanej interwencji:

- Brak woli podjęcia pracy ze względu na przyjęty styl życia (aż 29 na 45 ankiet wskazuje na niechęć do podjęcia pracy), wspomagany łatwą dostępnością środków w ramach systemu pomocy społecznej (aż 17 wskazań na łatwą dostępność świadczeń społecznych) - tu interwencja powinna iść w kierunku zmiany mentalności i kształtowania aspiracji (zwłaszcza wśród młodego pokolenia), prowadzącej do wykształcenia przekonania, że podjęcie pracy daje większe możliwości rozwoju oraz lepszą sytuację ekonomiczną.
- Brak możliwości podjęcia pracy ze względu na cechy psychospołeczne związane z niezaradnością życiową – tu interwencja powinna iść przede wszystkim w kierunku rozwoju ekonomii społecznej, aktywizacji zawodowej stymulowanej i prowadzonej zewnątrz.
- Uwagę zwraca bardzo duża liczba wskazań na uzależnienia, co sugerowałoby przeznaczanie tak znacznej części dochodów na zakup używek, kosztem zaspokajania podstawowych potrzeb, że wpływa to dostrzegalnie na sytuację materialną. Co ciekawe – uzależnienia nie są wykazywane jako istotny obszar w oficjalnych statystykach działania GOPS w Jeżewie. Jednym z wniosków niniejszego badania ankietowego jest więc potrzeba bliższego zbadania rzeczywistej skali tego problemu.

Dużo mniejsze znaczenie ma obiektywny brak możliwości podjęcia pracy ze względu na rodzaj posiadanych kwalifikacji (brak kwalifikacji oczekiwanych na lokalnym rynku pracy), także niezbyt duża jest liczba wskazań na brak możliwości dojazdu do pracy, choć dostrzega się także problem braku miejsc pracy w miejscu zamieszkania. W gminie sytuację na rynku pracy można więc ocenić następująco: wprawdzie w miejscu zamieszkania pracy nie starczy dla wszystkich, ale istnieje możliwość dojazdu do pracy poza gminą, tym bardziej, że większość mieszkańców posiada wystarczające kwalifikacje by tej pracy szukać, ale wielu mieszkańców nie chce podejmować pracy, zwłaszcza niskopłatnej, bo łatwość uzyskania świadczeń społecznych zniechęca do tego.

Ocena natężenia występowania problemów społecznych w gminie

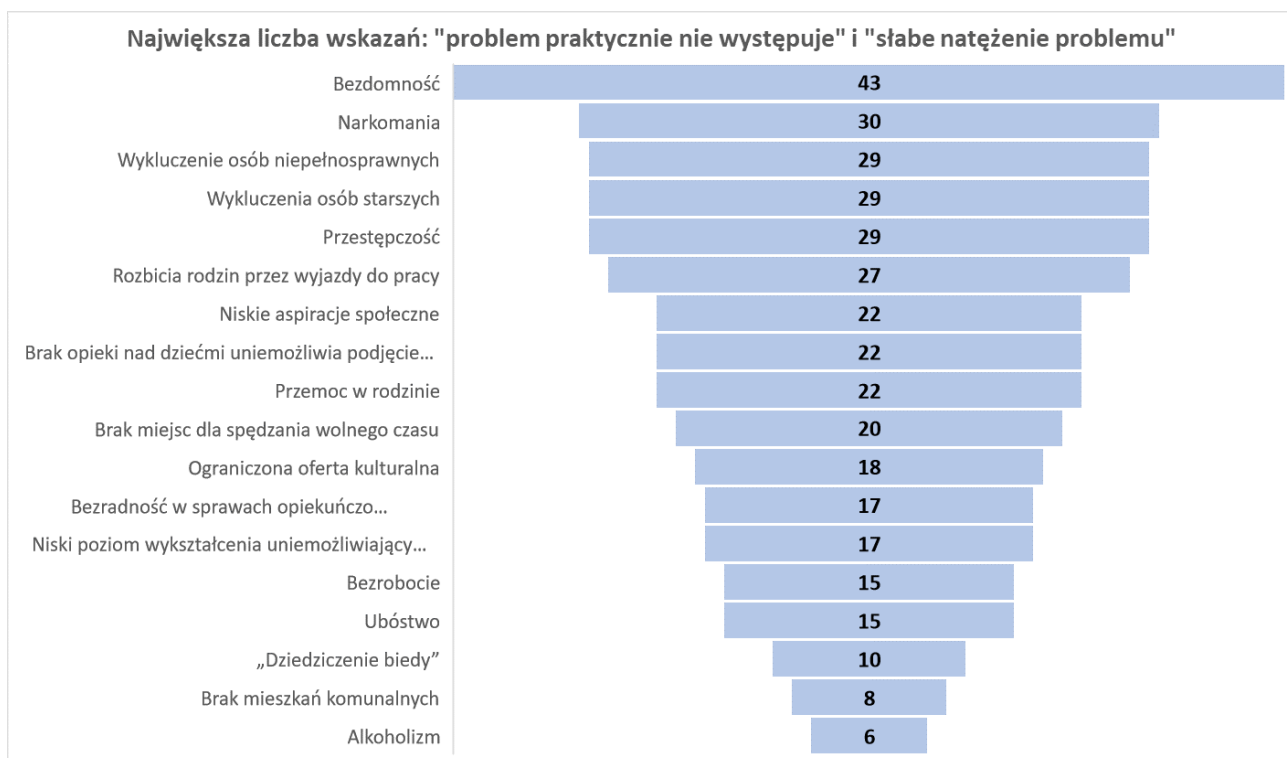
Jednym z najważniejszych celów badania eksperckiego było dokonanie oceny natężenia występowania problemów społecznych w gminie. Wskazano 18 potencjalnych problemów społecznych, którym należało przypisać rangi w zależności od częstości ich występowania w gminie (do wyboru: problem powszechny, problem często spotykany, średnie natężenie, słabe natężenie, problem praktycznie nie występuje w Gminie).

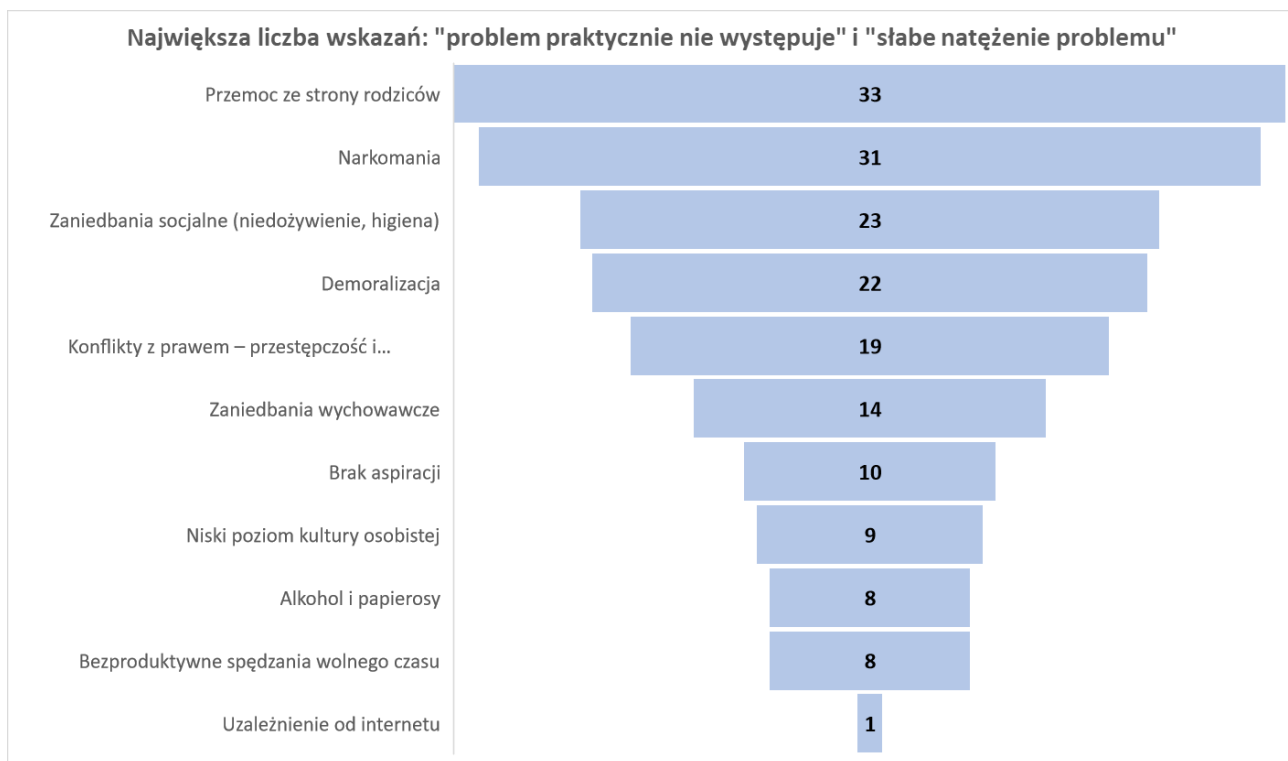
Poniżej przedstawiono wyniki – odpowiedzi uszeregowane wg łącznej liczby wskazań: „problem powszechny” i „problem często spotykany”:

Tabela. Ocena natężenia występowania problemów społecznych w gminie

Problem	łączna liczba odpowiedzi "problem powszechny", "problem często spotykany"	problem powszechny	problem często spotykany	średnie natężenie	słabe natężenie	problem praktycznie nie występuje w Gminie	łączna liczba odpowiedzi "problem praktycznie nie występuje w Gminie", "słabe natężenie problemu"
Brak mieszkań komunalnych	30	17	13	6	4	4	8
Alkoholizm	25	10	15	11	4	2	6
„Dziedziczenie biedy”	17	1	16	14	8	2	10
Brak miejsc dla spędzania wolnego czasu	15	2	13	8	16	4	20
Bezrobocie	14	1	13	15	14	1	15
Niskie aspiracje społeczne	12	1	11	10	14	8	22
Ograniczona oferta kulturalna	12	4	8	13	12	6	18
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	7	1	6	17	10	7	17
Niski poziom wykształcenia uniemożliwiający podjęcie satysfakcjonującej pracy	7	1	6	17	12	5	17
Narkomania	5	1	4	7	18	12	30
Wykluczenie osób niepełnosprawnych	4	0	4	8	17	12	29

Brak opieki nad dziećmi uniemożliwia podjęcie pracy	4	0	4	15	15	7	22
Przemoc w rodzinie	4	1	3	16	17	5	22
Rozbicia rodzin przez wyjazdy do pracy	4	0	4	9	10	17	27
Wykluczenia osób starszych	3	0	3	10	15	14	29
Ubóstwo	3	0	3	23	13	2	15
Przestępczość	1	0	1	12	24	5	29
Bezdomność	0	0	0	0	9	34	43

Uzyskane odpowiedzi prowadzą do następujących wniosków:

- W ocenie ekspertów skala problemów społecznych na terenie gminy jest relatywnie niska i dotyczy tylko kilku aspektów. Wśród 45 ankietowanych osób, tylko 6 zagadnień zyskało łącznie ponad 10 wskazań, że jest to "problem powszechny" lub "problem często spotykany". Jednocześnie aż 10 zagadnień zyskało co najmniej 20 wskazań, że „problem praktycznie nie występuje w gminie” albo że „ma słabe natężenie”. Tylko dwa zagadnienia zyskały zauważalną liczbę wskazań, że problem występuje powszechnie.
- Największą liczbę wskazań jako problemy społeczne gminy, zyskały:
 - Brak mieszkań komunalnych - przez 17 osób wskazany jako problem powszechny, a przez 13 jako często spotykany
 - Alkoholizm - przez 10 osób wskazany jako problem powszechny, a przez 10 jako często spotykany
 - „Dziedziczenie biedy” - przez 1 osobę wskazany jako problem powszechny, ale aż przez 16 jako często spotykany
 - Brak miejsc dla spędzania wolnego czasu - przez 2 osoby wskazany jako problem powszechny, a przez 13 jako często spotykany
 - Bezrobocie - przez 1 osobę wskazany jako problem powszechny, a przez 13 jako często spotykany
 - Niskie aspiracje społeczne - przez 1 osobę wskazany jako problem powszechny, a przez 11 jako często spotykany. Co ciekawe – przez sporą część ankietowanych to zagadnienie jest zaliczane do najmniej problemowych – jest tu więc duże zróżnicowanie w ocenie
 - Ograniczona oferta kulturalna - przez 4 osoby wskazany jako problem powszechny, a przez 8 jako często spotykany (pod względem wskazań, że problem ma charakter powszechny – jest to trzeci co do ważności problem)
- Zagadnieniem, co do którego ankietowani są zgodni, że w gminie nie występuje, jest bezdomność (odpowiedzi udzieliły 43 osoby, z czego 34 wskazały, że nie występuje, a 9 że ma małe natężenie)
- Jeśli uzna się, że wskazania „problem praktycznie nie występuje w Gminie” oraz „słabe natężenie” świadczą, że dane zagadnienie nie stanowiące problemu, to wiele zagadnień mieści się w takiej grupie – choć trzeba stwierdzić, że w większości z nich ankietowani mieszkańcy nie wykluczają ich obecności (przeważają wskazania „słabe natężenie”, a nie „problem nie występuje”). Można tu wskazać:
 - Narkomania – 12 wskazań „nie występuje” i 18 wskazań „niskie natężenie”
 - Wykluczenie osób niepełnosprawnych – 12 wskazań „nie występuje” i 17 wskazań „niskie natężenie”
 - Wykluczenia osób starszych – 14 wskazań „nie występuje” i 15 wskazań „niskie natężenie”

- Przystępczość – 5 wskazań „nie występuje” i 24 wskazania „niskie natężenie”
- Rozbicia rodzin przez wyjazdy do pracy – 17 wskazań „nie występuje” i 10 wskazań „niskie natężenie”
- Niskie aspiracje społeczne – 8 wskazań „nie występuje” i 14 wskazań „niskie natężenie”. Co ciekawe – przez sporą część ankietowanych to zagadnienie jest wskazywane jako istotny problem – jest tu więc duże zróżnicowanie w ocenie
- Brak opieki nad dziećmi uniemożliwia podjęcie pracy – 7 wskazań „nie występuje” i 15 wskazań „niskie natężenie”
- Przemoc w rodzinie – 5 wskazań „nie występuje” i 17 wskazań „niskie natężenie”
- Brak miejsc dla spędzania wolnego czasu – 4 wskazania „nie występuje” i 16 wskazań „niskie natężenie”
- Z powyższego wynika, że w programowaniu działań na rzecz rozwoju społecznego, większy nacisk należy położyć na przeciwdziałanie alkoholizmowi i rozwój aktywności dla młodzieży, co odpowie na problem „braku miejsc do spędzania czasu” a poprzez rozwój aspiracji pośrednio wpłynie na „dziedziczenie biedy”.
- Zagadnieniem wymagającym bliższej analizy jest także kwestia weryfikacji dostępności zasobu mieszkań komunalnych – czy rzeczywiście zagadnienie tak licznie wskazywane jako problem, jest obiektywnie problemem.

Ocena natężenia występowania negatywnych zjawisk wśród dzieci i młodzieży szkolnej

Bardzo ważną częścią badania ankietowego była także ocena natężenia występowania negatywnych zjawisk wśród dzieci i młodzieży szkolnej, która ma znaczenie uzupełniające dla ogólnej oceny natężenia występowania problemów społecznych w gminie. W tym aspekcie wskazano 11 potencjalnych, najbardziej prawdopodobnych w tej grupie wiekowej problemów, którym analogicznie do oceny ogólnej, należało przypisać rangi w zależności od częstości ich występowania w grupie dzieci i młodzieży (do wyboru: problem powszechny, problem często spotykany, średnie natężenie, słabe natężenie, problem praktycznie nie występuje w Gminie).

Poniżej przedstawiono wyniki – odpowiedzi uszeregowane wg łącznej liczby wskazań: „problem powszechny” i „problem często spotykany”.

Tabela. Ocena natężenia występowania negatywnych zjawisk wśród dzieci i młodzieży szkolnej

Problem	łączna liczba odpowiedzi "problem powszechny", "problem często spotykany"	problem powszechny	problem często spotykany	średnie natężenie	słabe natężenie	problem praktycznie nie występuje w Gminie	łączna liczba odpowiedzi "problem praktycznie nie występuje w Gminie", "słabe natężenie problemu"
Uzależnienie od internetu	28	11	17	13	1	0	1
Alkohol i papierosy	23	1	22	14	7	1	8
Brak aspiracji	20	2	18	12	6	4	10
Bezproduktywne spędzania wolnego czasu	18	3	15	18	6	2	8
Zaniedbania wychowawcze	14	2	12	15	14	0	14
Niski poziom kultury osobistej	14	0	14	19	5	4	9
Konflikty z prawem – przestępczość i chuligaństwo, wulgarność, wandalizm	4	2	2	19	18	1	19
Demoralizacja	4	0	4	15	19	3	22
Zaniedbania socjalne (niedożywienie, higiena)	2	0	2	17	17	6	23
Narkomania	2	1	1	9	21	10	31
Przemoc ze strony rodziców	0	0	0	8	24	9	33

Uzyskane odpowiedzi prowadzą do wniosku, że w ocenie ankietowanych cztery zagadnienia zasługują na określenie ich mianem rzeczywistego problemu – uzależnienie od internetu, używanie alkoholu i papierosów, brak aspiracji oraz bezproduktywne spędzania wolnego czasu oraz. Zauważalne są także wskazania na: zaniedbania wychowawcze oraz niski poziom kultury osobistej. Pozostałe zagadnienia mają bardzo niską rangę, za najmniej problemowe uznano narkomanię, przemoc ze strony rodziców, zaniedbania socjalne, konflikty z prawem oraz demoralizację.

Z powyższego wynika, że w programowaniu działań na rzecz rozwoju społecznego, większy nacisk należy położyć na przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz taką ofertę spędzania wolnego czasu, by zapewniła ona możliwość rozwoju i włączenia, a jednocześnie rozwijała bezpośrednie kontakty. Ankieta wskazuje, że rodzice nie stosują przemocy wobec dzieci oraz dbają o ich podstawowe potrzeby, uczą najbardziej podstawowych zasad współżycia społecznego (brak przestępczości i demoralizacji) ale często nie są już w stanie wpoić zasad kultury osobistej, wyrobić aspiracji, zaszczerpić zainteresowania. Stąd tak szczególnie ważna jest rola sektora publicznego w kształtowaniu rozwoju młodego pokolenia.

Ocena zależności ogólnego stanu rozwoju gminy i występowania problemów społecznych mieszkańców.

Ankietowanych zapytano o ekspercką ocenę w jakim stopniu stan rozwoju gminy jest powiązany z problemami społecznymi mieszkańców. W sytuacji wskazania silnego związku, należałoby upatrywać głównych problemów społecznych w sytuacji ekonomicznej – co oznacza, że wraz z poprawą sytuacji ekonomicznej rozwiązaniu ulegną problemy społeczne. To oznacza priorytet rozwoju gospodarczego. Jeśli jednak eksperci nie widzą silnej zależności o takim charakterze, to oznacza, że działania powinny być skoncentrowane na zupełnie innych obszarach, związanych na przykład z animacją, włączeniem, pracą socjalną, itp.

Uzyskane odpowiedzi nie są jednoznaczne: 21 ankietowanych oceniło wpływ stanu rozwoju gminy na problemy społeczne jako „duży”, 14 - jako „przeciętny”, 7 jako „bardzo duży” a 2 jako „mały”. Nikt nie stwierdził, że brak jest wpływu. Oznacza to wprawdzie dostrzeżenie przez większość ankietowanych zależności ale część nie wskazuje silnego bezpośredniego przełożenia. Sugeruje to konieczność łączenia działań na rzecz aktywizacji gospodarczej, także z działaniami w innych obszarach.

W nawiązaniu do przedstawionego powyżej pytania o związek stanu rozwoju gminy z sytuacją społeczną, ankietowanych poproszono o identyfikację obszarów wywierających największy wpływ na problemy społeczne. Zaprezentowano listę do wyboru oraz dopuszczono wskazanie dodatkowych obszarów. Uzyskano następujące wskazania:

- Niezadawalająca opieka zdrowotna – 30
- Niedostateczna oferta kulturalna / niewłaściwie funkcjonujące instytucje kultury – 24
- Zły stan dróg oraz/lub słabo rozwinięty transport publiczny – 20

- Niezadowolający poziom edukacji - 14
- Brak miejsc pracy - 12
- Ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii - 7
- Inne - 2

Z powyższego zestawienia wynika, że najważniejszym problemem jest niezadowolająca opieka zdrowotna, ale bardzo dużo wskazań zyskały także niedostateczna oferta kulturalna / niewłaściwie funkcjonujące instytucje kultury oraz zły stan dróg oraz/lub słabo rozwinięty transport publiczny. Są to więc zróżnicowane i zasadniczo niepowiązane ze sobą obszary. Niezależnie od wpływu na możliwości rozwoju, istotnie kształtują także jakość życia.

Jedno z pytań dotyczyło szczegółowej oceny, czy działające na terenie gminy placówki oświatowe oraz placówki kultury w sposób wystarczający angażują się w zapewnienie wysokiej jakości kształcenia i zapewnienia możliwości rozwoju społecznego poprzez organizację wolnego czasu. Uzyskano bardzo podzielone i bardzo skrajne opinie. Z jednej strony uzyskano kilkanaście ocen jednoznacznie potwierdzających wysokie zaangażowanie, niektóre odpowiedzi nawet rozwinęto wskazując na mnogość zajęć oraz rosnącą ofertę bibliotek oraz wysokie pozycje szkół w egzaminach (co obiektywnie nie jest prawdą). Przeważały oceny negatywne, które argumentowano: zbyt małą liczbą zajęć (wąska i niezbyt interesująca oferta), brakiem działań dla szerszego grona mieszkańców (z oferty korzysta niewielka i wciąż ta sama grupa odbiorców), słabym zaangażowaniem i zbyt małą inicjatywą w organizację czasu wolnego mieszkańców. W kilku ankietach podkreślano, że obecna niekorzystna sytuacja wynika jednak z obiektywach uwarunkowań pandemicznych, czyli narzuconych ograniczeń administracyjnych. Zwracano także uwagę, że oferta jest wystarczająca tylko dlatego, że niewielu mieszkańców jest zainteresowanych korzystaniem z niej. Podkreślano, że istnieją możliwości rozwoju/zwiększenia oferty.

Takie oceny są bardzo ważną wskazówką, że instytucje gminne działające w obszarze społecznym (dok kultury, świetlice, szkoły, biblioteki) mogą odegrać dużą rolę w aktywizacji społecznej, ale niezbędne jest zweryfikowanie obecnej oferty i próba lepszego jej dostosowania do oczekiwań mieszkańców. Wydaje się, że niezbędna będzie także akcja promocji udziału w organizowanych wydarzeniach.

Proponowane działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych

Z poprzednimi pytaniami bezpośrednio wiąże się także kolejny punkt ankiety, w którym poproszono o wskazanie jakie należy podjąć działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Przedstawiono listę kilkunastu propozycji, spośród których możliwe było wskazanie kilku, jak też możliwe było zaproponowanie dodatkowych.

Otrzymało następujące sugestie:

- Zwiększenie pomocy profilaktycznej dla dzieci i młodzieży szkolnej oraz dorosłych - 32
- Zwiększenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej - 25
- Zwiększenie aktywności gminnych placówek kultury na rzecz rozwoju społecznego i integracji społecznej - 24
- Zwiększenie pomocy terapeutycznej w zakresie uzależnień - 21
- Rozwój współpracy z sektorem pozarządowym dla aktywizacji dzieci i młodzieży - 21
- Zwiększenie zaangażowania GOPS w zakresie indywidualnej pracy z potrzebującymi - 16
- Zwiększenie pomocy materialnej (niefinansowej) dla potrzebujących - 10
- Zwiększenie pomocy prawnej dla potrzebujących - 10
- Zwiększenie skali doradztwa na rynku pracy - 7
- Zwiększenie pomocy finansowej dla potrzebujących - 6
- Rozwój na dużą skalę przedsięwzięć ekonomii społecznej - 4
- Inne - 2

Z powyższego wynika, że ankietowani są konsekwentni i w ślad za dokonaną wcześniej diagnozą problemu proponują adekwatne rozwiązania, które przede wszystkim mają polegać na wsparciu w zakresie animacji, aktywności, kształceniu postaw, pomocy psychologicznej, terapeutycznej, profilaktyce. Krystalizuje się grupa dzieci i młodzieży jako ważna grupa docelowa. Wskazuje to na konieczność podjęcia działań na rzecz zwiększenia obsady kadr w placówkach kultury o wykwalifikowanych wychowawców oraz zwrócenie uwagi na dostępność psychologów dla dzieci i młodzieży. Ankietowani zdecydowanie przeciwni są natomiast zwiększaniu pomocy finansowej, umiarkowanie sceptycznie podchodzą także do pomocy materialnej - niefinansowej.

Identyfikacja specyficznych problemów i potrzeb: seniorów, dzieci i młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami

W badaniu ankietowym poproszono ekspertów także o określenie specyficznych problemów i potrzeb następujących grup: seniorów, dzieci i młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami. Każda z tych grup cechuje się swoistą „wrażliwością” i w planowaniu działań usług publicznych na poziomie gminy, każda powinna być indywidualnie dostrzegana.

W stosunku do grupy seniorów, podkreślić należy dosyć dużą rozbieżność poglądów osób ankietowanych. Przede wszystkim aż połowa ekspertów nie dostrzega szczególnych problemów/potrzeb ludności starszej na terenie gminy Jeżewo. Oznaczałoby to, że ich zdaniem ta grupa powinna być traktowana w polityce rozwoju gminy, tak jak wszyscy pozostali mieszkańcy – bez potrzeby podejmowania jakichkolwiek specyficznych działań. Ci ankietowani, którzy dostrzegli specyficzne problemy i potrzeby, wskazali na następujące ich kategorie (częste było wskazywanie więcej niż jednego problemu/potrzeby – uwaga, kolejność przypadkowa):

- potrzeba włączenia społecznego i aktywizacji/słabo rozwinięta oferta kulturalna oraz możliwość spotkań i integracji
- słabo rozwinięty transport publiczny
- trudności ekonomiczne (powodujące także brak środków na lekarstwa)
- trudności w dostępie do lekarzy, w tym specjalistów
- brak opieki (nie tylko instytucjonalnej – także w ramach rodzin)
- utrudniony dostęp do handlu ze względu na brak mini-marketów w gminie
- niewielka liczba wyspecjalizowanej kadry do opieki
- wykluczenie cyfrowe
- samotność

Znacznie więcej ankietowanych dostrzega szczególne potrzeby problemy dzieci i młodzieży (tylko 6 ankietowanych wskazało na brak ukierunkowanych dla tej grupy potrzeb i problemów). Odpowiedzi wskazują na trzy kluczowe obszary, wśród których za absolutnie kluczowy i najczęściej wskazywany należy uznać uzależnienie od internetu i telefonu (kilkanaście wskazań). Bardzo liczne wskazania dotyczą sposobu spędzania czasu wolnego, przy czym najczęściej takie wskazania są łączone z problemami: braku bazy do spotkań, bezproduktywnego/bezwartościowego spędzania wolnego czasu, braku aktywności sportowej/ruchowej, braku atrakcyjnej oferty instytucji gminnych (dostrzega się, że problemem jest nie tylko brak miejsc spotkań, czyli infrastruktury, ale także brak zorganizowanych zajęć – czyli oferty spędzania wolnego czasu), braku instytucji chętnych do ‘zagospodarowania’ dzieci i młodzieży. Kolejny istotny obszar to problemy wychowawcze i uzależnienia – wskazuje się na agresję wśród dzieci i młodzieży, zaniedbania rodzicielskie, brak wychowania/wychowanie bezstresowe, brak opieki ze strony rodziców, stosowanie używek przez młodzież.

Połowa ankietowanych poproszonych o identyfikację specyficznych potrzeb osób z niepełnosprawnościami, nie dostrzega takich potrzeb. Pozostali zwracają uwagę przede wszystkim na: dostępność asystentów osób niepełnosprawnych, trudności w dostępie do lekarzy, kłopoty z transportem publicznym, izolację/samotność osób niepełnosprawnych, znoszenie barier architektonicznych, niezrozumienie wśród mieszkańców gminy, konieczność rozwoju bazy i usług (wz, zaz w powiecie, dom samopomocy) Są to więc potrzeby zbieżne z tymi wskazywanymi w odrębnej ankiecie kierowanej do osób z niepełnosprawnościami.

Ocena prognozowanych tendencji w zakresie potrzeb społecznych w gminie

Ankietowanych zapytano także o ekspercką prognozę tendencji w zakresie potrzeb społecznych w gminie. Zdania są podzielone: aż 18 osób prognozuje, że potrzeby się zwiększą, a 16 osób wskazuje, że zostaną utrzymane na bieżącym poziomie, podczas gdy 10 uważa, że potrzeby społeczne wśród mieszkańców mogą się zmniejszyć.

Dodatkowo w pytaniach rozszerzających poproszono o rozwinięcie dokonanej prognozy. Uzyskano wskazania skupiające się na kilku grupach potrzeb:

- rosnać będą potrzeby związane z trudną sytuacją materialną,
- rosnać będą potrzeby związane z opieką nad seniorami i osobami schorowanymi,
- rosnać będą potrzeby związane z mieszkaniami komunalnymi,
- rosnać będą potrzeby związane z włączeniem i rozwojem społecznym dzieci i młodzieży,
- rosnać będą potrzeby związane z leczeniem uzależnień (w tym wśród dzieci i młodzieży),

- rosnąć będą potrzeby terapeutyczne i poradnictwo dla rodzin (w tym wyróżniano odrębnie dzieci i młodzież).

Ocena szansy skutecznego rozwiązania problemów społecznych Gminy

Ankietowanych zapytano także o ekspercką ocenę szansy skutecznego rozwiązania problemów społecznych gminy. Udzielone odpowiedzi są bardzo niejednoznaczne:

- 16 osób wskazało, że możliwa jest znaczna poprawa sytuacji,
- 15 osób wskazało na możliwość poprawy, ale tylko nieznaczną,
- 14 osób oceniło szanse powodzenia interwencji sceptycznie.

Rekomendacje działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych

Ankietowani zostali także poproszeni o wskazanie propozycji projektów na rzecz rozwiązania problemów społecznych w gminie, w tym wskazanie „dobrych praktyk” znanych z innych gmin, udanych pomysłów, które mogłyby się sprawdzić na terenie Gminy Jezewo.

Propozycje przedstawiło około 2/3 ankietowanych. Wskazywano na następujące możliwe do realizacji w gminie działania:

- utworzenie klubu młodzieżowego i świetlic dla dzieci
- powołanie centrum usług opiekuńczych dla osób starszych
- budowę mieszkań komunalnych
- utworzenie dziennego domu pobytu dla seniorów i niepełnosprawnych
- rozwój aktywności sportowej i ruchowej dla dzieci i młodzieży (w tym organizacja zawodów sportowych dla tej grupy)
- zwiększenie dostępu do pedagogów/psychologów/terapeutów dla dzieci i rodzin
- powstanie w gminie minimarketów
- szersze włączenie młodzieży poprzez działalność instytucji gminnych
- zwiększenie liczby/oferty zajęć w instytucjach kultury

Uzyskane wyniki – osoby z niepełnosprawnościami

Profil badanej grupy

Uzyskano 37 ankiet pochodzących z gospodarstw domowych, w których funkcjonują osoby z niepełnosprawnościami. Jeśli chodzi o rodzaj niepełnosprawności, to najliczniejszą grupę stanowią ankiety z gospodarstw domowych, w których funkcjonuje osoba z zaburzeniami psychicznymi (13), następnie z dysfunkcją ruchu (8), upośledzeniem umysłowym (7), zaburzeniami słuchu, zaburzeniami wzroku i zaburzeniami mowy (od 3 do 5). W kilku ankietach wskazano występowanie dwóch lub trzech rodzajów niepełnosprawności. Najwięcej ankietowanych wskazuje na obecność osoby z niepełnosprawnością w wieku 51 do 65 lat (10 ankiet), następnie: dziecko w wieku szkoły podstawowej i senior powyżej 65 roku życia (po 9 wskazań), dalej osoba dorosła w wieku do 50 lat (6 wskazań), pojedyncze wskazania dotyczyło bardzo małych dzieci (wiek przedszkolny lub młodszy) oraz młodzieży w wieku szkoły średniej lub studiującej. Aż 14 ankiet pochodzi od jednoosobowych gospodarstw domowych (osoba niepełnosprawna zamieszkująca samotnie), 9 z gospodarstw, w których osoba z niepełnosprawnością zamieszkuje jedynie z małżonkiem lub rodzicem (rodzicami) a 13 z większych (liczniejszych) gospodarstw domowych. W 23 ankietach zadeklarowano, że osoba z niepełnosprawnością może liczyć na wsparcie ze strony innych członków rodziny/gospodarstwa domowego, a w 12 – że nie ma takiej możliwości.

Ocena wpływu niepełnosprawności na codzienne funkcjonowanie

Ankietowani zapytani, na ile niepełnosprawność ogranicza lub uniemożliwia codzienne funkcjonowanie na terenie gminy osoby, której dotyczy ankietę, w aspektach takich, jak możliwość zafatwienia codziennych potrzeb w porównaniu z osobami pełnosprawnymi w tej samej grupie wiekowej, wskazali następujące odpowiedzi:

- Niepełnosprawność ogranicza możliwości funkcjonowania, ale pozwala na pracę, naukę, rozrywkę, integrację z innymi ludźmi – 14 wskazań
- Niepełnosprawność powoduje, że jest w dużym stopniu wyłączona z życia społeczności – więcej jest spraw, z których musi rezygnować, niż takich, które może zafatwić – 10 wskazań
- Niepełnosprawność powoduje, że jest całkowicie wyłączona z życia społeczności – 7 wskazań

- W praktyce nie dostrzega ograniczeń – funkcjonuje tak jak osoby w pełni sprawne – 5 wskazań

Wyniki wskazują więc na to, jak poważny problem dla rozwoju społecznego i codziennej jakości życia, stanowi w gminie niepełnosprawność. Na obszarach wiejskich, gdzie w sposób naturalny wyposażenie w infrastrukturę społeczną służącą rozwojowi jest znacznie słabsze, sieć instytucji wspierających słabiej rozwinięta, odległości do instytucji usługowych większe, a dostępność transportu publicznego – znacznie gorsza niż w miastach, możliwość podjęcia pracy zdecydowanie słabsza ze względu na dużo skromniejszą ofertę miejsc pracy – jakość życia ludności z niepełnosprawnościami jest znacznie niższa, a ryzyko wykluczenia społecznego – niezwykle wysokie. Dlatego tak ważna jest odpowiedzialność sektora publicznego za realizację rozwiązań ułatwiających i włączających.

Identyfikacja najważniejszych potrzeb/problemów osób z niepełnosprawnością

Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie najważniejszych potrzeb/problemów, z którymi się spotykają (uwzględniając rodzaj niepełnosprawności, który ich dotyczy). Uzyskano następującą liczbę wskazań (uszeregowaną od największej liczby wskazań – na 37 ankiet ogółem):

20	Sytuacja materialna rodziny nie pozwala na zaspokajanie wszystkich niezbędnych potrzeb osoby z niepełnosprawnością
15	Brakuje lub jest zbyt mało kontaktów osoby z niepełnosprawnością z rówieśnikami/przyjaciółmi
15	Brakuje akceptacji społecznej/empatii dla osób z niepełnosprawnościami
15	Utrudniony dostęp do transportu publicznego powoduje, że osoba z niepełnosprawnością nie może samodzielnie dojeżdżać do pracy, szkoły, na rehabilitację
14	Brakuje, zbyt mała jest oferta lub utrudniony jest dostęp do rehabilitacji osoby z niepełnosprawnością
12	Brakuje lub zbyt mała jest oferta zajęć w świetlicy/domu kultury – umożliwiająca rozwój oraz kontakty społeczne dla osób z niepełnosprawnością
10	Brak jest wystarczającej pomocy ze strony wykwalifikowanego personelu w zakresie codziennych potrzeb życiowych osoby z niepełnosprawnością
8	Bariery architektoniczne na ulicach, w sklepach i w instytucjach ograniczają możliwość poruszania się/załatwiania spraw
8	Na terenie gminy brakuje możliwości podjęcia pracy dla osoby z niepełnosprawnościami
8	Brak jest warsztatów terapii zajęciowej
5	Mieszkanie jest niedostosowane do potrzeb osoby z niepełnosprawnością
5	Powinno się kłaść większy nacisk na przygotowanie osób młodych z niepełnosprawnością do samodzielności w życiu i zwiększanie jej zaradności
4	Brak umiejętności osoby z niepełnosprawnością uniemożliwia wykorzystanie internetu do edukacji, rozrywki, aktywizacji społecznej i zawodowej
4	Brakuje oddziałów integracyjnych w przedszkolach/szkolach
3	Problemy techniczne (brak łącza internetowego) uniemożliwiają wykorzystanie internetu do edukacji, rozrywki, aktywizacji społecznej i zawodowej osoby z niepełnosprawnością
3	Brakuje odpowiednio przystosowanych placów zabaw, boisk, itp. umożliwiających większą aktywność fizyczną osoby z niepełnosprawnością
2	Problemy ekonomiczne osoby z niepełnosprawnością lub jej rodziny uniemożliwiają wykorzystanie internetu do edukacji, rozrywki, aktywizacji społecznej i zawodowej
2	Biblioteka w gminie oferuje zbyt mało audiobooków lub książek pisanych brajlem

Z analizy wskazań wynika, że główną przyczyną problemów jest sytuacja materialna, która nie pozwala na zaspokajanie potrzeb. Prawdopodobnie wyższy budżet gospodarstw domowych pozwoliłby na pokonanie niektórych barier – np. przez możliwość dojazdu do instytucji lub komercyjnego skorzystania z niektórych usług ważnych dla osób niepełnosprawnych. Jest to zagadnienie niezależne od władz gminy (podobnie jak funkcjonowanie transportu publicznego), ale już wśród kolejnych z najliczniej zgłaszanych potrzeb znajdują się takie, na które lokalny samorząd może w jakimś stopniu wpływać.

Jako ważne potrzeby wskazuje się brak kontaktów rówieśniczych, co można niwelować przez organizację zajęć integracyjnych, włączających, animacyjnych. Tym bardziej, że jednym ze zgłaszanych problemów jest także brak lub mała oferta zajęć w placówkach kultury w gminie. Na brak akceptacji społecznej i empatii dla osób z niepełnosprawnościami można reagować poprzez akcję informacyjno-promocyjną, czy choćby pracę szkół i przedszkoli. Brak usług rehabilitacyjnych oraz brak wykwalifikowanych kadr dla pomocy przy codziennych czynnościach życiowych – także mogą być niwelowane przez odpowiednia działania ze strony gminnej administracji.

Pozostałe zagadnienia zyskały już wyraźnie mniejszą liczbę wskazań, co nie oznacza, że nie są warte bliższego zainteresowania i uwzględnienia w prowadzeniu rozwoju gminy. Tym bardziej, że ankietowani pokładają duże nadzieje w działaniach gminy na rzecz poprawy jakości ich życia. Na pytanie na ile możliwe jest wprowadzenie na terenie gminy usprawnień, które zwiększyłyby aktywność, możliwość rozwoju lub poprawiły warunki życia osoby, której dotyczy ankieta, uzyskano aż 11 wskazań, że „mogą trochę poprawić warunki życia osoby, której dotyczy ankieta”, 6 wskazań, że „mogą całkowicie odmienić życie lub znacząco pomóc osobie, której dotyczy ankieta”, 6 wskazań, że „mogą zauważalnie pomóc osobie, której dotyczy ankieta” i 3 wskazania, że „mogą skutecznie pomóc osobie, której dotyczy ankieta”.

W opinii zdecydowanej większości ankietowanych (28 wskazań na „nie” przy tylko 4 wskazaniach na „tak”) w ostatnim czasie w gminie nie dokonano inwestycji albo usprawnienia organizacyjnego, które pozytywnie wpłynęło na aktywność, możliwość rozwoju lub poprawiło warunki życia osoby, której dotyczy ankieta. Wśród inwestycji, których dokonano, dostrzeżono: organizację zajęć integracyjnych/włączeniowych dla osób niepełnosprawnych, dowóz na zajęcia, utworzenie klubu samopomocowego dla osób z niepełnosprawnościami, rewitalizację boiska.

Ankietowani zapytani o możliwości usprawnień wskazali przede wszystkim następujące (kolejność przypadkowa, nie wg liczby zgłoszeń):

- darmowy dostęp do komputera i internetu – stanowiska dostosowane dla osób z niepełnosprawnościami
- zapewnienie dowozu na rehabilitację
- likwidacja barier architektonicznych
- utworzenie oddziałów integracyjnych w szkole i przedszkolu
- pomoc w codziennym funkcjonowaniu, w tym pomoc w załatwianiu spraw
- montaż sygnałów dźwiękowych na przejściach dla pieszych
- organizacja transportu dla osób na wózku
- organizacja zajęć integracyjnych
- ułatwienia w podejmowaniu pracy

Niektóre z powyższych oczekiwań leżą w kompetencjach samorządu gminy. Warto wskazać, że postulat ułatwień w podejmowaniu pracy powinien być podjęty przez lokalnych przedsiębiorców (zwłaszcza większych firm o dobrej kondycji finansowej), którzy w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu powinni być w stanie zadeklarować oferowanie zatrudnienia osobom niepełnosprawnym z terenu gminy.

Większość ankietowanych odpowiedziała na pytanie, w którym oczekiwano wskazania najważniejszych spraw, którymi powinny zająć się władze gminy Jezewo aby poprawić jakość życia osób z niepełnosprawnościami. Niejednokrotnie w jednej ankiecie wskazano nawet kilka potrzeb. Do najczęściej artykułowanych należy zaliczyć:

Ponad 5 wskazań:

- zapewnienie asystentów osoby niepełnosprawnej
- zapewnienie dostępu do usług rehabilitacyjnych (w tym wyszczególniano, że także dla dzieci)
- organizacja warsztatów terapii zajęciowej
- organizacja różnego rodzaju zajęć włączających, integracyjnych, warsztatów, rozwijających zainteresowania i umiejętności, pozwalających na integrację rówieśniczą (w tym wyszczególniano, że także dla dzieci)
- zapewnienie lepszej opieki, zwiększenie liczby opiekunów, pomoc w załatwianiu codziennych spraw
- usprawnienie transportu publicznego

Ponadto wskazywano następujące potrzeby:

- likwidację barier architektonicznych
- zapewnienie dostępu do lekarzy, w tym specjalistów
- utworzenie grupy samopomocowej
- utworzenie klubu wsparcia
- dostosowanie oferty kulturalnej do potrzeb osób niepełnosprawnych
- promowanie solidarności z niepełnosprawnościami
- utworzenie domu opieki
- utworzenie świetlicy integracyjnej
- zapewnienie dostępu do terapeuty

- tworzenie miejsc pracy / zapewnianie zatrudnienia
- montaż wind w budynkach
- zapewnienie dostępu do basenu

Niektóre z powyższych oczekiwań leżą w kompetencjach samorządu gminy i planując działania inwestycyjne warto uwzględnić pogłębienie i weryfikację rzeczywistych potrzeb – a w razie potwierdzenia zainteresowania i zapotrzebowania, sukcesywną ich realizację.

Podsumowanie badań ankietowych

Analiza wyników badań ankietowych pozwala na stwierdzenie, że ankietowani wykazali się bardzo dużym zaangażowaniem i odpowiedzialnością za rozwój gminy, poświęcając czas i wykonując pracę polegającą na ocenie problemów i formułowaniu postulatów/zaleceń dla kształtowania rozwoju społecznego gminy Jeżewo.

Analiza ankiet pozwala na sformułowanie kilku rekomendacji w tym zakresie:

- Dotychczas funkcjonujący system opieki społecznej w gminie oceniany jest zdecydowanie pozytywnie – nie zachodzi więc potrzeba wprowadzania istotnych zmian, a jedynie dostosowanie profilu i potencjału do zmieniających się potrzeb społecznych.
- Na sytuację materialną mieszkańców (która się poprawia i nie notuje się rozległych obszarów biedy) w dużym stopniu wpływają postawy mieszkańców, przede wszystkim niechęć do podjęcia pracy lub łatwość uzyskiwania świadczeń z systemu pomocy społecznej.
- Ankietowani wskazują na dosyć dużą skalę problemy uzależnień, zwłaszcza od alkoholu – sprawa wymaga bliższych analiz i ewentualnego zwiększenia działań w obszarze prewencji i leczenia.
- Ankietowani do głównych problemów społecznych gminy zaliczają brak mieszkań komunalnych, choć obiektywnie wydaje się, że ich ewentualne zwiększenie nie rozwiąże większości identyfikowanych problemów, a co najwyżej zaspokoi roszczeniowe postawy części mieszkańców w zakresie zapewnienia mieszkania (ugruntowując roszczeniowość wobec sektora publicznego).
- Z pewnością zagadnieniem, które powinno być poddane bliższej analizie w kierunku szukania rozwiązań usprawniających, jest funkcjonowanie gminnych instytucji kultury, które przez większość ankietowanych są oceniane negatywnie, jako niezapewniające atrakcyjnej oferty aktywizacji i włączenia – zarówno ogółem, jak i w stosunku do trzech szczegółowo analizowanych grup, tj. dzieci i młodzieży, osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów.
- Wobec każdej z wymienionych powyżej grup szczegółowo analizowanej i cechującej się specyficznymi potrzebami/problemami – należy opracować dedykowane ścieżki działań, mające na celu ich aktywizację i włączenie, a także zapobieganie sytuacjom patologicznym (zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży). Powyższe grupy należy uznać za kluczowe przy programowaniu rozwoju społecznego.
- Każda podejmowana decyzja dotycząca działań inwestycyjnych lub organizacyjnych w gminie powinna uwzględniać zapewnienie możliwości uczestnictwa i włączenia osób z niepełnosprawnościami.
- Wskazuje się na potrzebę wzmocnienia działań na rzecz poradnictwa rodzinnego, bo już obecnie dostrzega się szereg dysfunkcji w funkcjonowaniu rodzin, a prognozy sugerują narastanie tego zjawiska.
- Część oczekiwań formułowanych przez ankietowanych nie należy do kompetencji samorządu gminy, niemniej jednak usprawniając realizację zadań własnych, można w znaczącym stopniu poprawiać sytuację społeczną gminy.

5.2. Problemy związane bezpośrednio z systemem pomocy społecznej

System pomocy społecznej w gminie Jeżewo znajduje się w przededniu istotnej zmiany charakteru potrzeb społecznych (jest to zresztą problem typowy dla większości gminnych ośrodków pomocy społecznej). Z okresu, gdy szczególnie duże znaczenie miały problemy bezpośrednio związane z sytuacją materialną ludności, powiązaną z sytuacją na rynku pracy wciąż trudną od początku transformacji systemowej (i beneficjenci pomocy w bardzo dużej części reprezentowali te środowiska), gminne ośrodki pomocy społecznej będą ewoluować w kierunku centrów obsługujących i stymulujących funkcjonowanie osób trwale zależnych od pomocy społecznej (których jakość życia, czy w ogóle możliwość codziennego

funkcjonowania, będą zależne od pomocy świadczonej systemowo), wśród których coraz większą część stanowią będą osoby starsze.

Obecnie coraz silniej dostrzegalne są grupy beneficjentów, które na przestrzeni lat wykazują podobne wartości lub zasięg pomocy im udzielanej rośnie – ale dotąd nie były tak silnie eksponowane ze względu na dominujące znaczenie ubóstwa i bezrobocia w przyczynach udzielania pomocy. Dotyczy to na przykład rodzin, którym udzielono pomocy z tytułu niepełnosprawności, czy długotrwałej choroby, albo rodzin objętych pomocą z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa – wcześniej zawsze z bardzo dużą przewagą dominowały to rodziny objęte pomocą z tytułu ubóstwa.

Ubóstwo

Stanowi wciąż kluczowy problem dla systemu pomocy społecznej w gminie, jednak jego znaczenie w ostatnich latach sukcesywnie i dosyć szybko malało. Należy zauważyć, że jest to kategoria stosunkowo wrażliwa – fluktuacje na rynku pracy, jakiegokolwiek spowolnienie gospodarcze, mogą wpłynąć na szybki wzrost zapotrzebowania na pomoc o takim charakterze. Należy także zauważyć, że nawet w sytuacji bardzo korzystnej sytuacji gospodarczej i bardzo sprawnie funkcjonującego systemu aktywizacji społecznej i zawodowej, nie jest możliwe definitywne wyeliminowanie ubóstwa. W 2019 nawet w gminach o wyjątkowo korzystnej sytuacji na rynku pracy, zasięg pomocy społecznej udzielanej w oparciu o kryterium dochodowe, wynosił od 1,2 do 3%.

Bezrobocie

Obecnie bezrobocie w większości jest wynikiem braku woli podjęcia pracy w odpowiedzi na niesatysfakcjonujące warunki pracy/wynagrodzenia bądź też wynikającej z braku woli wykonywania pracy. Podkreślić jednak należy, że gmina Jeżewo wykazuje dobrą sytuację i jest raczej mało wrażliwa na ewentualne wahania na rynku pracy. Bezrobocie jest silnie powiązane z problemem ubóstwa (brak pracy jest podstawowym czynnikiem niskich dochodów rodzin).

Niepełnosprawność

Problem ten na terenie gminy jest zauważalny pod względem skali (dotyczy około 120 rodzin). Należy się spodziewać utrzymywania wysokich wskaźników, choć w przypadku aktywizacji gospodarczej osób niepełnosprawnych może się poprawiać ich sytuacja materialna – część tego środowiska wykazuje możliwości wyjścia z systemu pomocy społecznej.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych dotyczy w ostatnich latach około 20-30 rodzin rocznie, choć liczba ta jest corocznie zmienna. W większej skali dotyczy rodzin wielodzietnych, niż rodzin niepełnych. Trudno przewidzieć dalszy trend rozwoju zapotrzebowania.

Ochrona macierzyństwa lub wielodzietności

Potrzeba ochrony macierzyństwa jest problemem o dostrzegalne skali (33 rodziny). Problem dotyczy niemal wyłącznie rodzin wielodzietnych, wskutek czego liczba mieszkańców gminy żyjących w rodzinach, którym udziela się pomocy z tego powodu – jest relatywnie bardzo duża. Należy spodziewać się co najmniej utrzymywania obecnej skali zapotrzebowania lub jej wzrostu.

Długotrwała lub ciężka choroba

Pomocy z racji długotrwałej lub ciężkiej choroby udzielono w 2020 roku około 140 rodzinom. Należy się spodziewać utrzymywania lub wzrostu zapotrzebowania.

Przemoc w rodzinie

Problem aktualnie stosunkowo mało obecny w gminie. Należy spodziewać się wzrostu wskaźników w przyszłości.

Alkoholizm lub narkomania

Alkoholizm stanowi na terenie gminy problem, który jednak ze względu na specyfikę udzielanej pomocy, nie znajduje pełnego i właściwego odzwierciedlenia w statystykach pomocy społecznej (formalnie udziela się pomocy zaledwie około 20 rodzinom rocznie). Prawdopodobnie problem jest stosunkowo poważny.

Narkomania wciąż nie jest odnotowywana jako poważny problem społecznych w gminie.

Pozostałe kategorie

Są nieliczne i występują stosunkowo przypadkowo – są nieprzewidywalne i z pewnością nie zyskają skali na tyle dużej, by zaznaczyć swą obecność w strukturze udzielanej pomocy.

5.3. Problemy stanowiące tło funkcjonowania systemu pomocy społecznej

Poziom kształcenia i poziom wykształcenia

Dostępne dane wskazują, że gmina cechuje się co raczej niskim poziomem kształcenia w szkołach podstawowych. Jakość kształcenia ma fundamentalne znaczenie dla dalszego rozwoju młodego człowieka – wyboru kierunków kształcenia po szkole podstawowej, a w konsekwencji jego sytuacji zawodowej, ukształtowania postaw społecznych – a więc możliwości osiągnięcia dochodów i prowadzenia aktywności społecznej.

Zdolność adaptacji do technologii informacyjnych

Brak danych, które pozwoliłyby w sposób szczególny ocenić zdolność mieszkańców gminy Jeżewo do adaptacji technologii informacyjnych. Można przypuszczać, że nie różnią się one od sytuacji prezentowanej przeciętnie na obszarach wiejskich – a więc są na dosyć niskim poziomie, co jest wynikiem połączenia co najwyżej umiarkowanych umiejętności, niskiego rozwoju infrastruktury pozwalającej na korzystanie z szybkiego internetu oraz niewielkiej oferty lokalnych usług publicznych i komercyjnych świadczonych przez internet.

Postępujące starzenie się społeczeństwa oraz solidarność międzypokoleniowa

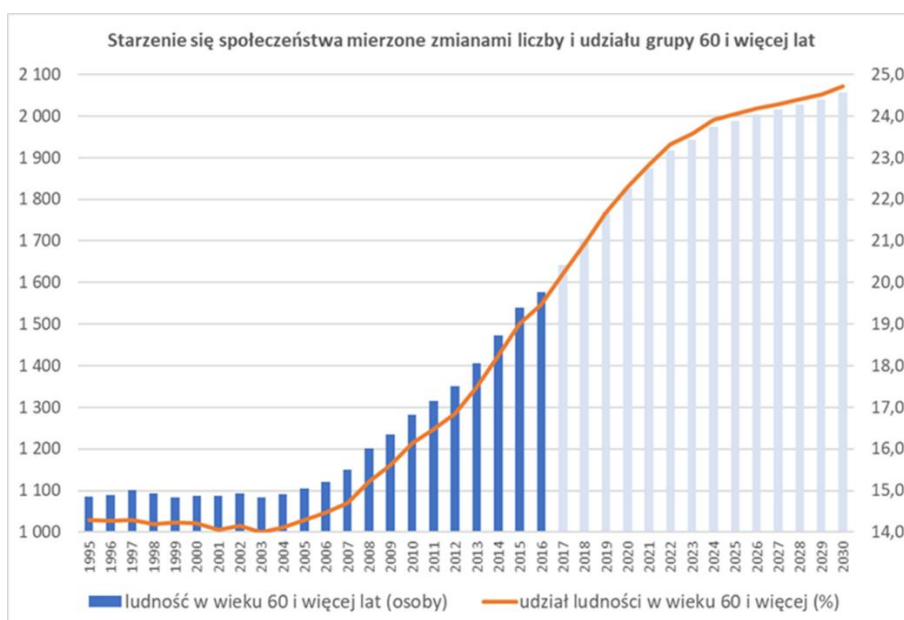
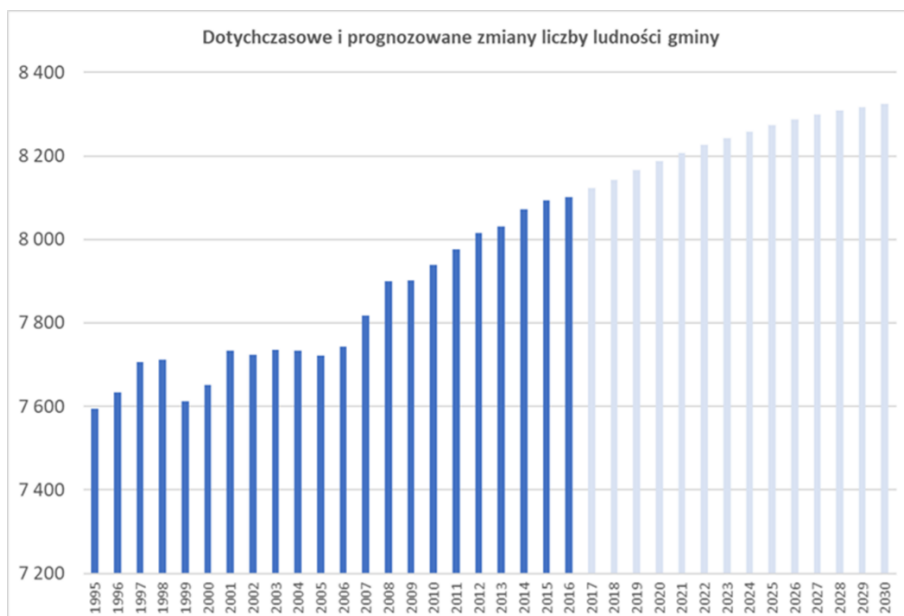
Zagadnienie starzenia wraz ze wskazaniem konsekwencji tego procesu, zostało szerzej scharakteryzowane w kolejnym rozdziale. Uwagę zwraca już funkcjonująca oferta kierowana do ludności starszej, ale jest potrzeba jej rozwoju. Dotąd poczynione działania stanowią doświadczenie, które można upowszechniać, a w razie potrzeby – usprawniać.

6. Prognozy rozwoju sytuacji społecznej w gminie w okresie 2020+

6.1. Prognoza demograficzna jako podstawowe uwarunkowanie realizacji zadań z dziedziny pomocy społecznej oraz konsekwencje z niej wynikające

Prognoza demograficzna wykonana przez GUS na podstawie danych za rok 2016, zakłada do 2030 roku niewielki wzrost liczby mieszkańców. Jest to bardzo korzystna prognoza, bowiem poza silnie zurbanizowanymi gminami podmiejskimi, generalną tendencją jest spadek lub co najwyżej stagnacja liczby mieszkańców.

Podkreślić jednak należy, że prognoza jest obarczona pewnym ryzykiem popełnienia błędu, stąd nie należy przywiązywać bardzo dużej uwagi do podanych konkretnych wartości liczebnych, a większe znaczenie ma prognozowany trend rozwoju ludności, bo analiza trendu oparta jest na cechach strukturalnych obserwowanych w momencie dokonywania prognozy, a one są właściwą podstawą wykonywania prognozy. O ile duże jest ryzyko popełnienia błędu przy szczegółowej prognozie liczebności poszczególnych grup wiekowych, to generalna ocena trendu z pewnością jest dużo bardziej wiarygodna. Na przykład rzeczywista liczba ludności w roku 2019 jest niższa od prognozowanej na podstawie danych za rok 2016 o prawie 100 osób, co pozwala na przypuszczenie, że prognozowana na rok 2030 ogólna liczba wynosząca 8324, także będzie niższa.

Prognoza GUS wskazuje na następujące generalne trendy, które są istotne dla planowania funkcjonowania gminy, zwłaszcza w kontekście zadań realizowanych przez gminę:

- Ogólna liczba mieszkańców będzie sukcesywnie wzrastać. W roku wyjściowym prognozy, 2016, gmina liczyła 8102 osoby, na rok 2030 prognozowano 8324, a więc wzrost o ponad 200 osób, czyli o ponad 2,7%.
- Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym będzie się sukcesywnie zmniejszać. Na rok 2030 wg prognozy będzie liczyć 1492 osoby (w roku wyjściowym prognozy 2016 - 1686).
- Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym będzie się zmniejszać, ale znacznie istotniejsze będą zmiany w jej strukturze – znacząco zmniejszy się młodsza jej część (wiek mobilny 18-44), ale bardzo silnie wzrośnie jej starsza część (wiek niemobilny 44-59/64). O ile łączna liczba na 2030 jest prognozowana na 4985 (2016 – 5099), to grupa mobilna na 2863 (2016 – 3248), a niemobilna na 2122 (w 2016 – 1851). W roku 2016 grupa mobilna stanowiła 63,7% całej grupy produkcyjnej, w roku 2030 będzie to już tylko 57,4%.
- Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym będzie się znacząco zwiększać. Na rok 2030 prognozuje się ją na 1847 (w 2016 – 1317). Ludność w wieku 65+ wzrośnie z 1039 do 1626, a 80+ z 230 do 341.

Z prognozy wynika, że w roku 2016, grupa przedprodukcyjna stanowiła 20,8% ogółu mieszkańców, w roku 2030 będzie to 17,9%, grupa produkcyjna stanowiła 62,9% ogółu mieszkańców, w roku 2030 będzie to 59,9%, grupa poprodukcyjna stanowiła 16,3% ogółu mieszkańców, w roku 2030 będzie to 22,2%.

Zapotrzebowanie na usługi w kolejnych latach będzie kształtowało się na kilku kluczowych przesłankach:

- prognozowanych zmianach liczby ludności (wyjaśnione wcześniej),
- prognozowanych zmianach cech społeczności gminy (należy spodziewać się kontynuacji i nasilenia obecnie obserwowanych procesów, takich jak zanik rodzin wielopokoleniowych, zanik „instytucji babci” w opiece nad małymi dziećmi, rosnącej aktywności zawodowej kobiet, coraz mniejszej skłonności i zdolności do sprawowania opieki nad osobami starszymi przez rodziny),
- prognozowanych zmianach poziomu rozwoju społecznego, a więc świadomości zapotrzebowania (należy spodziewać się coraz większej świadomości roli usług i chęci korzystania z usług, a także coraz większych wymagań w zakresie jakości i dostępności usług, częściowo będzie to także wiązało się ze wzrostem roszczeniowości społeczeństwa, czyli oczekiwania działań służących danej grupie wbrew racjonalnym przesłankom),

Należy więc w prognozowaniu rozwoju usług uwzględnić następujące kluczowe założenia:

- niezbędne jest przede wszystkim zwiększanie zakresu świadczonych usług dla osób starszych – są to: usługi opiekuńcze, dostępność do lekarzy, usługi kulturalne (zagospodarowanie wolnego czasu – włączenie społeczne) oraz zagospodarowanie i animacja służące aktywności ruchowej,
- zmniejszanie liczby mieszkańców w danych grupach wiekowych wcale nie będzie oznaczało zmniejszenia zapotrzebowania na usługi. Powszechne będzie oczekiwanie, że usługi powinny być realizowane/objekty powinny być utrzymywane – bez względu na liczbę osób korzystających,
- kluczowe znaczenie dla realizacji usług będą miały wykwalifikowane kadry – należy dbać o odpowiednią liczbę pracowników, planować jej sukcesywne zwiększanie (zwłaszcza sfera opiekuńcza i animacji społecznej),
- każdy obiekt użyteczności publicznej musi być dostępny dla osób z niepełnosprawnościami (należy pamiętać, że niepełnosprawność to nie tylko ograniczenia ruchowe),
- przy planowaniu rozmieszczenia usług należy kierować się racjonalnymi i przejrzystymi kryteriami dostępności (ustanowić standardy – określić kolejność realizacji zadań i być konsekwentnym w jej realizacji),
- tam, gdzie to możliwe, należy wprowadzać takie formy realizacji zadań, które umożliwiają elastyczność w czasie i w przestrzeni (np. zagospodarowanie, które może być przenoszone do innej miejscowości).

6.2. Prognoza sytuacji społeczno-gospodarczej oraz kontekstu rozwoju społecznego gminy

Istnieje kilka istotnych przesłanek prognozowania kierunków i charakteru rozwoju gospodarczego w kolejnych latach:

- obecny stan rozwoju przedsiębiorczości jest wciąż stosunkowo niski co sugeruje obecność pewnych „rezerw” w tym zakresie w gminie (poprzez analogię do innych obszarów, które przy podobnych uwarunkowaniach są w stanie wygenerować wyższy poziom przedsiębiorczości),
- prognoza rozwoju demograficznego wskazuje na malejącą liczbę mieszkańców młodych, którzy przede wszystkim, w sposób naturalny są odpowiedzialni za stymulowanie rozwoju gospodarczego (to przede wszystkim młodzi ludzie tworzą nowe podmioty gospodarcze) – malejąca liczba ludzi młodych oznacza, że będzie coraz mniej osób, które mogłyby być skłonne do rozpoczynania działalności gospodarczej (co oznacza, że zwiększanie liczby podmiotów gospodarczych musiałby się wiązać ze znacznie wyższymi postawami przedsiębiorczymi wśród młodych ludzi – przy mniejszej ich liczbie, dużo większa ich część musiałby być aktywna w tym zakresie),
- obecna struktura gospodarki gminy wskazuje, że istotna część działających tu podmiotów w rzeczywistości świadczy usługi poza gminą (usługi transportowe oraz usługi z zakresu budownictwa). Taki model funkcjonowania gospodarki cechuje się istotnymi wadami – jest ukierunkowany przede wszystkim na pracę mężczyzn (głównie młodych), nie generuje dochodów z tytułu podatków od nieruchomości dla budżetu gminy, wpływa negatywnie na funkcjonowanie rodzin. Nie jest to więc optymalny model, choć zapewnia dużą liczbę

miejsc pracy. W dłuższej perspektywie tego typu działalności powinny być „zastępowane” działalnościami świadczonymi na terenie gminy lub w jej bliskim sąsiedztwie,

- na terenie gminy niewielka część mieszkańców utrzymuje się z działalności rolniczych i należy zakładać, że w kolejnych latach funkcja rolnicza pozostanie dziedziną gospodarki, która choć lokalnie mieć będzie istotne znaczenie, to w skali całej gminy będą to działalności tylko uzupełniające (zdecydowana większość mieszkańców utrzymywać się będzie z działalności pozarolniczych),
- bliskość Świecia i Grudziądza, a także łatwość dojazdu do pracy do Bydgoszczy powoduje, że znaczna część mieszkańców gminy pracuje poza jej granicami, dojeżdżając do pracy. Niskie wskaźniki bezrobocia pokazują, że z punktu widzenia kształtowania rynku pracy taki model funkcjonuje prawidłowo, ale do istotnych jego wad należy zaliczyć: znaczny czas poświęcany codziennie na dojazdy do pracy (negatywny wpływ np. na funkcjonowanie rodzin, opiekę nad dziećmi; ale także trudność podejmowania pracy przez młode mamy, które nie mogą zapewnić opieki nad dzieckiem przez tak długi czas), uzależnienie od funkcjonowania transportu publicznego, pogarszanie bezpieczeństwa na drogach prowadzących do Świecia ze względu na wzmożony codzienny ruch pojazdów mieszkańców (przy braku chodników i dróg rowerowych), brak dochodów dla budżetu gminy z tytułu podatków od nieruchomości oraz udziału w CIT,
- w zakresie rynku pracy gmina jest więc silnie uzależniona od sytuacji gospodarczej powiatu świeckiego (w tym zwłaszcza Świecia), Grudziądza i Bydgoszczy. Perspektywy ich rozwoju gospodarczego w przewidywalnej przyszłości wydają się korzystne i nie stwarzają zagrożenia dla rozwoju gminy Jeżewo,
- gmina posiada korzystne położenie, aby w części południowej oferować przestrzeń dla inwestycji lokowanych w obszarach podmiejskich i/lub dobrze dostępnych komunikacyjnie. W tym konkretnym przypadku - na bazie sąsiedztwa Świecia i dobrej dostępności z drogi S5. Są to lokalizacje atrakcyjne dla działalności produkcyjnych o średniej skali przestrzennej. Także w przypadku obydwu największych miejscowości zasadne byłoby wyznaczenie przestrzeni, która łącząc walor bliskości obydwu miejscowości (duża liczba mieszkańców) z założeniem niekolidowania z funkcją mieszkaniową (braku wpływu na jakość zamieszkania), oferowałaby dobrą lokalizację dla produkcji na niewielką skalę oraz rozwoju rzemiosła,
- gmina posiada korzystne położenie, aby oferować przestrzeń dla rekreacji dla mieszkańców Grudziądza i Świecia – przede wszystkim poprzez rozwój zabudowy letniskowej lub tzw. „drugich domów” czyli przejmowania na cele rekreacyjne nieużytkowanych siedlisk rolniczych. Funkcja ta nie stanie się dominującą, czy nawet istotną dziedziną gospodarki, ale sezonowa obecność na terenie gminy, trwale z nią związanych mieszkańców sąsiednich miast, mogłaby przynosić dodatkowe impulsy rozwojowe. Pomimo obiektywnie niewielkich korzyści – nie powinno się lekceważyć także tej możliwości aktywizacji gminy.

Powyższe przesłanki są więc umiarkowanie sprzyjające dla prognozy rozwoju gospodarczego gminy Jeżewo do roku 2030. Gmina ze względu na korzystną sytuację na rynku pracy nie jest zmuszona do poszukiwania rozwiązań „ratunkowych” (oferujących poprawę sytuacji ekonomicznej za wszelką cenę) – możliwe jest rozważanie przede wszystkim wariantów pozwalających na usprawnianie już obecnie stosunkowo korzystnej sytuacji, zwiększanie skali korzyści dla rozwoju gminy. Przyjmuje się więc następujące założenia wynikające z oceny perspektyw rozwoju gospodarczego:

- Utrzymywać się będą wciąż silne powiązania w zakresie wyjazdów do pracy poza gminę. Dlatego też do priorytetowych działań należy zaliczyć: podejmowanie wszelkich działań na rzecz zapewnienia powiązań komunikacji publicznej ze Świeciem, Grudziądem, Bydgoszczą oraz wszelkich działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa ruchu na drogach: DW272 (była 239), DP1249, DP1252 do Świecia oraz DW272 do Grudziądza.
- Należy dążyć do zwiększania liczby podmiotów działających na terenie gminy. Pierwszym tego warunkiem jest zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców gminy – podniesienie ich skłonności/zdolności/umiejętności do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczych.
- Należy dążyć do zwiększania liczby podmiotów działających na terenie gminy. Drugim tego warunkiem jest zwiększenie dostępności przestrzeni inwestycyjnej na terenie gminy, zarówno dla podmiotów zakładanych przez jej mieszkańców, jak i dla inwestorów zewnętrznych.

6.3. Identyfikacja najważniejszych wyzwań w sektorze pomocy społecznej (prognoza potrzeb)

Przeprowadzone analizy pozwalają na dokonanie prognozy najważniejszych wyzwań w sektorze pomocy społecznej w okresie kilkuletnim oraz w perspektywie średniookresowej.

Analiza dotychczasowych struktur korzystania oraz aktualna struktura aktywności pomocy społecznej w gminie wskazuje, że:

- w okresie krótkookresowym na terenie gminy decydujące znaczenie będą następujące przyczyny korzystania z pomocy społecznej:
 - ubóstwo (jego skala wciąż powinna maleć aż do osiągnięcia – w długim okresie - poziomu związanego z cechami społeczeństwa, a nie z sytuacją gospodarczą; na tym niskim poziomie będzie się utrzymywać niezależnie od poziomu rozwoju gminy), należy zakładać, że wzrost zapotrzebowania powodowanego tą przyczyną może być skutkiem wyłącznie nagłego pogorszenia sytuacji na rynku pracy i znacznego wzrostu bezrobocia,
 - bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz ochrona macierzyństwa lub wielodzietności – należy zakładać, że pomimo stale prowadzonych działalności o charakterze wychowawczym/edukacyjnym, wciąż występować będzie grupa osób niezaradnych, wymagających stałego systemowego wsparcia,
 - niepełnosprawność oraz długotrwała choroba – pomoc będzie niezbędna przede wszystkim ze względu na bardzo ograniczoną (lub brak) możliwość podjęcia pracy (nie tylko osób niepełnosprawnych/chorych ale także ich opiekunów) oraz leczenia/rehabilitacji – potrzeby tej grupy łączą więc aspekty trudnej sytuacji materialnej, dostępu do usług rehabilitacyjnych, fachowego poradnictwa i ukierunkowanej aktywizacji zawodowej (w przypadku osób z niepełnosprawnościami)
- w okresie średniookresowym, oprócz przyczyn wskazanych powyżej, rostać będzie rola działań opiekuńczych wobec ludności starszej, który to obszar może stać się z czasem dominującym obszarem działalności pomocy społecznej (choć nie powinno to jeszcze nastąpić w okresie najbliższych kilku lat),
- w okresie średniookresowym należy się także spodziewać wzrostu zapotrzebowania na usługi związane z poradnictwem dla rodzin,
- w długim okresie (po roku 2030) zdecydowanie będzie rosło zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze dedykowane osobom w bardzo zaawansowanym wieku (80+).

Niezwykle ważny dla działań pomocy społecznej będzie kontekst rozwojowy wynikający z ogólnego poziomu rozwoju społecznego. Najważniejszymi wyzwaniami na najbliższe lata będą:

- co najmniej utrzymanie (a najlepiej – wzmocnienie) obecnego poziomu dostępności zewnętrznej gminy w transporcie publicznym (a więc umożliwienie swobodnej mobilności związanej z dojazdami do pracy, szkół, usług, itp.)
- poprawa jakości kształcenia oraz wyrabianie wśród dzieci i młodzieży postaw w kierunku samorozwoju,
- stwarzanie możliwie jak najlepszych warunków życia, realizacji aspiracji oraz podejmowania pracy (w tym prowadzenia własnych działalności gospodarczych) przez młodych mieszkańców gminy – w celu zapobiegania tendencjom migracji młodzieży z terenu gminy a nawet podejmowanie działań na rzecz „przyciągania” młodych rodzin z innych obszarów do zamieszkania w gminie Jeżewo,
- zapewnianie możliwości inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy,
- rozwój na szeroką skalę technologii informacyjnych – wykształcenie aspiracji i podjęcie działań do bycia najsilniej ucyfrowioną gminą powiatu.

Stan rozwoju usług publicznych wskazuje, że w okresie najbliższych lat najważniejszymi zadaniami są:

- stworzenie możliwości realizacji opieki żłobkowej na terenie gminy (co najmniej 20 miejsc)
- tworzenie bazy lokalowej i programu zajęć dla integracji i aktywizacji społecznej – z uwzględnieniem zróżnicowania oferty dla grup wiekowych, w tym zwłaszcza dla: seniorów, dzieci, młodzieży; ofertę tę można połączyć z działaniami na rzecz pożytecznego zagospodarowania wolnego czasu poprzez aktywność fizyczną, wolontariat, itp.
- stworzenie możliwości realizacji opieki dziennej na terenie gminy dla seniorów (co najmniej po 20 miejsc – dla poprawy dostępności, w dwóch różnych miejscowościach)

Prognoza demograficzna wskazuje, że:

- sukcesywnie rosną będą wszelkie potrzeby związane ze starszymi grupami wiekowymi – dotyczy to zarówno ludności w wieku senioralnym, jak i starszych roczników w grupie produkcyjnej,
- tereny rozwojowe dla budownictwa mieszkaniowego powinny być wyznaczone przede wszystkim w dwóch

największych miejscowościach, o najlepszym dostępie do wszelkiego rodzaju usług.

7. Podsumowanie

Identyfikacja najważniejszych problemów i potrzeb związanych bezpośrednio z sektorem pomocy społecznej

W wyniku przeprowadzonej analizy nie stwierdzono występowania potrzeb i problemów gminy Jeżewo związanych bezpośrednio z funkcjonowaniem instytucjonalnego systemu pomocy społecznej. Zadania realizowane są sprawnie, a jednostka odpowiedzialna za ich realizację funkcjonuje prawidłowo.

Identyfikacja najważniejszych problemów i potrzeb związanych z uwarunkowaniami rozwoju społecznego

Poprawiająca się sytuacja materialna mieszkańców powoduje, że w systemie pomocy społecznej zmniejsza się zapotrzebowanie na pomoc powiązaną z problemem ubóstwa, a rośnie potrzeba pomocy związanej z problemami o charakterze trwałym, niezależnym (albo zależnym tylko częściowo) od sytuacji materialnej – a więc na przykład z niezaradnością gospodarstw domowych lub występowaniem niepełnosprawności, długotrwałej ciężkiej choroby.

Przeprowadzona analiza wskazuje na rosnący problem starzenia się społeczeństwa i wynikające z niego z rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne kierowane do osób starszych, w tym usługi włączenia społecznego oraz usługi pomocy społecznej (zwłaszcza w stosunku do osób w bardzo zaawansowanym wieku).

Analiza SWOT

Przeprowadzone analizy pozwalają na dokonanie podsumowania uwarunkowań w formie analizy SWOT. Analizę przeprowadzono dla całości uwarunkowań z założeniem wskazania wyłącznie uwarunkowań kluczowych – o silnym bezpośrednim lub pośrednim wpływie na analizowane zagadnienia.

Tabela. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • stosunkowo dobry stan rozwoju społeczno-gospodarczego gminy – skutkujący stosunkowo niewielkim realnym ubóstwem • koncentracja dużej części mieszkańców gminy w dwóch dobrze wyposażonych w usługi publiczne, w tym instytucje rozwoju społecznego, miejscowościach • prawidłowo działająca instytucja realizująca zadania własne gminy w zakresie rozwoju społecznego (GOPS) • w strukturze potrzeb pomocy społecznej jak dotąd nie występują potrzeby dotyczące bezdomności i narkomanii 	<ul style="list-style-type: none"> • brak placówki opieki nad dziećmi do lat trzech • duża liczba niewielkich miejscowości, w których rozwój usług publicznych jest kosztowny, a przynosi relatywnie niewielkie oddziaływanie społeczne – zagraża to wykluczeniu części mieszkańców z procesów rozwojowych • wciąż niski poziom aktywności społecznej, niewielkie zaangażowanie mieszkańców • wciąż obserwowana konieczność zwiększania oferty atrakcyjnego spędzania wolnego czasu dla młodzieży
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie miejsc pracy na terenie gminy (poprzez wyznaczenie terenów inwestycyjnych i różnego rodzaju wsparcie przedsiębiorców) • dalszy sukcesywny rozwój społeczeństwa obywatelskiego, a tym samym większego zaangażowania mieszkańców w procesy rozwoju swojej miejscowości i gminy • dalsza poprawa sytuacji materialnej mieszkańców • aktywny udział gminy w projektach powiatowych, wojewódzkich i krajowych oraz pozyskiwanie środków ze źródeł zewnętrznych – a więc działania mające na celu poprawę wyposażenia gminy w infrastrukturę społeczną, 	<ul style="list-style-type: none"> • ewentualne pogorszenie funkcjonowania transportu publicznego w relacjach do Świecia, Bydgoszczy i Grudziądza stworzy realne zagrożenie dla rynku pracy i możliwości kształcenia się • spodziewany jest wzrost liczby ludności starszej – jeśli nie zostaną podjęte działania przygotowawcze duża część starszych mieszkańców jest zagrożona wykluczeniem społecznym i obniżaniem poziomu życia • ewentualna migracja młodych mieszkańców (młodzież wyjeżdżająca na studia i do pracy, młode rodziny) pogorszy bazę ekonomiczną gminy i warunki jej harmonijnego rozwoju społeczno-gospodarczego

infrastrukturę techniczną (w tym drogi), rozwój transportu publicznego

- zagrożeniem jest dziedziczenie negatywnych postaw społecznych (brak aspiracji, niewystarczający poziom wykształcenia, brak zaangażowania) przez młodzież

Część II – Planowanie na rzecz rozwiązywania problemów społecznych

1. Cel i kierunki Strategii

Analiza uwarunkowań (diagnoza obecnego stanu rozwoju społecznego oraz prognoza rozwoju sytuacji społecznej gminy) oraz konsultacje społeczne (wnioski przedstawione we wcześniejszej części strategii) pozwalają na identyfikację grup docelowych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz wskazanie najważniejszych obszarów wsparcia (potrzeb) dla powyższych grup.

Zidentyfikowano następujące grupy:

1. osoby z niepełnosprawnością, dla których można wskazać następujące obszary wsparcia:
 - Włączenie społeczne, przeciwdziałanie wykluczeniu i izolacji
 - Aktywizacja zawodowa
 - Rehabilitacja
2. osoby długotrwale, ciężko chore, dla których można wskazać następujące obszary wsparcia:
 - pomoc materialna
3. seniorzy, dla których można wskazać następujące obszary wsparcia:
 - Włączenie społeczne, przeciwdziałanie wykluczeniu i izolacji
 - Potrzeba wsparcia w codziennych czynnościach życiowych
4. dzieci i młodzież, dla których można wskazać następujące obszary wsparcia:
 - integracja rówieśnicza, przeciwdziałanie przemocy w grupie rówieśniczej
 - przeciwdziałanie uzależnieniom (narkotyki, nikotyna, alkohol, siecihoizm)
 - pomoc psychologiczna
5. rodziny (gospodarstwa domowe)
 - Wsparcie w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej
 - Wzmacnianie rangi rodziny
 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
6. wszyscy mieszkańcy (potrzeba horyzontalna – niezależnie od grupy pokoleniowej), dla których można wskazać następujące obszary wsparcia:
 - zapewnienie bezpieczeństwa ekonomicznego najuboższych gospodarstw domowych
 - wsparcie w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych
 - przeciwdziałanie bezdomności
 - zmiana postaw osób niepracujących, przełamanie marazmu

Są to grupy, które wymagają największej koncentracji działań ze strony systemu pomocy społecznej, ale nie zmniejsza to potrzeby działań kierowanych do innych grup albo do tych samych grup ale w zakresie innego rodzaju potrzeb (o mniejszej skali potrzeb lub występujących incydentalnie). Jednak powyższe prognozowane potrzeby z pewnością będą absorbowały zdecydowaną większość aktywności GOPS w Jeżewie, stąd ważne jest szczególnie dobre przygotowanie do ich realizacji.

Identyfikacja potrzeb gminy w zakresie problematyki rozwoju społecznego pozwala na sformułowanie celów i kierunków strategii rozwiązywania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo na lata 2022 – 2030”. Celem głównym Strategii jest:

Zapewnienie sprawnego systemu pomocy społecznej w gminie Jeżewo

Tak sformułowany cel ma charakter uniwersalny i będzie realizowany poprzez cele operacyjne i wyróżnione w ich ramach kierunki działań.

Określa się następujące cele operacyjne:

Cel operacyjny 1: Budowa potencjału instytucjonalnego dla realizacji zadań w zakresie pomocy społecznej

W ramach celu operacyjnego zamierza się zapewnić właściwy potencjał Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeżewie do realizacji zadań, w zakresie których można spodziewać się wzrostu skali potrzeb oraz zmiany ich charakteru w stosunku do sytuacji obecnej, a także skoordynować działania różnych podmiotów, które mają poprzez prowadzoną działalność bezpośredni i/lub pośredni wpływ na rozwój społeczny, a tym samym albo bezpośrednio albo pośrednio interwencję w obszarze pomocy społecznej.

Kierunki

1. Monitorowanie sytuacji społecznej gminy oraz bieżąca diagnoza potrzeb
2. Dostosowanie potencjału kadrowego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeżewie do zmieniających się potrzeb, w tym systematyczne doszkącanie, poprawa kwalifikacji oraz kompetencji
3. Dostosowywanie bazy lokalowej i sprzętowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeżewie do zmieniającego się zapotrzebowania na realizację zadań w zakresie pomocy społecznej
4. Integracja działań instytucji publicznych funkcjonujących na terenie gminy w celu prewencji oraz ograniczania problemów w zakresie niepożądanych zjawisk społecznych, zachowań szkodliwych, zachowań ryzykownych, uzależnień i przemocy.
5. Rozwój idei wolontariatu

W ramach niniejszego celu operacyjnego zamierza się zrealizować projekt pod nazwą „Rada Koordynacji Rozwoju Społecznego Gminy Jeżewo”

Rada Koordynacji Rozwoju Społecznego Gminy Jeżewo – działająca pod przewodnictwem Wójta Gminy – będzie skupiać kierowników wszystkich gminnych jednostek zajmujących się realizacją usług na rzecz mieszkańców, Policję, przedstawicieli organizacji sektora pozarządowego i pracodawców wyrażających wolę współpracy w zakresie kształtowania rozwoju społecznego. Celem Rady powinno być dyskusowanie na temat bieżących potrzeb społecznych w gminie oraz koordynowanie, czyli ustalanie i uzgadnianie realizacji wspólnych lub komplementarnych działań na rzecz rozwoju społecznego, adresowanych do wszystkich wskazanych grup docelowych. W szczególności istotny jest udział pracodawców – w kontekście wspólnego poszukiwania rozwiązań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami oraz organizacji pozarządowych, które mogą realizować niektóre zadania z zakresu animacji społecznej.

Cel operacyjny 2: Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego na terenie gminy

W ramach celu operacyjnego wyznacza się kierunki służące sprawnej i skutecznej pomocy środowiskom w największym stopniu zależnym od pomocy zewnętrznej, bo posiadającym bardzo małą zdolność do samodzielnego funkcjonowania i rozwiązywania problemów. Obszar ten obejmuje zadania utożsamiane z najbardziej klasyczną definicją pomocy społecznej, rozumianej jako pomoc osobom/gospodarstwom domowym niezaradnym oraz znajdującym się trwale lub czasowo w bardzo trudnej sytuacji życiowej i/lub materialnej.

Kierunki:

1. Zapewnienie bezpieczeństwa ekonomicznego najuboższych gospodarstw domowych
2. Wsparcie dysfunkcyjnych gospodarstw domowych – szczególna rola asystenta rodziny
3. Rozwój ekonomii społecznej
4. Zabezpieczenie zasobu mieszkań socjalnych i mieszkań chronionych niezbędnych dla realizacji zadań samorządu gminnego.
5. Upowszechnianie idei pomocy sąsiedzkiej

6. Przeciwdziałanie bezdomności poprzez działania osłonowe wobec osób bezdomnych (pomoc materialna, żywnościowa, medyczna), programy wychodzenia z bezdomności, wsparcie prawne i finansowe osób bezdomnych, zapewnienie schronienia, mediacje w przypadku pojawienia się zagrożenia bezdomnością
7. Rozwój poradnictwa prawnego

Cel operacyjny 3. Pomoc rodzinom w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Cel operacyjny dotyczy z jednej strony ograniczania negatywnych zjawisk w funkcjonowaniu rodzin (poprzez klasyczną interwencję za pomocą standardowych instrumentów systemu pomocy społecznej), ale z drugiej strony – podejmowania działań dla ograniczania możliwości powstawania takich sytuacji w przyszłości, czyli ograniczania liczby rodzin wchodzących do systemu pomocy społecznej. Ważnym celem jest także wzmacnianie zdolności (kompetencji) rodziców do sprawowania funkcji opiekuńczych i wychowawczych, a także zapobieganie i rozwiązywanie problemów związanych z uzależnieniami – zarówno wśród dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

Kierunki

1. Wsparcie pozafinansowe gospodarstw domowych będących w trudnej sytuacji życiowej
2. Podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz przeciwdziałanie dezintegracji rodzin
3. Propagowanie idei oraz wsparcie przedsięwzięć na rzecz rodzinnego spędzania wolnego czasu
4. Przeciwdziałanie i eliminowanie przemocy w rodzinie. Zapobieganie krzywdzeniu i wykorzystywaniu dzieci oraz monitorowanie sytuacji w rodzinach zagrożonych i obciążonych problemem przemocy
5. Zwiększenie dostępności do porad psychologicznych
6. Wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, w tym poprzez szeroką ofertę zajęć pozalekcyjnych
7. Pomoc dzieciom i młodzieży w rozwijaniu zainteresowań i wyrównywaniu szans poprzez działania edukacyjne i wspierające, realizowane poza szkołą
8. Organizacja wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży
9. Wsparcie gospodarstw domowych w zakresie opieki nad osobami starszymi i z niepełnosprawnością, w tym rozwój pomocy wytchnieniowej
10. Prewencja oraz rozwój pomocy w zakresie uzależnień dorosłych – wsparcie terapeutyczne i rehabilitacyjne dla osób uzależnionych oraz wsparcie psychologiczne i prawne dla rodzin.
11. Prewencja oraz rozwój pomocy w zakresie uzależnień dzieci i młodzieży – wsparcie terapeutyczne i rehabilitacyjne dla osób uzależnionych oraz wsparcie psychologiczne i prawne dla rodzin.

Cel operacyjny 4. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami

W ramach celu operacyjnego będzie się dążyć do zapewnienia jak najlepszych warunków życia osobom z niepełnosprawnością. Obszar dotyczy zarówno zadań na rzecz włączenia społecznego (co ma być realizowane np. przez zapewnienie powszechnej dostępności do infrastruktury i przestrzeni publicznych przez osoby z niepełnosprawnością) ale także ze stwarzaniem zachęt i warunków dla większej aktywizacji zawodowej tej grupy.

Kierunki:

1. Rozwijanie usług opiekuńczych i systemu wsparcia środowiskowego dla osób z niepełnosprawnością
2. Działania na rzecz włączenia społecznego animacji i integracji osób z niepełnosprawnością
3. Wsparcie rozwoju usług rehabilitacyjnych oraz dostępu do sprzętu służącego rehabilitacji
4. Promocja zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, w tym wsparcie pracodawców w tworzeniu i przystosowywaniu stanowisk dla osób z niepełnosprawnością
5. Zapewnienie fizycznej dostępności wszystkich obiektów użyteczności publicznej oraz przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnością

Cel operacyjny 5. Zapewnienie aktywności i włączenia społecznego osób starszych

Cel operacyjny dotyczy zapewnienia jak najlepszych warunków życia ludności starszej. Obszar ma charakter kompleksowy i dotyczy wszelkich kategorii działań kierowanych do tej grupy.

Kierunki:

1. Rozwijanie usług opiekuńczych i systemu wsparcia środowiskowego dedykowanego ludności starszej
2. Utrzymywanie aktywności społeczno-gospodarczej osób starszych - włączanie społeczne osób starszych poprzez rozwój oferty animacyjnej, a także wsparcie inicjatyw na rzecz pozostawania oraz powrotu na rynek pracy osób w wieku poprodukcyjnym
3. Rozwijanie dziennych form wsparcia dla osób starszych, w tym tworzenie miejsc dziennego pobytu osób starszych
4. Zapewnienie dostępu do miejsc opieki długoterminowej dla osób starszych
5. Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb integracji osób starszych oraz wprowadzanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa osób starszych
6. Działania edukacyjne dla seniorów w zakresie technologii informacyjnych

W ramach niniejszego celu operacyjnego zamierza się zrealizować projekt pod nazwą „Powołanie Gminnej Rady Senioralnej”.

Idea polega na powołaniu rady stanowiącej przedstawicielstwo środowiska seniorów, będącej organem doradczym i opiniującym dla Wójta Gminy i mającej na celu dbałość o realizację polityki rozwoju gminy w sposób jak najsilniej uwzględniający potrzeby ludności starszej. Członkowie rady powinni być w części wybierani przez seniorów, a w części zapraszani przez Wójta Gminy.

2. Wskaźniki realizacji Strategii oraz ich monitorowanie

Określenie wskaźników realizacji ustaleń strategii rozwiązywania problemów społecznych na poziomie gminy ma na celu przede wszystkim monitorowanie, czy funkcjonowanie podmiotów odpowiedzialnych za rozwój społeczny przebiega prawidłowo, to znaczy czy zakres i intensywność prowadzonych przez nie działań są adekwatne do zmieniającej się rzeczywistości.

W odróżnieniu do innych strategii i programów, których celami jest doprowadzenie do osiągnięcia konkretnego stanu, czy też realizacji konkretnego zadania, w przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych, kluczowe znaczenie ma aspekt sprawnego wykonywania określonych zadań nałożonych stosownymi przepisami, a więc miarą sukcesu realizacji zadań jest poprawna ich realizacji.

Wskaźniki realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych można więc określić na dwóch płaszczyznach:

- Pierwszą stanowią wskaźniki świadczące o sprawnej realizacji zadań GOPS, których zakres wynika z przepisów.
- Drugą stanowią wskaźniki świadczące o realizacji dodatkowych zamierzeń, które mają na celu usprawnienie realizacji zadań statutowych lub służą dostosowaniu potencjału gminy w zakresie polityki społecznej do zmieniających się uwarunkowań, czyli zapotrzebowania na działalność GOPS.
- Trzecią stanowią wskaźniki statystyczne będące wymierną informacją o problemach społecznych w gminie. Są to wskaźniki, których coroczna zmienność pozwoli na obserwowanie charakteru zmian, a ocena tych zmian będzie podstawą podejmowania działań w zakresie dostosowywania rodzajów/intensywności pomocy społecznej.

Określa się następujące wskaźniki pozwalające na ocenę charakteru realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo na lata 2022 – 2030”:

a) Wskaźniki sprawnej realizacji zadań

- Liczba pracowników GOPS jest zgodna z obowiązującymi przepisami i dostosowania do realnych potrzeb generowanych przez społeczność gminy (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Na terenie gminy prowadzony jest monitoring sytuacji społecznej gminy (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Wszystkie gospodarstwa domowe wymagające bezpośredniego kontaktu z GOPS, są objęte tego typu działaniami (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Gmina posiada zasób mieszkań socjalnych niezbędnych dla realizacji zadań określonych przez przepisy (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Na terenie gminy jest w sposób ciągły dostępne poradnictwo dla rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Na terenie gminy jest prowadzony monitoring zagrożonych i obciążonych problemem przemocy (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Na terenie gminy są prowadzone zajęcia wyrównujące szanse edukacyjno-rozwojowe dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)

b) Wskaźniki realizacji dodatkowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych

- Na terenie gminy są rocznie organizowane co najmniej 2 wydarzenia kierowane do ogółu mieszkańców gminy, promujące rodzinne spędzanie wolnego czasu (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Na terenie gminy w co najmniej 2 miejscowościach funkcjonuje „klub seniora”, rozumiany jako cyklicznie organizowane (co najmniej raz na dwa tygodnie) na bazie placówek publicznych zajęcia dla osób starszych mające na celu włączenie społeczne tej grupy (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Na terenie gminy funkcjonują w co najmniej dwóch miejscowościach miejsca dziennej opieki nad osobami starszymi, zapewniające możliwość jednoczesnego przyjęcia co najmniej po 20 osób (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Na terenie gminy istnieje możliwość prowadzenia rehabilitacji, lub funkcjonuje wypożyczalnia sprzętu służącego rehabilitacji (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Wszystkie obiekty użyteczności publicznej (będące własnością Gminy Jeżewo i służące realizacji potrzeb mieszkańców) są dostępne dla osób z ograniczeniami ruchu (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Co najmniej raz na rok GOPS w Jeżewie prowadzi konsultacje z co najmniej pięcioma podmiotami gospodarczymi na temat możliwości zwiększenia aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością. Konsultacje mają na celu poznanie potrzeb i opinii pracodawców w tym zakresie oraz wypracowania możliwych do wprowadzenia rozwiązań (o różnym charakterze), których celem jest zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób z niepełnosprawnością - mieszkańców gminy Jeżewo (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Co najmniej raz na pół roku Wójt organizuje naradę kierownictwa instytucji publicznych funkcjonujących na terenie gminy oraz przedstawicieli pracodawców i sektora pozarządowego - mającą na celu omówienie sytuacji i wypracowanie rozwiązań w zakresie prewencji oraz ograniczania: niepożądanych zjawisk społecznych, zachowań szkodliwych, zachowań ryzykownych, uzależnień i przemocy (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Na terenie gminy funkcjonuje punkt poradnictwa prawnego (ocena poprzez wskazanie - tak/nie)
- Na terenie gminy są rocznie organizowane co najmniej 2 wydarzenia kierowane do ogółu mieszkańców gminy, mające na celu integrację lokalnej społeczności (inne niż imprezy promujące rodzinne spędzanie wolnego czasu) (ocena poprzez wskazanie - tak/nie).

c) Wskaźniki statystyczne

Wskaźnik	Źródło danych
Liczba osób objętych pomocą społeczną	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Kwota udzielonych świadczeń	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Liczba rodzin, którym przyznano pomoc specjalną ze względu na ubóstwo	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Liczba uczniów korzystających z posiłków	Informacja dyrektorów szkół/ Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Liczba rodzin objętych pomocą w formie pracy socjalnej	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Liczba rodzin objętych pomocą rzeczową	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Wartość zebranych środków pozabudżetowych na działalność GOPS	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Liczba przyznanych zasiłków rodzinnych	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie

Liczba przyznanych świadczeń z funduszu alimentacyjnego	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Liczba przeprowadzonych pogadek w szkołach w ramach profilaktyki przeciw uzależnieniom	Informacja dyrektorów szkół
Liczba osób dotąd wykluczonych objętych działaniami aktywizacyjnymi w ramach spółdzielni socjalnych	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych działaniami aktywizacyjnymi	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie Informacja dyrektorów szkół (w zakresie projektów realizowanych przez szkoły)
Liczba osób niepełnosprawnych biorących udział w zajęciach aktywizacyjnych	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie Informacja dyrektorów szkół (w zakresie projektów realizowanych przez szkoły)
Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych	Analiza własna Urzędu Gminy w Jeżewie na podstawie prowadzonych działań inwestycyjnych
Liczba przeprowadzonych pogadek w szkołach w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Informacja dyrektorów szkół
Liczba udzielonych porad psychologicznych	Dyrektorzy szkół oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Liczba osób starszych korzystających z usług opiekuńczych i systemu wsparcia środowiskowego dla ludności starszej	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Odsetek rodzin, w których właściwe i optymalne jest objęcie działaniami asystenta rodziny - objętych takimi działaniami asystenta rodziny	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Liczba wykonanych wywiadów środowiskowych	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Liczba powstałych podmiotów ekonomii społecznej	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie
Liczba wolontariuszy	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie oraz dyrektorzy szkół
Liczba osób objętych pomocą wolontariuszy	Sprawozdawczość GOPS w Jeżewie oraz dyrektorzy szkół
Liczba zawartych porozumień z organizacjami pozarządowymi w zakresie aktywizacji społeczeństwa	Analiza własna Urzędu Gminy w Jeżewie
Liczba mieszkań socjalnych i tymczasowych	Sprawozdawczość Urzędu Gminy w Jeżewie

Raz w roku, przy okazji przedstawiania Radzie Gminy corocznej informacji z działalności GOPS w Jeżewie, kierownik GOPS dodatkowo przedstawia Radzie Gminy informację na temat stanu powyższych parametrów. Tabelę należy traktować nie jako obowiązkową a jako pomocniczą – nie jest niezbędne składanie informacji o wszystkich ww parametrach, natomiast kierunkuje ona w wyborze wskaźników, które będą Radzie prezentowane, w zależności od dostępności danych i możliwości ich opracowania. W kolejnych latach przedstawiając informacje na temat poszczególnych wskaźników zaleca się uwzględniać także dane za wcześniejsze lata, co pozwoli na dokonywanie porównań i oceny charakteru zachodzących zmian. W przypadku parametrów, które są oceniane poprzez wskazanie „tak/nie”, jeśli zostanie dokonane wskazanie „nie”, należy udzielić bliższych wyjaśnień dlaczego danego zagadnienie nie zostało zrealizowane. W ten sposób wypełniany jest obowiązek monitorowania i raportowania postępów z realizacji ustaleń niniejszej Strategii.

3. Ogólne założenia realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo na lata 2022 – 2030” – model rozwoju społecznego gminy i rola Strategii w jego funkcjonowaniu

System instytucjonalnej pomocy społecznej, realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej mieści się w całościowo rozumianym obszarze rozwoju społecznego. Na tak pojmowany rozwój społeczny składa się zarówno aktywność społeczna, jak też zaplecze instytucjonalne – zarówno te instytucje, które stymulują rozwój społeczny, jak też te, które likwidują lub ograniczają sytuacje kryzysowe w tej dziedzinie. Wyróżnić można kilka podmiotów, które mają bezpośredni silny wpływ na procesy rozwoju społecznego. Są to przede wszystkim:

- instytucje samorządu gminy odpowiedzialne za obsługę ludności w zakresie usług publicznych, takich jak zwłaszcza edukacja (w tym przedszkolna), kultura i włączenie społeczne, pomoc społeczna (szczególna rola GOPS). Podkreślić należy konieczność stawiania bardzo wysokich standardów w przypadku placówek edukacyjnych (należy dążyć do osiągnięcia trwałej sytuacji, że uczniowie z terenu gminy są ponadprzeciętnie dobrze kształceni) oraz bardzo dużej aktywności placówek kultury i integracji społecznej, w tym także świetlic wiejskich (w celu objęcia jak największej liczby mieszkańców zinstytucjonalizowaną aktywnością w formie uczestnictwa w kołach, klubach, itp. – jest to szczególnie ważne w kontekście integracji osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych, szczególnie zagrożonych izolacją); na poziomie gminy należy także organizować programy profilaktyki zdrowotnej oraz zapewniać bezpieczeństwo mieszkańców i mienia. Od kilku lat także na poziomie gmin wiejskich upowszechnia się opieka nad dziećmi do lat trzech (tzw. opieka żłobkowa) – stwarza ona szansę rodzicom małych dzieci (głównie kobietom, które najczęściej sprawują opiekę) powrót na rynek pracy, co wiąże się nie tylko z uzyskiwaniem dochodów, ale także rozwojem zawodowym, na który długi okres przerwy związanej z posiadaniem potomstwa, może wpływać niekorzystnie. Gmina Jezewo wciąż nie realizuje opieki żłobkowej – należy ją uruchomić, a skala powinna być dostosowana do zmieniających się potrzeb. Bardzo duża jest także potrzeba w zakresie aktywizacji dzieci i młodzieży, zwłaszcza zagospodarowania wolnego czasu w sposób aktywny, bezpieczny i produktywny. Te aktywności powinny być w większym stopniu realizowane z poziomu samorządu gminy albo poprzez powierzanie zadań do organizacji pozarządowych, przy zapewnianiu możliwości finansowych ich realizacji;
- instytucje samorządu powiatowego odpowiedzialne za obsługę ludności w zakresie usług publicznych, takich jak zwłaszcza edukacja (szkolnictwo ponadpodstawowe, mające kluczowe znaczenie dla rynku pracy, szkolnictwo i uzupełniania kwalifikacji dla dorosłych), aktywizacja bezrobotnych (w tym kwalifikacje niezbędne dla rynku pracy), lecznictwo specjalistyczne;
- organizacje pozarządowe odpowiedzialne za szeroko rozumianą aktywizację mieszkańców, w tym zaangażowanie w sprawy rozwoju lokalnego, realizację własnych zainteresowań, samorozwój – w ogół procesów, które prowadzą do wykształcania i wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego; szczególnie duża i pozytywna może być rola sektora pozarządowego przy realizacji zadań w zakresie aktywizacji dzieci i młodzieży – na przykład w zakresie pożytecznego i aktywnego spędzania wolnego czasu, niwelowania uzależnień cyfrowych;
- lokalni przedsiębiorcy – w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu mogą się włączyć w rozwój społeczny poprzez preferowanie lokalnych mieszkańców w procesach rekrutacji i lokalnych dostawców w procesach kooperacji; podmioty o większych możliwościach finansowych powinny obejmować patronatem lokalne inicjatywy społeczne – np. sponsorować zajęcia rozwojowe dla dzieci i młodzieży, fundować stypendia, sponsorować lokalne drużyny sportowe. Zasadne byłoby, aby lokalni przedsiębiorcy, zwłaszcza dysponujący dużym potencjałem, w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu tworzyli miejsca pracy, które umożliwią mieszkańcom gminy - osobom z niepełnosprawnością, podejmowanie zatrudnienia, dającego włączenie społeczne i bezpieczeństwo materialne. W niektórych rodzajach zadań możliwe jest ich wykonywanie zdalnie – co w przypadku osób z ograniczeniami w poruszaniu się, umożliwia wykonywanie pracy z domu;
- mieszkańcy gminy – kluczowe ogniwo rozwoju społecznego, który może się powieść wyłącznie w przypadku aktywnego przyjęcia oferty wszystkich wymienionych wcześniej partnerów i wyrażenia woli aktywnego uczestnictwa w procesach rozwojowych. O ile rolę wszystkich wcześniej wskazanych partnerów jest stworzenie możliwości i zachęcanie do skorzystania z oferty rozwoju, to rolę mieszkańców jest tę ofertę przyjąć i aktywnie z niej korzystać. Miarą rozwoju społecznego jest intensywność wzajemnych interakcji oraz minimalizowanie postaw roszczeniowych na rzecz postawy aktywnej, zakładającej zaangażowanie.

W dużym uproszczeniu można przyjąć, że im sprawniej będą działać instytucje kształtujące prorozwojowe postawy społeczne, tym wyższy poziom rozwoju będzie prezentować społeczeństwo i tym mniejsza będzie skala potrzeb w zakresie likwidowania sytuacji kryzysowych.

Na szeroko rozumiany rozwój społeczny składają się przede wszystkim następujące zagadnienia:

- jakość kształcenia, wynikający z funkcjonowania placówek oświaty na wszystkich poziomach kształcenia,
- stan zdrowia, wynikający z dbałości mieszkańców oraz zaplecza instytucji ochrony zdrowia,
- możliwość realizacji zainteresowań i aspiracji – wynikająca między innymi z oferty instytucji kultury i możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu, w tym uczestnictwa w sporcie (zagospodarowanie wolnego czasu),

- poziom aktywności społecznej mieszkańców i zdolność do angażowania się w sprawy rozwoju lokalnego, na rzecz całej społeczności,
- bezpieczeństwo socjalne (ściśle powiązane z działalnością pomocy społecznej na poziomie lokalnym, co bezpośrednio dotyczy niniejszej strategii),
- umiejętność posługiwania się technologiami teleinformatycznymi (włączenie cyfrowe, zdolność do korzystania z e-usług),
- poczucie bezpieczeństwa publicznego,
- minimalizowanie problemu występowania jakichkolwiek wykluczeń w funkcjonowaniu społecznym i zawodowym, związanych np. ze statusem ekonomicznym, niepełnosprawnością, zaawansowanym wiekiem.

Rozwój społeczny jest dostrzegany jako jedno z najważniejszych pól interwencji w „Strategii rozwoju gminy Jeżewo do roku 2030”, która została przyjęta Uchwałą nr XXXIX/314/2021 Rady Gminy Jeżewo z dnia 2 grudnia 2021 roku. Strategia gminna w założeniu pełni rolę dokumentu nadrzędnego i kierunkowego wobec niniejszej Strategii rozwiązywania problemów społecznych.

W Strategii rozwoju gminy Jeżewo, z rozwojem społecznym wiążą się bezpośrednio dwa cele:

Cel 1. Gmina wspierająca rozwój społeczny

Cel 2. Gmina zapewniająca dostęp do wysokiej jakości usług publicznych

W ich ramach wyznaczono następujące kierunki oraz zidentyfikowano konkretnie wskazane projekty do realizacji:

Cel 1. Gmina wspierająca rozwój społeczny

Kierunki:

1. Realizacja zadań na rzecz włączenia społecznego i aktywizacji wszystkich pokoleń, w tym w szczególności ludności starszej oraz dla zwiększenia udziału mieszkańców w życiu społecznym gminy, a także dla integracji międzypokoleniowej na bazie świetlic wiejskich i innych placówek publicznych
2. Włączenie społeczne środowisk wykluczonych, w tym w szczególności osób z niepełnosprawnościami
3. Rozwój ekonomii społecznej
4. Rozwój kompetencji cyfrowych mieszkańców
5. Rewitalizacja prowadzona w oparciu o program rewitalizacji
6. Wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych
7. Popularyzacja sportu oraz rozwój klubów i stowarzyszeń sportowych
8. Popularyzacja aktywności ruchowej oraz profilaktyki zdrowotnej
9. Wzmacnianie postaw obywatelskich oraz rozwój tożsamości lokalnej i regionalnej

Projekty:

1. Kontynuacja programu ERASMUS+ - Unijny program dla szkół.
2. Prowadzenie działań prozdrowotnych i profilaktycznych dla mieszkańców gminy
3. Działania aktywizujące osoby niepełnosprawne i seniorów.
4. Działania profilaktyczne dążące do zmniejszania alkoholizmu i narkomanii na terenie gminy.
5. Utworzenie funduszu motywacyjnego dla nauczycieli, których uczniowie odnoszą szczególne sukcesy w nauce oraz konkursach/olimpiadach przedmiotowych.

Cel 2. Gmina zapewniająca dostęp do wysokiej jakości usług publicznych

Kierunki:

1. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia w szkołach na terenie gminy
2. Zapewnienie powszechnego dostępu do wychowania przedszkolnego
3. Zapewnienie na terenie gminy opieki nad dziećmi do lat 3
4. Upowszechnienie dostępu oraz rozwój oferty placówek kulturalnych na terenie gminy
5. Rozwój bazy świetlic wiejskich
6. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz mienia
7. Rozwój infrastruktury służącej uprawianiu sportu oraz aktywnemu spędzaniu wolnego czasu

8. Rozwój potencjału lokalowego i kadrowego gminnego systemu opieki społecznej w dostosowaniu do zmieniających się potrzeb
9. Zapewnienie opieki dziennej dla ludności starszej i niesamodzielnej
10. Zabezpieczenie zasobu mieszkań socjalnych niezbędnych dla realizacji zadań samorządu gminnego
11. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości podstawowej opieki zdrowotnej
12. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej
13. Dostosowanie lokalowe oraz oferty i organizacji pracy placówek publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
14. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego administracji gminnej dla zapewnienia właściwego zakresu i wysokiej jakości świadczonych usług
15. Rozwój zdolności sektora publicznego do świadczeń usług w formie zdalnej, w tym upowszechnianie e-usług
16. Rozwój współpracy z innymi samorządami oraz administracją rządową dla realizacji potrzeb rozwojowych gminy oraz rozwiązywania problemów i realizacji zadań o znaczeniu ponadlokalnym, w tym w szczególności współpraca w ramach Obszaru Prowadzenia Polityki Terytorialnej Świecia

Projekty:

1. Budowa budynku wielofunkcyjnego użyteczności publicznej wraz z infrastrukturą towarzyszącą (OSP, UG, Biblioteka Gminna)
2. Przebudowa z rozbudową budynku po gimnazjum w Laskowicach z przystosowaniem do użytku na przedszkole oraz żłobek.
3. Naprawa nawierzchni boiska przy Szkole Podstawowej w Jeżewie
4. Remont sal lekcyjnych i korytarzy oraz wymiana instalacji elektrycznej w Szkole Podstawowej w Jeżewie.
5. Utworzenie domu dziennego pobytu Seniora w Czersku Świeckim (we współpracy z sektorem pozarządowym).
6. Wyposażenie każdego sołectwa w co najmniej jeden teren służący aktywności fizycznej i rekreacji (składający się z placu zabaw, siłowni zewnętrznej)
7. Odtworzenie Posterunku Policji na terenie Gminy – w miejscowości Laskowice.
8. Budowa boiska wielofunkcyjnego w Jeżewie
9. Budowa boiska wielofunkcyjnego w Laskowicach
10. Modernizacja hali sportowej w Jeżewie
11. Rozwój e-usług w Urzędzie Gminy

Dodatkowo w ramach „Celu 4. Gmina chroniąca środowisko i racjonalnie gospodarująca przestrzenią” wskazano kierunki:

9. Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb niepełnosprawnych
10. Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb ludności starszej

Oraz sformułowano projekt: „3. Usuwanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych”.

Z analizy powyższego wynika, że zagadnienia pomocy społecznej są dostrzegane i eksponowane w Strategii rozwoju gminy, jak też można jednoznacznie stwierdzić pełną zgodność niniejszej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze strategią rozwoju gminy. Zgodnie z ideową zależnością poszczególnych rodzajów dokumentów strategicznych przyjmowanych przez samorządy gmin – niniejsza strategia rozwija i uszczegóławia zagadnienia z zakresu pomocy społecznej, określone w strategii rozwoju gminy, a jednocześnie strategia rozwoju gminy, poprzez programowanie zadań w innych obszarach rozwoju społecznego, stwarza bardzo dobry kontekst do realizacji ustaleń niniejszej strategii (wszystkie inne działania mające na celu rozwój społeczny gminy są komplementarne i katalizujące dla realizacji ustaleń strategii rozwiązywania problemów społecznych).

W „Strategii rozwoju gminy Jeżewo” w rozdziale formułującym „Wizję rozwoju gminy Jeżewo do roku 2030” zapisano, że:

- *Głównym celem rozwoju gminy Jeżewo w kolejnych latach będzie dążenie do zapewnienia jak najlepszych warunków życia mieszkańców*
- *Działania władz gminy będą miały na celu doprowadzenie do jak najlepszego wyposażenia gminy w usługi publiczne oraz do funkcjonowania tych usług na jak najwyższym możliwym poziomie. W zestawie usług obecnie realizowanych w gminie, uważyć zwraca brak opieki żłobkowej oraz brak dziennego domu opieki dla seniorów. Władze gminy dążyć będą do jak najszybszego utworzenia tego typu usług, w miarę posiadanych możliwości finansowych budżetu gminy lub przy możliwości pozyskania środków na te cele ze źródeł zewnętrznych. Prognozowany znaczący wzrost liczby osób starszych nakazuje zmianę podejście w prowadzeniu polityki rozwoju gminy – ta grupa będzie stawiała się w coraz większym stopniu grupą potrzebującą wsparcia dla zapewnienia akceptowalnego poziomu życia. Należy dążyć do zapewnienia dostępności do opieki medycznej –*

zarówno podstawowej (która jest reprezentowana na terenie gminy), jak i specjalistycznej, która mogła by się rozwijać poprzez dyżury specjalistów na terenie gminy na bazie placówek poz. Bardzo ważne będzie stopniowe zwiększanie potencjału Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, bowiem zapotrzebowanie na jego usługi wśród ludności bardzo zaawansowanej wiekowo, z pewnością nie w pełni samodzielnej, będzie sukcesywnie rosło. Nie można także zapominać o integracji społecznej ludności starszej – zapobieganiu ryzyka samotności, poprzez na przykład animację w placówkach kultury i świetlicach wiejskich. Dobrą ideą, która może być rozważona, jest utworzenie gminnej rady senioralnej – organu przedstawicielskiego seniorów, który doradzałby wójtowi w sprawach potrzeb ludności starszej i optymalnych sposobów ich zaspokajania. Spośród innych usług realizowanych przez samorząd gminy na plan pierwszy wysuwa się konieczność poprawy jakości kształcenia w szkołach podstawowych. Jest to częsty problem na obszarach wiejskich. Uwzględniając bezpośrednie przełożenie jakości kształcenia na stan aktywności społecznej oraz późniejsze szanse na rynku pracy, władze i społeczność gminy powinny mieć aspiracje, by szkoły z terenu gminy w ciągu kilku lat osiągały poziom nauczania pozwalający zaliczać je do ścisłej czołówki szkół powiatu świeckiego. Na dużą skalę powinno się promować udział uczniów w olimpiadach i konkursach przedmiotowych. Zasadne jest także poszerzenie systemu stypendialnego, z którego nagradzać się będzie uczniów osiągających szczególnie dobre wyniki i odnoszących sukcesy w konkursach międzyszkolnych. Także nauczyciele osiągający najlepsze wyniki w nauczaniu powinni być nagradzani. Młodzież jest kluczową dla dalszego rozwoju gminy, grupą społeczną. Badanie ankietowe wykonane wśród młodzieży wskazuje na dość powszechną w tej grupie wolę opuszczenia gminy w wieku dorosłym. Oznaczać to może załamanie demograficzne oraz gospodarcze gminy, więc zasadne jest prowadzenie wszelkich działań zwiększających atrakcyjność gminy dla zamieszkiwania w niej i prowadzenia tu działalności gospodarczej przez ludzi młodych, w wieku 20-30 lat

- Charakter sieci osadniczej będzie różnicował możliwości wyposażenia poszczególnych miejscowości w usługi publiczne. Większość miejscowości w gminie, to wsie małe i bardzo małe, których liczba mieszkańców nie uzasadnia działań na rzecz szerokiego rozwoju usług. Jest to typowy problem obszarów wiejskich, obserwowany w każdej z gmin – małe miejscowości są pozbawione usług, a naturalnymi ich koncentracjami są miejscowości największe. Dlatego też władze gminy powinny przyjąć model obsługi mieszkańców, w którym miejscowości podzielone zostaną na trzy kategorie. Najwyższą kategorię wyposażenia w usługi stanowiąc powinny Jeżewo i Laskowice, miejscowości obiektywnie bardzo duże, z dużym bezwzględny zapotrzebowaniem na usługi różnego rodzaju. Docelowo powinny być wyposażone w: szkoły podstawowe, gabinety lekarza poz, opiekę przedszkolną, domy kultury z działającymi sekcjami adresowanymi także dla seniorów, biblioteki, opiekę żłobkową, domy dziennej opieki nad seniorami oraz rozbudowane tereny sportowo-rekreacyjne (boiska do gier dużych, boiska do gier małych, place zabaw, siłownie plenerowe). Pozostałe miejscowości nie prezentują potencjału, który uzasadniałby wyposażenie w usługi inne niż świetlice wiejskie oraz tereny rekreacyjne (plac zabaw, siłownia plenerowa). Jednak nawet świetlice w najmniejszych miejscowościach powinny prowadzić program działań aktywizacyjnych, adresowanych do różnych grup wiekowych i skupiony na rozwoju personalnym oraz włączeniu i integracji społecznej (w przypadku seniorów przeciwdziałający ich wykluczeniu). Dla dzieci i młodzieży świetlice powinny prowadzić zajęcia rozwijające ich aspiracje społeczne oraz podkreślające rolę edukacji i zachęcające do kształcenia się. Gmina będzie prowadziła działania służące zapewnieniu możliwości rozwoju osób z niepełnosprawnościami – dotyczy to wszystkich aspektów włączenia w normalne codzienne życie lokalnej społeczności i nie będzie ograniczać się wyłącznie do osób z ograniczeniami ruchowymi.

Wykonane prognozy zmian sytuacji społecznej w gminie Jeżewo, prowadzą do następujących wniosków:

- Najważniejszym wyzwaniem demograficznym przed którym stoi gmina Jeżewo, jest nasilenie procesu starzenia się ludności. Przejawia się on coraz większą liczbą i coraz większym udziałem ludności starszej, przy malejącej liczbie ludności młodej. W ujęciu grup ekonomicznych skutkuje to wzrostem w kategorii grupy poprodukcyjnej oraz spadkiem w grupie przedprodukcyjnej. Nieunikniony jest więc znaczący wzrost zapotrzebowania na usługi kierowane do najstarszych mieszkańców – związane z ograniczoną możliwością lub wręcz brakiem możliwości samodzielnego funkcjonowania (usługi o typowym charakterze opiekuńczym), a także znaczący wzrost zapotrzebowania na działalności służące integracji i włączeniu społecznemu ludności starszej.
- Znaczące zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży nie będzie skutkowało likwidacją bazy usług i zagospodarowania dedykowanego dla tej grupy wiekowej, bowiem coraz silniejsze będzie oczekiwanie, że usługi te powinny być powszechne – dobrze dostępne niezależnie od miejsca zamieszkania; oznacza to dużo większe koszty funkcjonowania samorządu gminy.
- Nadchodząca dekada powinna być okresem dalszej poprawy sytuacji gospodarczej, a co za tym idzie, wzrostu jakości życia mieszkańców mierzonej warunkami materialnymi. Pamiętać jednak należy, że na ogólną jakość życia, bardzo duży wpływ ma także możliwość zaspokajania codziennych potrzeb gospodarstw domowych w zakresie usług (a więc na przykład dostępność i jakość edukacji, ochrony zdrowia, kultury ale także funkcjonowanie transportu publicznego niezbędnego do załatwiania potrzeb w zakresie usług dostępnych w innych ośrodkach, np.

miastach powiatowych), jakość przestrzeni (stan środowiska), możliwość prowadzenia działalności gospodarczej w rejonie zamieszkania, stan rozwoju infrastruktury niezbędnej dla jakości życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

- Dostrzec należy rolę technologii informacyjnych w stymulowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego. Szczególnie okres pandemii covid-19 unaoczniał jak szeroka może być skala zastosowań technologii informacyjnych w codziennym życiu, w tym także zastosowań eliminujących konieczność bezpośredniego kontaktu lub przemieszczania się. Są to rozwiązania szczególnie atrakcyjne dla obszarów położonych z dala od głównych ośrodków – centrów rozwoju, bowiem o ile fizyczna odległość czyni te obszary peryferyjnymi, to możliwość uczestnictwa zdalnego całkowicie tę barierę eliminuje. Technologie informacyjne mogą być wykorzystywane do świadczenia pracy, kształcenia się, uczestnictwa w różnego rodzaju wydarzeniach, mogą służyć skuteczniejszemu porozumiewaniu się – chociażby rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego. Technologie informacyjne mogą być wykorzystywane także jako bardzo skuteczny instrument włączenia zawodowego osób z niepełnosprawnościami. Niezbędne jest więc tworzenie warunków dla ich rozwoju i implementacji na bardzo szeroka skalę.
- W kolejnych latach należy spodziewać się coraz większego zapotrzebowania na usługi społeczne realizowane przez samorząd. Będzie na to wpływała nie tylko zmieniająca się struktura wieku, ale także coraz wyższa świadomość mieszkańców w zakresie wpływu usług na jakość życia i coraz wyższe oczekiwanie dostępności, szerokiej oferty i wysokiej jakości świadczonych usług (czemu będzie sprzyjała łatwość dokonywania porównań z innymi gminami w tym zakresie i oczekiwania równania do najlepszych).

Rozwój społeczny gminy w III dekadzie XXI wieku powinien być podporządkowany przede wszystkim:

- dążeniu do zmian mentalności mieszkańców poprzez kształtowanie pożądanych postaw w zakresie edukacji, stanu zdrowia, zdolności do posługiwania się nowoczesnymi technologiami, mobilności,
- dążeniu do zmian mentalności mieszkańców poprzez kształtowanie pożądanych postaw w zakresie rynku pracy – przede wszystkim wykształcaniu powszechnego przekonania (zwłaszcza młodego pokolenia), że pomyślność materialna zależy od posiadanych kwalifikacji i wykonywania pracy, a nie systemu świadczeń społecznych,
- prawidłowej realizacji zadań własnych samorządu gminnego, mającą na celu zwłaszcza stwarzanie instytucjonalnych podstaw do wskazanej wcześniej zmiany mentalności mieszkańców – szczególnie istotnym aspektem prawidłowej realizacji zadań własnych jest bardzo wysoki poziom usług oświatowych, wysoki poziom usług ochrony zdrowia oraz rozwój oferty kulturalnej, a także oferty spędzania wolnego czasu w kierunku aktywności fizycznej,
- stworzeniu warunków do rozwoju internetu oraz upowszechnienie usług teleinformatycznych; rozwój technologii informatycznych dotyczyć będzie zarówno usług komercyjnych, jak też wprowadzenie rozwiązań typu e-urząd w administracji publicznej – jest to niezbędny czynnik wykorzystywania nowoczesnych technologii w życiu społecznym,
- stopniowym dostosowywaniem profilu i potencjału usług publicznych do postępujących procesów starzenia społeczeństwa,
- prawidłowej realizacji zadań własnych samorządu gminnego w zakresie pomocy i opieki społecznej – czyli rozwiązywaniu problemów mieszkańców wykluczonych z pozytywnych efektów procesów rozwojowych bądź niepotrafiących z tych pozytywnych efektów korzystać. Wraz ze starzeniem się gminnej społeczności, coraz większa będzie odpowiedzialność za opiekę nad najstarszymi mieszkańcami.

5. System realizacji ustaleń „Strategii rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo na lata 2022 – 2030”

Podmiotem odpowiedzialnym za:

- realizację ustaleń „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo na lata 2022 – 2030” (poza zadaniami jednoznacznie przypisanymi do innych podmiotów),
- monitorowanie i raportowanie stanu realizacji Strategii,
- identyfikowanie i zgłaszanie Wójtowi Gminy potrzeb istotnych dla rozwiązywania problemów społecznych gminy,

- organizację współpracy i w miarę posiadanych kompetencji koordynowanie działalności innych podmiotów funkcjonujących na terenie gminy, mających wpływ na stan rozwoju społecznego,

jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeżewie – jednostka organizacyjna gminy, realizująca działania na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2014 r. o pomocy społecznej.

W przypadku zadań, które w zamieszczonej poniżej tabeli określającej odpowiedzialność podmiotów za realizację ustaleń strategii, zostały przypisane podmiotom innym, niż GOPS w Jeżewie – rolą GOPS jest ich inicjowanie lub zabieganie o rozpoczęcie i prowadzenie realizacji.

Pomimo wskazania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jako podmiotu odpowiedzialnego za rozwiązywanie problemów społecznych, pozostałe podmioty będące jednostkami Gminy Jeżewo, zobowiązuje się do współpracy i współdziałania na rzecz realizacji celów rozwojowych gminy w sferze społecznej, w tym w szczególności dla realizacji ustaleń niniejszej Strategii.

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację zadań na rzecz rozwoju społecznego, w tym także na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w gminie Jeżewo, są:

- Urząd Gminy w Jeżewie
- Szkoła Podstawowa im. A. Mickiewicza w Jeżewie
- Szkoła Podstawowa im. J. Korczaka w Krąplewicach
- Szkoła Podstawowa im. J. Kusocińskiego w Laskowicach
- Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo
- Przedszkole Samorządowe w Laskowicach
- Komenda Powiatowa Policji w Świeciu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Świeciu,
- Działające na terenie gminy i realizujące zadania publiczne (w ramach kontraktu z NFZ) podmioty ochrony zdrowia.

Pomocnicze znaczenie będzie miała współpraca z wszelkimi innymi podmiotami (spoza sfery administracji publicznej), w tym zwłaszcza z organizacjami pozarządowymi oraz pracodawcami.

Zakres odpowiedzialności za realizację poszczególnych kierunków przedstawiono w tabeli.

Tabela. Założenia realizacji ustaleń „Strategii rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo”

Cel / kierunki	Podmiot odpowiedzialny	Rola GOPS
Cel operacyjny 1: Budowa potencjału instytucjonalnego dla realizacji zadań w zakresie pomocy społecznej		
1. Monitorowanie sytuacji społecznej gminy oraz bieżąca diagnoza potrzeb	GOPS	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania
2. Dostosowanie potencjału kadrowego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeżewie do zmieniających się potrzeb, w tym systematyczne doszkąlanie, poprawa kwalifikacji oraz kompetencji	GOPS Wójt/Rada Gminy (zapewnienie środków z budżetu gminy)	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania
3. Dostosowywanie bazy lokalowej i sprzętowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeżewie do zmieniającego się zapotrzebowania na realizację zadań w zakresie pomocy społecznej	GOPS Wójt/Rada Gminy (zapewnienie środków z budżetu gminy)	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania
4. Integracja działań instytucji publicznych funkcjonujących na terenie gminy w celu prewencji oraz ograniczania problemów w zakresie niepożądanych zjawisk społecznych, zachowań	Wójt Gminy	Inicjowanie działań, obsługa działań Wójta

szkodliwych, zachowań ryzykownych, uzależnień i przemocy.		
5. Rozwój idei wolontariatu	GOPS, sektor pozarządowy	Podmiot odpowiedzialny lub wspierający działania innych podmiotów
Cel operacyjny 2: Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego na terenie gminy		
1. Zapewnienie bezpieczeństwa ekonomicznego najuboższych gospodarstw domowych	GOPS	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania
2. Wsparcie dysfunkcyjnych gospodarstw domowych – szczególna rola asystenta rodziny	GOPS	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania
3. Rozwój ekonomii społecznej	GOPS	Podmiot odpowiedzialny za koordynowanie zadania i współpracę na poziomie województwa (ROPS w Toruniu) i powiatu świeckiego
4. Zabezpieczenie zasobu mieszkań socjalnych i mieszkań chronionych niezbędnych dla realizacji zadań samorządu gminnego.	Wójt Gminy/Rada Gminy	Monitorowanie zapotrzebowania, zgłaszanie potrzeb, inspirowanie działań
5. Upowszechnianie idei pomocy sąsiedzkiej	GOPS	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania
6. Przeciwdziałanie bezdomności poprzez działania ostonowe wobec osób bezdomnych (pomoc materialna, żywnościowa, medyczna), programy wychodzenia z bezdomności, wsparcie prawne i finansowe osób bezdomnych, zapewnienie schronienia, mediacje w przypadku pojawienia się zagrożenia bezdomnością	GOPS	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania
7. Rozwój poradnictwa prawnego	GOPS, sektor pozarządowy	Podmiot odpowiedzialny lub wspierający działania innych podmiotów
Cel operacyjny 3. Pomoc rodzinom w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych		
1. Wsparcie pozafinansowe gospodarstw domowych będących w trudnej sytuacji życiowej	GOPS	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania
2. Podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz przeciwdziałanie dezintegracji rodzin	GOPS	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania
3. Propagowanie idei oraz wsparcie przedsięwzięć na rzecz rodzinnego spędzania wolnego czasu	GOPS Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo Sektor pozarządowy, inne podmioty publiczne	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania Współpraca z podmiotami zewnętrznymi
4. Przeciwdziałanie i eliminowanie przemocy w rodzinie. Zapobieganie krzywdzeniu i wykorzystywaniu dzieci oraz monitorowanie sytuacji w rodzinach zagrożonych i obciążonych problemem przemocy	GOPS Policja, szkoły, przedszkole, sektor pozarządowy	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania oraz współpracę z innymi podmiotami

5. Zwiększenie dostępności do porad psychologicznych	Sektor pozarządowy, inne podmioty publiczne Urząd Gminy	Monitorowanie potrzeb, współorganizacja, koordynacja działań na poziomie gminy
6. Wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, w tym poprzez szeroką ofertę zajęć pozalekcyjnych	Szkoły, sektor pozarządowy	Zadanie poza kompetencjami GOPS
7. Pomoc dzieciom i młodzieży w rozwijaniu zainteresowań i wyrównywaniu szans poprzez działania edukacyjne i wspierające, realizowane poza szkołą	Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo, sektor pozarządowy	Zadanie poza kompetencjami GOPS
8. Organizacja wycieczek letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży	Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo, szkoły, GOPS, sektor pozarządowy	Organizator niektórych zadań własnych, współorganizator niektórych zadań organizowanych przez pozostałe podmioty, w zakresie niektórych – brak kompetencji i zaangażowania
9. Wsparcie gospodarstw domowych w zakresie opieki nad osobami starszymi i z niepełnosprawnością, w tym rozwój pomocy wytchnieniowej	GOPS	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania
10. Prewencja oraz rozwój pomocy w zakresie uzależnień dorosłych – wsparcie terapeutyczne i rehabilitacyjne dla osób uzależnionych oraz wsparcie psychologiczne i prawne dla rodzin.	GOPS Policja, Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo, szkoły, przychodnie POZ, sektor pozarządowy	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania oraz współpracę z innymi podmiotami
11. Prewencja oraz rozwój pomocy w zakresie uzależnień dzieci i młodzieży – wsparcie terapeutyczne i rehabilitacyjne dla osób uzależnionych oraz wsparcie psychologiczne i prawne dla rodzin.	GOPS Policja, Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo, szkoły, przychodnie POZ, sektor pozarządowy	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania oraz współpracę z innymi podmiotami
Cel operacyjny 4. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami		
1. Rozwijanie usług opiekuńczych i systemu wsparcia środowiskowego dla osób z niepełnosprawnością	GOPS	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania
2. Działania na rzecz włączenia społecznego animacji i integracji osób z niepełnosprawnością	Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo	Rola wspierająca
3. Wsparcie rozwoju usług rehabilitacyjnych oraz dostępu do sprzętu służącego rehabilitacji	GOPS, przychodnie POZ, gabinety rehabilitacji poza POZ	Podmiot odpowiedzialny za realizację części zadania i współpracę z pozostałymi podmiotami
4. Promocja zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, w tym wsparcie pracodawców w tworzeniu i przystosowywaniu stanowisk dla osób z niepełnosprawnością	GOPS, Wójt, Rada Gminy, Powiatowy Urząd Pracy	Podmiot odpowiedzialny za realizację części zadania i współpracę z pozostałymi podmiotami
5. Zapewnienie fizycznej dostępności wszystkich obiektów użyteczności	Urząd Gminy	Rola wspierająca, określanie hierarchii ważności potrzeb

publicznej oraz przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnością		
Cel operacyjny 5. Zapewnienie aktywności i włączenia społecznego osób starszych		
1. Rozwijanie usług opiekuńczych i systemu wsparcia środowiskowego dedykowanego ludności starszej	GOPS	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania
2. Utrzymywanie aktywności społeczno-gospodarczej osób starszych - włączanie społeczne osób starszych poprzez rozwój oferty animacyjnej, a także wsparcie inicjatyw na rzecz pozostawania oraz powrotu na rynek pracy osób w wieku poprodukcyjnym	W zakresie aktywizacji społecznej - Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo W zakresie rynku pracy - Powiatowy Urząd Pracy w Świeciu	W zakresie aktywizacji społecznej - Rola wspierająca W zakresie rynku pracy - Zadanie poza kompetencjami GOPS
3. Rozwijanie dziennych form wsparcia dla osób starszych, w tym tworzenie miejsc dziennego pobytu osób starszych	Wójt/Rada Gminy	Monitorowanie i zgłaszanie potrzeb, inspirowanie działań, współorganizacja, koordynacja działań na poziomie gminy
4. Zapewnienie dostępu do miejsc opieki długoterminowej dla osób starszych	W zależności od organizacji – samorząd gminny lub samorząd powiatowy	Monitorowanie i zgłaszanie potrzeb, inspirowanie działań.
5. Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb integracji osób starszych oraz wprowadzanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa osób starszych	Wójt Gminy/Rada Gminy Policja	Monitorowanie i zgłaszanie potrzeb, inspirowanie działań, współorganizacja, koordynacja działań na poziomie gminy
6. Działania edukacyjne dla seniorów w zakresie technologii informacyjnych	Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo, sektor pozarządowy	Wyłącznie działania informacyjne i promocyjne wobec podopiecznych

6. Ramy finansowe Strategii

Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w ramach „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeżewo na lata 2022 – 2030”, są środki pochodzące z:

- budżetu gminy,
- budżetu państwa (dotacje),
- funduszy krajowych,
- funduszy Unii Europejskiej, w szczególności z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Środki finansowe przewidziane na realizację poszczególnych działań w zakresie realizacji ustaleń Strategii będą uwzględniane w corocznych planach budżetowych lub zaplanowane w wieloletniej prognozie finansowej.